

Regeringens proposition med förslag till lag om ändring av körkortslagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att körkortsregleringen förtydligas och lättas upp med hänsyn till kraven på trafiksäkerhet. Körkortssystemet revideras genom att alternativen utökas i fråga om andra körkort än körkort för lastbil och buss, den nationella tilläggsreglering som är striktare än EU:s reglering lättas upp, digitaliserade körkortsförfaranden främjas och hinder för digitaliseringen undanröjs. Genom propositionen genomförs regeringsprogrammets spetsprojekt digitalisering och avveckling av normer.

Kraven på körkortsutbildningen och genomförandet av den lättas upp och valfriheten inom utbildningen utökas. Vid undervisningen och inläringen kan olika inlärnings- och undervisningsmetoder användas, men för körundervisning och övningskörning krävs tillstånd av myndigheterna.

Krav på säkerhetsinriktad utbildning och körundervisning ställs till dem som ska avlägga körkort. Övervakningen av nya förarens förseelser effektiviseras genom krav på utbildning. Det stegvisa avläggandet av körkort för kategori B slopas. Övningskörning som stödjer undervisningen främjas genom att förutsättningarna för att bevilja undervisningstillstånd ses över.

Det föreslås inte ändringar i minimiåldern för körkort för kategori B, men några förslag som gäller särskilda fall ingår i propositionen.

På grund av de ändringar som föreslås i utbildningskraven föreslås det att examen blir mer krävande. För mopedkörkort ska det krävas ett körprov och tiden för körprovet för kategori B utökas.

Uppföljningen av kraven på förarens hälsotillstånd ändras vid beviljande och förnyelse av andra körkort än körkort för lastbil och buss.

Körkortsklassificeringen för traktorer ändras. Kategori LT slopas. I kategori T stiger den konstruktiva hastigheten till högst 60 kilometer i timmen med undantag för traktorer i kategori T3. Traktorer i fordonskategori T3 vilkas konstruktiva hastighet överstiger 40 men inte 60 kilometer i timmen ska höra till kategori AM och jämföras med lätta fyrhjulingar. Körkort för AM121 avläggs genom teori- och körprov och ger rätt att köra både lätt fyrhjuling och traktorer som hör till fordonskategori T3.

Godkännandet av utländska körkort för körning i Fastlandsfinland utvidgas.

Lagen avses träda i kraft den 1 juli 2018. Bestämmelserna i 61 § som gäller godkännandet av några utländska körkort för körning här avses dock träda i kraft den 1 februari 2018.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLL	2
ALLMÅN MOTIVERING	4
1 INLEDNING.....	4
2 NULÄGE	5
2.1 Lagstiftning och praxis.....	5
2.1.1 Körkortslagstiftningen.....	5
2.1.2 Undervisnings- och ålderskrav för respektive kategori.....	8
2.1.3 Läkarundersökningar för körkort	10
2.1.4 Utländska körkorts giltighet i Finland.....	11
2.2 Den internationella utvecklingen samt lagstiftningen på Åland, i utlandet och i EU	11
2.2.1 Förarutbildning.....	11
2.2.2 Åland	12
2.2.3 Övningskörningsmodeller för kategori B som tillämpas i vissa europeiska länder	13
2.2.4 Läkarundersökningar för körkort	18
2.3 Bedömning av nuläget	20
2.3.1 Förarutbildningen	20
2.3.2 Förarexamen.....	23
2.3.3 Läkarundersökningar för körkort	24
2.3.4 Olika förargrupper och säkerhet.....	26
2.3.5 Priset på körkort	28
2.3.6 Andra utländska körkort än sådana som utfärdats i EU-/EES-stater.....	31
3 MÅLSÄTTNING OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN.....	31
3.1 Målsättning	31
3.2 Alternativ	32
3.2.1 Alternativ för avläggande av körkort för bil i kategori B.....	32
3.2.2 Ålderskrav för kategori B.....	35
3.2.3 Tillsyn över att de medicinska kraven i grupp 1	36
3.2.4 Traktorer.....	37
3.3 De viktigaste förslagen.....	39
3.3.1 Körkortsutbildning	39
3.3.2 Övningskörning för kategori B och undervisning med undervisningstillstånd	41
3.3.3 Körkort för bil i kategori B avläggs i ett steg.....	41
3.3.4 Minimålder för kategori B.....	43
3.3.5 Körkort för motorcykel och övningskörning med motorcykel.....	44
3.3.6 Förarexamen.....	45
3.3.7 Kategori AM	46
3.3.8 Traktorer.....	47
3.3.9 Tillstånd att driva bilskola.....	48
3.3.10 Påvisande av att de medicinska kraven är uppfyllda i grupp 1	49
3.3.11 Utländska körkort.....	50
4 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER	51
4.1 Ekonomiska konsekvenser.....	51
4.1.1 För medborgarna	51

RP 146/2017 rd

4.1.2 För företagen	54
4.2 Konsekvenser för myndigheterna	55
4.3 Konsekvenser för miljön.....	59
4.4 Samhälleliga konsekvenser	59
5 BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN	62
5.1 Beredningsskeden och beredningsmaterial	62
5.2 Remissyttrandena och hur de har beaktats	62
5.2.1 Yttranden om promemorian om utgångspunkter.....	62
5.2.2 Yttranden om utkastet till proposition.....	65
6 SAMBAND MED ANDRA PROPOSITIONER.....	70
DETALJMOTIVERING	71
1 LAGFÖRSLAG	71
2 NÄRMARE BESTÄMMELSER OCH FÖRESKRIFTER	92
3 IKRAFTTRÄDANDE	92
4 FÖRHÅLLANDE TILL GRUNDLAGEN SAMT LAGSTIFTNINGSORDNING	93
4.1 Trygghet.....	93
4.2 Skydd för privatlivet	93
4.3 Näringsfrihet	95
4.4 Offentlig förvaltningsuppgift	95
4.5 Tillsynsavgift för bilskolor.....	97
4.6 Bemyndiganden	98
4.7 Ålands ställning	99
LAGFÖRSLAG	100
Lag om ändring av körkortslagen.....	100
BILAGA	122
PARALLELLTEXT	122
Lag om ändring av körkortslagen.....	122

ALLMÄN MOTIVERING

1 Inledning

För att få körkort i Finland krävs i regel formbunden förarutbildning för respektive kategori innan man deltar i förarexamen. I vissa enstaka fall kan körrätten utvidgas enbart genom att man avlägger förarexamen eller genomgår föreskriven utbildning.

Utbildningskraven för att få delta i förarexamen är nationella. Europeiska unionens (EU) körkortslagstiftning innehåller vissa enstaka bestämmelser om förarutbildning som alternativ till körprov när körkortsbehörigheten utvidgas. I övrigt innehåller EU:s körkortslagstiftning inga krav på utbildning utan förarens kunnande regleras via krav på förarexamen för respektive kategori. Examenskraven gäller examens innehåll och längd, examensförfarandet, förarpröva-rens behörighet samt de fordon som används i körprovet. EU:s lagstiftning reglerar kraven på andra körkort än traktorkörkort.

Orsaken till de nationella utbildningskraven har varit målsättningen att tillsammans med förarexamen säkerställa att den som avlägger körkort besitter kunnande också när sakerna inte kan bedömas tillräckligt genom examen.

Det krävs tillstånd för att ge förarutbildning för körkort. Förutsättningen är att myndigheterna har beviljat tillstånd att driva bilskola eller undervisningstillstånd. Till följd av de formbundna utbildningskraven regleras utbildningen och genomförandet av den i detalj för att förenhetliga förfarandena och bemötandet av dem som avlägger körkort i hela landet. Av den som ger körundervisning krävs trafiklärartillstånd utom vid mopedundervisning. Undervisning med undervisningstillstånd är i första hand undervisning som ges mellan föräldrar, far- eller morföräldrar eller vårdnadshavare och barn, där den som får undervisningstillstånd ansvarar för undervisningen. Användningen av undervisningstillstånd för undervisning av utomstående är antalsmässigt begränsad. Av den som får undervisningstillstånd förutsätts förutom körkort att kunskaperna i de ämnen som det undervisas i testas genom ett prov och att man lämpar sig för uppgiften och inte har någon trafikbrottslig bakgrund.

Förarutbildningen ska ges i enlighet med en av myndigheterna fastställd läroplan och innehållskraven gäller även undervisning med undervisningstillstånd. I läroplanerna för respektive kategori fastställs målen för utbildningen, innehållet i den, undervisningsmetoderna och de grundläggande färdigheter som eftersträvas med utbildningen samt principerna för inläring och undervisning.

I läroplanen och utbildningens minimimängd beaktas det kunnande som förvärvats genom tidigare körkort till den del som läroplanerna för respektive kategori motsvarar varandra. När körrätten utvidgas består innehållet i att förvärva det kunnande som den nya körkortskategoriens särdrag förutsätter. Den yrkeskompetens som utifrån EU:s lagstiftning krävs av förare av tunga fordon kan på vissa villkor också kompenseras i körkortsutbildningens minimimängd. En elev får antas till utbildning för kategori B ett år och till utbildning för övriga kategorier sex månader före minimiåldern för körkort. I kategori AM är 15 år emellertid också minimiålder för att börja få körundervisning.

Avläggandet av körkort avslutas normalt genom att man avlägger förarexamen. Endast förarutbildningen för bilar i kategori B består av flera steg. I kategori B ska man efter förarexamen ytterligare genomgå en övningsdel och fördjupningsdel utan nya prov.

Det är möjligt att avlägga körkort även i samband med yrkesinriktad förarutbildning, och då gäller delvis andra regler för att anpassa utbildningen till utbildningen på andra stadiet. Målet

är körkort för tunga fordon, trots att eleverna på grund av sin ålder också avlägger det föregående körkortet för bil i kategori B. Även vid yrkesinriktad förarutbildning krävs tillstånd att driva bilskola för att ge körkortsutbildning. I samband med yrkesutbildningen kan eleven genomgå körkortsutbildning för tunga fordon det år han eller hon fyller 16 år och körundervisning i trafiken får ges när eleven fyllt 17 år. Det är fråga om utbildning för yrkesinriktad grundexamen under Utbildningsstyrelsens tillsyn, där man också förvärvar grundläggande yrkeskompetens enligt kraven på yrkeskompetens, vilket gör det möjligt att tillämpa lägre ålderskrav när körkort för tunga fordon beviljas.

Det finns särskilda bestämmelser om försvarsmaktens körkort. Med stöd av 58 § i körkortslagen utfärdas bestämmelser om körkort från försvarsmakten som krävs för att köra militärfordon genom försvarsministeriets förordning om försvarsmaktens körkort och körtillstånd (23/2013). I samband med beväringstjänst avläggs varje år cirka 3 000 körkort för tunga fordon, vilka kan bytas ut till civila kort förutsatt att ålderskraven för civilt kort är uppfyllda.

Trafiksäkerhetsverket ansvarar för många centrala uppgifter i anslutning till körkort. Verket beviljar körkort och tillstånd att driva bilskola, övervakar bilskolor, fastställer de läroplaner som används i förarutbildningen samt ansvarar för ordnandet av förarexamen och registrering- en av körkort. Examensuppgifterna liksom kundserviceuppgifterna i anslutning till beviljandet av körkort sköts med hjälp av serviceproducenter. Bägge uppgifterna sköts för närvarande av de serviceproducenter som är förarexamensmottagare. Bestämmelser om förarexamensverk- samheten finns i lagen om förarexamensverksamhet (535/1998).

Polisen ansvarar för övervakningen av körkortsinnehavare och kan kräva att ett nytt läkarutlåtande eller förarexamensintyg visas upp. Polisen har vid sidan av tingsrätten behörighet att meddela körförbud.

Körkortslagen tillämpas endast i Fastlandsfinland. Åland har rätt till egen körkortslagstiftning.

2 Nuläge

2.1 Lagstiftning och praxis

2.1.1 Körkortslagstiftningen

Bestämmelser om körkort och kraven för att få körkort finns i körkortslagen (386/2011) och i statsrådets förordning om körkort (423/2011). Den nationella lagstiftningen måste uppfylla Europeiska unionens (EU) minimikrav på andra körkort än traktorkörkort i fråga om klassifi- cering, förarexamina och beviljande. Kraven ingår i Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/126/EG om körkort. EU:s lagstiftning innehåller inga bestämmelser om traktorförare.

För att få delta i förarexamen som ska avläggas för att få körkort ska man i regel ha fått teori- utbildning och körundervisning för respektive kategori. Bestämmelser om den förarutbildning som krävs för körkort ingår i 4 kap. i körkortslagen och närmare bestämmelser om utbildning- ens omfattning och innehåll och genomförandet av den i statsrådets förordning om körkort. Grundläggande bestämmelser om förarexamen finns i 5 kap. i körkortslagen. Närmare förut- sättningar för att få delta i förarexamen för respektive kategori ingår i nämnda förordning av statsrådet och bestämmelser om de fordon som används vid förarexamen i kommunikations- ministeriets förordning om kraven på fordon som används vid förarexamen, märkning av öv- ningsfordon samt villkoren för att delta i körprov på nytt (547/2011).

För att få ge förarutbildning för körkort krävs enligt körkortslagen tillstånd (34 §). För utbild- ningen krävs tillstånd att driva bilskola eller undervisningstillstånd och olovligt bedrivande av

förarutbildning utan sådant tillstånd som krävs för att bedriva bilskoleverksamhet är straffbart enligt lagen (94 §).

I körkortslagen finns bestämmelser om målet för förarutbildning (35 §). Målet för utbildningen är att eleverna ska utvecklas till ansvarsfulla förare och att i detta syfte ge dem grundläggande färdigheter i att köra fordon säkert i trafiken. De framtida förarna förutsätts känna sitt ansvar även för andra trafikanters säkerhet och för miljökraven samt visa detta genom att anpassa sin körstil därefter. Lagen innehåller grundläggande bestämmelser om innehållet i förarutbildningen (36 §) och de praktiska utbildningsarrangemangen (37 §), åldern för att få påbörja utbildning (38 §), baskunskaper och basfärdigheter när det gäller att köra och manövrera fordon som är en förutsättning för att inleda körundervisning i trafiken samt om lärarens plats i fordonet (49 §), krav på utrustning och andra krav på fordon som används i körundervisning, såsom pedaler för läraren (48 §), och ansvarig förare vid körundervisning (47 §). Mer detaljerade bestämmelser om genomförandet av utbildningen, liksom om utbildningens omfattning för respektive kategori, ingår i förordning. Med undantag för kategori B avslutas körkortsutbildningen med att man avlägger förarexamen med godkänt resultat och erhåller kör rätt. Förarutbildning för kategori B ges i tre delar så att den grundläggande utbildningen före förarexamen följs av en övningsdel, som omfattar studier på egen hand, övningskörningar samt återkoppling i bilskolan, samt en fördjupningsdel, som går ut på att bli bättre på att upptäcka och undvika farliga trafiksituationer, köra under svåra förhållanden och ta hänsyn till miljöeffekterna (37 §). Genom förordningen föreskrivs om undervisning i körning i halt väglag som ges på övningsbana för den grundläggande utbildningen och fördjupningsdelen för kategori B (19 och 20 §). Bestämmelser om krav på och godkännande av övningsbanor finns i körkortslagen (51 §).

Annan körundervisning än sådan som ges i bilskola förutsätter undervisningstillstånd. Med avvikelse från kraven på trafiklärartillstånd kan undervisningen då ges av en person som uppfyller det föreskrivna kravet på minimiålder, som har haft körkort som motsvarar undervisningsfordonets kategori i minst tre år, som har avlagt teoriprovet för undervisningstillståndslärare i de ämnen som det undervisas i och som inte har någon trafikbrottslig bakgrund som gör honom eller henne olämplig för uppgiften (39 §). Den minimiålder som krävs är 21 år för undervisning för mopedkörkort och 25 år i andra fall. Körkortskravet för lärare för kategori AM är strängare än körkort för undervisningsfordonet, om körkortet inte har avlagts i enlighet med utbildnings- och examenskraven för kategori AM (40 §). I annat fall krävs för mopedundervisning körkort för motorcykel och för undervisning med lätt fyrhjuling körkort för bil. Det är möjligt att få körkort för tunga fordon endast genom läroavtal för utbildning inför examen inom transportbranschen i samband med sådan av arbetsgivaren given utbildning som är jämförbar med yrkesutbildning för bilförare (40 §).

Under en treårsperiod får högst tre undervisningstillstånd beviljas eller om läraren är förälder, far- eller morförälder, vårdnadshavare, barn, barnbarn eller syskon till eleven är antalet tillstånd inte begränsat (42 §). Vid undervisning med undervisningstillstånd tillämpas enligt körkortslagen bestämmelserna om utbildning vid bilskola på innehållet i undervisningen och fordonets förare (43 §).

Vid körundervisning är läraren med under övningskörningen och oftast ansvarig förare. Exempelvis i kategori B är läraren med i undervisningsfordonet och ansvarig förare. Det krävs en extra bromspedal för lärare och vid utbildning vid bilskola även en kopplingspedal. Vid motorcykelundervisning följer läraren vanligtvis eleven med ett annat fordon och kontakten med eleven sköts via radiotelefon, varvid eleven betraktas som ansvarig förare. Om läraren är med på fordonet betraktas läraren som förare och förutsätts ha en egen bromspedal. Vid undervisning med tunga fordon är körlärares ansvar beroende av körkorts-kategorin och vilket körkort den som avlägger körkort har haft förut. Före körundervisning i trafiken förutsätts eleven har

baskunskaper om körning av fordonet och tillräcklig förmåga att manövrera fordonet, saker som bedöms av läraren.

Övningskörning på egen hand för körkort är möjlig endast när körkort för motorcykel avläggs med övningstillstånd (45 §). Att villkoren för övningstillstånd är uppfyllda påvisas genom förkortad körundervisning, teoriprov och manöverprov enligt bestämmelserna. Övningstillstånd förutsätter att man uppnått minimiåldern för körkort. Som avslutning på övningarna avläggs ett körprov i trafiken.

Enligt 52 § i körkortslagen ska examinanden visa i förarexamen att han eller hon behärskar de saker som ingår i förarutbildningen och kan tillämpa dem och kan uppträda ansvarsfullt i trafiken. Kraven på förarexamen för respektive kategori bygger på kraven i bilaga II till körkortsdirektivet. Teoriprovet i examen avläggs med hjälp av dator. Körprovet kan förutom körning i trafiken innefatta ett manöverprov, såsom vid examen för fordonskombinationer, eller så kan enbart ett manöverprov ersätta körprovet, såsom vid examen för mopedkörkort och traktorkörkort för kategori LT. Kraven på de fordon som används i examen ingår i kommunikationsministeriets förordning. Utöver de förenhetligade kraven förutsätts fordonen uppfylla kraven på sådana fordon som används i körundervisningen (1 § i kommunikationsministeriets förordning). Med stöd av detta kan ett krav på fordonet vara en extra pedal för läraren. Även om kraven på förarexamen och avläggandet av den är harmoniserade, förutsätts på EU-nivå att endast körkort erkänns ömsesidigt.

Krav som gäller ordnandet av förarexamina och förarprovares behörighet ingår i lagen om förarexamensverksamhet (535/1998; 7 d § 73/2015). Trafiksäkerhetsverket ansvarar för att de krav på examensmiljön som ställs i bilaga II till körkortsdirektivet uppfylls med stöd av verkets ansvar för att ordna examina. Kraven på förarprovares behörighet baserar sig på kraven i bilaga IV till direktivet. Förarprovaren ska bland annat ha kunskaper om körförmåga och bedömning, föreskriven bedömningsförmåga, personlig körförmåga samt kunskaper om kvaliteten på tjänsterna. Förarprovarens minimiålder och erfarenhet regleras också. Medlemsstaterna förutsätts fastställa ett utbildningsprogram som innehåller grundläggande utbildning och den behörighet som det medför. Körkortsdirektivets krav på förarprovares behörighet och grundläggande utbildning har i Finland intagits som en valfri examensdel i specialyrkesexamen för trafiklärare inom undervisningens förvaltningsområde. Trafiklärartillstånd och grundläggande utbildning som innehåller examensdelen i fråga ger behörighet att ta emot körprov för kategori B och lätta fyrhjulingar samt kategorierna C1 och C (7 c §). Trafiksäkerhetsverket godkänner utbildningsprogram för specialiseringsutbildning för förarprovare i andra kategorier (7 d §). Direktivet innehåller krav på kvalitetssäkring och fortbildning, utbildningens omfattning och regelbunden övervakning av arbetet. Trafiksäkerhetsverket ser i egenskap av ansvarig myndighet för förarexamensverksamheten till att dessa krav uppfylls.

Bestämmelser om bilskola och tillstånd att driva bilskola ingår i 8 kap. i körkortslagen. Enligt körkortslagen krävs det tillstånd för att få driva bilskola. (77 §). Tillstånden beviljas för de lägre kategorierna (grupp 1) eller tunga fordon (grupp 2) och de gäller tills vidare i hela landet med undantag för Åland. Till grupp 2 hör körkort som medför körrätt för lastbil eller buss och till grupp 1 övriga körkort. En bilskola ska ha en utbildningsansvarig föreståndare som styr och utvecklar utbildningen och svarar för innehållet i undervisningen och för att utbildningen ges enligt gällande bestämmelser och tillståndsvillkor (78 §). Lärare som ger körundervisning vid bilskolor ska ha trafiklärartillstånd med undantag för mopedundervisning för kategori AM. Även vid mopedundervisning som ges vid bilskola räcker det om läraren uppfyller kraven på undervisningstillståndslärare, vilket hade att göra med införandet av kraven på undervisning för mopedkörkort och tillgången till utbildning samt strävan att hålla kostnaderna för mopedkörkort på rimlig nivå. Tillståndsplikten för verksamheten och regleringen av förarutbildningen är förenad med tillsyn över verksamheten. I utbildningen ska man bland annat tillämpa en

RP 146/2017 rd

av myndigheterna fastställd läroplan, myndigheterna ska godkänna den undervisningslokal som är avsedd för teoriutbildning och bilskola ska göra olika anmälningar till tillsynsmyndigheten och tillåta inspektionsbesök på plats.

Lärare som ger körundervisning vid bilskolor ska ha trafiklärartillstånd (84 § i körkortslagen). Ett krav för trafiklärartillstånd är att man avlagt två obligatoriska examensdelar inom specialyrkesexamen för trafiklärare, vilket medför rätt att ge körkortsundervisning för kategori B och lätt fyrhjuling i kategori AM (88 §). Specialyrkesexamen för trafiklärare innehåller valfria delar som medför rätt att ge körkortsundervisning för till exempel tvåhjulingar och tunga fordon. Förutom utbildning kräver trafiklärartillstånd minst 23 års ålder, att man haft körrätt för kategori B i minst tre år, att de strängare medicinska kraven för förare i grupp 2 är uppfyllda och lämplighet för uppgiften utan någon trafikbrottslig bakgrund. I enlighet med EU:s lagstiftning om erkännande av examina uppfylls utbildningskravet även av motsvarande formella behörighet som förvärvats i någon annan EU- eller EES-stat. Kraven som gäller lärare och trafiklärartillstånd är nationella.

Till trafiklärarutbildningen hänförs sig undervisningspraktik vid bilskola och, vid studier inom den examensdel som är avsedd för förarprovare, i det företag som tar emot körprov. Bestämmer om tillstånd för undervisningspraktik och beviljande av det ingår i körkortslagen (91 och 91 a §).

2.1.2 Undervisnings- och ålderskrav för respektive kategori

Undervisningens minimimängd för respektive kategori anges i lektioner, vilkas längd inom teoriutbildningen är 45 minuter och inom körundervisningen 50 minuter. Teoriutbildning förutsätter deltagande i den undervisning som ordnas i en undervisningslokal, som sedan 2015 också kan vara virtuell så att undervisningen sker via en anslutning som möjliggör dubbelriktad växelverkan mellan eleven och läraren. Högst en femtedel av minimimängden körundervisning för körkort för bil får ges med simulator. För kategori B genomförs övningskörning i halt väglag jämte prov inom både den grundläggande utbildningen och fördjupningsdelen på övningsbana. Förarutbildning för kategori B får inledas ett år och för de andra kategorierna med undantag av kategori AM sex månader före körkortsåldern. I fråga om kategori AM får körundervisningen inte påbörjas innan minimiåldern för körkort har uppnåtts.

Kategori AM

Det harmoniserade körkortskategorin AM för mopeder och lätta fyrhjulingar infördes den 19 januari 2013. Enligt direktivet är kravet avlagt teoriprov. I Finland ska rätt att köra bägge fordonskategorierna förvärfvas genom särskild utbildning, teoriprov och praktiska prov som motsvarar fordonskategorin. Det praktiska provet med moped är ett manöverprov och med lätt fyrhjuling ett körprov i trafiken. Teoriutbildningens minimimängd är för bägge fordonskategorierna sex lektioner och innehållet i utbildningen bestäms enligt fordonskategorin. Körundervisningens minimimängd är tre lektioner, varav andelarna för undervisning i manövrering och körning i trafik bestäms separat.

Minimiålderskravet för kategori AM är 15 år, medan det harmoniserade minimiålderskravet som ska erkännas av andra medlemsstater är 16 år.

Motorcykelkategorier

Motorcykelkategorierna A1, A2 och A ska i enlighet med EU:s krav avläggas var och en för sig genom förarutbildning och förarexamen för den aktuella kategorin. I enlighet med körkortsdirektivet kan dock motorcykelkategorin efter två års erfarenhet höjas till följande kate-

RP 146/2017 rd

gori enbart genom utbildning utan examen eller genom körprov. I Finland har man valt utbildningsalternativet. Minimimängden utbildning för att få delta i förarexamen är i samtliga kategorier 12 lektioner teoriutbildning och nio lektioner körundervisning. I alternativet med erfarenhet enligt EU:s krav är utbildningens omfattning sju lektioner.

Minimiålderskravet för körkort för kategori A1 är 16 år, för kategori A2 18 år och för kategori A 24 år. När man höjer körkort för kategori A2 till kategori A genom att utnyttja alternativet med erfarenhet, är minimiåldern för körkort för kategori A 20 år. Den som kör en trehjuling i kategori A ska dock vara minst 21 år.

Körkort för motorcykel kan avläggas även med övningstillstånd genom övningskörning på egen hand. Bestämmelserna om övningstillstånd är nationella och för att få det måste man ha uppnått minimiåldern för körkort, få minst fyra lektioner körundervisning och avlägga teoriprov och manöverprov. Villkoret för att få delta i teoriprovet är att man genomgått den föreskrivna teoriutbildningen. Efter övningskörningen avläggs ett körprov.

Den som innehar körkort för motorcykel men inte körkort för bil omfattas under de två första åren av strängare övervakning av förseelser och kan meddelas körförbud på grund av återkommande trafikförseelser tidigare än mer erfarna förare. Den strängare övervakningen av förseelser motsvarar den övervakning av förseelser som ska tillämpas på nya förare.

Kategori B

Körkort för bil i kategori B avläggs i tre delar. Före förarexamen är minimimängden grundläggande teoriutbildning 19 lektioner och minimimängden körundervisning 18 lektioner. Utbildningen ska omfatta undervisning i körning under svåra förhållanden, dvs. i mörker och halt väglag. Undervisningen i mörkerkörning kan också ges med simulator. Liksom för de andra bilkategorierna kan även högst en femtedel av körundervisning för kategori B ges med simulator. Prov på körning och träning inom undervisningen i körning i halt väglag ordnas på en övningsbana som uppfyller kraven. Vid prov på körning i halt väglag åskådliggörs framför allt hastighetens inverkan på bromssträcka och kontrollen över fordonet. Under övningsdelen efter att man avlagt förarexamen och fått körkort ska man få en lektion teoriutbildning och två lektioner körundervisning. Under fördjupningsdelen ska man få fyra lektioner teoriutbildning och fyra lektioner körundervisning. Hälften av körundervisningen är körning i trafiken och hälften träning på övningsbana.

Det krävs ingen utbildning för att få delta i examen för fordonskombination i kategori BE. Det krävs inte heller någon utbildning för att genom körprov få sådan utökad behörighet att framföra fordonskombinationer i kategori B som EU-direktivet tillåter. I en sådan kombination överstiger släpvagnens totalvikt 750 kilogram och hela kombinationens totalvikt 3 500 kilogram men inte 4 250 kilogram. Av de alternativ som EU erbjuder har alternativet med prov tagits i bruk vid förvärvande av utökad körrätt för fordonskombinationer i kategori B.

Nya förare omfattas av strängare övervakning av förseelser under två år efter att de förvärvat körrätt för kategori B. De kan då meddelas körförbud för återkommande trafikförseelser tidigare än mer erfarna förare. Efter att det separata kortvariga körkortet slopades förutsätts att man fått undervisning inom övningsdelen och fördjupningsdelen och att intyget över den lämnats till registermyndigheten inom två år efter det att körrätten förvärvades för att man ska få fortsätta att köra utan avbrott.

Minimiålderskravet för körkort i kategorierna B och BE är 18 år.

Traktorer

Till skillnad från kraven som gäller fordon reglerar EU inte kraven på körkort för traktorer.

Kraven på körkort för traktorer utgår från klassificeringen av traktorer enligt EU:s traktorbestämmelser, som bygger på om fordonets konstruktiva hastighet är högst 40 kilometer i timmen eller mer. Om traktorns konstruktiva hastighet överstiger 60 kilometer i timmen, berörs den av strängare fordonstekniska krav.

De nationella körkortskategorierna är T och LT, och de kräver inte förutbildning. Till kategori T hör även snöskotrar och motorredskap. En traktor i kategori T har en konstruktiv hastighet av högst 40 kilometer i timmen och för körkort krävs ett teoriprov för den aktuella kategorin. Med stöd av den nationella regleringen får traktorer i kategori T också köras med körkort för motorcykel och för bil i kategori B. En traktor i kategori LT har en konstruktiv hastighet som överstiger 40 men inte 60 kilometer i timmen. Körkort för kategori LT kräver förutom ett teoriprov för den aktuella kategorin även ett manöverprov med släpvagnskombination. I manöverprovet ska man koppla till en släpvagn och backa med kombinationen. Traktorer i kategori LT får även köras med körkort för lastbil.

Minimiålderskravet för traktorkörkort för kategorierna T och LT är 15 år.

Traktorer med en konstruktiv hastighet som överstiger 60 kilometer i timmen kräver körkort för bil, och kategorin bestäms enligt traktorns totalvikt på samma sätt som person- och lastbilar. Ålderskravet för föraren bestäms enligt den aktuella bilkategorin.

2.1.3 Läkarundersökningar för körkort

I körkortsdirektivet indelas körkortet i två grupper vad gäller de medicinska kraven och det förutsätts att läkarundersökning krävs av dem som ansöker om körkort som omfattar rätt att köra tunga fordon, dvs. lastbil eller buss (förare i grupp 2). I fråga om dem som ansöker om andra körkort (förare i grupp 1) förutsätts att undersökning krävs endast om det till exempel i samband med körkortsförandet väcks misstankar om att personen i fråga inte uppfyller de medicinska kraven enligt direktivet. Däremot förutsätts att tillräcklig synförmåga säkerställs även för de lägre kategorierna genom en lämplig undersökning, som inte definieras desto närmare. Enligt direktivet ska det kontrolleras att de medicinska kraven fortfarande är uppfyllda när körkort förnyas.

I Finland ska läkarutlåtande lämnas in vid ansökan om det första körkortet i bägge grupperna. Som läkarutlåtande godkänns ett högst sex månader gammalt utlåtande som utfärdats av en legitimerad läkare. För dem som ansöker om körkort i grupp 1 godkänns även hälsointyg för unga. År 2013 infördes omfattande läkarundersökning för äldre, där man fäster särskild uppmärksamhet vid förändringar som beror på åldern, såsom olika sjukdomars och läkemedels samverkan med tanke på körförmågan.

När körkort förnyas krävs läkarutlåtande av den som vill förnya ett körkort i grupp 1 från och med 70 års ålder och av den som vill förnya ett körkort i grupp 2 när han eller hon fyllt 45 år. I andra fall anses den person som vill förnya sitt körkort uppfylla de föreskrivna kraven, om det inte har gjorts anmälan om att hans eller hennes hälsotillstånd försämrats. Enligt 21 § i körkortslagen är en läkare trots sekretessbestämmelserna skyldig att göra en anmälan till polisen, om han eller hon konstaterar att den som ansöker om körkortstillstånd eller en körrättsinnehavare inte längre uppfyller de medicinska kraven på grund av att hälsotillståndet försämrats och försämringen inte är endast tillfällig eller på grund av att personen fortgående missbrukar berusningsmedel. Körkort i grupp 1 utfärdas först för 15 år och från och med 70 års ålder för

fem år i sänder. Körkort i grupp 2 utfärdas först för fem år och efter fyllda 70 år för två år i sänder. Enligt körkortsdirektivet får giltighetstiderna förkortas i fråga om personer som fyllt 50 år.

2.1.4 Utländska körkorts giltighet i Finland

Kravet på ömsesidigt erkännande av körkort som utfärdats i stater som tillhör Europeiska unionen och Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (ETA) baserar sig på körkortsdirektivet. I körkortsdirektivet åläggs medlemsstaterna ändå inte att tillämpa principen om ömsesidigt erkännande på nämnda körkort som har bytts ut på grund av ett körkort som utfärdats i en tredje stat och vars innehavare flyttar stadigvarande till en annan medlemsstat än den som beviljats körkortet. Enligt körkortslagen erkänner Finland i ett sådant fall inte ett körkort som har bytts ut på grund av ett sådant körkort som utfärdats i en tredje stat och som inte medför rätt att köra här (59 §).

Enligt körkortslagen erkänns i Finland körkort som utfärdats i stater som tillträtt den i Genève år 1949 eller den i Wien år 1968 ingångna konventionen om vägtrafik så att de medför rätt att köra här och delta i förarexamen eller så att de utan förarexamen kan bytas ut mot motsvarande finländskt körkort för bil i kategori B eller för motorcykel, om de föreskrivna villkoren är uppfyllda (60 §). Körkortet ska motsvara konventionen eller uppfylla föreskrivna krav. Rätten att köra gäller två år i två år från det att innehavaren bosätter sig varaktigt i landet. Rätten att byta ut körkortet utan att avlägga ny examen förutsätter att man kört i minst sex månader här och att villkoren för att beviljas körkort är uppfyllda. Körkortet erkänns dock inte om personen hade sin vanliga vistelseort i Finland då körkortet beviljades. Körkort som utfärdats i Hongkong, Macao och Taiwan erkänns i enlighet med principerna för konventionsländernas körkort.

Andra utländska körkort medför inte rätt att köra i Finland, men körkortet kan användas som förutsättning för att få delta i examen när man ansöker om finländskt körkort (61 §). Körkort som har beviljats i någon annan stat än en sådan som Finland erkänt eller som har beviljats någon som hade sin vanliga vistelseort i Finland vid tidpunkten för beviljandet medför inte rätt att delta i examen.

Enligt körkortslagen kan man dock avvika från kravet på vanlig vistelseort och utfärda ett tillfälligt körkort till en asylsökande som har ett körkort från en konventionsstat och vars uppehållstillstånd är under behandling när fristen som gäller erkännande av körkortet går ut eller för den tid en utredning om körkortet pågår. Ett tillfälligt körkort som ger rätt att köra bil i kategori B eller motorcykel kan ges även andra utlänningar än sådana som har körkort från en konventionsstat och vars körkort på grund av den stat som utfärdat det inte medför rätt att köra här (63 §). Ett tillfälligt körkort är i kraft endast i Fastlandsfinland och det motsvarar inte ett ordinarie körkort till utseendet.

2.2 Den internationella utvecklingen samt lagstiftningen på Åland, i utlandet och i EU

2.2.1 Förarutbildning

I Europeiska unionens körkortslagstiftning regleras kraven på förarens kunnande via minimikrav på förarexamen (artikel 7.1 a och b i körkortsdirektivet samt bilaga II till direktivet). Det finns inga bestämmelser om utbildning utom som alternativ till examen i vissa fall som gäller höjning av körkortskategorin (artikel 7.1 c och d samt bilagorna V och VI till direktivet).

RP 146/2017 rd

I de flesta stater som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet krävs någon slags utbildning för att få körkort. Enligt Trafiksäkerhetsverkets utredning utgör Nederländerna, Spanien, Storbritannien, Malta och Frankrike undantag från detta, eftersom utbildning inte är obligatorisk i dessa länder. I Belgien och Irland krävs ingen teoriutbildning. Även om utbildningen inte är obligatorisk är det i alla fall vanligt att man även utnyttjar yrkesmässig undervisning innan man avlägger förarexamen.

Framför allt inom utbildningen för att få körkort för kategori B används lekmanaundervisning vid sidan av yrkesmässig undervisning samt olika modeller baserade på övningskörning, varvid det kan krävas att de också ska innefatta yrkesmässig undervisning. För att få påbörja övningskörning kan det förutsättas att man fått utbildning eller avlagt ett teoriprov eller hela examen. Exempelvis i Sverige krävs det sammanlagt 540 minuter undervisning i samband med övningskörningen, och då krävs det att handledaren deltar tillsammans med den som ska övningskör i en del innan övningskörningen inleds. I Sverige avläggs förarexamen som avslutning på övningskörningen medan examen föregår övningskörningen i Tyskland. De som handleder övningskörningen berörs av krav på minimiålder och körkortets giltighet. Kravet på handledarens minimiålder varierar i allmänhet mellan 21 och 30 år. Det är lägst i Irland (19,5 år). Villkoren är oftast att handledaren har haft körkort mellan tre och fem år. Dessutom kan det förutsättas att handledaren är godkänd av myndigheterna eller så kan antalet handledaren begränsas. Någon modell som kan jämföras med övningskörning under uppsikt finns inte i Bulgarien, Grekland, Kroatien, Portugal, Polen, Rumänien, Slovakien, Danmark, Tjeckien eller Ungern.

I de flesta länder har man försökt sänka åldersgränsen för att få börja övningsköra för att det ska vara möjligt att samla större körerfarenhet innan man får sitt körkort. Denna förlängda övningstid lämpar sig särskilt bra för annan undervisning än undervisning vid bilskola. Den lägsta åldern då övningskörning får påbörjas är i allmänhet 16 år. Övningskörning kan vara förenad med högre fordonsförsäkringspremier, krav på minimi- och/eller maximilängd och olika begränsningar såsom att det är förbjudet att övningsköra på motorväg eller med släpvagn.

I det fordon som används vid undervisning eller övningskörning krävs i allmänhet ingen tilläggsutrustning för läraren. I Belgien, Italien, Lettland och Norge förutsätts att läraren/övervakaren har tillgång till handbroms.

Enligt prisuppgifter från BAST (tyska Bundesanstalt für Strassenwesen, Federal Highway Research Institute) som gäller 2014 varierande priserna på körkort för kategori B inom EU från några hundra euro till över 2 000 euro. Billigast är det att ta körkort i Bulgarien, Malta och Tjeckien (i medeltal 230–320 euro). Dyrast är körkortet i Norge. Det kostar över 1 000 euro i Nederländerna, Spanien, Storbritannien, Luxemburg, Frankrike, Tyskland och Danmark (i medeltal 1 200–1 900 euro).

2.2.2 Åland

Åland har för drygt ett år sedan genomfört en ändring av körkortslagstiftningen och i samband med den avstod man från den obligatoriska teoriutbildningen och körundervisningen. Målsättningen med ändringen var att förbättra trafiksäkerheten och minska kostnaderna för trafikolyckor genom att betona attityder, riskmedvetenhet och ett trafiksäkert beteende mera än i den tidigare lagstiftningen. I detta syfte infördes obligatoriska säkerhetskurser för kategori B.

Före ändringen krävdes 20 lektioner teoriutbildning och 17 lektioner körundervisning för körkort för kategori B. Man slopade också den stegvisa körkortsutbildningen. Efter ändringen krävs att den som inte redan har körkort avlägger ett inledande teoriprov och först därefter kan

han eller hon ansöka om körkortstillstånd. Det krävs två obligatoriska säkerhetskurser och de ordnas vid trafikskola. Under den senare av dessa behandlas körning och praktiska situationer och den kan avläggas först efter att man inlett körundervisningen. I samband med det inledande teoriprovet ska man ta i bruk en loggbok, som ska presenteras korrekt ifyllt vid examen. Eftersom det inte finns några krav på körundervisning, förutsätter kravet på loggbok åtminstone en körundervisningslektion.

I samband med att den stegvisa förarutbildningen slopades ändrades examenskraven och innehållet utökades med bland annat ett miljövänligt, planmässigt och defensivt körsätt. För att få undervisningstillstånd ska lärare gå en ”handledarkurs” vid bilskola. Prestationen är i kraft fem år, och den som är lärare behöver inte vara släkt med den som lär sig att köra. I undervisningsfordonet krävs en pedal för läraren, men inte i examensfordonet.

När man ansöker om körkort tillämpas en egen hälsodeklaration som bevis på att de medicinska kraven är uppfyllda och den ska lämnas in innan utbildningen inleds. Vid behov krävs utlåtande av läkare eller optiker.

Det finns ännu inga uppföljningsuppgifter om ändringen, men det har inte konstaterats att den skulle ha inverkat negativt på trafiksäkerheten. Ur förarexamensmottagarens synvinkel uppvisar eleverna en högre standard, tydligen gäller detta dem som tar mopedkörkort. Vid körprov för moped kör man minst 25 minuter i trafiken. Ändringen anses vara mer krävande för utbildarna, eftersom de ska kunna motivera eleverna att förstå kraven på en säker förare och sina egna begränsningar i detta avseende. Det anses som positivt att beroende på eleven kan det behövas betydligt färre lektioner än tidigare. Ur förarexamensmottagarens synvinkel har antalet körlektioner för kategori B kunnat sjunka till exempelvis 8–10 lektioner i stället för tidigare 17 lektioner. I denna kategori har man kunnat märka att de som deltar i provet inte nödvändigtvis är färdigt utbildade, vilket ökar antalet underkända prov.

2.2.3 Övningskörningsmodeller för kategori B som tillämpas i vissa europeiska länder

Sverige

I Sverige kan man börja körträna vid 16 års ålder under uppsikt av en godkänd handledare. Minimikraven på handledare är 24 års ålder, körkort för kategori B, som har varit i kraft under sammanlagt minst fem av de senaste tio åren, och frihet från vissa förseelser. Som handledare godkänns inte den vars körkort under de senaste tre åren har varit återkallat på grund av ett allvarligt brott, rattfylleri eller användning av berusningsmedel, den som under denna tid haft körförbud i minst tre månader eller den vars körkortsinnehav under denna tid har varit förenat med villkor om alkohol. Ett godkännande som handledare gäller i fem år.

Vid körträningen betraktas handledaren som ansvarig förare. Innan körträningen inleds ska handledaren tillsammans med eleven genomgå en introduktionsutbildning på minst 180 minuter, vilket motsvarar fyra lektioner enligt den definition på lektion som tillämpas i Finland. I utbildningen går man igenom målen för och innehållet i förarutbildningen, bestämmelserna om körträning, planering och strukturering av träningen samt aspekter som är viktiga med tanke på trafiksäkerheten och miljön. I såväl körträningsmodellen som utbildningen vid trafikskola ingår dessutom en tudelad riskutbildning, som omfattar 180+180 minuter. I den första delen behandlas bland annat hur alkohol, narkotika och trötthet inverkar på körningen. I den andra delen tränar man särskilda saker och omständigheter i anslutning till hastighet, säkerhet och körning. Träningen motsvarar i stor utsträckning den tidigare riskutbildningen på övningsbana i halt väglag. Utbildningen genomgås just före förarexamen. Man får delta i förarexamens körprov efter 3–24 månaders körträning. I Sverige utgör teori- och körprovet en hel-

RP 146/2017 rd

het, som i princip avläggs samma dag eller senast inom två veckor. Minimialdern för att få delta i examen, 18 år, är densamma som för att få körkort.

Förarexamens körprov pågår 45 minuter, varav minst 25 minuter används för körning i trafiken. Oftast kör man 30–40 minuter i trafiken. I körprovet används inte standardrutter. Teoriprovet omfattar 65+5 uppgifter, varav 52 måste vara rätt för att provet ska godkännas.

En ny förare omfattas av strängare övervakning av förseelser under två år efter att han eller hon fått körkortet. Förlust av körrätten under denna tid på grund av trafikförseelser förutsätter ny förarexamen.

I Sverige kombinerar ungefär 90 % av dem som tar körkort utbildning vid trafikskola och körträning under uppsikt och bara 10 % av dem som tar körkort skaffar utbildningen enbart från en trafikskola. I körkortsutbildningen tillämpas en riksomfattande läroplan. Fordon som används i körundervisning ska vara märkta med en skylt eller ett klistermärke som är av olika färg beroende på undervisningssättet. I fordon som används i körundervisning för kategori B krävs ingen utrustning för läraren, men vid examen ska det finnas en extra bromspedal och backspegel i framsätet. Inga ändringar planeras i förarutbildningssystemet.

Det uppskattade genomsnittspriset på körkort varierar från 1 350 euro till 1 500 euro. Kostnaderna för den obligatoriska utbildningen är i medeltal 500–600 euro.

Norge

I Norge ska den som vill ta körkort delta i obligatorisk utbildning vid bilskola även i det fallet att inläringen eller övningen sker tillsammans med en lekmannalärare och handledare. Den som handleder övningskörningen ska ha fyllt 25 år och ha haft körkort för kategori B i minst fem år.

Man ska ha minst 24 lektioner (å 45 minuter) teoriutbildning vid bilskola och minst 10 lektioner (å 45 minuter) körundervisning. I körundervisningen ingår bland annat övningskörning i halt väglag. Alla som tar körkort ska dessutom delta i två lektioner (å 45 minuter) i bilskola där körningen utvärderas för att säkerställa att den nivå som man uppnått under övningskörningen motsvarar målen i läroplanen och är tillräcklig för att avlägga förarexamen. Utvärderingen av körningen omfattar körning i trafiken och en intervju med föraren. Teoriutbildning är en förutsättning för att inleda övningskörning.

Minimialdern för att få delta i förarexamens teoriprov är 17,5 år och för körprov 18 år. Körprovets längd är 65–75 minuter, varav cirka 60 minuter är körning i trafiken. Köruppgifterna i körprovet består i stor utsträckning av självständig körning. Nya förare omfattas av strängare övervakning av förseelser under två år.

I Norge utnyttjar cirka 70–82 % av dem som tar körkort möjligheten till övningskörning under uppsikt. Handledaren ska ha tillgång till handbromsen under övningskörning och fordonet ska vara utrustat med en extra spegel för handledaren. Den yrkesmässiga undervisningen utökades 2006, och enligt en uppföljningsundersökning gav detta positiva resultat i form av bättre körbeteende, bättre säkerhetsattityder och färre olyckor.

Körkort kostar i medeltal 1800–2400 euro.

Danmark

RP 146/2017 rd

Danmark tillämpar inte någon modell med körning under uppsikt. För att få körkort krävs utbildning vid bilskola som omfattar 28 lektioner (å 45 minuter) teoriutbildning och 24 lektioner (å 45 minuter) körundervisning. Minimialdern för att börja få körundervisning är 17,5 år.

Man får avlägga teoriprovet en månad innan man uppnår minimialdern för körkort, 18 år, som också är minimialder för att få delta i körprov. Körprovet pågår totalt 45 minuter, varav 25 minuter är körning i trafiken. I Danmark övervakas en ny förarens trafikförseelser strängare under tre år efter att han eller hon fått körkort.

Körkort kostar i medeltal 1600–1900 euro.

Nederländerna

I Nederländerna tillämpas vid sidan av utbildning vid bilskola en försöksmodell som kombinerar utbildning vid bilskola och övningskörning under uppsikt. Försöket inleddes 2011 och det avslutas i november 2017.

Enligt försöksmodellen kan utbildning vid bilskola inledas vid 16 års ålder, teoriprovet avläggas vid 16,5 års ålder och körprovet som 17-åring. Övningskörning under uppsikt får inledas efter att man avlagt förarexamen tills man uppnår körkortsåldern 18 år. Körning under uppsikt är tillåten tillsammans med föräldrarna. Endast tre handledare kan godkännas, och de antecknas i tillståndet för den som avlägger körkort. Handledarens minimialder är 27 år och han eller hon ska ha haft körkort i minst fem år.

I förarexamen ingår ett prov som går ut på att upptäcka risker, ett teoriprov och ett körprov, av vilka de två första avläggs efter varandra. Körprovet pågår 55 minuter, varav 35 minuter är körning i trafiken. Förarprövaren bestämmer ruten. Köruppgiften kan vara till exempel att köra självständigt till ett visst ställe. Under 50 % klarar förarexamen.

Promillegränsen för nya förare är lägre och deras förseelser övervakas strängare i fem år efter att de fått körkort.

Ungefär en tredjedel av dem som tar körkort har använt den kombinerade modellen. Möjligheten att börja köra tidigare än enligt den traditionella bilskolemodellen, där man får delta i undervisningen först som 18-åring, anses ha talat för den kombinerade modellen. Det har konstaterats att de som använt sig av modellen har fått 16 % mindre böter för överhastighet än de som genomgått den traditionella utbildningen. Även antalet olyckor per körd kilometer har varit lägre.

I praktiken beräknas den yrkesmässiga körundervisningen omfatta i medeltal 35 lektioner, teorin kan man förutom i bilskolan också studera på egen hand.

Körkort kostar i medeltal 1600–1900 euro.

Tyskland

I Tyskland tillämpas vid sidan av utbildning vid bilskola en modell med körning under uppsikt, där övningskörningen inleds först efter att man avlagt förarexamen och fått undervisning vid bilskola. Minimialdern för att få körundervisning är 16,5 år då den är ett år högre vid utbildning vid bilskola. Efter en fullständig bilskolekurs får förarexamens teoriprov avläggas när man är 16 år och 9 månader och körprov när man är 16 år och 11 månader, och därefter kan man få rätt att övningsköra under uppsikt som 17-åring. För körkort måste man få 14 teorilekt-

RP 146/2017 rd

ioner (å 90 minuter) och minst 12 körlektioner (å 45 minuter) samt avlägga teori- och körprov innan övningskörningen inleds.

Den som handleder övningskörningen ska vara minst 30 år. Han eller hon ska ha haft körkort i minst fem år, och får inte ha samlat mer än tre felpoäng för trafikförseelser. På handledare tillämpas en rattfyllerigräns på 0,5 promille. Den som avlägger körkort betraktas som ansvarig förare och ansvarar även för att handledaren uppfyller kraven.

Körprovet pågår totalt 45 minuter, och härav kör man 25 minuter i trafiken. Promillegränsen är lägre för nya förare och deras trafikförseelser övervakas strängare i två år efter att de fått körkort. Andelen godkända i förarexamens teoriprov är 75 % och i körprovet 72 %.

Övningskörningen under uppsikt ska pågå minst 12 månader. I Tyskland utnyttjar ungefär 35 % av dem som tar körkort övningskörning under uppsikt.

Körkort kostar i medeltal 1 500 euro.

Storbritannien

I Storbritannien kan man avlägga körkort genom att få yrkesmässig undervisning eller med övningsstillstånd. Endast trafiklärare får ge yrkesmässig undervisning. Träning med övningsstillstånd förutsätter inte utbildning. Tillstånd får sökas tidigast när man är 15 år och 9 månader. Övningskörningen får inledas tidigast när man är 17 år, som också är minimiåldern för körkort.

Den som handleder övningskörningen ska vara minst 21 år och ha haft körkort i tre år. Vid övningskörning ansvarar handledaren för fordonet och om den som övningskör till exempel kör överhastighet, är båda skyldiga till gärningen. Det fordon som används vid övningskörning ska ha en tilläggsförsäkring, och därför sker övningskörning oftast inom familjen. Försäkringspremierna vid övningskörning är höga, framför allt för 17-åringar. Övningskörning är inte tillåten på motorväg eller med släpvagn.

Den som är 17 år får delta i teoriprovet och provet i att upptäcka risker. Nya förare omfattas av strängare övervakning under de två första åren och körförbud under denna till leder till ny förarexamen.

Bilskoleverksamhet eller verksamhet som trafiklärare är inte tillståndspliktig. Nästan alla som tar körkort deltar i någon körundervisning som ges av en trafiklärare före förarexamen. Ungefär 55 % av dem som tagit körkort har använt sig av övningskörning under uppsikt av en lekman.

Körkort kostar i medeltal 1650 euro.

Irland

I Irland kan den som tar körkort ansöka om tillstånd att inleda övningskörning under uppsikt efter att ha avlagt ett teoriprov. Den som övningskör behöver inte ha teoriutbildning men måste få 12 lektioner (å 60 minuter) körundervisning. Utbildningen får ges av en auktoriserad trafiklärare i enlighet med den riksomfattande läroplanen.

Den lägsta åldern för att få delta i teoriprovet och få tillstånd till övningskörning är 17 år. Övningskörningen pågår mellan sex och 24 månader. Man får delta i körprovet tidigast sex må-

RP 146/2017 rd

nader och senast två år efter att man fått tillståndet. Vid övningskörning är det förbjudet att köra på motorväg och med släpvagn.

Handledaren ska vara minst 19,5 år och ha haft körkort i två år. Handledaren berörs av samma krav på promillegräns som föraren.

Körprovet pågår 50 minuter, varav 30 minuter är körning i trafiken. Provet avläggs enligt en standardiserad rutt. I början av körprovet ska den som avlägger provet svara på 18 frågor om trafikregler. Körrätten är obegränsad.

I Irland planerar man att ta i bruk en tvåårsperiod av övningskörning på egen hand samt utveckla förarexamen bland annat genom att ta in ett nytt prov i att upptäcka risker. På den som övningskör skulle en lägre promillegräns tillämpas.

Estland

I Estland kan man välja en modell som kombinerar utbildning vid bilskola och övningskörning under uppsikt. Utbildning vid bilskola kan inledas när man är 17,5 år, teoriprovet kan likaså avläggas när man är 17,5 år och körprovet när man är 17 år och 9 månader. Minimialdern för körkort är 18 år. Enligt den kombinerade modellen kan man få rätt att övningsköra under uppsikt tidigast som 16-åring efter att man avlagt teori- och körprovet samt efter utbildning vid bilskola. Minimialdern för att delta i utbildningen är 15,5 år. Teoriutbildningen omfattar 41 lektioner (å 45 minuter) och körundervisningen 32 lektioner (å 25 minuter). Efter att ha övningskört ska man avlägga förarexamen på nytt, och då är kraven på minimialder desamma som i bilskolemodellen. Före förarexamen ska också den som tränar med övningstillstånd delta i en övningsexamen som ordnas vid bilskola.

Handledaren ska ha körkort som beviljats minst fem år tidigare. Inga trafikförseelser i trafikregistret tillåts.

Körprovet pågår 60 minuter, varav minst 45 minuter är körning i trafiken och cirka 10 minuter kontroll av tekniska saker. Examensmottagaren bestämmer ruten.

Föraren ska inom två år efter det att han eller hon fick körkort delta i en obligatorisk utbildning i säker körning, som består av sex teorilektioner (å 45 minuter) och åtta lektioner körundervisning. Av körlektionerna körs två i tätortstrafik och sex på bana. Utbildningen innefattar övning i att hantera fordonet i halt väglag och utvecklande av en miljömedveten körstil.

Andelen som utnyttjar modellen med övningskörning under uppsikt är 5 % av dem som tar körkort.

Körkort kostar i medeltal 600–700 euro.

Belgien

I Belgien tillämpar man två modeller som baserar sig på övningskörning, av vilka den ena kräver körundervisning. Efter att man avlagt ett teoriprov ska man få minst 20 lektioner (å 60 minuter) körundervisning. Minimialdern för att få delta i teoriprovet är 17 år. Övningskörning under uppsikt får inledas efter utbildning vid bilskola. Före 18 års ålder krävs en handledare vid övningskörning, när man fyllt 18 år får man fortsätta övningsköra utan handledare. Enligt denna modell ska man övningsköra på egen hand minst tre och högst 18 månader före körprovet. Enligt denna modell är minimialdern för att få delta i förarexamen 18 år och tre månader.

RP 146/2017 rd

Körningen med övningstillstånd är begränsad, begränsningarna gäller bland annat nattkörning och antalet passagerare.

Enligt den andra modellen krävs ingen utbildning. Övningskörningen ska pågå minst tre månader och högst tre år. Även enligt denna modell ska ett teoriprov avläggas vid 17 års ålder och efter det kan man börja övningsköra under uppsikt. När man fyllt 18 år kan man fortsätta att köra på egen hand. Körprovet ska avläggas vid 18 års ålder.

Den som handleder övningskörningen ska vara minst 26 år och ha haft körkort i minst åtta år. Handledaren får inte ha haft körförbud under de senaste tre månaderna.

Körprovet pågår 40 minuter, varav 25 minuter är körning i trafiken. Körrutterna är fasta. Nya förarens trafikförseelser övervakas strängare i två års tid efter att de fått körkort.

Andelen körkortsaspiranter som utnyttjar modellerna med övningskörning är 50 %. Fordonet ska vara utrustat med en backspegel för handledaren och handledaren ska ha tillgång till handbroms. Det är förbjudet att köra med släpvagn.

Körningen är förenad med begränsningar som gäller bland annat nattkörning och antalet passagerare. Enligt bägge modellerna är minimiåldern för att få inleda övningskörning 17 år. Enligt den modell som förutsätter utbildning kan körprovet avläggas tidigast när man är 18 år och 3 månader, annars som 18-åring.

Körkort kostar i medeltal 200–300 euro.

2.2.4 Läkarundersökningar för körkort

Vid övervakning av de medicinska kraven tillämpas i regel två olika system i länderna i Europa. Vid ansökan om körkort i grupp 1 krävs antingen läkarintyg eller personens egen deklARATION eller försäkran om hälsotillståndet. I Tyskland kontrolleras endast synförmågan hos förare i grupp 1. Vid ansökan om körkort i grupp 2 krävs läkarintyg.

Sökandens deklARATION eller försäkran vid ansökan om körkort för de lägre kategorierna tillämpas i Nederländerna, Belgien, Irland, Island, Storbritannien, Norge, Nordirland, Frankrike och Sverige. Läkarutlåtande krävs i Spanien, Bulgarien, Italien, Österrike, Kosovo, Grekland, Kroatien, Lettland, Litauen, Luxemburg, Malta, Portugal, Polen, Rumänien, Slovenien, Schweiz, Danmark, Ungern och Estland. I vissa länder kan vid sidan av läkarintyg krävas även sökandens egen deklARATION eller försäkran om sitt hälsotillstånd, som till exempel bekräftas vid en läkarundersökning.

I Nederländerna testas sökandens synförmåga vid förarexamen före körprovet. Sökanden ska läsa ett fordons registerskylt på 25 meters avstånd. Blanketten för sökandens hälsodeklARATION kostar 27,80 euro. Även i Island undersöks synförmågan i samband med körprovet, men där ska man läsa ett fordons registerskylt på 20 meters avstånd. Syntestet ingår i priset för körprovet. I Storbritannien och Nordirland ska sökanden uppge vissa skador eller sjukdomar, som finns uppräknade i en särskild förteckning. En sjukdom eller skada som ska uppges förutsätter att en tilläggsblankett fylls i. Sökanden förutsätts dessutom försäkra att han eller hon kan läsa en bils registerskylt på 20,5 meters avstånd. I Nordirland kan avståndet också vara 20 meter, om det är fråga om smalare font. I Storbritannien kan lämnandet av felaktiga uppgifter leda till böter på 1 000 pund, om gärningen leder till en olycka. I Nordirland ger sökanden körkortsmyndigheten rätt att få hälsouppgifter av sökandens familjeläkare.

RP 146/2017 rd

I Frankrike ska sökanden uppge om han eller hon använder glasögon eller kontaktlinser och i körkortsansökan ska det också antecknas om sökanden känner till någon sjukdom eller något tillstånd som kan förhindra att han eller hon får körkort. Sökanden kan också hänvisas till läkarundersökning som han eller hon uppger någon sjukdom eller behov av undersökning framkommer i samband med examen. Synförmågan testas vid examen genom att examinanden ska läsa en registerskylt på 20 meters avstånd. I Frankrike tar läkarundersökningen 15 minuter och priset är 33 euro i hela landet.

I Belgien görs syntestet efter att teoriprovet godkänts och det ingår i priset för teoriprovet. Sökanden ska läsa E-bokstäver som motsvarar en synskärpa på 0,5 på en så kallad Snellen-tavla. Om sökanden inte ser E-bokstäverna korrekt, ska han eller hon lämna in ett ögonläkarintyg till körkortsmyndigheten.

I Irland och Norge ingår frågor om hälsotillståndet i blanketten för ansökan om körkort. Om sökanden besvarar någon fråga om hälsotillståndet jakande i Irland, ska ansökan åtföljas av en Medical Report, varav en del ifylls av sökanden och en del av läkaren. För kontroll av synförmågan ska sökanden besöka en registrerad läkare eller ögonläkare. Om det under förarexamens körprov framkommer omständigheter som gör att det finns anledning att misstänka att personen inte uppfyller de medicinska kraven, kan examensmottagaren villkora intyget över godkänt körprov. Innan sökanden får examensintyget ska han eller hon då inom utsatt tid lämna in ett läkarintyg till körkortsmyndigheten. På baksidan av den norska blanketten finns ifyllnadsanvisningar för hälsodelen. Om en viss sjukdom eller användningen av vissa läkemedel uppges i blanketten, ska ansökan åtföljas av läkarutlåtande. På den offentliga sidan kostar en läkarundersökning 15 euro och omfattande undersökning 35 euro.

I Sverige ska hälsotillståndet rapporteras på en blankett för ändamålet och synförmågan påvisas genom intyg av optiker eller genom ett intyg av en anställd vid trafikskolan som har utbildning och tillstånd för detta. Sökanden kan åläggas att genomgå läkarundersökning, om rapporteringen förutsätter detta. Utredningarna får vara högst två månader gamla.

I Tyskland krävs att den som ansöker om körkort genomgår en kontroll av synförmågan hos ett syncenter, men han eller hon behöver inte själv lämna någon deklARATION eller något läkarintyg. Om sökanden inte klarar syntestet, hänvisas han eller hon till ögonläkare. Intyget över synförmågan får vara högst två år gammalt och testet kostar 6,43 euro. Körkortsmyndigheten kan kräva läkarintyg, om det finns anledning att misstänka att kraven inte är uppfyllda.

I många länder krävs utöver läkarintyg sökandens egen deklARATION, som till exempel en läkare bekräftar eller som sökanden ska underteckna hos en läkare. I vissa länder sker läkarundersökning hos flera olika specialister. Ofta har det fastställts ett enhetligt pris för läkarintyget i hela landet och det är ofta högst kring 30 euro.

I Spanien krävs utöver läkarundersökning psykologiska tester och syntest i särskilda trafikmedicinska center. Undersökningarna utförs av ett team som består av allmänläkare, ögonläkare och psykolog. I Italien har man sedan 2011 krävt läkarintyg och utlåtande av familjeläkaren. Där krävs läkarundersökning med tio års mellanrum upp till 65 års ålder och därefter med fem års mellanrum. I de flesta länder är 65 och 70 år åldersgräns för regelbundna läkarundersökningar. Regelbundna läkarundersökningar krävs inte i Island, Portugal, Grekland och Tjeckien före 65 års ålder, och i Nederländerna och Norge inte före 75 års ålder. I Italien krävs läkarundersökning från och med 50 år med fem års mellanrum och från med 70 år med tre års mellanrum, i Grekland och Lettland från och med 65 år med tre års mellanrum, i Slovenien med två års mellanrum och i Estland med fem års mellanrum. I Ungern krävs läkarundersökning med tio års mellanrum upp till 40 års ålder och därefter med 5, 3 eller 2 års mellanrum beroende på

åldern. I Irland är kravet på regelbunden läkarundersökning kopplat till vissa sjukdomar med 1, 3 eller 10 års mellanrum.

Av förare i grupp 2 krävs oberoende av ålder läkarundersökning med fem års mellanrum i Nederländerna, Belgien, Österrike, Kroatien, Rumänien och Estland samt med två års mellanrum i Litauen. I Spanien och Grekland förkortas tiden från och med 65 års ålder till tre år och i Italien görs en grundligare undersökning vid denna ålder. I Lettland förkortas tiden från och med 60 års ålder till tre år, i Polen och Ungern till två och ett halvt år och på Malta till ett år samt i Kosovo från och med 55 års ålder till två år.

I flera länder tillämpar man avtrappade gränser så att till exempel i Irland är undersökningsintervallet från och med 60 års ålder tre år och från och med 70 års ålder tre år eller ett år. I Storbritannien och Nordirland inleds undersökningarna vid 45 års ålder med fem års mellanrum för att förkortas till ett års mellanrum från och med 65 år. I Luxemburg förkortas intervallet på tio år till fem år för 50-åringar och till tre år för 70-åringar, och efter 75 år förnyas körretten inte längre. I Norge förkortas intervallet på tio år till fem år för 60-åringar och till ett år för 70-åringar. I Frankrike förkortas fem år till två år för 60-åringar och till ett år för innehavare av busskörkort och för alla 76-åringar till ett år. I Sverige inleds undersökningar vid 45 års ålder och i Tyskland för innehavare av körkort för kategori C1 vid 50 års ålder. I Danmark är undersökningsintervallet för 70-åringar som förnyar körkortet fyra år, för 71-åringar tre år, för 72–80-åringar högst två år och från och med 80 års ålder högst ett år. I Schweiz är undersökningsintervallet tre år från och med 50 års ålder och två år från och med 50 års ålder.

I vissa länder tillämpas olika anmälningsskyldigheter och -rättigheter. Skyldighet för läkare att göra anmälan tillämpas i Kosovo, Kroatien, Lettland, Litauen, Norge, Portugal, Polen, Rumänien, Sverige och Tjeckien. I Ungern och Nordirland föreligger anmälningsskyldighet endast ifall att läkaren inte får personen att sluta köra eller läkaren vet att personen fortsätter att köra. I Estland föreligger inte anmälningsskyldighet men läkaren ska ge körrättsinnehavaren ett intyg som förbjuder körning. I Danmark föreligger anmälningsskyldighet ifall sjukdomen eller tillståndet medför direkt risk för andra trafikanter och föraren inte slutar köra frivilligt. I Schweiz har läkaren anmälningsskyldighet. Anmälningsskyldighet för körkortsinnehavaren tillämpas i Belgien, Irland, Storbritannien, Norge, Nordirland och Polen. I Frankrike ska körkortsinnehavaren underrätta försäkringsbolaget och i Ungern den egna läkaren utöver körkortsmyndigheten. I Grekland föreligger inte anmälningsskyldighet, men om man fortsätter att köra är påföljderna stränga vid en trafikolycka.

2.3 Bedömning av nuläget

2.3.1 Förarutbildningen

Den nuvarande körkortsmodellen som baserar sig på förbunden förarutbildning och förarexamen har tillämpats länge utan att grunderna ändrats. Körkort för kategori B har utvecklats genom utbildning i flera steg. Systemet är stelt och tillåter att man utnyttjar endast utbildning som genomförts enligt bestämmelserna. För att det ska kunna övervakas att kraven är uppfyllda måste teoriutbildningen ordnas i en undervisningslokal och eleverna måste delta på plats eller med hjälp av en virtuell anslutning som uppfyller kraven. I EU:s lagstiftning krävs endast att förarexamen avläggs, om det inte är fråga om höjning av körkorts-kategorin för motorcykel på grund av erfarenhet, vilket beroende på den modell som medlemsstaten väljer kan ske genom utbildning eller ett körprov.

Den detaljerade regleringen av utbildningen och begränsningarna i den har delvis slopats, men avläggandet av körkort är fortfarande mycket detaljreglerat. Även om de färdigheter som förvärvats i samband med tidigare körkort har beaktats i läroplanerna, är känslan att samma inne-

håll upprepas i utbildningen när nya kategorier avläggs. Det är möjligt att avvika från utbildningens omfattning till exempel på grund av utländsk utbildning, men det är ofta svårt att presentera bevis på den genomgångna utbildningen och arbetskrävande för förvaltningen att jämföra innehållet i läroplanerna. I den läroplansbaserade utbildningen beaktas inte körkortsaspirantens individuella behov, utan alla förutsätts avlägga körkort enligt samma schema. Man har sett möjligheter att minska förarutbildningens omfattning till exempel genom att göra det möjligt att avlägga körkort med automatväxlat fordon utan att begränsa rätten att köra till enbart automatväxlade fordon, så att man kunde undgå åtminstone den tid som det tar att lära sig växla. En sådan ändring skulle emellertid förutsätta att EU:s lagstiftning ändras.

Den stegvisa förarutbildningen för kategori B infördes i början av oktober 1989. I januari 2013 utökades stegen till tre. Utbildningen i körning i halt väglag jämte prov och tidpunkten för utbildningen efter att man fått körkort har kritiserats och de som tagit körkort har haft olika åsikter om nyttan av utbildningen. Åtgärderna för att slutföra utbildningen jämte tidsfrister har upplevts som problematiska, även om man avstått från det särskilda kortvariga körkortet.

I en undersökning som gällde reformen 2013 ansågs att målen för reformen till stor del nåtts och att de innehållsmässiga och metodmässiga satsningarna lyckats särskilt vad gäller sociala färdigheter. De nya förarna var i genomsnitt nöjda med förarutbildningens innehåll och mest nöjda var personer i åldern 18–20 år och över 40 år som kört mycket under det första året. Förarna var mer nöjda i synnerhet när det gällde att upptäcka trafikrisker och hantera den egna situationen. De föreslagna utvecklingsåtgärderna gällde framför allt prov på och träning av mörkerkörning samt de fortsatta utbildningsstegen med körning under svåra förhållanden och övningskörning i halt väglag, men också mera landsvägs- och stadskörning. Det ansågs inte lika bra att öva mörkerkörning med simulator som att köra i verkliga förhållanden, eftersom simulatoren inte ansågs ge en sanningsenlig bild av de verkliga förhållandena. Förutom träning ansågs det behövas körlektioner för mörkerkörning i en verklig trafikmiljö. Fördjupningsdelen ansågs i genomsnitt mer nödvändig än övningsdelen. I en före och efter-jämförelse minskade nya förars trafikförseelser i förhållande till antalet körkort och särskilt hos 18-åriga män som fått utbildning vid bilskola. Ett problem med den stegvisa utbildningen ansågs framför allt vara att i nuläget genomgås fördjupningsdelen för sent, ofta först två år efter att man fått körkort när tidsfristen håller på att gå ut.

Trots att körundervisningen är obligatorisk kör man ofta ganska litet. Körerfarenhet har konstaterats vara en viktig faktor för att utveckla körskickligheten och minska olycksrisken för nya förare. I samband med reformen av utbildningen för kategori B 2013 utökades körundervisningen med fyra lektioner, men inverkan på körerfarenheten är i praktiken liten. Numera får en del av utbildningen för körkort för bil också ges med simulator, vilket minskar den praktiska körerfarenheten, men erbjuder olika träningsmöjligheter och upprepningar, vilket inte nödvändigtvis är möjligt i trafiken. Simulatorerna har ändå inte ansetts ersätta träning i en verklig miljö, i synnerhet inte om tekniken och programvaran inte är tillräckligt högklassig. Vid utbildning vid bilskola kör man vanligtvis några hundra kilometer, vid undervisning med undervisningstillstånd kör man i allmänhet mera. Det finns internationella rekommendationer där målsättningarna är upp till flera tusen kilometers körerfarenhet för att sänka risknivån hos nya förare. Nationellt får man endast för körkort för motorcykel med övningstillstånd träna på egen hand före körprovet, men det finns ingen information om mängden övningskörning, eftersom denna information inte samlas in i något sammanhang.

När det gäller kraven på utrustning i fordon som används i körundervisning har i synnerhet kravet på bromspedal för läraren i undervisningstillståndsfordon kritiserats på grund av monteringskostnaderna och kravet på ändringsbesiktning. I bilskolebilar och examensfordon upplevs däremot extra pedaler som nödvändiga på grund av arbetarskyddet. I Finland har under-

visningskörningen varit säker, men det finns ingen information om i vilket mån detta beror på den extra pedalen för läraren.

Kravet på att rätt att köra fordon i kategori AM ska förvärfvas särskilt jämte kraven på utbildning och praktiskt prov som motsvarar fordonskategorin är strängare än EU:s reglering, men på grund av skillnaderna mellan fordonen och kraven för att köra dem har förfarandet ändå ansetts motiverat.

Inom utbildningen för körkort för lätt fyrhjuling och moped är antalet lektioner detsamma, eftersom fordonen hör till samma kategori AM, medan examenskraven för lätt fyrhjuling är strängare. Även med moped har ett körprov ansetts motiverat. Även om körning med lätt fyrhjuling berörs av vissa begränsningar på grund av den högsta konstruktiva hastigheten, till exempel förbud mot att köra på motorväg, betraktas de strängare kraven som motiverade, eftersom fordonen i allmänhet framförs på samma del av vägen som biltrafiken, vilket kräver samma kunskaper av föraren som när man kör bil. Trots att utbildningskraven är lindrigare än för bilkörkort har fyrhjulingsförarna klart sig förhållandevis bra i trafiken. Lätta fyrhjulningar framförs vanligtvis i tätorter, där hastigheterna är lägre och påföljderna av olyckor av denna orsak oftast har varit lindriga mäta i personskador. Faktorer som förklarar skillnaderna i utbildningens omfattning jämfört med utbildningen för bilkörkort kan delvis anses vara skillnaderna mellan fordonen och framförandet av dem och hur detta inverkar på utbildningens omfattning. Lätta fyrhjulningar har till exempel annorlunda växellåda och saknar högre hastigheter och därmed behövs inte utbildning i landsvägs- och accelerationsfältskörning. Till skillnad från bilar är lätta fyrhjulningar försedda med variatorer, så i stället för att lära sig välja växel och växla kan man bara välja körning framåt eller bakåt. Körprov med lätt fyrhjuling utvärderas enligt samma anvisning som körprov med bil i kategori B och andelen godkända prov vid första försöket har legat på samma nivå.

Andelen som avlagt körkort för kategori B med undervisningstillstånd har traditionellt varit kring 10–20 % av körkortet för kategori B och understödet är fortfarande starkt för fortsatt undervisningstillstånd. I praktiken motsvarar förfarandet med undervisningstillstånd den praxis med undervisningskörning eller övningskörning som tillämpas i många länder. Andelen som avlagt körkort med undervisningstillstånd var i början av 2010-talet cirka 13–15 % och efter den reform av tillståndskriterierna som genomfördes 2013 har antalet varit på väg uppåt. År 2016 avlade 53 918 personer körkort för kategori B, och av dem hade 10 646 undervisats med undervisningstillstånd, vilket motsvarar en andel på 19,7 %. Förändringen anses delvis bero på att tillstånd får till skillnad från det tidigare kravet på att man skulle bo i samma hushåll beviljas på grund av nära släktskap och förmyndarskap utan begränsningar och i annat fall får högst tre tillstånd beviljas under tre år för att förebygga den grå ekonomin. Å andra sidan har tillståndskriterierna ansetts vara för inskränkande, eftersom till exempel make och makens förälder som hör till samma hushåll inte har jämförts med en nära anhörig utan tillståndskvot, och å andra sidan har tillståndskvoten ansetts möjliggöra yrkesmässig verksamhet utan de krav som åläggs bilskolor och på så vis öka den grå ekonomin. Förfarandet med undervisningstillstånd som infördes när kraven på mopedkörkort skärptes har ansetts orimligt på grund av det körkort som krävs av läraren, eftersom i kategori AM godkänns för undervisningstillståndsläraren endast körkort för undervisningsfordonet som avlagts genom utbildning och praktiskt prov i enlighet med de nuvarande kraven eller, beroende på undervisningsfordonet, körkort för motorcykel eller bil. Inom mopedundervisningen godkänns inte rätt att köra moped som grundar sig på så kallad förvärvad rättighet, vilket också har ansetts som orimligt. Rätt att köra moped utan körkorts krav har sådana som innan mopedkörkortet infördes i början av år 2000 hade fyllt 15 år, som var förutsättningen för att få köra moped. Förvärvad rättighet utan körkort gäller inte lätt fyrhjuling, eftersom det alltid har förutsatts körkort för att få köra detta fordon och det nuvarande körkorts kravet är lägre än körkort för bil, som krävdes tidigare.

Kraven på utbildning och examen i samband med höjningar av körkortskategorin för motorcykel har också ansetts överdimensionerade. Kraven som gäller motorcykelkörkort baserar sig emellertid på kraven i körkortsdirektivet med undantag för den utbildning som utgör villkor för att då delta i förarexamen. Enligt det kan man avvika från kravet på teoriprov endast genom att utnyttja tidigare motorcykelerfarenhet för körkortet, men hos oss har man valt utbildningsalternativet i stället för körprovsalternativet. Även de kritiserade kraven på klassificeringen av motorcyklar och examensmotorcyklarna överensstämmer med kraven i direktivet. Övningstillstånd för motorcykel möjliggör träning med motorcykel på egen hand, men exempelvis jämfört med sådana som fått utbildning vid bilskola har de som tränat på egen hand brista i kontrollen över trafiksituationer och beaktandet av säkerhetsfaktorer i examen.

Till traktorerna hör små traktorer som används i vägtrafiken och som kallas traktorfyrhjulingar. Fordonsklassificeringen för traktorer känner dock inte till fyrehjulingar. I synnerhet körkortskraven för traktorfyrehjulingar, som i det avseendet hör till kategori LT, har ansetts orimliga därför att vid sidan av den högsta konstruktiva hastigheten (40–60 km/h) beaktas inte fordonets låga totalvikt, som beaktas i körkortskraven för traktorer med högre konstruktiv hastighet. I fråga om traktorer som vad den konstruktiva hastigheten beträffar berörs av körkortskraven för bil kräver traktorer med en totalvikt av högst 3 500 kilogram körkort för bil i kategori B, varvid största delen av dessa traktorer i praktiken kan köras med körkort för kategori B. I kategori LT får man däremot alternativt körkort endast genom körkort för lastbil. Trots att traktorer i traktorbestämmelserna klassificeras enligt lägre totalvikter än de nämnda, är vikten ändå ingen orsak att särskilja traktorfyrehjulingar från andra traktorer. I synnerhet det teoriprov och manöverprov med släpvagnskombination som krävs för kategori LT betraktas som onödigt för rätt att köra dessa traktorfyrehjulingar och kravet på körkort för lastbil som överdimensionerat och dyrt.

Förutom de problem som hänför sig till traktorfyrehjulingar har körkortsklassificeringen för traktorer ansetts som onödigt invecklad och uppdelningen av de lägre traktorkategorierna i T och LT som ett mellansteg innan en enda traktorkategori införs för traktorer som går högst 60 kilometer i timmen. Då kategorin LT behölls som en mellankategori, som motsvarade den tidigare trafiktraktorkategorin, intogs övergångsbestämmelser i fordonslagen och körkortslagen som tillät den situation som rätt före den 1 januari 2016 att fortsätta, så att trafiktraktorer (konstruktiv hastighet högst 50 kilometer i timmen) som hade tagits i bruk innan de nya bestämmelserna trädde i kraft och som på grund av den undantagsbestämmelse som upphävts i fordonslagen tidigare inte hade betraktats som trafiktraktorer i fråga om vissa transporter, fortfarande fick köras med körkort för traktor i kategori T. Eftersom endast den förefintliga situationen behölls genom övergångsbestämmelserna, har det också betraktats som ett missförhållande att när en trafiktraktor efter 2015 ersatts med en traktor vars konstruktiva hastighet är 40–60 km/h, får den inte köras med körkort för kategori T.

2.3.2 Förarexamen

Responserna på förarexamen har inte ansetts föranleda några större ändringsbehov, även om teoriprovet har ansetts vara mycket lätt.

Den internationella förarexamensorganisationen CIECA auditerade 2016 det finländska förarexamenssystemet under ett inspektionsbesök. Man ansåg att det fanns behov av att förbättra examen och genomförandet av den på flera punkter, som finns nämnda i auditeringsrapporten. Vid auditeringen fästes ingående uppmärksamhet vid examen och ordnandet av den. Positiv respons fick bland annat målsättningarna att utveckla kundservicen, kontrollen av de medicinska kraven, återkopplingen och den stegvisa utbildningen. Brister som till och med ansågs möjliggöra oegentligheter fann man i övervakningen av provet, identifieringen och persona-

len. Den i ett europeiskt perspektiv höga andel som klarade proven ansågs förutsätta åtgärder, något som man enligt Trafiksäkerhetsverket redan ingripit i genom praktiska åtgärder.

En brist hos teoriprovet ansågs vara att den provbank som ligger till grund för provfrågorna är så begränsad. I kategori B ansåg man att frågebanken bör vara fyra gånger större än i nuläget. Det förutsattes också att teoriprovet utvecklas regelbundet och att uppmärksamhet fästs vid att frågorna inte är för lätta. Enligt auditeringen måste det finnas fler illustrerade frågor om situationer som motsvarar normala trafiksituationer och det får inte finnas några oklarheter beträffande den trafiksituation som frågan gäller.

Väsentliga skillnader upptäcktes i fråga om godkännandet av körprov och det konstaterades att prestationer godkänns trots mycket varierande färdigheter att kontrollera fordonet. Förarprovvarnas färdigheter borde förbättras genom att utveckla utbildningen så att förarbeteandets högre nivåer enligt GDE-matrisen beaktas och det skapas en helhetsbild vid bedömningen samt så att det görs skillnad mellan förarprovaren och trafikläraren. I körprovssituationen borde man enligt rapporten låta examinanden köra på egen hand i enlighet med målen för GDE-matrisen i stället för enligt instruktioner. I responsen på provet borde man i stället för att påpeka fel fästa uppmärksamhet vid en övergripande granskning av situationen och examinandens kunnande. Även tilläggsutbildning som åläggs på grund av en underkänd prestation fördömdes.

Tempot i körproven ansågs överlag vara för långsamt, något som framkommit även vid tidigare granskningar. Hastigheterna ansågs inte motsvara körning i en normal situation. I provsituationen körde många i 30–40 km/h och de låga hastigheterna i motorvägsanslutningar ansågs störa den övriga trafiken. Körrutterna ansågs delvis mångsidiga och kräva körning i olika trafikmiljöer och trafiksituationer, men när trafiken är lugn borde man enligt rapporten fästa uppmärksamhet vid andra element, såsom körning med högre hastigheter, vilket bättre skulle beskriva förhållandena i normala trafiksituationer. I rapporten fästes också uppmärksamhet vid de simulatorer som används i undervisningen. Simulatorerna ansågs inte ersätta körning med ett riktigt fordon, det gäller i synnerhet när de inte är högklassiga. Den simulator som prövades vid auditeringen ansågs vara av låg standard.

Vid Trafiksäkerhetsverket pågår ett utvecklingsprojekt i syfte att reformera examen. De viktigaste ändringarna gäller kraven på och bedömningen av körprovet samt antalet frågor i teoriprovet och tiden för avläggande av provet. Vid bedömningen är avsikten att övergå till en helhetsbedömning av kunnandet och fästa särskild uppmärksamhet vid kontrollen över fordonet, hänsyn till andra trafikanter, föregripande och kontroll av trafiksituationen och förarens kontroll över sitt eget agerande.

2.3.3 Läkarundersökningar för körkort

Grunderna för systemet för bedömning av förarens hälsotillstånd har i huvudsak ansetts fungera i Finland. Övervakningen av att de medicinska kraven är uppfyllda har genomförts delvis genom läkarutlåtande och delvis genom anmälningsskyldighet för läkarna. Kontroller av förarens hälsotillstånd görs till största delen inom primärvården, vilket begränsar undersökningarna. Bedömningen av problematiska frågor som gäller förarens hälsotillstånd har utvecklats genom att det inrättats några center som gör bedömningar. Läkarutlåtande för körkort kan ges av legitimerade läkare. En faktor som i praktiken försämrar kvaliteten på undersökningarna har ansetts vara att den läkare som gör undersökningen inte nödvändigtvis känner till den undersökta vårdhistoria.

Man ansett att det finns delområden av systemet som kunde antingen lättas upp eller där det vore motiverat att effektivisera praxisen. I fråga om förare i grupp 1 har man ansett att syste-

met kunde lättas upp genom att gallra bland rutinkontrollerna och skjuta fram skyldigheten för förare i denna grupp att visa upp läkarutlåtande i samband med körkortsförnyelse med fem år. När det gäller trafikolyckor anser man att det finns två riskgrupper, de som just fått körkort och äldre förare, vilkas körning kunde påverkas genom kriterier för förarens hälsotillstånd. Bakom olycksrisken för unga kan ligga psykiska eller utvecklingsstörningar som ökar benägenheten för störande beteende i trafiken, och som kunde upptäckas utifrån tidigare sjukjournaler och förhandsuppgifter, men de anses inte nödvändigtvis komma fram vid rutinmässiga körkortsundersökningar. Dyliga beteendestörningar som lyfts fram är till exempel ADHD, där kärnan är koncentrationssvårigheter, impulsivitet, sinnessvängningar och beroendebenägenhet. Man har ansett att det behöver utvecklas en lämplig verksamhetsmodell och metoder för att upptäcka dessa riskgrupper och utreda inverkningarna på förarens hälsotillstånd. Den långa giltighetstiden för hälsointygen för unga har inte nödvändigtvis ansetts vara bra, eftersom det under fem år kan utvecklas sjukdomar som påverkar förarens hälsotillstånd. Bakom olycksrisken för äldre har ansetts ligga försämrade iakttagelse- och funktionsförmåga som beror på åldrande och sjukdomar. Vid sidan av bedömning av hälsotillståndet har det ansetts nödvändigt med körprov för att bedöma körförmågan, men det nuvarande körprovet anses inte tjäna detta syfte. Det har ansetts att körproven bör utvecklas så att de skiljer sig från avläggandet av körkort och också betjänar hälsobaserad bedömning av körförmågan.

Läkarnas anmälningsskyldighet anses inte fungera på önskat sätt i praktiken eftersom det görs så få anmälningar. Eftersom anmälningarna inte registreras eller statistikförs, finns det inga uppgifter om antalet. År 2015 gjordes en separat utredning på området för Åbo polisstation, enligt vilken det gjorts 195 anmälningar det året. Anmälningarna kom i huvudsak från Åbo universitetssjukhus (ÅUS) och i praktiken hade tio läkare gjort cirka 70 % av alla anmälningar. Över hälften av anmälningarna kom från ögonläkare medan anmälningar om neurologiska sjukdomar eller skador var näst vanligast. Under granskningsperioden hade det till exempel inte gjorts några anmälningar i anslutning till mentala problem eller användning av depressions- eller andra läkemedel. Det har också ansetts som nödvändigt att trafikövervakarna skulle få tillgång till läkarnas uppmaningar till patienter att avhålla sig från att köra bil.

Priset på läkarintyg varierar beroende på var man hämtar intyget. Även om lagstadgade intyg fås även från den offentliga hälso- och sjukvården, kan det i brådskande situationer räcka så länge innan man får en tid att man sist och slutligen är tvungen att hämta intyget från den privata hälso- och sjukvården, vilket ökar körkortskostnaderna.

På grund av undersökningen av trafikolyckor har man kunnat konstatera att hälsobaserade olyckor inte nödvändigt inträffat överraskande och plötsligt, eftersom förare som orsakat olyckor har konstaterats ha en betydande vårdhistoria. Det har konstaterats att antalet olyckor som orsakats av sjukdomsattacker har ökat de senaste 20 åren. Den direkta olycksrisken bakom största delen, 90 %, av dödsfallen på grund av sjukdom under körning är en hjärt- och blodkärslsjukdom som oftast varit känd en längre tid. Dessutom kan sjukdomen vara en bakgrundsorsak till olyckan, varvid sjukdomen har kunnat medverka till uppkomsten av olyckan, till exempel som ett manöverfel, felaktiga körinjer eller iakttagelse- och bedömningsfel. Multisjukdom och kombinationsbehandling har konstaterats ligga bakom de allvarligaste sjukdomsrelaterade olyckorna. De som lider av diabetes har hjärt- och blodkärslsjukdomar eller ögonsjukdomar. Av de olyckor med motorfordon som ledde till döden 2009–2013 var knappt hälften (47 %) sjukdomsrelaterade och av dem utgjorde sjukdomen den direkta risken i 13 % av olyckorna och låg i bakgrunden till olyckan i 34 % av fallen. Av de bakomliggande fallen framhövdes i synnerhet mentala problem, men även hjärt- och blodkärslsjukdomar och missbruksproblem förekom. Vid sjukdomsrelaterade olyckor har föraren i allmänhet en omfattande tidigare vårdhistoria, men med tanke på läkarundersökningar är det ett problem att uppgifterna till exempel är utspridda och den som gör undersökningen känner inte till dem. Hos äldre har olycksrisken konstaterats öka först vid cirka 75 års ålder

2.3.4 Olika förargrupper och säkerhet

Antalet körkort som avläggs har minskat de senaste åren eller åtminstone har avläggandet av körkort för kategori B senarelagts med några år jämfört med minimiåldern för körkort. Ungefär 60 % av 18-åringarna har körkort för kategori B. I förhållande till de yngre åldersklasserna utgör 20–24-åringar den största gruppen som avlägger körkort för kategori B, även om det inträffade en nedgång även i denna grupp 2016. Hos de yngsta är den viktigaste orsaken till att ta körkort att man förbereder sig på framtida behov och hos äldre dessutom att man förbereder sig på arbets- eller skolresor. Hos dem som tar körkort när de är över 50 år är orsaken oftast att man vill företa bilresor på fritiden.

Att åldern när man tar körkort stigit har att göra med urbaniseringen och möjligheterna att färdas även på annat sätt än med egen bil. I glesbygden har till exempel det försämrade utbudet på eller nedläggningen av kollektivtrafik ansetts göra det avsevärt svårare att färdas. För unga försvåras möjligheterna att företa olika skol-, arbets-, hobby- och fritidsresor på grund av bristfälliga förbindelser och av att unga har begränsad tillgång till fordon. Från och med 15 års ålder har unga tillgång till mopeder, lätta fyrhjulingar och traktorer. Från och med 16 års ålder har de också tillgång till lätta motorcyklar vid träning med övningstillstånd för motorcykel före körprovet. De flesta av dessa fordon lämpar sig inte för användning året runt och till exempel lätta fyrhjulingar upplevs som otrygga på grund av sin konstruktion. I synnerhet de otrygga lätta fyrhjulingarna har upplevs som en sak som skulle förutsätta antingen fordonstekniska ändringar eller ändringar av körkortsreglerna. Fordonstekniska lösningar som nämnts i syfte att förbättra säkerheten är att begränsa personbilars effekt så att de skulle kunna köras som lätta fyrhjulingar. Även ändringar i körkortsåldern har förts fram i detta syfte. Ett problem med sådana ändringar är att bägge delområdena är strikt reglerade av EU. Införandet av nya fordonskategorier och bestämmandet av körkortskrav för dem skulle förutsätta EU:s medverkan, på körkortssidan kunde minimiåldern för kategori B nationellt sänkas till 17 år. Man har tillämpat ett nationellt dispensförfarande, genom vilket man har kunnat avvika från minimiåldern för kategori B med ovannämnda ett år. Villkoren för dispens är stränga och kräver särskilt vägande skäl, och därför har det beviljats bara några få tillstånd varje år. Detta har också syns i antalet ansökningar som behandlas och som har varit bara några tiotal per år. Beviljandet av dispens har ansetts förutsätta att behoven av körkort och att färdas granskas med avseende på hela familjen och plötsliga och allvarliga förändringar som inträffat i dess situation.

I olika undersökningar har det påvisats att körerfarenhet är en betydande faktor som förbättrar nya förarens körskicklighet och minskar riskerna. Enligt försäkringsstatistiken är antalet trafikskador som förorsakas av dem som kör första året i förhållande till antalet körkort trefaldigt jämfört med dem som kört i tre år. Antalet körkilometer i samband med utbildningen är ofta lågt. Under året efter att man fått körkort kör man vanligtvis cirka 2 000–5 000 kilometer. Minst kilometrarna kör de som har tagit körkort som 20–23-åringar. Mest kör de som bor på landsbygden i närheten av städerna, på kärnlandsbygden och i lokalcentrum på landsbygden och det har inte konstaterats någon skillnad beroende på vilket sätt man fått utbildningen.

Trafiksäkerheten bland unga 15–24-åringar har förbättrats de senaste tio åren. Antalet trafikdöda har nästan halverats och antalet skadade har sjunkit med en tredjedel. Under de senaste tre åren avled i medeltal 50 och skadades över 2 000 per år. Tre av fyra dödsfall och nästan av hälften av skadorna inträffade med personbilar. Av dem som dog var 7 % motorcyklister och 4 % mopeder.

Av dödsfallen bland unga inträffar cirka 60 % i dagsljus, i torrt sommar- eller vinterväglag och ofta under veckoslut och nattetid. Ungefär en tredjedel av dödsfallen inträffar under sommarmånaderna. Största delen av de trafikolyckor som leder till döden är avkörningsolyckor och mötesolyckor utanför tätorter. Största delen av olyckorna bland 18–24-åringar inträffar i

åldersklassen 18–20-åringar och sannolikheten för att 18–19-åriga förare ska orsaka en olycka är mer än dubbelt större jämfört med 20–24-åringar. Även risken för att dessa unga förare ska vara motpart i en olycka accentueras. Enligt undersökningen av trafikolyckor har det konstaterats att riskfaktorer som bidragit till olyckor som orsakats av förare under 25 år är manövermisstag eller körfunktioner såsom felaktig körinje eller styrrörelse (cirka 40 % av olyckorna), beräknings- och bedömningsfel såsom felaktig bedömning av hastigheten eller de egna möjligheterna att ta sig fram eller väja (cirka 25 % av olyckorna) och att man inte upptäcker den andra parten eller situationen (cirka 10 % av olyckorna). Bakgrundsrisker som möjliggör en olycka eller ökar skadorna har konstaterats vara trötthet, brådska, användning av alkohol eller läkemedel, körhastigheter och underlåtenhet att använda säkerhetsbälte. Ungefär 70 % av förarna under 25 som orsakade olyckor körde överhastighet. Största delen av de unga hör ändå inte till någon riskgrupp, där en riskbenägen körstil skulle utsätta dem för olyckor. I synnerhet personskador accentueras i trafikolyckor som orsakats av nybörjarförare och antalet fall som lett till personskador i förhållande till antalet körkort är fyrfaldigt bland dem som kör första året jämfört med dem som kört i tre år.

Antalet trafikdödade motorcyklister har nästan halverats under de senaste tio åren och antalet skadade har sjunkit med ungefär en tredjedel. Av alla som omkom och skadades i vägtrafiken var 7 % motorcyklister. Största delen av dödsfallen inträffade utanför tätorter och nästan hälften dog i avkörningar och nästan var femte i mötesolyckor. I tätortsolyckorna omkom nästan hälften i mötesolyckor och var fjärde i avkörningar. Största delen av de skadade återfinns i åldersgruppen under 24 år, av de omkomna placerade sig ungefär en femtedel i denna åldersgrupp.

Säkerheten vid mopedkörning har förbättrats oberoende av att den minskat i popularitet. Under de senaste tio åren har antalet omkomna i mopedolyckor halverats och antalet skadade har minskat med en tredjedel. Största delen återfinns i åldersgruppen 15–24-år. Av dödsfallen inträffar 60 % i tätorter och resten utanför. Hälften av de omkomna dog i avkörningar och var tredje i olyckor vid korsande körriktningar och var fjärde i olyckor vid samma körriktning. När det gäller lätta fyrhjulingar betraktas den otrygga konstruktionen som en säkerhetsbrist. De låga olyckstalen anses förklaras med att fordonen för det mesta används i tätorter, där körhastigheterna är låga. Exempelvis 2013 inträffade 145 olyckor förorsakade av mopedbilar som ledde till personskador. Enligt Trafikförsäkringscentralen har orsaken till de undersökta olyckorna varit att uppmärksamheten varit riktad mot någon annan aktivitet än körningen, till exempel användningen av mobiltelefon.

I förhållande till befolkningsandelen är äldre förare överrepresenterade i allvarliga trafikolyckor, eftersom åldrandet försämrar många funktioner som är viktiga för trafikbeteendet och följderna av olyckor är allvarligare för dem. Reaktions tiden blir längre och observationsförmågan försämras, även om man försöker kompensera detta med framförhållning och försiktighet. Observations- och körfel kan vara särskilt ödesdigra vid körning i korsningar. Mest problematiskt hos äldre förare är att hälsotillståndet försämras när personen trots en sjukdom inte känner sig sjuk eller när förändringarna inträffar så småningom och så långsamt att man inte märker att de påverkar körningen. Det har dock konstaterats att olycksrisken hos äldre förare ökar först efter 75 års ålder.

Andelen äldre i trafiken ökar när vi lever längre. Från 2010 till 2040 beräknas antalet 65–69-åringar som har körkort öka med över 10 % och antalet 70–74-åringar med nästan 65 %. Antalet 75–79-åringar med körkort beräknas ungefär 2,5-faldigas och antalet över 80-åringar fyrfaldigas.

Enligt kostnadsrapporten över trafikolyckor var kostnaderna för trafikolyckor 2014 för de omkomnas del cirka 634 miljoner euro, och för de skadades del cirka 625 miljoner euro, varav de

lindrigt skadades andel är cirka en tredjedel. En trafikdöd kostar samhället drygt 2,7 miljoner euro.

2.3.5 Priset på körkort

Priset på körkort upplevs i allmänhet som högt i Finland. Prisnivån påverkas av den nationella kostnads- och lönenivån. I Finland består körkortspriset till största delen av utbildningskostnader. Övriga kostnader är i första hand myndighetsavgifter för förarexamen, körkortstillstånd och körkort samt avgifter för bilagor som behövs för ansökan såsom fotografier och läkarintyg. Körkortstillstånd kostar 40 euro. Tilläggskostnaderna för körkortstillståndets bilagor kan fås ner, om passfotot eller ett fotografi som sparats i fordonstrafikregistret i samband med ett tidigare körkort kan användas som fotografi eller hälsointyg för unga kan användas som läkarintyg. Avgiften för förarexamens teoriprov är 31 euro och avgifterna för körprov varierar beroende på kategorin. I de lägsta kategorierna är körprovavgiften 65 euro, i kombinationsexamina för kategori BE och examina för tunga fordon 99 euro samt i kombinationsexamina för tunga fordon i kategori E 110 euro.

Vid undervisning med undervisningstillstånd orsakas kostnader av undervisningstillståndet och fordonsanvändningen i utbildningen. Undervisningstillståndet kostar 30 euro och provet om de saker som ska läras ut för den som ansöker om undervisningstillstånd kostar 31 euro. Undervisningsfordonet ska förses med bromspedal och en spegel på utsidan för läraren och bilen ska ändringsbesiktigas till undervisningsfordon. Avgifterna för ändringsbesiktning varierar beroende på företagare, men för en bil i kategori B är de kring 50–60 euro. Kostnaderna för bromspedalen varierar enligt monteringsätt och monteringsställe. Kostnaden uppskattas till några hundra euro i medeltal.

I kategori B förorsakas utbildningskostnader av den grundläggande utbildningen, övningsdelen och fördjupningsdelen. Priset på utbildningen vid bilskola är cirka 1 400–1 600 euro för den grundläggande utbildningen, cirka 200 euro för övningsdelen och cirka 350 euro för fördjupningsdelen. Avgiften för förarexamens teoriprov är 31 euro och för körprovet 65 euro. Reformen av mopedkörkortet höjde priset på mopedkörkort avsevärt, med cirka 300–500 euro, även om man försökte dämpa prisökningen med alternativet med undervisningstillstånd och lägre krav på körläraren, vilka också kan tillämpas inom utbildningen vid bilskola. Avgiften för teoriprovet är 31 euro och för manöverprovet 28 euro. Före kraven på utbildning och manöverprov bestod kostnaderna för mopedkörkort av tillståndsavgift, bilagor till tillståndsansökan och teoriprovet och de var knappt 100 euro. Då medförde körkortet också rätt att köra lätt fyrhjuling.

De höga körkortspriserna har delvis ansetts beror på avsaknad av konkurrens i bilskolebranschen. Priserna påverkas av kostnaderna för utbildningsverksamheten. Med det nuvarande systemet är innehållet i utbildningen enhälligt eftersom det baserar sig på en läroplan. Nedan ges exempel på priser till vilka körkortsutbildning erbjöds hösten 2016 enligt webbannonser i olika delar av landet för körkort för personbil i kategori B, moped/lätt fyrhjuling samt lätt motorcykel i kategori A1. Banavgiften i kategori B hänför sig i dessa prisexempel till träning på övningsbana inom fördjupningsdelen. Det är fråga om en avgift som den som upprätthåller övningsbanan tar ut för användning av banan. Inom den grundläggande utbildningen ingår besök på övningsbana i de totala priserna. Utbildningen i mörkerkörning hänför sig till körkort för kategori B och utbildningen kan också ges med simulator. För motorcykelkörkort (i prisexemplen kategori A1) kan utbildning fås vid bilskola eller så kan man ta den körundervisning som förutsätts för övningstillstånd vid bilskola innan man börjar övningsköra på egen hand.

RP 146/2017 rd

Kategori B

Region	grundläggande utb.	övningsdel	fördjupningsdel
Huvudstadsregionen	1 100–1930€ 150–250€	250–475€	70–98€
Åboregionen	999–1890€ 149–290€	240–310€	70€
Jyväskylä	1 450–1760€ 200–220€	320–390€	80€
Joensuu	1660–1920€ 160–230€	380–470€	60–85€
Uleåborgsregionen	1390–1887€ 175–230€	295–389€	75–100€
Rovaniemi	1190–1400€ 175–240€	240–250€	45–80€

Utbildning i mörkerkörning för kategori B

Traditionell/med simulator

Huvudstadsregionen	80–125€/90–125€ (ingen skillnad, prisklasser: 90, 115, 118, 125€)
Åboregionen	80–90€/100€ (ingen skillnad, prisklasser: 80, 90, 100)
Jyväskylä	80–90€/90€
Joensuu	70–90€/120€
Uleåborgsregionen	80–105€/90–105€
Rovaniemi	65–85€/70€

RP 146/2017 rd

Moped/lätt fyrhjuling

Huvudstadsregionen	360–524€/536–696€	bägge 755–820€
Åboregionen	220–480€/410–520€	
Jyväskylä	380–460€/470€	
Joensuu	399–510€/720–740€	bägge 980€
Uleåborgsregionen	390–525€/610€	
Rovaniemi	300–385€/500€	

Kategori A1/ utbildning som förutsätter övningstillstånd

Huvudstadsregionen	909–1306€/585–869€
Åboregionen	680–790€/480–640€
Jyväskylä	950–1100€/750–780€
Joensuu	850–870€/–
Uleåborgsregionen	755–980€/–
Rovaniemi	820–890€/580€

Enligt webbannonserna våren 2017 är prisnivån i stor utsträckning oförändrad, även om man kunnat se att priserna sjunkit i enstaka fall. Klarast har prisnivån förändrats i Uleåborg, där flera bilskolor erbjuder den grundläggande utbildningen för kategori B till priset 1 020–1 340 euro då priserna tidigare var 1 390–1 887 euro.

Det finns färre prisuppgifter om körkortsutbildningen för tunga fordon, eftersom det erbjuds mindre sådan utbildning i de traditionella bilskolorna. Utbildningens omfattning kan variera beroende på vilket körkort eller vilken yrkeskompetens föraren har i botten. Mest utbildning krävs om föraren har endast körkort för kategori B, som alltid är en förutsättning för körkort för tunga fordon.

Exempelurvalet av utbildningspriser är snävt, men det beskriver ändå prisklassen för utbildningen för vissa kategorier i Helsingforsregionen och enstaka bilskolor i Tammerfors, Salo och S:t Karins. En förutsättning för att genomföra utbildningen är ofta att kurserna har ett visst antal deltagare. I Helsingforsregionen erbjuds utbildning för lastbil i kategori C1 för 842–900 euro och utbildning för kategori C för 1 390–1 480 euro. Kombinationsutbildning för kategori C1E erbjuds för 1 395–1 480 euro och kombinationsutbildning för kategori CE för 3 950–4 285 euro eller, om den som avlägger körkort har yrkeskompetens som förare av tunga fordon, dessutom erforderlig kompletterande utbildning för kategori CE för 1 680–1 750 euro. Utbildning för busskörkort för kategori D1 erbjuds för 2 280 euro eller, om den som avlägger körkort har lastbilskörkort för kategori C1 eller C i botten, för 1 390 euro. Utbildning för att höja lastbilskörkort för kategori C1 till kategori C erbjuds för 620 euro. För körkort för buss i kategori D erbjuds dem som har lastbilskörkort för kategori C utbildning för 3990 euro eller, om

de har busskörkort för kategori D1 i botten, för 1 990 euro. I Tammerfors erbjuds utbildning för kategori C1 för 700 euro och för kategori C för 1365 euro. Utbildning för kategori C1E erbjuds för 1190 euro eller, om man har giltig yrkeskompetens i botten, för 560 euro. I Salo erbjuds förarutbildning för kategori C för 1 000 euro och i S:t Karins erbjuds utbildning för kategori C1 för 665 euro, utbildning för kategori C för 1 490 euro och kombinationsutbildning för kategori C1E för 1 245 euro.

Från och med 2016 har det inletts flera försök med förarutbildning i Finland, där man med olika målsättningar prövar alternativa sätt att genomföra den föreskrivna utbildningen som avviker från utbildningens minimiomfattning och kraven på dess genomförande. Inverkingarna av dessa försök avspeglas veterligen inte i prisexemplen.

2.3.6 Andra utländska körkort än sådana som utfärdats i EU-/EES-stater

Kravet på att det land som utfärdat körkortet ska ha tillträtt de internationella vägtrafikkonventionerna som grund för att körkortet ska vara giltigt i Finland utesluter körkort som utfärdats i andra stater. Problem som hänför sig till dessa körkort har aktualiserats till exempel i samband med resor och invandring.

Även om ett körkort som utfärdats någon annanstans än i en konventionsstat inte medför rätt att köra i Finland, kan det utnyttjas när personen i fråga skaffar finländskt körkort, om han eller hon uppfyller villkoren för beviljande av körkort till exempel vad gäller vanlig vistelseort. Körkortet medför då rätt att delta i förarexamen för motsvarande kategori utan utbildningskrav. Villkoren för att körkortet ska vara giltigt är att det har utfärdats i en stat som Finland erkänt och att körkortsinnehavaren inte har haft sin vanliga vistelseort i Finland då körkortet beviljades. Om man inte kan visa upp något körkort som medför rätt att delta i examen och det inte går att få fram körkortsuppgifter på grund av situationen i utreselandet, måste körkortet jämte utbildning och examina avläggas från början. I synnerhet språksvårigheter i anslutning till utbildningen och det höga priset på körkort gör det svårt att ta körkort.

3 Målsättning och de viktigaste förslagen

3.1 Målsättning

Syftet med propositionen är att med beaktande av kraven på trafiksäkerhet förtydliga och lätta upp körkortsregleringen och skapa förutsättningar för att utveckla körkortsförfarandena. Ett särskilt syfte med propositionen är att revidera systemet för avläggande av körkort genom att utöka alternativen i fråga om andra körkort än lastbils- och busskörkort, lätta upp den nationella reglering som är striktare än EU:s reglering, främja digitala körkortsförfarandena och undanröja hindren för att använda elektroniska ansökningsförfaranden. Avsikten med att lätta upp systemet för avläggande av körkort är att lindra den börda som körkortsförfarandena medför för olika aktörer och på detta sätt även påverka körkortspriset. Förslagen som gäller avläggandet av körkort och utbildningskraven riktar sig i huvudsak mot kraven på andra körkort än lastbils- och busskörkort.

När det gäller kraven på körkort för lastbils- och bussförare hänför sig propositionen till regeringens proposition om ändring av lagen om transportservice (320/2017), som innehåller förslag om ändring av kraven på yrkeskompetens för förare av tunga fordon. I detta sammanhang föreslås inga ändringar i kraven på körkort för tunga fordon.

Den körkortsutbildning som förutsätts för att man ska få delta i förarexamen är nationell reglering som överstiger EU:s körkortskrav. Genom ändringar som gäller utbildningen och förfarandena i anslutning till den kan man utöka valfriheten och ta större hänsyn till individuella

behov av utbildning, främja användningen av olika undervisnings- och inlärningsmetoder och ny teknik när körkort avläggs och påverka kostnaderna för körkortssystemet och körkort. Eftersom utbildningskostnaderna utgör största delen av kostnaderna för körkort, är det möjligt att påverka körkortspriset i synnerhet genom lösningar som gäller utbildningen. Genom att lätta upp regleringen kan man också lätta upp företagets förpliktelser och förvaltningens uppgifter samt kostnaderna för dem. När regleringen av kraven för att avlägga körkort lättas upp är ett särskilt syfte med propositionen att beakta hur förslagen inverkar på nya föräres kunskande och trafiksäkerheten i allmänhet.

Ett syfte med propositionen är också att bedöma andra behov av att utveckla körkortsbestämmelserna för att förtydliga systemet och undanröja upptäckta problempunkter. I detta syfte bedöms i propositionen i synnerhet minimiåldern för körkort för kategori B, läkarundersökningarna för körkort, klassificeringen av körkort för traktorer och erkännandet av utländska körkort för körning här.

3.2 Alternativ

3.2.1 Alternativ för avläggande av körkort för bil i kategori B

Utbildningsmodell för kategori B

Regleringen av den läroplansbaserade teoriutbildningen och genomförandet av den slopas. Kraven på körundervisningens omfattning och innehåll slopas helt eller delvis och regleringen av genomförandet av utbildningen lättas upp. Till följd av ändringarna kan den som avlägger körkort välja innehållet i utbildningen och sättet att genomföra den friare. För att upprätthålla den allmänna trafiksäkerheten ställs minimikrav på den körundervisning som ges i trafiken eller alternativt för körundervisningen överlag, varvid de gäller även utbildning som ges med till exempel simulator. Kraven på pedaler i undervisningsfordonen slopas, men det finns inga hinder för att montera pedaler. Montering av pedaler ska dock inte kräva ändringsbesiktning. Läraren ska försäkra sig om elevens kunnande för att förebygga eventuella farliga situationer som uppstår i undervisningskörningen när pedalkravet slopas. Dessutom slopas av myndigheterna godkända läroplaner och annan lagstadgad myndighetstillsyn över utbildningen.

I och med att undervisningskraven enligt en fastställd läroplan slopas införs utbildningskrav när examens förmåga att mäta sakinnehållet är begränsad. Detta gäller i synnerhet utbildningsinnehåll som går ut på att upptäcka och undvika risksituationer. Den som avlägger körkort ska ha en helhetsbild av de grundläggande trafiksäkerhetsfrågorna, och den som avlägger sitt första körkort berörs därför av ett krav på utbildning som gäller vägtrafikens grunder och ansvar och skyldigheter för förare av motorfordon. Kravet gäller avläggandet av körkort oberoende av kategori och det ställs endast en gång. Det är lämpligt att ge utbildningen som teoriutbildning och den kunde omfatta ungefär fyra lektioner. För att syftet med utbildningen ska uppnås måste den ges av en sakkunnig aktör, och åtminstone bilskolan kan vara en sådan. För att trygga tillgången till utbildning vore det motiverat att kunna godkänna även andra aktörer, och med tanke på åldern hos dem som avlägger sitt första körkort skulle även möjlighet att få utbildningen inom ramen för skolundervisningen betjäna dem som uppnår körkortsåldern. Avläggandet av körkort för kategori B i flera steg slopas, och avläggandet av körkortet avslutas med förarexamen och erhållandet av körkort. Färdigheterna hos dem som avlägger körkort utökas innan de får körkort. Den som avlägger körkort ska ha genomgått utbildning som handlar om farliga situationer i trafiken och orsakerna till dem samt körning i svåra förhållanden. Det vore lämpligt att genomgå utbildningen innan man avlägger förarexamen, varvid den betjänar körningen på egen hand. För att målet för utbildningen ska nås borde den delvis genomföras i form av körundervisning. Utbildningens totala omfattning kunde vara i nivå med den nuvarande fördjupningsdelen. På grund av målen för och innehållet i utbildningen borde särskild

RP 146/2017 rd

uppmärksamhet fästas vid utbildarna. Åtminstone bilskolorna besitter nödvändigt yrkesmässigt kunnande.

Undervisningen med undervisningstillstånd bibehålls. Användningen av undervisningstillstånd begränsas till annan än kommersiell utbildning och verksamhet som ska betraktas som yrkesmässig. Yrkesmässig eller kommersiell utbildning förutsätter tillstånd att driva bilskola liksom verksamhet som är organiserad som en bilskola. Innehavaren av undervisningstillstånd är ansvarig förare vid undervisningskörning och ansvarar för att eleven har förutsättningar att börja få körundervisning i trafiken. Ett villkor för att påbörja körundervisning i trafiken är också att den som avlägger körkort har fått utbildning för det första kortet. Genom tillståndsförfarandet säkerställs att man vid behov kan ingripa i verksamheten. Kraven på tillståndshavare ses över. Läraren ska ha haft körkort för undervisningsfordonet i minst tre år och vara lämplig till sina personliga egenskaper utan hinder av några trafikbrott. Gärningar som beaktas är allvarliga trafikbrott, körförbud på grund av likgiltighet och vissa körförbud. Eftersom det i huvudsak är föräldrarna som är lärare vid undervisning med undervisningstillstånd och undervisningen med undervisningstillstånd gäller uttryckligen annan än kommersiell utbildning, kunde man alternativt avstå från att pröva lämpligheten. Provet för undervisningstillståndslärare slopas, eftersom det i praktiken har blivit bara ett trafikregelprov.

Längre körerfarenhet innan man börjar köra på egen hand främjas genom att minimiåldern för att inleda utbildningen för kategori B sänks till 16 år. På grund av den längre studietiden främjas övningskörning även vid sidan av utbildningen vid bilskola genom att användningen av undervisningstillstånd utvidgas till övningskörning. Kriterierna för att bevilja undervisningstillstånd bibehålls i övrigt eller så slopas begränsningarna av antalet undervisningstillstånd för att främja övningskörningen, vilket skulle ge möjlighet att begränsa användningen av tillstånd till endast annan än yrkesmässig eller kommersiell verksamhet. Den som avlägger körkort ska kunna ha fler undervisningstillståndslärare och personer som handleder övningskörningen, men var och en ska ansöka om undervisningstillstånd.

Förarexamen utvecklas i syfte att uppdatera den. På grund av ändringarna av utbildningskraven utökas förutsättningarna att identifiera kunnande i examen, då de som deltar i examen inte har forbunden utbildning bakom sig. Mätningen av saker i anslutning till säkerhet och trafikrisker som ingått i utbildningen utökas i examen. Återkopplingen utvecklas när den stegvisa utbildningen slopas. För att upprätthålla säkerheten under examenskörningen ska det dock krävas en pedal som påverkar färdbromsen för förarprövaren i examensfordonet. Om kraven på obligatoriska pedaler i undervisningsfordon slopas måste det föreskrivas särskilt om kraven på examensfordon, eftersom examenskörning avviker från undervisningskörning så till vida att förarprövaren inte känner till nivån på kunnandet hos den som deltar i examen på samma sätt som körläraren. Körläraren har under körundervisning fått kännedom om elevens körskicklighet och hur den utvecklas och kan i enlighet med detta planera hur utbildningen ska framskrida. Körprov används också för att bedöma kördugligheten när man tvivlar på en persons förutsättningar att få eller behålla körkort. I synnerhet i dessa situationer har förarprövaren ingen uppfattning om examinandens körförmåga. Även användning av tolk för att förmedla en uppmaning att stanna till en utländsk examinand kan vara ödesdiger i en farlig situation.

Tillstånd att driva bilskola bibehålls, vilket gör det möjligt att ingripa i verksamheten, om det finns behov av detta. Även annan kommersiell eller yrkesmässig körundervisning eller övningskörning förutsätter tillstånd att driva bilskola. Den som är lärare i bilskola ska ha trafiklärartillstånd. Bilskolan ska dessutom ha en utbildningsansvarig föreståndare, som ansvarar för den utbildning som ges vid bilskolan och utvecklandet av den. När de av myndigheterna fastställda läroplanerna slopas vilar ansvaret för de läroplaner som följs i undervisningen på den utbildningsansvariga föreståndaren. Regleringen av och tillsynen över bilskolor lättas upp, kraven på undervisningslokaler slopas och de behöver inte längre godkännas. Tillsynen sker

i huvudsak via de anmälningar som bilskolan lämnar in. Den föreslagna säkerhetsinriktade utbildningen ska ges vid bilskola, men för att undvika problem med tillgången till utbildning och prissättningen godkänns som utbildare även andra experter på trafiksäkerhetsbranschen och utbildningsverksamhet. Körkortsutbildningen för tunga fordon regleras fortfarande genom lag och utbildningen ska fortfarande ges i enlighet med fastställda läroplaner. När det gäller tunga fordon har antalet lektioner setts över i samband med kraven på yrkeskompetens och kunnandet hos den som avlägger körkort på basis av tidigare körkort har beaktats tydligare.

Övervakningen av nya förare förseelser utvecklas genom ett utbildningskrav. Om en ny förare meddelas körförbud på grund av en eller flera gärningar som begåtts under den strängare övervakningen av nya förare, ställs utbildning i syfte att förhindra riskbeteende som ett villkor för att körkortet ska återlämnas. Utbildningens innehåll kan variera enligt det riskbeteende som ligger till grund för körförbudet.

Övningskörningsmodell för kategori B

Bestämmelserna om den läroplansbaserade teoriutbildningen och genomförandet av den stryks. Kraven på körundervisningens omfattning och innehåll, som utgör villkor för att få delta i förarexamen, slopas och bestämmelserna om genomförandet av utbildningen lättas upp. För att upprätthålla den allmänna trafiksäkerheten regleras genomförandet av körundervisning i trafiken. Kravet på pedal i undervisningsfordon slopas för att utöka möjligheterna till övningskörning, och myndigheternas övervakning och styrning av körkortsundervisningen slopas. Den som handleder övningskörningen ska försäkra sig om elevens kunnande för att förebygga eventuella farliga situationer som uppstår i övningskörningen när pedalkravet slopas. När utbildningsbestämmelserna stryks upphör myndigheterna att fastställa läroplanerna.

Det stegvisa avläggandet av körkort för kategori B slopas. Avläggandet av körkort avslutas med förarexamen och erhållandet av körkort.

All utbildning för körkortet kan skaffas fritt, men det ställs minimikrav på körundervisningen i trafiken. Körundervisning ges med tillstånd av myndigheterna i bilskolor eller alternativt är kravet trafiklärartillstånd. Av bilskolor krävs anmälan om verksamheten i stället för tillstånd eller så släpps verksamheten helt fri.

Undervisningstillståndet slopas och i stället tillåts övningskörning under uppsikt av en person som har körkort för att man ska få omfattande körerfarenhet. För att genomföra detta krävs inget särskilt godkännande för att handleda övningskörning och handledaren behöver inte göra några anmälningar. Den som övningskör för körkort är ansvarig förare eller alternativt kan handledaren vara ansvarig.

För att möjliggöra längre träningstid sänks minimiåldern för att få påbörja körundervisning och övningskörning. Övningskörning under uppsikt får inledas som 16-åring efter avlagt teoriprov. Handledaren ska ha haft körkort i minst tre år. Det ställs inga krav som gäller handledarens lämplighet och brottsliga bakgrund.

Förarexamen utvecklas genom att den utökas med delar som går ut på att upptäcka risker. Den strängare övervakningen av nya förare förseelser under en tvåårsperiod bibehålls.

3.2.2 Ålderskrav för kategori B

Ungas möjligheter att färdas med fordon som upplevs som säkrare kunde främjas genom att minimiåldern för körkort för kategori B sänks till 17 år. Sänkningen av ålderskravet skulle från och med denna ålder vara en lösning på den otrygghet som upplevs i mopedbilarna. Möjlighet att använda bil från och med 17 års ålder skulle göra det möjligt att färdas utan begränsningar för studier, inläring i arbetet och resor på fritiden. En sänkning av åldersgränsen till 17 år skulle tidigarelägga körkortet med ett år, men bibehålla användningen av fordon som upplevs som otrygga före det. De fordon som de som är yngre än så har tillgång till är moped, lätt fyrhjuling och traktor, och minimiåldern för att få köra dem är 15 år. Det är inte möjligt att nationellt använda personbilar med strypt effekt som mopedbilar, utan detta skulle förutsätta ändringar i EU:s lagstiftning. Införandet av ovannämnda övningskörningsmodell skulle inte förbättra ungas möjligheter att färdas, eftersom kravet på att någon som har körkort ska vara med möjliggör inte resor på egenhand. Kravet på minimiålder kan inte heller sänkas från minimiåldern för körkort genom att införa övningskörning på egen hand, eftersom avvikelser på mera än ett år inte är möjliga. Även jämfört med övningstillståndspraxis för motorcykel skulle minimiåldern för att inleda övningskörning i praktiken vara den samma som minimiåldern för körkort.

Det lösningsalternativ som bemöter alla medborgare enhetligt när det gäller sänkt körkortsålder vore att allmänt sänka minimiåldern för körkort till 17 år.

Minimiåldern kunde också sänkas genom att ändra det nuvarande dispensförfarandet för körkort för kategori B, men EU:s lagstiftning binder undantag till som lägst samma 17 års ålder. De nuvarande dispensvillkoren är strikta och kräver särskilt vägande skäl. På grund av detta har bara några dispenser beviljats och även bara några tiotals ansökningar behandlats per år. Särskilt vägande skäl har ansetts förutsätta att behoven av körkort och att färdas granskas med avseende på hela familjen och plötsliga och allvarliga förändringar som inträffat i dess situation. Dispenskriterierna kunde ha avsevärd inverkan på förfarandets godtagbarhet och de administrativa bördor som behandlingen medför. För närvarande tar behandlingen av en ansökan fram till beslutet cirka 3–4 timmar och avgiften för behandlingen är 100 euro. Ju friare grunderna för dispens skulle bli, desto mera skulle antalet ansökningar och den arbetsmängd som behandlingen kräver öka. Det uppskattas att antalet ansökningar kunde öka till 5 000 ansökningar per år, och då skulle behandlingen förutsätta personresurser på cirka 10 årsverken.

Dispensförfarandet kunde ändras genom att man slopar kravet på särskilt vägande skäl och fastställer lindrigare kriterier för att bevilja dispens genom att tydligare beakta även den ungas egna behov av att färdas. Särskilda skäl som kunde beaktas är långa avstånd och möjligheten att anlita kollektivtrafik och hur detta inverkar på till exempel möjligheterna att ta emot en arbetsplats eller studieplats. En modell med särskilda skäl skulle fortfarande förutsätta att myndigheterna bedömer behovet av körkort.

I dispensförfarandet kunde man också minska eller slopa myndighetsprövningen, varvid beslutet tydligare kunde baseras på det körkortsbehov och det bevis till stöd för det som framförts i ansökan. En grund för dispens kunde vara vårdnadshavarens och sökandens gemensamma ansökan om körkortsbehovet och som tilläggsbevisning kunde användas även till exempel skolans, läroanstaltens eller arbetsgivarens intyg eller ett intyg av en företrädare för hälso- och sjukvården om till exempel familjemedlemmarnas behov av att färdas. Man kan uppskatta att antalet ansökningar kommer att öka desto mer, ju mindre myndighetsprövning förfarandet förutsätter. Om beslutet baseras enbart på ansökan, skulle alla sökande bemötas likvärdigt.

Dispensförfarandet skulle sannolikt användas i glesbygden, men det vore svårt att begränsa förfarandet enbart dit, eftersom motsvarande svårigheter att färdas förekommer även på andra ställen. Förfarandet kunde betraktas som problematiskt i situationer där undantag från lagen skulle tillämpas utan särskilda skäl eller grunderna för beviljande av tillstånd är så allmänna att undantag blir huvudregel. Särskilda krav skulle göra det utmanande av bedöma fallen och jämföra grunderna och behovet av myndighetsprövning skulle höja avgifterna för behandlingen och öka den administrativa bördan. Slopas myndighetsprövningen av behovet av körkort påskyndas förfarandet för sökanden och det kunde upplevas som mer rättvist för sökandena, om de föreslagna grunderna för ansökan inte betraktas som otillräckliga. Förfarandet skulle dock närma sig en lösning som motsvarar sänkning av den allmänna körkortsåldern. Detta framhävs ytterligare om körrätten inte villkoras eller inskränks.

Dispensen kunde förenas med villkor eller begränsningar som gäller de körningar som får utföras, antingen så att dispensen inskränks och en anteckning om detta görs i informationssystemet i ett fält för sådana anteckningar. Det skulle krävas manuellt arbete att föra in informationen i systemet. Alternativt kunde informationssystemet ändras för inmatning av uppgiften, men det skulle förutsätta egna koder för begränsningar. Problemet med detta alternativ vore att det inte går att skapa egna koder för samtliga fall av begränsningar. Om begränsningskoden antecknas på körkortet, skulle det förutsätta att ett nytt körkort måste inlösas när ålderskravet uppfylls och begränsningen försvinner. Ett alternativ kunde också vara skyldighet att medföra tillståndsbeslutet under körning, varvid grunden för körrätten kunde påvisas vid trafikövervakning. Alternativet skulle förutsätta minst myndighetsarbete och systemändringar. Det skulle emellertid behöva finnas information om att dispens beviljats i systemet för övervakningen.

Om minimiåldern sänks skulle man bli tvungen att förbereda sig på att olyckorna ökar. Unga är överrepresenterade i trafikolyckor och olycksrisken bedöms vara desto större ju yngre förare det är fråga om. Sänkt åldersgräns utan begränsningar beräknas öka trafikolyckorna bland unga förare och försämra den allmänna trafiksäkerheten. Orsaken till ungas utsatthet för risker har ansetts vara bland annat brist på erfarenhet samt impulsivitet, överskattning av den egna skickligheten, dålig beslutsförmåga och brist på framförhållning, egenskaper som är utmärkande för unga. Hos unga är gruppsycket stort, liksom viljan att pröva på olika saker, vilket leder till att man tar risker. Flera områden i hjärnan som påverkar beteendet och hanteringen av kunskaper och färdigheter som är centrala med tanke på trafiksäkerheten är fortfarande inte helt utvecklade, utan de fortsätter att utvecklas tills man är över 20 år, och därför har unga inte samma beredskap att agera ansvarsfullt i trafiken som äldre. Om den allmänna åldersgränsen skulle sänkas till 17 år, skulle det vara möjligt att avstå från det nuvarande dispensförfarandet.

18 år är internationellt erkänd minimiålder för körkort. Åldersgränsen motsvarar också myndighetsåldern, då en person får en vuxens rättigheter och skyldigheter. EU:s körkortslagstiftning möjliggör en minimiålder på 17 år, men ålägger inte andra medlemsstater att tillåta dem som är under 18 år att köra på deras territorium. Att behålla åldersgränsen på 18 år vore det klaraste alternativet, eftersom man inte behöver utreda särskilt om körrätt för dem som är under 18 år erkänns utomlands.

3.2.3 Tillsyn över att de medicinska kraven i grupp 1

Tillsyn över att de medicinska kraven är uppfyllda i grupp 1/alternativ 1

Största delen av dem som avlägger körkort är i grunden friska unga eller högst medelålders personer, som inte har något behov av regelbundna läkarundersökningar. Kravet på läkarutlåtande slopas i samband med ansökan om det första körkortet, om det inte är fråga om lastbils- och busskörkort. Läkarundersökningen ersätts med sökandens hälsodeklaration. Om sökanden

RP 146/2017 rd

kan försäkra att hälsotillståndet inte utgör något hinder för att bevilja körkort, krävs inget läkarutlåtande. Sökanden ska lämna in ett läkarutlåtande, om han eller hon uppger sig ha en sjukdom vars inverkan på körförmågan enligt anvisningarna på ansökningsblanketten ska utredas vid en läkarundersökning. Läkarutlåtande kan vidare krävas även andra orsaker, om det framkommer skäl till det. Hälsodeklarationen ges på ansökningsblanketten, där de sjukdomar eller tillstånd som utgör hinder och som förutsätter läkarutlåtande uppräknas. Tillräcklig synförmåga konstateras genom sökandens hälsodeklaration eller ett särskilt intyg över saken eller genom att synförmågan testas i samband med examen till exempel genom att man ska läsa en registerskylt på ett visst avstånd. Övervakningen av förarens hälsotillstånd kompletteras fortfarande av läkarnas anmälningsskyldighet, om körkortsinnehavarens hälsotillstånd inte längre uppfyller de föreskrivna kraven av andra än tillfälliga orsaker.

Tillsyn över att de medicinska kraven är uppfyllda i grupp 1/alternativ 2

Av den som ansöker om det första körkortet i grupp 1 krävs inte läkarutlåtande, utan det ersätts med sökandens hälsodeklaration enligt alternativ 1 och ett kompletterande intyg av en legitimerad yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården, som bekantat sig på sökandens hälsotillstånd och sjukdomshistoria, över att inga hinder för körkort har konstaterats. För en bedömning utifrån sjukdomshistorien och en intervju med sökanden talar det faktum att vid körkortsundersökningar av förare i grupp 1 framkommer det sällan sjukdomar som inte är kända tidigare och som avsevärt påverkar förarens hälsotillstånd. Eftersom förfarandet förutsätter ett besök inom hälso- och sjukvården, är det också möjligt att testa synförmågan på samma gång. Den yrkesutbildade person som kan komma i fråga är en sjukskötare eller hälsovårdare, som intervjuar personen och kontrollerar sjukdomsbakgrunden och vid behov hänvisas honom eller henne till läkare för att undersökas, om det framkommer misstankar om en sjukdom eller skada som påverkar körförmågan. Förfarandet kan tillämpas av dem vars hälsointyg för unga har gått ut. Förfarandet lämpar sig också för äldre som avlägger det första körkortet och i samband med besöket kan även andra test utföras, om det finns behov av det. När bakgrunden undersöks avhjälps den brist som man upplever när läkarundersökningen görs utan att läkaren känner till personens sjukdomshistoria. Förfarandet skulle också inverka på myndigheternas verksamhet. Om man blir tvungen att bedöma behovet av att lämna in läkarutlåtande utifrån sökandens hälsodeklaration, sysselsätter det körkortsmyndigheterna, medan bakgrunden kan utredas på förhand inom hälso- och sjukvården.

Läkarundersökningar för körkort/grupp 1/alternativ 3

Förfarandet med läkarutlåtande när andra körkort än lastbils- och busskörkort förnyas bibehålls oförändrat. Utlåtande krävs när körkortets giltighetstid förlängs från och med 70 års ålder.

Läkarundersökningar för körkort/förnyelse av körkort/grupp 1/alternativ 4

När andra körkort än lastbils- och busskörkort förnyas krävs läkarutlåtande i stället för vid 70 års ålder först i samband med nästa gång körkortet förnyas vid cirka 75 års ålder. Förarnas hälsa och säkerhet anses vara bättre än förr och förarnas olycksrisk i grupp 1 anses först efter 75 års ålder öka på så sätt att det är nödvändigt att kräva läkarutlåtande.

3.2.4 Traktorer

Traktorer/alternativ 1

Klassificeringen av körkort för traktorer har upplevts som rörig och invecklad och den förtydligas genom att körkortskategorierna T och LT sammanslås till en ny kategori T, som omfattar

RP 146/2017 rd

traktorer med en konstruktiv hastighet av högst 60 km/h. Eftersom kategori T även omfattar snöskotrar och motorredskap, bibehålls kraven för att avlägga kategori T så att det krävs ett kategorispecifikt teoriprov. Det praktiska prov som krävs för kategori LT slopas, eftersom det inte kan betraktas som rimligt att alla fordon eller alla traktorer ska transporteras till examensplatsen för det praktiska provet eller att de ska hyras för ändamålet. Eftersom det inte görs någon skillnad mellan jord- och skogsbrukstraktorer och så kallade traktorfyrhjulningar i fordonslagstiftningen, omfattar den nya körkortskategorin T alla traktorer, inklusive de så kallade traktorfyrhjulningarna, vilkas konstruktiva hastighet är högst 60 km/h. Den som fyllt 15 år får köra dem med mindre krav för avläggande av körkort än lätta fyrehjulningar, mopedbilar och tre- och fyrehjulningar, som hör till kategori L enligt fordonsklassificeringen och vilkas konstruktiva hastighet kan vara högst 45 km/h. För körkort för lätt fyrehjulning i kategori AM krävs ett kategorispecifikt teoriprov och ett körprov i trafiken. Traktorer i kategori T, liksom moped och lätt fyrehjulning i kategori AM, får också köras med körkort för bil i kategori B samt körkort för motorcykel. Detta gäller alla traktorer i denna kategori, även vid yrkesmässiga traktorentreprenader, varvid det nuvarande kravet på alternativt lastbilskörkort sjunker till kategori B. Eftersom avtalet med körkortsleverantören går ut först i april 2019, kommer det enligt körkortsmyndigheten inte att företas några ändringar i körkortsblanketten och informationssystemet före det.

Traktorer/alternativ 2

Körkortskategorierna T och LT bibehålls oförändrade och för körkort för kategori LT krävs ett kategorispecifikt teoriprov och ett manöverprov. Inget nytt teoriprov krävs för att höja körkort för kategori T till kategori LT. Eftersom det har betraktats som ett särskilt missförhållande att det alternativt krävs lastbilskörkort för att få köra traktorfyrhjulningar i kategori LT, ges rätt att köra traktorer i kategori LT även med körkort för kategori B. Eftersom det inte görs någon fordonsteknisk skillnad mellan traktorfyrhjulningar och jord- och skogsbrukstraktorer, får den som har körkort för kategori B till skillnad från nuläget köra alla traktorer i kategori LT även yrkesmässigt. Unga får köra olika traktorer som hör till denna kategori med lindrigare krav än lätt fyrehjulning, men det förutsätter att de avlägger ett manöverprov. Kraven på manöverprovet ses över, eftersom de för närvarande bestäms enligt traditionella traktorer, eller som alternativ till manöverprovet krävs ett körprov i trafiken, vilket förutsätter särskilda arrangemang för mottagande av provet och på samma sätt som ett manöverprov att fordonet transporteras till examen eller att det hyrs för att användas i examen.

Traktorer/alternativ 3

Eftersom i synnerhet traktorfyrhjulningar väntas bli vanligare i vägtrafiken och kraven på att köra dem, som är lindrigare än för lätta fyrehjulningar, särskiljs på trafiksäkerhetsgrunder från kategori T enligt alternativ 1 traktorer som hör till kategori T3 och som i första hand ska betraktas som traktorfyrhjulningar. Till fordonskategori T3 hör hjultraktorer vars vikt i körklart tillstånd är högst 600 kilogram. På traktorer i fordonskategori T3b, som till sin konstruktiva hastighet motsvarar kategori LT, ställs ett särskilt körkortskrav, där man beaktar deras användning i vägtrafiken och kraven för lätt fyrehjulning. För att köra T3b-traktorer krävs ett teoriprov och ett körprov i trafiken, vilket motsvarar kraven för lätt fyrehjulning. I körkortskategorin beaktas skillnaderna mellan de högsta konstruktiva hastigheterna hos lätt fyrehjulning och fordonskategorin T3b och den körrätt som ingår i körkort för kategori LT. Kravet på körprov gäller de traktorer i fordonskategori T3b vilkas konstruktiva hastighet överstiger 40 och är högst 60 kilometer i timmen.

Rätt att köra T3b-traktorer kan placeras i kategori AM som en tredje fordonskategori utöver moped och lätt fyrehjulning eller så kan den förenas med rätt att köra lätt fyrehjulning. Med undantag för det sistnämnda alternativet blir man tvungen att bestämma det inbördes förhållandet

mellan rätt att köra traktor och rätt att köra lätt fyrhjuling beträffande om man får köra T3b-traktorer med körkort för lätt fyrhjuling och tvärtom, samt kan körrätt för bägge förvärvas på samma gång genom att avlägga ett körkort. Dessutom måste man beakta om den körrätt som ingår i de nuvarande körkorten för kategori LT bibehålls när kategorin slopas. Vid en sammanslagning med kategori AM ges innehavare av körkort för kategori LT som förnyar sitt körkort ett körkort för lätt fyrhjuling, även om de inte avlagt körprov i trafiken vid avläggandet av traktorkörkort. Det har dock avlagts rätt få körkort och innehavarna av körkort för kategori LT har körerfarenhet av större fordon. Om en ny körkortskategori, till exempel T3b, införs för traktorer i kategori T3b, blir det inga problem med att erkänna den nuvarande körrätten för kategori LT. Det kan vara problematisk till exempel för övervakningen att genom övergångsbestämmelser behålla körrätten för kategori LT. Även i detta fall blir man tvungen att bestämma förhållandet mellan körrätt för lätt fyrhjuling i kategori AM och körrätt för traktor i kategori T3b. I samtliga fall ingår körrätten i körkort för motorcykel och bil i kategori B. Det mest problematiska med införandet av den nya körkortskategorin T3b vore att till följd av informationssystemet och blankettekniska skäl kan ändringen genomföras först i april 2019 när avtalet med körkortsleverantören går ut. En sammanslagning av körkortskategorin med körkortskategori AM kunde genomföras enligt den föreslagna tidtabellen med undantag av körkortsblanketten, där kategori LT kunde slopas första i början av följande avtalsperiod.

3.3 De viktigaste förslagen

3.3.1 Körkortsutbildning

I propositionen föreslås att bestämmelserna om och de lagstadgade kraven på utbildning för andra körkort än lastbils- och busskörkort lättas upp. Kraven på teoriutbildning och körundervisning som baserar sig på en av myndigheterna fastställd läroplan slopas, men för att upprätthålla trafiksäkerheten och göra förarna medvetna om och kapabla att upptäcka faktorer som påverka den innehåller propositionen förslag till utbildningskrav.

Den som avlägger körkort ska i regel kunna skaffa körkortsutbildning fritt enligt de individuella behoven, och i examen mäts om kunnandet är tillräckligt för att få körkort. Bestämmelser om genomförandet av utbildningen gallras bort i den mån de inte är nödvändiga för att upprätthålla trafiksäkerheten. I teoriutbildningen och körundervisningen kan man utnyttja olika undervisnings- och inlärningsmetoder och utbildningen är inte begränsad till undervisningslokaler. När lagstadgad utbildning ges med hjälp av en teknisk anslutning, ska anslutningen möjliggöra en tillförlitlig identifiering av personen växelverkan i realtid under hela lektionen. Av trafiksäkerhetsskäl regleras körundervisningen genom krav på tillstånd. Kravet på extra pedaler i undervisnings- och examensfordon kvarstår, men monteringen av pedaler ska inte längre kräva ändringsbesiktning. Kraven förenhetligas så att kopplingspedal inte ska krävas i bilskolefordon, eftersom enbart extra bromspedal har ansetts tillräcklig vid undervisning med undervisningstillstånd och motsvarande körprov. Det finns dock inget som hindrar att extra kopplingspedal monteras. Avläggande av körkort för bil i kategori B och det första körkortet för motorcykel förutsätter körundervisning utan närmare krav på innehållet. Utbildningskraven tas in i lagen, men omfattningen regleras genom förordning av statsrådet. I kategori B föreslås körundervisningens minimimängd vara tio lektioner och med motorcykel fem lektioner. Syftet med kravet är inte att bestämma den mängd körundervisning som förutsätts för körkort, utan att göra det möjligt att identifiera kraven på kunnande hos den som avlägger körkort på ett tillräckligt mångsidigt sätt.

Körundervisning som ges yrkesmässigt eller kommersiellt mot penningersättning eller annat vederlag sker med tillstånd att driva bilskola. Utbildningen med undervisningstillstånd förblir oförändrad och tillståndet berättigar till annan än yrkesmässig eller kommersiell körundervisning. Av lärare i bilskolor krävs trafiklärartillstånd. De av myndigheterna fastställda läropla-

nera slopas och i bilskolan ansvarar den utbildningsansvariga föreståndaren för de läroplaner som följs i utbildningen, vilket upprätthåller kvaliteten på utbildningen och utvecklandet av den. När läroplanerna utarbetas kan man stödja sig på bestämmelserna och anvisningarna om förarexamen och innehållet i den. Även planer som utarbetats av experter kan användas som läroplaner. Även om den utbildning som ges för att eleverna ska förvärva körskicklighet inte längre regleras, utgör läroplanerna även i detta fall den planmässiga grunden för utbildningen och med deras hjälp kan man visa den som ska avlägga körkort målen, strukturen och innehållet för den utbildning som erbjuds enligt ämnesshelheter, de tillämpliga pedagogiska principerna och hur utbildningen ordnas i praktiken. När det gäller den lagstadgade utbildningen kan Trafiksäkerhetsverket utfärda föreskrifter om det närmare innehållet inte bara i examen utan också i utbildningen och därigenom kan utbildarnas verksamhet och innehållet i läroplanerna styras.

Körning av motordrivna fordon förutsätter att man behärskar trafikreglerna, trafiksituationer och fordonet och dessutom har mer omfattande kunskap om trafikmiljön och de faktorer som påverkar dess säkerhet samt att man kan identifiera förarens roll i denna helhet. För att en förare av ett motordrivet fordon som kommer ut i trafiken ska ha en korrekt uppfattning om de krav som hänför sig till fordonskörning, krävs att den som avlägger sitt första körkort har grundläggande utbildning om hur man agerar i trafiken. För utbildningskravet talar det faktum att när kraven på formbunden utbildning slopas kan det leda till att utbildningen splittras så att det inte går att få en korrekt uppfattning om kraven på säkerhet. Utbildningskravet gäller alla som avlägger sitt första körkort oberoende av körkortskategori. Genom utbildningskravet kan baskunskaper om kraven på säkerhet ges även sådana som avlägger körkort och som inte har berörts av kraven på utbildning. Oberoende av körkortskategori ska baskunskaperna behandlas ingående i utbildningen, eftersom utbildningen genomgås endast en gång. Den teoriutbildning som förutsätts för att köra fordon ska däremot kunna väljas fritt.

Beroende på körkortskategori avläggs det första körkortet ofta i åldern 15–18 år, vilket talar för att utbildningen för det första kortet genomgås endast en gång. Syftet med utbildningen är att hjälpa föraren att uppfatta samspelet i trafiken och de risker som hänför sig till det, det ansvar och de skyldigheter som hänför sig till körning av fordon samt olika faktorer som inverkar på körbeteendet, såsom vilket samband användning av alkohol eller narkotika eller trötthet har med uppkomsten av farliga situationer. Riskfaktorer som identifierats hos unga förare är bland annat överhastighet, underlåtenhet att använda säkerhetsanordningar, körning i berusat tillstånd och bristande hänsyn till annan trafik. Genom utbildningen kan blivande förare uppmärksammas på dessa faktorer. Syftet med utbildningen är att från första början handleda den som avlägger körkort att tillägna sig sådana attityder som ett säkert trafikbeteende förutsätter och en vilja att agera säkert och ansvarsfullt i trafiken.

För att målet för utbildningen för det första körkortet ska nås borde den föreslagna utbildningen ges av en aktör som har förutsättningar för det. Bilskoleverksamheten med krav på en utbildningsansvarig föreståndare och dennes uppgifter ger de bästa garantierna för det kunnande som krävs. För att säkerställa tillgången till utbildning kunde även andra aktörer som har nödvändigt kunnande och utbildarerfarenhet i trafiksäkerhetsbranschen godkännas utan krav på tillstånd att driva bilskola. Trafiksäkerhetsverket beslutar om godkännande. Lämplig utbildarerfarenhet kan basera sig på exempelvis trafiklärarytbildning eller Trafikskyddets utbildarytbildning. Med tanke på åldern hos dem som avlägger körkort lämpar sig utbildningen mycket väl att ges i samband med skolutbildningen i enlighet med föreskrifterna om utbildningens innehåll och med anlitan av utbildare som uppfyller kraven. När andra utbildningsaktörer godkänns bör kraven på utbildningens innehåll och utbildarnas kunnande beaktas. Tillsynen över andra utbildare ordnas på samma sätt som tillsynen över bilskolor. Det är lämpligt att ge utbildningen i form av teoriutbildning, vilket även möjliggör nätutbildning. Bestämmelser om

utbildningens omfattning utfärdas genom förordning av statsrådet, men omfattningen föreslås bli fyra lektioner.

3.3.2 Övningskörning för kategori B och undervisning med undervisningstillstånd

Det föreslås att minimiåldern för att börja få körundervisning för kategori B sänks till 16 år för att man ska kunna reservera längre tid för att samla körerfarenhet under trygga förhållanden. Längre körerfarenhet kan förkorta den tid då nya förare är riskbenägna. Längre tid för övningskörning ger bättre möjligheter att träna i olika trafiksituationer och trafikförhållanden, såsom landsvägs- och motorvägskörning, där hastigheterna är höga och det inträffar ett relativt stort antal allvarliga olyckor och uttryckligen i höga hastigheter.

Lägre åldersgräns skulle betjäna i synnerhet övningskörning som stödjer körundervisningen. Det föreslås att möjligheterna att övningsköra utökas med undervisningstillstånd, som traditionellt har använts inom privat körundervisning. Målinriktad övningskörning förutsätter att den sker under handledning. Vid övningskörning under uppsikt tar handledaren ansvar för att körskickligheten utvecklas. I undervisningstillståndet begränsas inte dess användning desto närmare till utbildning eller övningskörning. Kraven för att bevilja undervisningstillstånd lättas upp för att främja användningen av tillstånd även vid övningskörning som sker parallellt med utbildningen vid bilskola. Undervisningstillstånd medför rätt att handleda annan än kommersiell eller yrkesmässig körundervisning och övningskörning. Provet för undervisningstillståndslärare slopas. I övrigt förblir villkoren för att bevilja undervisningstillstånd oförändrade för att betona att det krävs att lärarens trafikbeteende är oklanderligt samt för att förebygga grå ekonomi och att tillståndet används i kommersiell eller yrkesmässig verksamhet. Undervisningstillstånd ska fortfarande beviljas uttryckligen för att undervisa eller handleda de nära anhöriga som uppräknas och i annat fall kan högst tre tillstånd erhållas på tre år. Den som handleder övningskörning med undervisningstillstånd ska ha vissa förpliktelser, som kan förankras genom tillståndsförfarandet. Tillståndshavaren ansvarar för att den som avlägger körkort har tillräckliga färdigheter för att köra i trafiken och tillståndshavaren betraktas också som fordonets ansvariga förare vid undervisnings- och övningskörning. Minimialdern för tillståndshavare förblir 25 år, men när tillståndsvillkoren lättas upp krävs att man haft körkort i minst fem år för det fordon som används i undervisningen och övningskörningen. Som körkort godkänns körkort som utfärdats i Finland eller någon annan EU- eller EES-stat, för att körkortsinnehavaren ska finnas i registersystemet och omfattas av övervakningen. Vid mopedundervisning tillämpas samma bestämmelser som vid annan utbildning. Ett undervisningstillstånd berättigar till en undervisningssituation och det ger rätt att ge den person som nämns i tillstånd körundervisning och handleda hans eller hennes övningskörning. Samma person kan ha flera lärare eller handledare, men var och en ska med undantag för nära anhöriga ansöka om tillstånd separat. Undantaget från detta utgör endast föräldrar som med ett tillstånd undervisar till exempel familjens tvillingar. För att få påbörja körundervisning i trafiken förutsätts att utbildning för det första körkortet har fått antingen i detta sammanhang eller i samband med ett tidigare körkort. Om man inte har något tidigare körkort, påvisas utbildningen med ett utbildningsintyg som medförs under körning. För andra körkort än det första behöver utbildningsintyget inte längre medföras, eftersom det tidigare körkortet och uppgifterna om det syns i registret.

3.3.3 Körkort för bil i kategori B avläggs i ett steg

Det föreslås att avläggandet av körkort för bil i kategori B i flera steg slopas, varvid avläggandet av körkort avslutas i och med avlagd förarexamen på samma sätt som i de andra kategorierna. Efter avlagd förarexamen har föraren det kunnande och den behörighet som krävs för att köra på egen hand utan några tilläggsförpliktelser. Den strängare övervakningen av förseelser hos unga förare bibehålls dock och utvecklas. För att körkortet ska avläggas i ett steg talar

också det faktum att efter avlagd förarexamen är EU:s krav på körkort uppfyllda och det erkänns i alla medlemsstater.

Det föreslås att de steg som nu avläggs efter förarexamen ersätts med utbildning före examen, där det centrala innehållet är att stärka färdigheterna att upptäcka och undvika farliga situationer i trafiken och de faktorer som leder till dem. Erfarenheten visar att i praktiken har de fortsatta stegen ofta genomgåts först i slutet av tvåårsfristen, och då betjänar indelningen inte de mål som satts för den. För närvarande är det möjligt att genomgå fördjupningsdelen tidigast tre månader efter att man erhållit körkort. Enligt de intyg som inlämnats över de fortsatta stegen genomgås de mycket sällan genast när det är möjligt att göra det. I medeltal genomgås de fortsatta stegen cirka 15 månader efter att man erhållit körkort och den tydligaste toppen infaller först i slutet av fristen. Detta stödjer inte åsikten att när de fortsatta stegen slopas blir en ny förare utan stöd under den tid då han eller hon är som mest riskbenägen, som anses pågå tre månader efter att man fått körkort. Tidigare erfarenheter visar att det inte har gått att förkorta fristen genom lagstiftning. Enligt undersökningar som gjorts i Sverige för att utreda riskutbildningens inverkan på trafiksäkerheten borde utbildningen för unga (16–24-åringar) ges i ett så tidigt skede som möjligt, inom den grundläggande utbildningen eller i läroanstalter på andra stadiet, eftersom utbildningen tycks rentav ha öka riskbeteende hos unga som passerat denna ålder. Med stöd av det som anförts ovan vore det bättre med tanke på nya förarens färdigheter och även effekterna av utbildning att utbildningen skulle ges innan man börjar köra på egen hand. Störst nytta ger utbildning om den ges som avslutning på körkortsutbildningen före examen. Denna nytta skulle bli ännu större om man utnyttjar den förlängda övningskörningen, som ger körerfarenhet i olika trafiksituationer som medför ännu bättre förutsättningar att ta till sig lärdomar om riskhantering innan man avlägger examen. Med längre körerfarenhet kräver också de åtgärder som krävs för att manövrera fordonet mindre av förarens uppmärksamhet och hindrar denne mindre från att koncentrera sig på undervisningen, vilket då också talar för att man tar undervisningen till sig bättre. Om utbildningen ges före examen har den nya föraren tillgång till de kunskaper och färdigheter som behövs för att köra säkert genast när han eller hon börjar köra på egen hand. Också på Åland har man övergått från den stegvisa förarutbildningen för kategori B till utbildning i ett steg. När kraven på förarutbildningen reviderades där slopade man också regleringen av utbildningens omfattning. På Åland ska man före förarexamen genomgå en tudelad säkerhetsutbildning vid trafikskola. Grunderna för systemet motsvarar den föreslagna ändringen.

Innehållet i utbildningen i att upptäcka risker kunde i stor utsträckning motsvara innehållet i den nuvarande fördjupningsdelen. Som exempel kan nämnas körning i svåra förhållanden inbegripet körning i halt väglag och mörkerkörning, att förutse trafiksituationer, körhastighet och anpassning av den till olika förhållanden och situationer, hastighetens inverkan på bromssträckan samt olika faktorer som inverkar på förarens körbeteende och ökad olycksrisk, såsom användning av berusningsmedel, passagerare samt förarens sinnestillstånd och personliga egenskaper. Till följd av att fordonstekniken utvecklas och det blir vanligare med olika system som bistår föraren kunde utbildningen också omfatta till exempel fordonssystem och deras funktion. För en utbildningshelhet talar även i detta fall det faktum att om utbildningen eventuellt splittras så att den skaffas från olika källor, kan behandlingen av faktorer som inverkar på säkerheten annars bli bristfällig till denna del. Utbildning ska vara en förutsättning för att få avlägga förarexamen, och bäst nytta av innehållet har man alldeles i slutet av förarutbildningen, då föraren redan har egen erfarenhet av körning i olika trafiksituationer och utbildningen bäst stödjer en ny förare som börjar köra på egen hand. Utbildningens ändamålsenlighet ökar genom att delar som handlar om att upptäcka risker ingår i förarexamen och genom effektiviserad återkoppling i fråga om det kunnande som visats i examen och omständigheter som föraren utifrån bedömningen av examensprestationen borde uppmärksamma i sitt framtida körbeteende.

Det vore nödvändigt att i synnerhet denna utbildning ges av någon som kan branschen, såsom en bilskola, för att det eftersträvade målet ska nås. För att säkerställa utbildningsutbudet kan även andra aktörer godkännas, som har nödvändigt kunnande och nödvändig utbildningserfarenhet i trafiksäkerhetsbranschen. Utbildarna ska ha till exempel trafiklärtillstånd eller Trafikskyddets utbildarutbildning. Bestämmelser om utbildningens omfattning och kraven på genomförandet av den utfärdas med stöd av ett bemyndigande i lagen genom förordning av statsrådet. Utbildningen föreslås omfatta totalt åtta lektioner, vilket motsvarar den nuvarande fördjupningsdelen. En del av utbildningen, till exempel hälften liksom i fråga om fördjupningsdelen, ska som motvikt till teoriutbildningen ges som praktisk utbildning, så att man får praktisk känning med undervisningsämnena. Den praktiska utbildningen kan ges till exempel på en övningsbana eller med simulator. För att säkerställa den praktiska känningen ska den praktiska delen dock endast delvis få ges med simulator. Det är inte nödvändigt att meddela exakta anvisningar om hur utbildningen ska fördelas på olika ämnen. Bilskolorna kan producera utbildningspaket med olika tyngdpunkter, som ändå täcker ämnesområdena i fråga. Om körkort för kategori B är det första körkortet, ska den ovan föreslagna utbildningen i anslutning till det första körkortet också fås i samband med det körkortet.

Det föreslås att den strängare övervakningen av nya förarens förseelser under en tvåårsperiod efter att de fått körrätt effektiviseras. Den kompletteras med ett säkerhetsinriktat utbildningskrav i det fallet att körrättsinnehavaren meddelas körförbud för trafikbrott eller återkommande trafikförseelser som begåtts under den strängare övervakningstiden. Som villkor för att återfå körrätten föreslås tilläggsutbildning med fokus på risker i vägtrafiken. Innehållet kunde variera enligt de gärningar som ligger till grund för körförbud så att innehållskraven ändå inte uttryckligen kopplas till gärningarna. Syftet med utbildningen vore att stödja de nya förare som inte har förmått köra i enlighet med reglerna, och förhindra att de utvecklar en riskbenägen körstil. För att målet ska nås bör också denna utbildning ges av proffs i trafiksäkerhetsbranschen vid en bilskola. Med beaktande av utbildningens mål och innehåll kunde den också lämpa sig för andra särskild godkända aktörer som besitter kunnande och utbildarerfarenhet i trafiksäkerhetsbranschen eller någon annan bransch med trafiksäkerhetsanknytning.

3.3.4 Minimiålder för kategori B

I propositionen föreslås av trafiksäkerhetsskäl att minimiåldern för körkort för bil i kategori B inte sänks till 17 år. Ålderskravet 18 år motsvarar den internationellt godkända minimiåldern och är av denna orsak tydligt.

I propositionen erkänns emellertid ungas behov av att färdas i anslutning till studier och arbetspraktik. Ungas sysselsättning kan främjas och marginalisering förebyggas genom att göra det lättare för dem att färdas.

I anslutning till detta föreslås i propositionen att den som genomgår yrkesinriktad förarutbildning ska kunna avlägga körkort för kategori B som 17-åring. Ändringen gör det möjligt att samla längre kör- och arbetserfarenhet med person- och paketbil innan man övergår till tyngre fordonskategorier i utbildningen. Inom den yrkesinriktade förarutbildningen är förvärvat körrätt en del av utbildningen. Inom den grundläggande yrkesutbildningen inleds utbildningen i allmänhet med arbetsmaskiner, såsom traktorer i kategori T och personbilar i kategori B, men med avseende på körrätten och examina är målet körrätt för lastbil i kategori C, fordonskombination i kategori CE eller buss i kategori D. Genom förslaget förbättras också tillgången till platser för inläring i arbetet och görs det möjligt att dela upp perioderna av inläring i arbetet över en längre tid, vilket också underlättar företagets möjligheter att erbjuda platser för inläring i arbetet. På grund av minimiåldern 18 år för körkort koncentreras och hopas perioderna av inläring i arbetet till det sista halvåret av den treåriga förarutbildningen. Till följd av ändringsförslaget kunde perioder av inläring i arbetet utnyttjas i uppgifter som paketbilsförare ett

år tidigare, vilket skulle förbättra yrkeskunnandet. Ändringen skulle också göra det lättare att ta sig till platserna för inläring i arbetet, såsom godsterminaler och skogsarbetsplatser för virkestransporter, som ofta ligger långt från kollektivtrafikförbindelser. Ändringen bedöms påskynda avläggandet av yrkesexamen och övergången till arbetslivet, vilket finns inskrivet i regeringens strategiska program. För att förebygga de skadliga effekter som eventuellt ansluter sig till sänkt åldersgräns är den sänkta åldersgränsen förenad med en begränsning av körrätten till enbart körningar i anslutning till studierna före 18 års ålder.

Dessutom föreslås att även andra behov av att färdas i anslutning till studier och arbetspraktik beaktas genom att praxisen med åldersdispens ändras. Vid sidan av nämnda behov av att färdas kan behov av att färdas också hänföra sig till sådana plötsliga förändringar i familjen som inte har ansetts uppfylla kraven enligt den nuvarande dispenspraxisen. Av denna anledning föreslås i propositionen att ungas och deras familjers problem i anslutning till nödvändiga behov att färdas underlättas genom att dispensförfarandet lättas upp, men att myndighetsprövningen ändå bibehålls. I propositionen föreslås att dispens för körkort för kategori B ska kunna beviljas på en gemensam ansökan från sökanden och vårdnadshavaren. Genom att vårdnadshavarna är med och gör ansökan bedömer de i högre grad nödvändigheten av dispens för körkort före den föreskrivna minimiåldern. Dispens ska fortfarande beviljas utifrån en helhetsbedömning och förutsätta särskilda skäl för att ändringen inte i praktiken ska innebära att åldersgränsen sänks. Som särskilda skäl som stödjer en avvikande lösning kan betraktas sökandens egna behov av att färdas eller till exempel nödvändiga transportbehov i anslutning till familjens näring eller familjemedlemmars resor som inte går att lösa på något annat rimligt sätt på grund av förändringar som inträffat i familjens omständigheter och. Behoven av att färdas kan basera sig på till exempel resor till studier eller i arbetet för den körkortsbehövande och vid bedömningen ska beaktas åtminstone tillgången till kollektivtrafik och möjligheterna att anlita den samt resornas längd. Av trafiksäkerhetsskäl bibehålls myndighetsprövningen och dessutom ska dispensen kunna begränsas till det syfte som ansökan gäller innan den föreskrivna minimiåldern uppnås. I det fallet påvisas begränsningarna genom dispensbeslutet, som ska medföras vid körning och på begäran visas upp vid trafikövervakning. Dessutom föreslås bemyndigande för körkortsmyndigheten att utfärda närmare föreskrifter om ansökan om dispens och omständigheter i anslutning därtill. Utöver åldersdispensen ska de andra kraven på avläggande av körkort vara uppfyllda. Dispens kan beviljas så att körkortet är tillgängligt högst ett år tidigare.

3.3.5 Körkort för motorcykel och övningskörning med motorcykel

Körkort för motorcykel förutsätter i enlighet med avsnitt 3.3.1 körundervisning utan att innehållet i utbildningen regleras desto närmare. Körundervisningens minimilängd föreslås bli fem lektioner och bestämmelser om den utfärdas genom förordning av statsrådet. Den föreslagna minimimängden avser inte den körundervisning som förutsätts för körkort, utan den utbildning som säkerställer att behoven av kunskaper hos den som avlägger körkort identifieras tillräckligt mångsidigt. Kravet på körundervisning gäller det första körkortet för motorcykel och det är en förutsättning för att få delta i förarexamens teori- och körprov. Dessutom krävs grundläggande trafikutbildning, om det är fråga om personens första körkort.

Körkort för motorcykel kan fortfarande avläggas även med övningstillstånd för motorcykel, men för att förbättra kvaliteten på träningen föreslås att de som är under 18 år ska övningsköra under uppsikt. I praktiken gäller kravet körkort för lätt motorcykel som avläggs med övningstillstånd. Det har konstaterats att de som tränat på egen hand med övningstillstånd har brustit i bland annat upptäckandet av risker och hantering av trafiksituationer, saker som träningen på egen hand inte ansetts förbereda körkortsaspiranten på tillräckligt. Ett syfte med handledningen är att bidra till att avhjälpa dessa brister genom att den som utses till handledare ska förbinda sig att följa hur körskickligheten framskrider. När den som avlägger körkort får öv-

ningstillstånd har han eller hon redan visat sin förmåga att manövrera fordonet och har genom teoriprov visat den teorikunskap som förutsätts för körkort.

Övningskörning med motorcykel med övningstillstånd avviker från övningskörning med bil i kategori B och undervisning med undervisningstillstånd för motorcykel så till vida att övningstillstånd för motorcykel fortfarande ger den som avlägger körkort rätt att träna på egen hand. För körundervisning krävs undervisningstillstånd medan det för träning med övningstillstånd ska utses en handledare i samband med att tillstånd söks som ska följa hur övningarna framskrider och körskickligheten utvecklas. Vid övervakningen av träningen kan teknisk hjälp användas, till exempel anordningar för körövervakning, men handledaren behöver följa körbeteendet och körstilen hos den som övningskör även i trafiken. Den som handleder övningskörningen berörs inte av samma krav som vid undervisning med undervisningstillstånd, men han eller hon ska vara godkänd av vårdnadshavarna till den som avlägger körkort, och därför lämpar sig uppgiften som handledare i praktiken för föräldrarna på samma sätt som undervisning med undervisningstillstånd. Eftersom det inte är fråga om körundervisning, krävs inte anordningar för att hålla kontakt mellan handledaren och den som övningskör på samma sätt som vid övningskörning med undervisningstillstånd, och det finns ingen förpliktelse att alltid följa med vid övningskörningen. Vid körning med övningstillstånd får man fortfarande inte transportera personer eller gods. Förutsättningarna för att bevilja övningstillstånd förblir i huvudsak oförändrade. Beviljande av övningstillstånd ska fortfarande förutsätta körundervisning, teoriprov och manöverprov samt att minimiåldern för kategorin har uppnåtts. En nyhet är den grundläggande trafikutbildningen för det första körkortet. Den utbildning som behövs för att avlägga teoriprovet får skaffas fritt. Bestämmelsen om körundervisning förblir oförändrad, men innehållet i undervisningen regleras inte desto närmare. Bestämmelser om utbildningens omfattning utfärdas genom förordning av statsrådet och den föreslås bli fyra lektioner. Körundervisningen kan fås vid bilskola eller med undervisningstillstånd.

Det föreslås fler alternativ för att höja motorcykelkategorin när man har två års erfarenhet. Motorcykelkategorin kan höjas genom att man avlägger teori- och körprov som normalt eller på basis av erfarenhet genom att man genomgår en utbildning på sju lektioner enligt EU:s lagstiftning på nuvarande sätt eller avlägger ett körprov för kategorin. Förutsättningen för att utnyttja erfarenhetsalternativet är att den minst tvååriga erfarenheten har förvärvats i motorcykelkategorin omedelbart under den motorcykelkategori som ska avläggas.

Den strängare övervakningen av nya motorcykelförarens förseelser under två år efter det första körkortet för motorcykel föreslås kvarstå. Övervakningen av förseelser ska fortfarande gälla sådana nya innehavare av motorcykelkörkort som inte har körkort för bil. Det föreslås att övervakningen av förseelser på samma sätt som för dem som avlägger körkort för bil utökas med ett krav på tilläggsutbildning om riskerna i vägtrafiken för att man ska återfå körrätten, om körförbud har meddelats för trafikbrott eller trafikförseelser som begåtts under tiden med strängare övervakning. Även i detta fall är syftet med kravet att styra körbeteendet så att föraren börjar följa trafikreglerna och förhindra att en riskbenägen körstil utvecklas. Om till exempel övervakningen av en ny motorcykelförare fortsätter med övervakning av en ny bilförare, är det motiverat att behandla övervakningstiderna som en enda helhet, om det inte är något avbrott mellan dem.

3.3.6 Förarexamen

Det föreslås att förarexamen utvecklas för bättre identifiera kunnande, eftersom den nuvarande examen är en del av den helhet som består av utbildning och examen för att avlägga körkort. Den som godkänts i examen ska ha tillräckliga färdigheter för att köra på egen hand och själv utveckla körskickligheten på ett säkert sätt. En ny förare måste kunna agera ansvarsfullt i olika trafiksituationer och ta hänsyn till andra trafikanter och miljökrav.

Förarexamen har auditerats 2016 och det finns en heltäckande utredning om behoven av att utveckla den. Förarexamen bör utvecklas i enlighet med de utvecklingsbehov som iakttagits. Det bör ses till att kvaliteten på förarexamina är jämn och det måste säkerställas att verksamheten är tillförlitlig genom tillräckliga anvisningar och tillräcklig tillsyn. Förarprovornas utbildning och kunnande måste ombesörjas så att de har en klar uppfattning om examensmålen och den bedömningsförmåga och övriga färdigheter som behövs för att nå dem.

De ändringar som föreslås i utbildningskraven ställer vid sidan av övrigt utvecklingsarbete stränga krav på utvecklandet av examen, då man vid sidan av förarnas tekniska färdigheter ska mäta även andra delområden av säker körning. När den formlunda läroplansbaserade utbildningen slopas har de som deltar i examen inte längre enhetlig utbildning bakom sig. När utbildningen eventuellt splittras och hämtas från olika källor framhävs examens betydelse ytterligare. Färdigheter som har att göra med manövrering av fordonet och hantering av trafiksituationer är lättare att mäta i körprovet än förarens attityder till körningen och körstil utanför provsituationen. Utvecklandet av examen så att den mäter sådant som har att göra med säkerhet och riskbeteende, såsom agerande för att förhindra farliga situationer, vilja att ta risker eller sökande efter upplevelser som utsätter en för farliga situationer genom körning, är mera utmanande. Dessa teman borde vid sidan av den föreslagna utbildningen också tas upp i examen. För att examen ska täcka ämnesområdet föreslås att i examen behandlas ämnen som gäller att upptäcka och undvika risker i anslutning till farliga situationer och att innehållet i examen och bedömningspunkterna och deras fokusering ses över även i detta avseende. Teoriprovet borde genomföras så att provsituationen motsvarar normal trafik i så stor utsträckning som möjligt.

Det föreslås att innehållet i teoriprovet utvecklas även annars, till exempel genom nya typer av frågor. Det föreslås att den tid som får användas för att avlägga provet begränsas, för att provsituationen bättre ska motsvara det snabba beslutsfattande som krävs i trafiken. Det föreslås att körningen i trafiken utökas i körprovet för att man ska kunna reservera längre tid för att bedöma kunnandet, och det föreslås att återkopplingen utökas. När det stegvisa avläggandet av körkort för kategori B slopas förlängs den totala tiden för körprovet med 15 minuter och genom att återkopplingen på examen utvecklas stöds och uppmuntras nya förare att köra på egen hand och utveckla sin körskicklighet. När körtiden utökas finns det tillräckligt med tid för observationer, det är möjligt att röra sig i en mångsidig trafikmiljö och att upprepa saker och ting när man kör i trafiken och det finns tillräckligt med tid att vid behov gå igenom prestationen. Det blir också möjligt att testa förmågan att upptäcka risker mera ingående än förr. I fortsättningen kan tiden för körprovet användas på ett mer flexibelt sätt som beaktar de individuella behoven hos den som avlägger körkort, både vid körning och återkoppling. Detta gör det också möjligt att beakta kunnande som förvärvats på grund av tidigare examina i tidsanvändningen. Av tillägget på 15 minuter kan till exempel 10 minuter användas för körning i trafiken medan fem minuter används för återkoppling. Då kör man minst 40 minuter i trafiken medan det finns 15 minuter för återkoppling.

3.3.7 Kategori AM

I kategori AM föreslås att kraven för mopedkörkort ses över. Av säkerhetsskäl förvärvas körkorterna för kategori AM var för sig, men den som avlägger körkort beslutar om den utbildning som behövs för att förvärva körskicklighet.

Körkort för lätt fyrhjuling avläggs fortfarande genom ett teoriprov och ett körprov, eftersom man färdas med fordonet enligt samma trafikregler som gäller för bilar. Körrätt för lätt fyrhjuling kan på samma sätt som kategori B förenas med körundervisning och handledd övningskörning med undervisningstillstånd. Körundervisningen och övningskörningen kan på nuvarande sätt inledas vid 15 års ålder. Den som har undervisningstillstånd ska ha körkort för

undervisningsfordonet eller bil i kategori B. För att få körkort för moped föreslås att det nuvarande manöverprovet ersätts med ett körprov i trafiken. Genom körprovet säkerställs att den som avlägger körkort har den körskicklighet som krävs i trafiksituationer när kraven på obligatorisk körundervisning slopas. Kraven överensstämmer då med kategori AM, och för detta talar också den ändring av bestämmelserna om mopedkörning som övervägs i samband med reformen av vägtrafiklagen och som innebär att mopeder ska köras på samma vägvagnsnitt som annan motorfordonstrafik. Även vid mopedundervisning ska förutom körkort för undervisningsfordonet eller motorcykel godkännas även körkort för bil vid undervisning med undervisningstillstånd och man ska ha haft körkort i minst fem år.

Det föreslås att teoriproven för kategori AM utvecklas så att den gemensamma delen blir så stor som möjligt, varvid den andel som gäller den fordonskategori för vilken körkort avläggs gäller endast särdrag hos denna fordonskategori. Om körkort för kategori AM förvärfvas som första körkort, ska den grundläggande utbildning om trafiksystemet som hänför sig till det första körkortet fås i samband med den. Den utbildning som behövs för att förvärva körskicklighet regleras inte längre.

3.3.8 Traktorer

Det föreslås att körkortsklassificeringen för traktorer ändras genom att kategorierna T och LT slås samman till kategori T, som omfattar traktorer med en konstruktiv hastighet av högst 60 kilometer i timmen. Av säkerhetsskäl föreslås dock att från kategori T särskiljs traktorer som hör till fordonskategori T3b och vilkas konstruktiva hastighet är högst 60 kilometer i timmen. Det är fråga om hjultraktorer vars vikt i körklart tillstånd är högst 600 kg och vars konstruktiva hastighet överstiger 40 kilometer i timmen. Eftersom fordonslagstiftningen inte har någon särskild fyrhjulingskategori, anses dessa traktorer i första hand motsvara dem. Traktorfyrhjulningarna antas också bli vanligare i vägtrafiken och där är det skäl att ställa andra krav på körningen av dem. Till kategori T hör fortfarande även motorredskap och snöskotrar.

Det föreslås att traktorer i fordonskategori T3, vilkas konstruktiva hastighet överstiger 40 kilometer i timmen och är högst 60 kilometer i timmen, slås samman med lätta fyrhjulingar i kategori AM. Till sin konstruktiva hastighet motsvarar de de nuvarande traktorerna i kategori LT. Traktorer som är tyngre än traktorerna i kategori T3 ska höra till kategori T. Körkort för kategori AM kan avläggas antingen för att få körkort för moped, varvid examensfordonet är moped på grund av kravet på körprov. Körkort för kategori AM kan också avläggas för framförande av lätt fyrhjuling och traktor i fordonskategori T3 (konstruktiv hastighet över 40 men inte över 60 kilometer i timmen) och examensfordonet kan då vara lätt fyrhjuling eller nämnd traktor.

Körkort för kategori T avläggs genom ett teoriprov för kategorin i fråga. Även om mycket tunga och stora traktorer kan hör till den nya kategori T, anses det räcka med ett teoriprov, eftersom de i huvudsak används utanför vägområden och när de körs på vägområde är det i första hand fråga om att flytta dem från en arbetsplats till en annan. På grund av den föreslagna ändringen slopas det praktiska prov som hör till kategori LT, eftersom det inte anses medföra något mervärde för körningen av fordonet eller öka trafiksäkerheten i kategori T.

De traktorer som blir kvar i kategori T får också köras med körkort för kategori LT enligt de tidigare bestämmelserna. I enlighet med de bestämmelser som ingick i ändring 1614/2015 av körkortslagen och ändring 1617/2015 av statsrådets förordning om körkort får man med körkort för kategori T som förvärfvats före 2016 fortfarande köra en traktor som registrerats som trafiktraktor eller trafiktraktor/jordbrukstraktor i transporter som avses i 8 mom. i i ikraftträdande bestämmelsen i lagen om ändring av fordonslagen (1609/2015), dvs. transporter som avses i 7 § i bränsleavgiftslagen (1280/2003). Under de senaste fyra åren har det avlagts cirka

1 100 traktorkörkort för kategori LT. Även om antalet körkort för enbart kategori LT är få, täcker endast körkort för lastbil den körkort som körkortet omfattar när kategori LT saknas. I september 2017 fanns det i registret 258 körkort för enbart kategori LT utan körkort för lastbil eller någon annan kategori. Körkort för kategori LT förnyas till körkort för kategori AM, vilka även innefattar körkort för fyrhjuling, senast när giltighetstiden går ut. Det beräknas att där finns ungefär 730 körkortsinnehavare som på detta sätt kan förnya sitt körkort till sådant körkort som ger rätt att föra lätta fyrhjulingar utan att ha avlagt ett körprov i trafiken. Det vore motiverat att ändra körkort för kategori LT som förvärvats före ikraftträdandet av lagen till körkort för kategori AM så snabbt som möjligt, och därför kunde till exempel dupletter av körkort ges ut med anteckning om kategori AM efter lagens ikraftträdande. I dem ska den nationella koden AM121 utvisa att de även innefattar körkort för lätt fyrhjuling. I vilket fall som helst förutsätter slopandet av kategori LT ändringar i körkortsblanketten, vilket kan genomföras först i april 2019 när avtalsperioden med den nuvarande körkortsleverantören går ut. Några anteckningar som gäller kategori LT ska dock inte göras efter det att lagen har trätt i kraft. Till följd av ändringen räcker det med körkort för motorcykel eller körkort för bil i kategori B för att köra alla traktorer i kategori T liksom ovannämnda traktorer i fordonskategori T3, medan körkort för traktorer i kategori T och körkort för kategori AM inte omfattar körkort för varandra. Orsaken till att körkort för kategori T samt för lätt fyrhjuling i kategori AM och traktor i fordonskategori T3 hålls separerade är att fordonen är konstruerade för olika typer av trafikmiljö och de skaffas på grund av väsentligt olika behov av att färdas och användningsbehov. Fordonens vikt och mått skiljer sig också avsevärt från varandra.

Eftersom det inte finns någon på fordonsbestämmelserna baserad orsak att göra skillnad mellan till exempel traditionella jord- och skogsbrukstraktorer och andra traktorer, kan traktorer i fordonskategori T3 omfatta även andra traktorer än traktorfyrhjulingar. Den körkortskategori som krävs för att köra fordon som ska registreras bestäms utifrån fordonets registeruppgifter, och därför ska uppgiften om fordonskategori kunna verifieras i en handling som utvisar den. Också när körkort som ger rätt att köra traktor avläggs krävs den utbildning som hänför sig till det första körkortet, om det är fråga om det första körkortet.

3.3.9 Tillstånd att driva bilskola

Det föreslås att det fortfarande ska krävas tillstånd för att driva bilskola av trafiksäkerhets- och konsumentskyddsskäl. Tillståndskravet och de krav som hänför sig till verksamheten upprätthåller kvaliteten på verksamheten. Den som ansöker om tillstånd att driva bilskola ska uppfylla de ekonomiska och andra kraven för att få driva verksamheten, de yrkesmässiga kraven bestäms i första hand genom kraven på personalen. Sökandens övriga förutsättningar att driva verksamhet bedöms också utifrån tidigare förarbetningsverksamhet. Bilskolor ska fortfarande ha en utbildningsansvarig föreståndare och lärarna ska ha trafiklärartillstånd. Det finns inga hinder för att behålla tillståndsplikten, eftersom det inte kan anses att tillståndskriterierna och systemet diskriminerar dem som tillhandahåller tjänster och den kan inte anses utgöra något hinder för tillträde till bilskolebranschen. Tillståndsförfarandet kan inte heller anses vara tyngre eller mer arbetskrävande än ett anmälningsförfarande. Fördelen med tillståndsförfarandet jämfört med ett anmälningsförfarande är att det vid behov ger möjlighet att ingripa i verksamheten, om det finns behov av det.

Regleringen och tillsynen i anslutning till tillståndsplikten lättas upp. Tillsynen i anslutning till den reglerade utbildningen baserar sig i huvudsak på bilskolans anmälningar. Det ska till exempel inte längre ställas några krav på undervisningslokaler. Regleringen av bilskolornas undervisningslokaler och godkännandet av dem slopas. Den lagstadgade utbildningen ska fortfarande omfattas av tillsyn och förutsätter också inspektionsbesök. Efter att kraven på bilskolans undervisningslokaler slopas och det blir möjligt att ge utbildning i en virtuell miljö ska tillsynen omfatta alla lokaler där utbildning ges. Trafiksäkerhetsverket ansvarar fortfarande för

RP 146/2017 rd

tillsynen och kan ta hjälp av examensmottagarna. Dessutom föreslås att verket ska ha rätt att anlita även experter på förarutbildnings- och examenssystemet vid tillsynen, när verket saknar den erforderliga sakkunskapen. I bestämmelserna om tillsynen beaktas grundlagens krav i fråga om myndighetsuppgifter som sköts av någon annan aktör än en myndighet.

Tillstånden att driva bilskola är för närvarande i kraft tills vidare. När tillstånd att driva bilskola beviljas tas det ut en engångsavgift på 400 euro för tillståndet. Förslagen anses öka verkets tillsynsuppgifter när bilskoleverksamheten blir mångsidigare och även andra aktör godkänns för att ge den föreskrivna förarutbildningen. För att täcka kostnaderna för tillsynen över bilskolor, den registerföring och registrering av tillsynsuppgifter som hänför sig till den och andra administrativa uppgifter i anslutning till bilskoleverksamheten föreslås att en årlig tillsynsavgift tas i bruk, vilken bestäms på samma sätt som andra avgifter som verket tar ut för sina prestationer. Avgiften föreslås vara 100 euro per år. Tillsynsavgiften tas ut hos varje enskild aktör och avgiften för beviljande av tillstånd att driva bilskola slopas. Avgiften gäller varje kalenderår då tillståndet att driva bilskola har varit i kraft. Ett förfarande med tillsynsavgift tillämpas till exempel inom spårbunden stadstrafik. Övergången till en årsavgift skulle också underlätta planeringen av myndighetsarbetet och förbättra aktörernas möjligheter att förutse myndighetskostnader som ska betalas med jämna mellanrum och uppmuntra dem att snabbt anmäla eventuella ändringar i verksamheten.

Genom att andra aktörer godkänns för den säkerhetsinriktade utbildningen garanteras tillgång till den lagstadgade säkerhetsutbildningen och en skälig prisnivå utan krav på tillstånd att driva bilskola. Eftersom det är fråga om en lagstadgad uppgift tillämpas bestämmelsen om tillsyn över bilskolor och tillsynsavgift på andra aktörers verksamhet.

3.3.10 Påvisande av att de medicinska kraven är uppfyllda i grupp 1

Det föreslås att förfarandet med läkarutlåtande lättas upp vad gäller de medicinska kraven i samband med ansökan om körkort i grupp 1. Till denna grupp hör andra körkort än de som innefattar körrätt för lastbil eller buss. När det första körkortet i denna grupp söks ska läkarutlåtandet kunna ersättas med sökandens hälsodeklaration. På ansökningsblanketten finns anvisningar om hälsodeklarationen.

Till följd av att hälsodeklarationen införs slopas användningen av hälsointyg för unga i samband med ansökan om körkort. Hälsointyg för unga ges personer som är ungefär 15 år inom skolhälsovården och det gäller i fem år. Om läkarintyg behövs, är det mer motiverat att använda ett aktuellt läkarutlåtande än hälsointyg för unga. Övergången till hälsodeklaration innebär att praxisen motsvarar den praxis som iakttas i en stor del av EU:s medlemsstater. Även på Åland tillämpas motsvarande förfarande med hälsodeklaration. Ändringen erbjuder också bättre möjligheter till elektroniska förfaranden, något som redan planeras i fråga om läkarutlåtanden. I alternativen föreslås att läkarundersökningen kunde ersättas med ett besök hos en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården, men det skulle förutsätta ett besök på mottagningen, vilket anses onödigt eftersom det är fråga om i huvudsak friska ungdomar och vid undersökningarna framkommer i allmänhet inga sådana sjukdomar som skulle påverka körförmågan som personen inte redan känner till och kan anmäla. Även i övrigt är det mycket sällsynt att körkort förvägras av hälsoskäl, eftersom den som är medveten om sitt hälsotillstånd i praktiken låter bli att ansöka om körkort om det inte finns några förutsättningar att få det. Mot denna bakgrund kunde ett besök hos en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården ge bevis på personens sjukdomshistoria och sjukdomar som eventuellt inverkar på körförmågan, men att besöket ersätts med en hälsodeklaration bedöms inte försämra trafiksäkerheten. Dessutom skulle förfarandet förutsätta att en ny blankett tas i bruk, vilket anses fördröja övergången till elektroniskt förfarande.

Även om unga betraktas som en frisk åldersgrupp, kan även unga ha missbruk av berusningsmedel och mentala problem i bakgrunden. I synnerhet för att identifiera missbruksproblem föreslås sjukskötare och hälsovårdare får rätt att göra anmälan till polisen, om förutsättningar för att få körkort inte föreligger på grund av fortgående missbruk av berusningsmedel. Denna yrkesgrupp kommer i sin yrkesverksamhet på jourmottagningar i kontakt med personer som använder berusningsmedel då deras tillstånd inte kräver läkarvård. Genom förslaget kompletteras den anmälningsskyldighet som föreskrivs för läkare när förarens hälsotillstånd försämrats. Något annat än anmälningsskyldighet vore orimligt för vårdare till exempel med tanke på bedömningen av när anmälningströskeln överskrids.

Det föreslås att förfarandet med läkarutlåtande när körkort i grupp 1 förnyas ändras så att utlåtande krävs av personer som har fyllt 70 år. I praktiken krävs utlåtande inte när ett körkort som är i kraft tills man fyller 70 år förnyas utan först i samband med följande förnyelse vid ungefär 75 års ålder. Detta förutsätter att körkortet förnyas innan giltighetstiden går ut. Ändringen beror på att hälsotillståndet och säkerheten hos förare i dessa åldersgrupper anses vara bättre än förr och förarnas olycksrisk har konstaterats öka först efter att de fyllt 75 år.

Inga ändringar föreslås i uppföljningen av förarnas hälsa och förfarandet med läkarutlåtande i grupp 2. Yrkesförarnas arbete utsätter dem för många sjukdomar som kan öka olycksrisken. Exempelvis när en sjukdomsattack inträffar är riskerna betydligt större i synnerhet för utomstående. Den undersökningsintervall och undersökningspraxis som tillämpas i Finland motsvarar de genomsnittliga giltighetstiderna för körkort och den praxis som iaktas i andra EU- och EES-stater.

3.3.11 Utländska körkort

Det föreslås att utländska körkorts giltighet för körning i Finland utvidgas till att omfatta körkort som utfärdats i alla stater som Finland erkänt. Körkortet ska uppfylla vissa formkrav för att den körrätt som körkortet medför ska kunna identifieras. Av körkortet ska framgå den körrätt som det medför, uppgifterna ska vara skrivna med latinska bokstäver och kortet ska vara försedd med ett fotografi på innehavaren eller i annat fall ska en identitetshandling med fotografi medföras. För att förhindra körkortsturism är ett villkor för att körkortet ska vara giltigt att personen inte hade sin vanliga vistelseort i Finland när körkortet utfärdades. Den internationella principen, som även tillämpas i EU-lagstiftningen, är att körkort avläggs där en person bor och vistas. Även ålderskraven för körkortskategorin, som minst 18 års ålder för att få köra bil, ska vara uppfyllda. Körkortet är inom ramen för sin giltighetstid i kraft ett år efter det att innehavaren fördes in i befolkningsregistret, som är lättare att konstatera än byte av den vanliga vistelseorten, i synnerhet när det gäller studerande. Även i fråga om konventionsstaters körkort föreslås att tidsfristen för godkännande av körkort räknas från det att innehavaren fördes in i befolkningsregistret. Ändringen underlättar polisens övervakningsuppgift. Att körkortet erkänns för viss tid ger möjlighet att köra här inom ramen för körkortets giltighetstid och å andra sidan tid att byta ut körkortet när man slår sig ner här. Med tanke på ett enhetligt bemötande vore det i det långa loppet motiverat att körkortsinnehavare som är bosatta i landet omfattas av samma krav på registrering av körkort och övervakning som sker via den. Ändringen av principerna för erkännande gör det lättare för personer som kommer till landet av olika orsaker att färdas och till exempel anlita olika turisttjänster här.

Det föreslås att körkort som utfärdats i stater som tillträtt Genève- eller Wienkonventionen om vägtrafik och i vissa regioner som i lagen jämställs med dem fortfarande ska kunna bytas ut mot ett motsvarande körkort för bil i kategori B eller motorcykel utan ny examen, om villkoren för att bevilja körkort är uppfyllda. Med konventionsstater avses här stater som genom att ratificera konventionerna har förbundit sig att iaktta principerna i dem och som därför finns upptagna i Förenta nationernas förteckning. Det föreslås att villkoret på sex månaders körning

här för att få byta ut körkortet slopas. Körkortet är i kraft inom ramen för giltighetstiden, dock högst två år efter det att innehavaren fördes in i befolkningsregistret. Konventionsstaternas körkort för andra kategorier liksom körkort som utfärdats i andra stater ska bytas ut genom att man avlägger ny förarexamen. Den föreslagna reformen av kraven på förarutbildning gör det lättare att avlägga körkort eller påvisa körskicklighet när byte av körkort förutsätter ny examen eller när det inte går att uppvisa en utredning om ett befintligt körkort. Att man får delta i förarexamen utan formbunden utbildning minskar till exempel problem som beror på bristande språkkunskaper. När ett körkort för tunga fordon byts ut är kravet att man genomgår den föreskrivna utbildningen och avlägger examen, om man inte kan visa upp ett befintligt körkort.

Körkortsdirektivets bestämmelser om principen med ett körkort förutsätter att man när körkort byts ut säkerställer via EU:s Resper-körkortsnät att personen inte redan har ett körkort i någon EU- eller EES-stat. Körkortsnätet är inte avsett att användas vid trafikövervakning och enligt kommissionen får det inte heller användas vid trafikövervakning till exempel för att utreda om den som återoppar existerande körrätt har ett körkort. Existensen av ett utländskt körkort kan således säkerställas endast när körkort byts ut.

Propositionen innehåller flera förslag som kan inverka på trafiksäkerhetsituationen. Det föreslås att den föreslagna lagändringen förenas med en uppföljningsundersökning för att utreda genomförandet av de föreslagna ändringarna och deras konsekvenser. Detta gäller i synnerhet nya föräres kunskaper och dess inverkan på trafiksäkerheten.

4 Propositionens konsekvenser

4.1 Ekonomiska konsekvenser

4.1.1 För medborgarna

Utbildningskostnaderna utgör största delen av kostnaderna för körkort. De ändringar som föreslås i fråga om utbildningen gör det möjligt att påverka körkortets pris, då alla inte behöver utbildas enligt samma modell. I utbildningen kan man i samband med att körskicklighet förvärvas beakta individuella behov av kunskaper, tidigare kunskaper och behov av kunskaper som följer av fordonsteknikens utveckling och av att det blir vanligare med olika system som bistår föraren. Ändringarnas inverkan på körkortspriset är dock beroende av i vilken mån utbildning sist och slutligen behövs eller hur mycket utbildning som köps och till vilket pris den fås. I det nuvarande läroplansbaserade systemet beskrivs undervisningsämnena och den minimimängd utbildning som krävs för att få avlägga körkort. De krav på körundervisning som föreslås för vissa kategorier tar inte ställning till den mängd utbildning som behövs för körkort, eftersom syftet med dem är att säkerställa att behoven av kunskaper hos den som avlägger körkort identifieras tillräckligt mångsidigt i utbildningen. Utbildningskostnaderna sjunker, om det behövs mindre utbildning än nu eller om den blir billigare än nu. Slopandet av den forbundna utbildningen kan också leda till att kostnaderna stiger, om den som avlägger körkort inte har korrekt uppfattning om vilket kunskaper det sist och slutligen krävs för att få körkort och avlägga examen.

De lagstadgade kraven på körundervisning i anslutning till körkort för motorcykel och bil i kategori B orsakar kostnader. När det gäller motorcykel hänförs sig kravet till det första motorcykelkörkortet, när kategorin höjs kräver lagen inte körundervisning, men det betyder inte att utbildning inte skulle behövas. När motorcykelkategorin höjs på grund av två års erfarenhet kan man fortfarande i stället för körprov utnyttja alternativet med sju lektioner utbildning enligt EU:s krav. Även när körkort avläggs med övningstillstånd måste man få körundervisning och omfattningen är den samma som nu. Omfattningen av annan körundervisning är knappt hälft-

ten av de nuvarande kraven. Innehållet i körundervisningen bestäms inte desto närmare och med undantag av sju lektioners utbildning för att höja motorcykelkategorin enligt EU:s krav kan utbildningen ges vid bilskola eller med undervisningstillstånd. Nämnade utbildning för att höja kategorin ska genomgåas vid bilskola. Enligt de prisuppgifter som framgår av bilskolornas webbplatser är priset på en tilläggslektion inom motorcykelutbildningen cirka 80–90 euro och i kategori B cirka 70–80 euro. Utifrån dessa prisuppgifter vore priset på fem körundervisningslektioner för körkort för motorcykel cirka 400–450 euro och priset på tio körundervisningslektioner i kategori B cirka 700–800 euro. Avsikten är inte att antalet lektioner ska beskriva det lektionsantal som krävs för att avlägga körkort, utan endast utgöra ett tillräckligt antal lektioner för att bedöma kunnandet hos den som avlägger körkort. Paketpriserna kan vara lägre.

Dessutom orsakas lagstadgade utbildningskostnader av utbildning för det första körkortet som gäller trafikens grunder och av utbildning i att upptäcka risker för kategori B. Utbildningen för det första kortet gäller alla som avlägger körkort, medan övriga utbildningskrav bestäms enligt kategorin. För att målet för denna säkerhetsinriktade utbildning ska nås bör den ges av en expert, så alternativet med undervisningstillstånd är uteslutet. När det gäller denna utbildning försöker man säkerställa tillgången till utbildning och en rimlig prissättning genom att ge även andra aktörer möjlighet att ge utbildning. Utbildning för det första körkortet som ordnas inom den grundläggande utbildningen eller i samband med utbildning på andra stadiet lämpar sig utmärkt för största delen av dem som avlägger det första körkortet och kunde sänka körkortskostnaderna. Lagstadgad utbildning som även får ges i form av teoriutbildning kan ges även som webbutbildning, även om tillsynen ställer krav på genomförandet av utbildningen. Teoriutbildning prissätts i allmänhet som paket, men enligt vissa tillgängliga uppgifter erbjuds enskilda teorilektioner för till exempel cirka 20 euro, varför priset för fyra teorilektioner kunde vara cirka 80 euro. Utbildningen i att upptäcka risker för kategori B förutsätter praktisk utbildning, vilket höjer priset jämfört med teoriutbildning. Bestämmelser om utbildningens omfattning utfärdas genom förordning av statsrådet och i kategori B föreslås utbildningen i att upptäcka risker omfatta åtta lektioner, vilket motsvarar utbildningen för den nuvarande fördjupningsdelen. Den praktiska utbildning och de övningar som ingår i utbildningen kunde genomföras till exempel på övningsbana eller delvis med simulator. Priserna för utbildning för fördjupningsdelen som omfattar praktiska utbildning med motsvarande krav på innehåll och omfattning har varit i medeltal cirka 250–450 euro. Kostnaderna för utbildningen bestäms enligt utbildningens innehåll och sättet att genomföra den och utbildningen kan sammanställas till olika paket inom ramen för kraven på innehåll. Man kan påverka de kostnader som uppkommer genom att den inbördes betoningen på innehållet i utbildningen inte bestäms exakt. Utbildningen i anslutning till körförbud för nya förare ska vara av samma omfattning som utbildningen för det första körkortet och dessa kan också ges i form av webbutbildning i synnerhet för att säkerställa tillgången till utbildning. Med tanke på utbildningens karaktär och ändamålsenlighet kunde det vara effektivare med tanke på målen om den ges i form av närundervisning i grupp.

De som avlägger körkort för kategori B liksom körkort för andra kategorier ska efter lagens ikraftträdande förbereda sig på att de som deltar i examen måste ha avlagt utbildning för det första körkortet om det är fråga om deras första körkort. Enligt förslaget till övergångsbestämmelse ska utbildning för det första körkortet inte krävas om personen har börjat avlägga det första körkortet före lagens ikraftträdande. Efter lagens ikraftträdande ska ett villkor för att få delta i examen för kategori B vara att man har genomgått den nya utbildningen i att upptäcka risker, och detta ska krävas även av dem som har börjat avlägga körkort före lagens ikraftträdande och trots att de fått utbildning för kategorin i fråga enligt de tidigare kraven. Bakom kravet ligger målet att alla som avlägger körkort för kategori B ska få antingen den nya utbildningen i att hantera risker eller utbildning för fördjupningsdelen enligt de tidigare bestämmelserna. Efter lagens ikraftträdande krävs inte längre utbildning för övningsdelen. Ef-

tersom det inte är möjligt ordna målet inom ramen för registersystemet på något annat sätt när det stegvisa avläggandet av körkort slopas, blir man efter lagens ikraftträdande tvungen att kräva att utbildningen genomgåtts före examen. För att förhindra att deltagandet i examen fördröjs efter lagens ikraftträdande på grund av detta utbildningskrav görs det i ikraftträdandebestämmelserna möjligt att förbereda sig på utbildningskravet, om examen infaller inom två månader efter lagens ikraftträdande. Den som genomgått den grundläggande utbildningen ska kunna genomgå fördjupningsdelen efter det att lagen efter riksdagsbehandlingen stadfästs att träda i kraft på behörigt sätt, trots att de nuvarande kraven på avläggande av examen och genomgången övningsdel inte är uppfyllda. Utbildningsintyget över fördjupningsdelen enligt de tidigare bestämmelserna ska kunna användas i examen under två månader efter lagens ikraftträdande. Undantagsförfarandet är nödvändigt endast i det fallet att tiden för förarexamen infaller inom två månader efter lagens ikraftträdande, eftersom man kan förbereda sig på examen som ska avläggas senare i enlighet med de nya kraven efter lagens ikraftträdande. De som har blivit skyldiga att lämna in utbildningsintyg över fördjupningsdelen före lagens ikraftträdande ska agera i enlighet med den lag som gällde när skyldigheten uppstod.

Vid undervisning med undervisningstillstånd (undervisningstillstånd 30 euro) sjunker kostnaderna av att provet för läraren försvinner (31 euro) och av att kravet på ändringsbesiktning av fordonet på grund av de extra pedaler som monteras i det (ändringsbesiktning i medeltal 50–60 euro) slopas.

När körkortskategorin för motorcykel höjs på grund av erfarenhet ökar alternativen. Kategorin kan höjas förutom genom en dags utbildning även genom ett körprov. Det nuvarande körprovet kostar 65 euro. Avgiften är övningsstillstånd för motorcykel är 30 euro. Förutom kraven på körundervisning, manöverprov och teoriprov, som motsvarar nuläget, berörs den som ansöker om tillstånd av kravet på utbildning för det första körkortet, om det är fråga om hans eller hennes första körkort.

Utvecklandet av examina så att större betoning läggs på dem liksom de omfattande ändringar som krävs i registersystemet bedöms höja kostnaderna, vilket syns i kundavgifterna. När körprovet för kategori B förlängs med 15 minuter höjer det kostnaderna eftersom varje examinand tar mera av förarprövarens tid. Det körprov i trafiken som läggs till examen för mopedkörkort höjer körkortskostnaderna jämfört med det nuvarande kravet på manöverprov. Avgiften för manöverprovet har varit 28 euro. Avgiften för körprov med lätt fyrhjulig och motorcykel är 65 euro.

Traktorkörkort för kategori T ger mer omfattande rätt att köra traktorer än nu genom ett teoriprov (31 euro). I fråga om traktorer i kategori T försvinner teoriprovet (31 euro) och manöverprovet (50 euro) för kategori LT. Vissa traktorer i kategori T3 som betraktas som traktorfyrehjulingar inkluderas i kategori AM vid sidan av lätta förhjulingar. Körrätt som motsvarar dessa fordonskategorier förvärfvas genom ett teoriprov (31 euro) och ett körprov (65 euro). Rätt till den utvidgade kategori T och kategori AM erhålls också genom körkort för motorcykel och för bil i kategori B, då för den nuvarande kategori LT har som alternativ godkänts endast körkort för lastbil. Körkort för traktor i kategori T medför inte rätt att köra fordon i kategori AM, och inte tvärtom.

Godkännandet av flera länders körkort än för närvarande ger dem som flyttar till eller tillfälligt vistas i Finland rätt att köra här i högst ett efter att de förts in i befolkningsregistret förutsatt att körkortet är i kraft. Körkortet kan bytas ut mot finländskt körkort genom att man avlägger examen på nytt. Om innehavaren av ett utländskt körkort har haft sin vanliga vistelseort i Finland när kortet utfärdades, godkänns inte körkortet för körning här, och det ger inte rätt att delta i examen om inte kraven för att få delta i examen är uppfyllda i övrigt. Inga ändringar inträffar i godkännandet av konventionsstaters körkort. Tidsfristen på två år räknas dock från det

att personen förs in i befolkningsregistret i stället från det att han eller hon bosätter sig varaktigt här och körkortet ska fortfarande med vissa begränsningar kunna bytas ut utan ny examen.

Den föreslagna ändringen i förfarandet med läkarutlåtande i samband med ansökan om körkort i grupp 1 så att läkarutlåtandet ersätts med sökandens hälsodeklaration undanröjer kostnaderna för läkarundersökningen. Att kravet på läkarutlåtande skjuts fram från förnyelse av körkort som är i kraft till 70 års ålder till följande förnyelse när man är ungefär 75 år gör att undersökningarna inleds fem år senare, förutsatt att man ansöker om förnyelse av ett körkort som är i kraft till 70 års ålder innan giltighetstiden går ut och man fyller 70 år. Att en undersökning av förarens hälsotillstånd som gjorts i samband med avläggande av försvarsmaktens körkort vid beväringstjänstgöring godkänns tre år efter examen i överensstämmelse med examenens giltighetstid undanröjer kostnaderna för att skaffa nytt läkarutlåtande när man ansöker om civilt körkort för tunga fordon i samband med att man uppfyller ålderskravet 21 år.

Möjligheten för dem som studerar inom yrkesinriktad förarutbildning att avlägga körkort för kategori B som 17-åringar möjliggör körningar i anslutning till studierna och inläring i arbetet. Förslaget som gäller dispens underlättar ungas möjligheter att färdas och familjernas transportbehov, om svårigheter att färdas anses särskilt skada möjligheterna att färdas till arbete eller studier eller skötseln av familjens nödvändiga ärenden. Det bedöms att behandlingstiden för ansökningar om dispens blir längre när kriterierna ändras, vilket också syns i avgiften för behandlingen, och den beräknas stiga jämfört med nuläget. För närvarande är behandlingsavgiften 100 euro.

4.1.2 För företagen

De föreslagna ändringarna i regleringen av körkortsundervisningen lättar bilskoleföretagens börda och minskar förpliktelserna i anslutning till genomförandet av utbildningen och kostnaderna för dem. Antalet olika myndighetsgodkännanden minskar och skolorna övervakas i huvudsak genom tillståndshavarens anmälningar om den lagstadgade utbildningen och ändringar i verksamheten. Den föreslagna årliga avgiften för tillsynen över bilskolorna, som har uppskattats till 100 euro per år, ökar bilskolornas kostnader. Bilskolorna kan ordna sin verksamhet friare eller utarbeta läroplaner för utbildningen eller använda läroplaner som utarbetats av andra experter i trafiksäkerhetsbranschen. Den utbildning som inte regleras kan med undantag för körundervisningen genomföras friare. När regleringen lättas upp främjas utbudet av nya utbildningstjänster vad gäller såväl körundervisning som till exempel övningsbaneverksamhet. Extra krav ställs på bilskolorna när de ska bedöma de individuella behoven av utbildning hos dem som avlägger körkort.

Förslagen innebär att kravet på av myndigheterna fastställda läroplaner försvinner (110 euro). Bilskolorna har ändå kunnat använda läroplaner som en gång blivit fastställda, så kostnaden har inte berört alla bilskolor. Dessutom försvinner kostnaden för godkännande av undervisningslokalerna (110 euro). I fordon som används i undersökningen ska inte längre krävas kopplingspedal utöver bromspedalen, men ändringen hindrar inte att nuvarande praxis fortsätter.

Yrkesmässig eller kommersiell körkortsutbildning och handledning av övningskörning förutsätter tillstånd att driva bilskola. Avgiften för tillståndet att driva bilskola (400 euro) ersätts med en årlig tillsynsavgift och den gäller alla innehavare av tillstånd att driva bilskola liksom andra aktörer som godkänts för att ge lagstadgad utbildning. Avgiften tas ut för varje kalenderår och den gäller de år då tillståndet har varit i kraft. Avgiften används för att täcka kostnaderna för åtgärder i anslutning till tillsynen och tillståndsuppgifterna. Tillstånden att driva bilskola är i kraft tills vidare och de behöver inte förnyas. Av lärare vid bilskolor krävs trafiklärartillstånd, och den nuvarande möjligheten att ge mopedundervisning utan det försvinner.

Det fortsatta kravet på tillstånd att driva bilskola utgör inget hinder för tillträde till bilskolebranschen med tanke på kravnivån. Kravet på tillstånd garanterar att sökanden har ekonomiska och yrkesmässiga förutsättningar att driva verksamheten. De yrkesmässiga villkoren uppfylls genom kraven på undervisningspersonalen och den utbildningsansvariga föreståndaren ansvarar för kvaliteten på utbildningen och utvecklandet av den.

Körundervisning kan ges och övningskörning handledas yrkesmässigt eller kommersiellt endast med tillstånd att driva bilskola, men utbildningens omfattning bestäms i regel inte. De föreslagna ändringarna kan ha ekonomiska konsekvenser för bilskoleföretagen, om de inte kan sälja utbildning i samma utsträckning som förr. Även målet att utöka övningskörningen kan ha konsekvenser för bilskoleverksamheten, om användningen av undervisningstillstånd inom körkortsundervisningen ökar. Den föreslagna säkerhetsinriktade utbildningen ska i huvudsak ges i bilskolor. För utbildningen för det första körkortet, utbildningen i anslutning till körförbud för nya förare och utbildningen i att upptäcka risker för kategori B kan enligt förslaget godkännas även andra aktörer vid sidan av bilskolorna, om de har det kunnande som krävs. På dessa aktörer tillämpas tillsynen över bilskolor. Dessutom föreslås skolor få lagstadgad rätt att ge utbildning i anslutning till det första körkortet utan tillstånd att driva bilskola. Avsikten är att med hjälp av andra aktörer säkerställa tillgång till lagstadgad utbildning som motsvarar efterfrågan samt en skälig prisnivå.

Det föreslås att regleringen av övningsbanor slopas. Strävan är att hitta alternativ även till träning på övningsbanor. Kraven på banorna, godkännandet (350 euro) och tillsynen över dem slopas. Övningsbanorna ska fortfarande kunna användas inom den föreslagna utbildningen i att upptäcka trafikrisker och körning i svåra förhållanden. För detta talar det faktum att enligt responsen på förarutbildningen är det många som understöder utbildningen för fördjupningsdelen och den utbildning som getts i praktiska förhållanden. Med tanke på de investeringar som gjorts i övningsbanorna behöver de fortfarande kunna utnyttjas för utbildning och prov eller så borde man hitta ersättande sätt att använda dem.

4.2 Konsekvenser för myndigheterna

Genom de ändringar som föreslås i utbildningen och genomförandet av den lättas den administrativa bördan och kostnaderna till den del som olika anmälnings-, godkännande- och tillsynsskyldigheter slopas. Konsekvenserna berör i första hand Trafiksäkerhetsverket och polisen. Förslagen som gäller undersökningar av förarens hälsotillstånd inverkar också på anlitaandet av hälsotjänster.

Trafiksäkerhetsverket beviljar i egenskap av körkortsmyndighet tillstånd att driva bilskola. Verket ska inte längre godkänna bilskolans undervisningslokaler, eftersom undervisningslokalen inte behöver vara fysisk utan utbildningen kan också ges i en virtuell miljö. Inte heller läroplanerna fastställs längre med undantag för utbildningen för tunga fordon, utan bilskolorna sköter själva sina läroplaner. Läroplanerna kan basera sig på de bestämmelser och anvisningar som gäller de lagstadgade utbildningen och examen. Kraven på tillsyn lättas upp så att annan utbildning än sådan som baserar sig på bestämmelser inte förutsätter tillsynsåtgärder från myndigheternas sida och tillståndsovervakningen sker i huvudsak genom bilskolornas anmälningar. Tillsynen över den lagstadgade utbildningen gäller alla lokaler där utbildning ges, även virtuella miljöer. Förfarandet med godkännande av lärarnas behörighet överges till förmån för anmälningar till myndigheterna. Bilskolorna gör anmälningar till Trafiksäkerhetsverket eller de examensmottagare som bistår verket vid tillsynen. Fortsatt tillståndsplikt för bilskoleverksamhet innebär att tillståndsansökningarna måste behandlas, men den sysselsättande inverkan är liten, eftersom antalet ansökningar har varit litet de senaste åren. Enligt verket behandlas varje år sammanlagt cirka 30–50 ansökningar om tillstånd att driva bilskola, ändringar i tillstånd och återkallelse av tillstånd. Att andra än bilskolor godkänns att ge säkerhetsinriktad ut-

bildning bedöms i någon mån öka verkets arbete och administrativa börda på grund av behandlingen av ansökningar, utformningen av likvärdiga kriterier för godkännande och annan verksamhet som förutsätts mellan myndigheterna och aktörerna. Arbetsmängden är beroende av antalet ansökningar. Skolor ska ha lagstadgad behörighet att ge utbildning och då krävs inget godkännande förfarande. Det förutsätts dock att verksamheten övervakas och bestämmelser om tillsyn över dessa andra aktörer utfärdas genom förordning av statsrådet. Tillsynen genomförs på samma sätt som tillsynen över bilskolor. När utbildningskraven blir mer varierande och andra aktörer godkänns för att ge lagstadgad utbildning leder det till nya förpliktelser för den som övervakar verksamheten. Den tillsynsavgift som föreslås för bilskolorna ska täcka kostnaderna för tillsynen. Avgiften beräknas bli 100 euro, vilket baserar sig på verkets uppskattning av de resurser som tillsynen kräver. Den arbetsinsats som uppgiften krävt vid verket har varit ungefär 1,0 årsverke och därtill kommer kostnader för tillsynstjänster som köps som en serviceuppgift och anlåtande av experter vid tillsynen när verket saknar nödvändig sakkunskap.

Trafiksäkerhetsverkets arbete minskar när provet för undervisningstillståndslärare slopas vid förfarandet med undervisningstillstånd. Användningen av undervisningstillstånd vid övningskörning ökar sannolikt antalet ansökningar om undervisningstillstånd och myndighetsarbetet i någon mån, även om begränsningarna för att bevilja tillstånd förblir oförändrade. När det gäller nära släktingar ökar myndigheternas arbete med att reda ut släktskap. Nära släktskap och möjligheten i anslutning därtill att bevilja tillstånd för flera som undervisar eller blir undervisade gör det svårt införa elektroniska förfaranden och innebär fortfarande manuellt arbete. Kravet på vårdnadshavarens samtycke först när man delta i examen möjliggör elektroniskt ansökningsförfarande för minderåriga, som betraktas som den huvudsakliga målgruppen när dessa tjänster planeras. För närvarande behandlas cirka 17 500 ansökningar varje år och för behandlingen används i medeltal tre årsverken. Kostnaderna för framför allt systemändringar och uppdateringar av anvisningarna i anslutning till undervisningstillstånd uppskattas till cirka 50 000 euro. Möjligheten att höja motorcykelkörkort till följande kategori genom ett körprov vid sidan av det nuvarande utbildningskravet förutsätter en del ändringar i informations-systemet och tidsbokningen och kunde öka serviceproducentens manuella arbete. Kostnaderna för systemändringarna uppskattas till cirka 35 000 euro.

Den föreslagna ändringen av förfarandet med läkarutlåtande till en hälsodeklaration vid ansökan om det första körkortet i grupp 1 minskar de hälsotjänster som i grunden friska personer anlitar och stödjer målet att minska antalet läkarintyg inom den offentliga hälso- och sjukvården. Ändringen minskar också hanteringen av läkarutlåtanden vid Trafiksäkerhetsverket, eftersom läkarutlåtande ska fogas till ansökan endast när det finns anvisningar om det på ansökningsblanketten. Övergången till hälsodeklaration kräver att ansökningsblanketterna förnyas. Att kravet på att visa upp läkarutlåtande skjuts fram i samband med förnyelse av körkort minskar också hanteringen av läkarutlåtanden, om ansökan om förnyelse av körkort i grupp 1 som går ut vid 70 års ålder görs innan giltighetstiden går ut. Då förutsätter förnyelse att man ansluter sig till Kanta-tjänsterna först efter att man fyllt 70 år, vilket gör det lättare att införa ett elektroniskt förfarande. På grund av de föreslagna ändringar måste påminnelsebrevet som gäller förnyelse av körkort ändras samt de interna anvisningarna och anvisningarna för samarbetsinstanser (såsom examensmottagaren Ajovarma, Barona, läkarkåren) revideras. I synnerhet anvisningarna om förarens hälsotillstånd kräver avsevärt med arbete och det behövs en tidsperiod på minst ett halvt år för att förankra den nya verksamhetsmodellen bland läkarkåren och för att läkarna ska ta den till sig. Med tanke på registersystemet är övergången till hälsodeklaration en klar förändring jämfört med de nuvarande processerna och det krävs ändringar i de operativa systemen och e-tjänsterna.

När förarexamen utvecklas förutsätts ändringar i såväl proven som registersystemet. Trafiksäkerhetsverket har vidtagit åtgärder för att utveckla examen 2016 och de utvecklingsbehov som

förslagen föranleder kombineras med det arbetet. Förarexamen utvecklas i syfte att undanröja de brister som iakttagits vid auditeringen. Examen görs svårare för att motsvara de ändringar som företas i utbildningskraven och detta förutsätter att både teori- och körprovet ändras. Det praktiska provet i mopedexamen ändras till ett körprov i trafiken och körprovet för kategori B förlängs med 15 minuter, vilket förutsätter avtalsförhandlingar med serviceproducenten och innebär höjningar av examensavgifterna. Arbetet med att utveckla examen motsvarar cirka 0,5 årsverken och kostnaderna för registersystemet är cirka 75 000 euro. Dessutom förutsätts det planering och anvisningar samt att serviceproducenterna ändrar arbetsplaneringen och tidsbokningssystemet. Med nuvarande ersättningsnivå skulle ett tillägg på 15 minuter till körprovet för kategori B innebära en kostnad på cirka 1,7 miljoner euro, som måste täckas med kundavgifter. För den som tar körkort kunde kostnaderna stiga till exempel ungefär 25 %. Den föreslagna ändringen binder mera av förarprovarens arbetstid. Minimilängden på körprovet för kategori B utökas till 60 minuter, men i de andra kategorierna i grupp 1 som omfattas av propositionen är minimilängden 45 minuter. Det utvecklingsarbete som krävs för att motorcykelkörkort ska kunna höjas genom körprov motsvarar cirka 0,5 årsverken och kostnaderna för registersystemet är cirka 75 000 euro.

När kriterierna för dispens från ålderskravet för körkort för kategori B lättas upp och myndighetsprövningen blir kvar ökar antalet ansökningar som behandlas vid Trafiksäkerhetsverket. Ändringen antas öka antalet ansökningar klart. Det är svårt att uppskatta hur mycket ansökningarna kommer att öka, men ökningen dämpas av att behoven av att färdas ska påvisas och körrätten begränsas till endast det sökta ändamålet. Ökningen av körkortsmyndighetens arbetsmängd baserar sig på behandlingen av ansökningar, avgränsandet av en gemensam praxis, fastställandet av olika begränsningar och registreringarna i systemet. Skyldigheten att medföra beslutet och anteckningen om dispens i registersystemet minskar såväl det manuella arbetet som effekterna på systemet. För närvarande behandlas några tiotal ansökningar per år och behandlingstiden för en ansökan är cirka 3–4 timmar. Den arbetsmängd som krävs för att behandla ansökningarna uppskattas till cirka 1 årsverke/1 000 ansökningar. Strävan är att utveckla ansökningsprocessen för att förkorta behandlingstiden. Om antalet ansökningar till följd av de ändrade ansökningskriterierna stiger till exempelvis 4 000 ansökningar, är den personresurs som krävs cirka 4 årsverken. Den ökade arbetsmängden kommer att synas i kundpriset. För närvarande tas 100 euro för behandlingen av en dispens.

De ändringar som föreslås i körkortsklassificeringen för traktorer undanröjer manöverproven för kategori LT. Slopandet av kategori LT liksom inkluderingen av traktorer i fordonskategori T3 i kategori AM förutsätter att körkortsblanketten och systemen ändras och att de testas tillsammans med korttillverkaren, den nya examen måste definieras och det krävs anvisningar, utbildning för examensmottagaren och handledningar samt rådgivning och tillsyn. Att fordonskategori T3 inkluderas i körprovet för AM121 medför inga kostnader för Trafiksäkerhetsverket när examen utvecklas, men det krävs informationssystemarbeten. Enligt en preliminär uppskattning skulle de ändringar som företas i informationssystemet och körkortsblanketten kosta cirka 110 000 euro och de kunde träda i kraft i juli 2018. Det arbete som krävs för att underhålla kategorin smälter samman med arbetet för att underhålla och utveckla andra examina.

Godkännandet av konventionsstaternas körkort ändras inte med undantag av bevisningen av sex månaders körning. Vid trafikövervakningen och behandlingen av körkort kan merarbete orsakas till exempel när man ska identifiera den körrätt som korten medför, eftersom det saknas en enhetlig körkortsblankett eller för att kategorianteckningarna varierar. Den begränsade giltighetstiden för utländska körkort från och med det att personen förs in i befolkningsregistret är lättare än tidigare att konstatera i registren. Dessa tidsfrister måste beaktas i myndighetsverksamheten liksom i guider och information för dem som flyttar från utlandet och andra som har utländskt körkort, för att undvika problem i anslutning till godkännandetiderna för

körkort. Ändringen kan minska Trafiksäkerhetsverkets arbete, då körkort för utsänd personal vid andra än konventionsstaters beskickningar godkänns och inte alltid behöver bytas ut.

De största konsekvenserna för informationssystemen som propositionen orsakar vid Trafiksäkerhetsverket hänför sig till slopandet av den stegvisa utbildningen för körkort för kategori B, undervisningstillstånden, höjandet av motorcykelkategorierna genom körprov, ibruktagandet av hälsodeklaration och slopandet av kategori LT. Totalt beräknas det planerings-, specifikations-, implementerings- och testningsarbete som ändringarna förutsätter ta cirka 10–12 månader efter det att innehållet i ändringarna fastställts. Exempelvis slopandet av den stegvisa utbildningen och införandet av utbildningen i att upptäcka risker i informationssystemet beräknas förorsaka kostnader på cirka 100 000 euro, om man vill samla uppgifter om utbildningen i systemet och sammanställa dem till rapporter. Den utvecklingsuppgift som hänför sig till slopandet av den stegvisa förarutbildningen motsvarar cirka 0,5 årsverken. De totala kostnaderna för systemändringarna uppskattas till cirka 300 000–500 000 euro. Kravet på en systemfunktion för utbildning i att upptäcka risker som motsvarar fördjupningsdelen i fråga om rätträtt som förvärvats före lagens ikraftträdande beräknas dessutom förorsaka betydande tillägg till underhålls- och utvecklingsbudgeten för informationssystemet. Om propositionens innehåll ändras under riksdagsbehandlingen kan genomförandet fördröjas och de uppskattade kostnaderna ändras. De största konsekvenserna för antalet årsverken hänför sig till förslagen att ändra praxisen med dispens, kravet på utbildning för fördjupningsdelen/att upptäcka risker i anslutning till körkort som förvärvats före ikraftträdandet och godkännandet av andra aktörer för att ge den nya säkerhetsinriktade utbildningen. De beräknas förorsaka behov av cirka 10–12 årsverken, om antalet ansökningar om dispens från minimiåldern blir under 5 000 ansökningar per år. De anvisningar, den utbildning och kommunikation, planering av blanketter och rådgivning kring dem som propositionen kräver uppskattas innebära en arbetsinsats på cirka 4–6 årsverken och bland annat blankettkostnader. Förslagen stödjer inte i alla avseenden de tjänster och den automatisering som verket planerat. I synnerhet bestämmelserna om undervisningstillstånd skadar det utvecklingsarbetet. De föreslagna ändringarna medför också mera administrativt arbete för verkets serviceproducenter. Merarbete orsakas i synnerhet av de förslag som gäller höjning av motorcykelkategorierna genom körprov, intyg över utbildning i att upptäcka risker och behandlingen av vårdnadshavarens samtycke.

Utbildningskravet i anslutning till körförbud för nya förare för gärningar som begåtts under tiden med strängare övervakning ökar polisens uppgifter i samband med återlämnandet av körkort, men motsvarar det förfarande för återlämnande av körkort som för närvarande tillämpas på den som meddelats körförbud tills vidare när han eller hon påträffats under körning efter att ha försummat att lämna in intyg. Kravet gäller endast de förare beträffande vilka körförbudskriterierna uppfylls på grund av gärningar som begåtts under övervakningstiden, vilket förutsätter att det specificeras vilka gärningar som utgör grund för körförbud. Den som ska meddelas körförbud kallas för att höras, och i detta sammanhang ska han eller hon också underrättas om utbildningskravet och skyldigheten att visa upp utbildningsintyg. Även om det skulle motsvara målet för utbildningen bäst att utbildningen inriktas på det riskbeteende som ligger bakom gärningen eller gärningarna, är polisen inte skyldig att bestämma eller bedöma utbildningen eller innehållet i den desto närmare. Förutsättningen för att körkortet ska återlämnas är att den som hämtar sitt körkort visar upp ett av en behörig aktör utfärdat intyg över den utbildning som avses i 37 §. En anteckning om att körkortet återlämnats i registret visar att det erforderliga utbildningsbeviset har visats upp, och det krävs inga andra åtgärder. De krav på en person som handleder övningskörningen som föreslagits i fråga om övningsstillstånd för motorcykel förutsätter inga tilläggsåtgärder under övervakningen. Den som tränar motorcykelkörning övningskör på egen hand inom ramen för sitt tillstånd och den handledare som följer övningarna och eventuellt är med kör inom ramen för sitt eget körkort. Förfarandet med övningsstillstånd medför inga extra övervakningsskyldigheter för polisen jämfört med normal trafikövervakning.

4.3 Konsekvenser för miljön

Digitaliseringen samt användningen av tekniska anslutningar, nätutbildning och simulatorer vid körundervisningen minskar belastningen på miljön vad gäller både själva körundervisningen och resorna till utbildningen. För att få genuint kunnande och den rätta körkänslan samt utveckla en säker och ansvarsfull körstil som tar hänsyn till andra trafikanter och miljön förutsätts dock praktisk körundervisning i trafiken och i en äkta trafikmiljö. Och även om nätutbildning kunde vara lättare tillgänglig och lämpa sig bättre med tanke på miljömålen, är det dock motiverat att beakta hur närundervisning lämpar sig för olika typer av utbildning. Trafiksäkerhetsmålet att främja övningskörning för att utöka körerfarenheten under studierna ökar miljöbelastningen i synnerhet om det bara handlar om körning för körandets skull utan koppling till ärenden som behöver skötas eller andra behov av att färdas. Miljöhänsyn beaktas redan i utbildningen för det första kortet som gäller trafikens grunder. Även i den övriga säkerhetsinriktade utbildningen uppmärksammas de som avlägger körkort även på miljökraven.

4.4 Samhälleliga konsekvenser

De förslag som gäller utbildningen gör studierna mer individuella och erbjuder dem som avlägger körkort frihet att välja hur de förvärvar sin körskicklighet, vilket främjar avläggandet av körkort och förutsättningarna att färdas på egen hand. Trafiksäkerhet eftersträvas i synnerhet genom den utbildning som gäller alla körkortsaspiranternas grundläggande trafikfärdigheter samt genom att övningskörning främjas i samband med avläggandet av körkort, genom utbildningen i att upptäcka riskfaktorer för nya förare, den effektiviserade övervakningen av nya förares förseelser och utvecklingen av examen. Examen för mopedkörkort utvecklas genom ett körprov och i kategori B förlängs körprovet och utökas återkopplingen, innehållet utvecklas och teoriprovet utvecklas.

För att förvärva körskicklighet och avlägga körkort krävs även i fortsättningen utbildning utan att det föreskrivs uttryckligen om den. Samma princip har införts på Åland för en tid sedan. Körkort för motorcykel och bil i kategori B är dock förenade med ett krav på körundervisning utan närmare krav på innehållet. Genom kravet tar man inte ställning till omfattningen av den utbildning som krävs för att avlägga körkort utan genom det säkerställs en grund för bedömning av om körskickligheten är tillräckligt. Dessutom upprätthålls trafiksäkerheten genom tillståndsplikt för körundervisning och övningskörning, den föreslagna säkerhetsinriktade utbildningen och genom att examen utvecklas. Genom kravet på säkerhetsinriktad utbildning ser man till att de som avlägger körkort har kunskaper om trafiksystemets grunder och faktorer som påverkar säkerheten i trafiken och genom examen säkerställs att de som avlägger körkort har tillräckliga kunskaper och tillräckligt kunnande. Till följd av de föreslagna ändringar utvecklas examensmottagarnas och förarprovornas förmåga att identifiera och mäta kunnandet hos dem som deltar i examen. Examen utvecklas så att den täcker de delar som tidigare har skötts genom utbildning, och så att den kompenserar till exempel brister i trafikmiljön när kunnandet bedöms med tekniska metoder i examen. Manövreringen av fordonet och hanteringen av trafiksituationer är saker som klart kan mätas i körprovet, medan det är mer utmanande att i examen utreda hur den som avlägger körkort förhåller sig till trafikrisker och hans eller hennes körstil utanför provsituationen.

Även om det föreslås att det stegvisa avläggandet av körkort för bil i kategori B slopas, sänks den högre olycksrisken hos nya bilförare genom att de uppmuntras att utöka sin körerfarenhet med längre körundervisning och övningskörning under uppsikt. Genom den säkerhetsinriktade utbildningen och upptäckandet av risker i anslutning till examen samt mer omfattande återkoppling stöds färdigheterna att köra säkert och följa trafikreglerna hos dem som avlägger körkort. Ändamålsenligheten hos utbildningen i att upptäcka risker för kategori B framhävs genom att det krävs att en del av den praktiska utbildningen ska ges på något annat sätt än med

simulator för att ge en genuin körkänsla. För att alla som avlägger körkort för kategori B ska ha färdigheter att hantera risker, krävs att alla som avlägger körkort genomgår den tidigare fördjupningsdelen eller de nya utbildningen i att upptäcka risker när de deltar i examen genast efter lagens ikraftträdande. Arrangemangen under övergångsperioden gör det möjligt att genomgå utbildningen så att den planerade examen inte fördröjs orimligt efter lagens ikraftträdande. Endast de som fått körrätt före kategori B tidigare före lagens ikraftträdande har två år på sig att visa att de fått utbildning i att upptäcka risker. Vid sidan av att utbildningen släppts fri har man på Åland också infört säkerhetsutbildning i två delar som ska genomgåas före examen och man har slopat den tidigare stegvisa utbildningen för kategori B.

Säkerheten i körundervisningen och övningskörningen upprätthålls genom kravet på undervisningstillstånd och godkännande av den som handleder övningskörningen. Övningskörningen främjas när kraven på undervisningstillstånd lättas upp och lättnaderna kompenseras med att tillståndshavaren ska ha längre körerfarenhet. De ändringar som föreslås i kraven på undervisningstillstånd, som att kravet på ändringsbesiktning slopas i fråga om montering av extra pedaler, bedöms inte försämra säkerheten i undervisningskörningen och trafiken. Under beredningen övervägde man att lätta upp pedalkravet, men för att upprätthålla säkerheten i undervisnings- och övningskörningen föreslogs att pedalkravet ska kvarstå. Även i bilskolebilar ska det räcka med en pedal som påverkar färdbromsen för läraren, vilket betraktas som tillräckligt för att upprätthålla trafiksäkerheten. Undervisning med undervisningstillstånd ges i huvudsak av föräldrarna. Eftersom utbildningen i huvudsak ges av föräldrarna, som barnen även annars färdas med i bil, övervägde man i samband med beredningen att inte beakta trafikbrottslig bakgrund vid ansökan om undervisningstillstånd. Körundervisningen anses dock ha pedagogiska mål och där överförs också trafiksäkerhetsattityder, varför utredning av den trafikbrottsliga bakgrunden bibehålls för att förankra och främja ett trafikbeteende som följer trafikreglerna. De oförändrade kriterierna för undervisningstillstånd gör att föräldrar och nära släktingar behåller sin ställning inom undervisningen med undervisningstillstånd. Genom den handledda träningen med övningstillstånd för motorcykel förbättras de yngsta körkortsaspiranternas färdigheter och kvaliteten på övningskörningen utan att möjligheterna att färdas på egen hand begränsas. För körning på egen hand krävs inte att den som handleder övningskörningen är närvarande vid träning med övningstillstånd på samma sätt som vid undervisning och övningskörning med undervisningstillstånd. Avsikten är att utse en handledare är att denne ska engagera sig i uppgiften och följa den övningskörning som förutsätts i syfte att effektivisera övningskörningen på egen hand. Genom utbildningskravet uppmuntras de unga förare som inte skulle klara av tiden med strängare övervakning av förseelser utan körförbud att tillägna sig ett körbeteende där man följer trafikreglerna och undviker onödiga risker i trafiken.

De föreslagna ändringarna ger möjlighet att avlägga körkort till lägre kostnader. Möjligheten till nätutbildning och att delta i utbildningen via teknisk anslutning gör att utbildningen inte binds till ett visst ställe, vilket är bra i synnerhet i glesbygden, där resorna till utbildningen kan vara långa och förutsätta frånvaro från studier eller arbete. Körundervisningen däremot krymper metodurvalet och förutsätter till exempel bilskoletjänster. Den föreslagna utbildningen i ett upptäcka risker för kategori B förutsätter praktisk utbildning och kan således inte till alla delar genomföras som nätutbildning, eftersom den inte kan ges enbart med simulator. Det är svårt att bedöma hur ändringarna påverkar tillgången till bilskoletjänster. Examensställen styr ofta etableringen av bilskolor. Målet när större betoning läggs på examen och examens svårighetsgrad skärps är inte att försämra möjligheterna att avlägga examen eller minska antalet examensorter, utan att utveckla examens förmåga att kompensera eventuella brister på annat sätt. Om bilskoletjänsterna söker sig till större regioncentrum i examenstjänsternas spår försämras möjligheterna att avlägga körkort där körkort betraktas som ett villkor för att kunna färdas. Man borde försöka hitta andra sätt att åtgärda brister i trafikmiljön än att föra examenstjänsterna längre bort.

Ålderskravet för traktorer såväl kategori T som kategori LT är 15 år. Kategori T ger unga möjlighet att köra snabbare traktorer än nu på grundval av teoriprov, även yrkesmässigt. Manöverprovet för den nuvarande kategori LT har inte ansetts motsvara sitt syfte, i synnerhet inte när det gäller traktorer som jämföras med fyrhjulingar i fordonskategori L. Att traktorer i fordonskategori T3 särskiljs från kategori T så att de kräver körprov och teoriprov upprätthåller den allmänna trafiksäkerheten och i synnerhet säkerheten för förarna av dessa traktorer samt förenhetliga körkortskraven för dem och för lätta fyrhjulingar. Kraven för att köra dem är de samma som för lätta fyrhjulingar. Inget praktiskt prov föreslås för att få köra andra traktorer i kategori T, för när de körs på vägområden är det i de flesta fall bara fråga om att flytta dem från en arbetsplats till en annan. Till denna del är det svårt att uppskatta konsekvenserna för trafiksäkerheten. Användningen av traktorer av fyrhjulingstyp beräknas öka, eftersom det har kommit ut allt fler fordon av denna typ på marknaden.

Godkännandet av utländska körkort för körning hör i större utsträckning än nu bedöms inte försämra trafiksäkerheten. Utländska körkortsinnehavares körning har inte konstaterats orsaka någon särskild fara även om det bland konventionsstaterna finns mycket olika länder med varierande system. Genom ändringen främjas möjligheterna att färdas för dem som flyttar hit och turistar här, invandrades sysselsättning och anlita av olika turisttjänster som förutsätter körrätt.

De föreslagna lättnaderna i fråga om uppföljningen av de medicinska kraven och förfarandet med läkarundersökning i grupp 1 bedöms inte äventyra säkerheten i trafiken. De föreslagna ändringarna motsvarar EU:s krav och sökandena i de yngre åldersklasserna är i allmänhet friska i grunden och mycket få ansökningar avslås. Vid behov kan man kräva läkarutlåtande och ingripa i körrätten. Man kan i synnerhet ingripa i missbruk av berusningsmedel genom den föreslagna anmälningsrätten för sjukskötare och hälsovårdare, om kraven på förarens hälsotillstånd inte uppfylls på grund av fortgående missbruk. Man kan ingripa i dessa fall i samband med att vårdarna stöter på dem i sin yrkesverksamhet. Hos äldre har olycksrisken ansetts öka först från och med 75 års ålder. Förfarandet för uppföljning av förarens hälsotillstånd kan förbättras även på annat sätt än genom lagstiftning. Uppföljningen kan effektiviseras genom att utveckla läkarundersökningarna, se till att förarens hälsotillstånd bedöms även annars än när man kommer till läkarundersökning för körkort och genom att i tid ingripa i förarens hälsotillstånd, vid behov genom att utnyttja läkarens anmälningskyldighet. EU:s lagstiftning medger större frihet vid övervakningen av förarens hälsotillstånd för körkort i grupp 1 även i grupp 2, som omfattar körrätt för tunga fordon, och därför föreslås ändringarna gälla endast grupp 1.

De som genomgår yrkesinriktad förutbildning för tunga fordon kan få körkort för kategori B redan som 17-åringar, vilket gör det lättare att periodisera studierna genom att börja med lättare materiel innan man går över till tyngre fordon. Inläringen i arbetet och körningarna i anslutning därtill underlättas också. Ändringen beräknas också påskynda studierna och övergången till arbetslivet. Före den föreskrivna åldern är rätten genom en bestämmelse begränsad till körningar i anslutning till studierna. De föreslagna lättnaderna i dispensförfarandet ökar antalet ansökningar och körkort som beviljas före minimiåldern 18 år. Det är möjligt att hantera ändringens konsekvenser för trafiksäkerheten genom tillståndspraxisen och begränsningar av körrätten, men konsekvenserna för trafiksäkerheten kan ändå vara skadliga fast körrätten begränsas enligt det sökta behovet. Det är därför skäl att förbereda sig på att trafikolyckorna bland unga ökar. Försämrad trafiksäkerhet förebyggs genom begränsningar av tillståndskriterierna och fortsatt myndighetsprövning av körkortsbehovet. Genom att bevilja dispens försöker man i sig främja ungas möjligheter till studier och sysselsättning och därigenom förhindra marginalisering. Dessutom underlättas familjernas möjligheter att sköta oundgängliga ärenden i oförutsedda ändringarsituationer, där det inte finns någon annan hållbar lösning än att få avlägga körkort som minderårig.

Förslagen bedöms inte ha några konsekvenser för könen.

5 Beredningen av propositionen

5.1 Beredningskedan och beredningsmaterial

Regeringens proposition har beretts som tjänsteuppdrag vid kommunikationsministeriet. När beredningen inleddes hördes ett stort antal intressentgrupper om den bedömningspromemoria som gällde utgångspunkterna för reformen för att klarlägga behoven av ändringar jämfört med nuläget och deras omfattning. Yttrandena jämte bifogade utredningar och diskussionerna med intressentgrupperna har utnyttjats när förslagen beretts. Kommunikationsministeriets arbetsgruppsrapport (Publikationer 10/2014) om utvecklande av kör- och yrkeskompetensutbildningen har också utgjort underlag för beredningen av propositionen. I rapporten fästes uppmärksamhet vid den detaljerade regleringen av körkortsutbildningen och det invecklade systemet samt det höga priset på körkort samt föreslogs bland annat att examen skulle få större tyngd och att utbildningskraven och det stegvisa avläggande av körkort för kategori B slopas i fråga om de lägre körkortsklasserna. En del av arbetsgruppens ändringsförslag har genomförts genom ändringar på förordningsnivå hösten 2015.

Vid beredningen av propositionen har man dessutom utnyttjat följande studier som publicerats i Trafiksäkerhetsverkets serie undersökningsrapporter: Uusien kuljettajien indeksitutkimus - Tyytyväisyys kuljettajaopetukseen ja kokemukset liikenteestä 2013–2015 (Trafis undersökningsrapporter 9/2016), Vuoden 2013 B-kuljettajaopetusuudistus – toteutuminen ja vaikutukset (Trafis undersökningsrapporter 11/2016), B-kuljettajaopetusuudistuksen seuranta – Mittarit ja perustason kartoitus (Trafis undersökningsrapporter 10/2016), Ikäkuljettajien kokemukset liikenteessä (Trafis undersökningsrapporter 8/2016) och Tieliikenteen onnettomuuskustannusten tarkistaminen – kuolemat sekä vakavat ja lievät loukkaantumiset (Trafis undersökningsrapporter 5/2016) samt följande publikationer i verkets publikationsserie: Henkilöauton ajokortin hankkimisen harjoittelu-, opetus- ja tutkintokäytännöt Euroopassa (Trafis publikationer 6/2016) och Ajo-oikeuden hakijoiden, haltijoiden ja uusijoiden terveystilanteiden täyttymisen varmistamisen käytännöt Euroopassa (Trafis publikationer 15/2015) samt trafikskyddet och trafikförsäkringscentralens webbplatser. När det gäller bedömningen av förarexamen har man utnyttjat den rapport som den internationella förarexamensorganisationen CIECA utarbetade om sin auditering av förarexamenssystemet 2016 (EAG Visit Report to TRAFI, Finland, September 2016).

5.2 Remissyttrandena och hur de har beaktats

5.2.1 Yttranden om promemorian om utgångspunkter

I yttrandena understöddes ett förtydligande av systemet, uppdatering av undervisningsmetoderna samt användning av ny teknik och digitalisering när körkort avläggs, dock så att simulatorkörning inte ansågs ersätta den praktiska körundervisningen utan i första hand stödja den. I yttrandena påpekades också behov av att utveckla examen oberoende av att examen får större tyngd.

I en stor del av yttrandena (bland annat Finlands Bilskoleförbund/Auto- ja kuljetusalan Työntekijäliitto AKT, Trafikförsäkringscentralen, Trafikskyddet, Liikenneturvallisuuskouluttajat (LIITU), Jyväskylän liikenneopettajaopisto, Hämeen Ammatti-instituutti, Ammatti-pätevyyskouluttajat ry, Stiftelsen för Östra-Nylands körövningsbana, Autokoulu Huhtala Oy samt Oulun ja Lapin läänin autokouluyhdistys och Uudenmaan autokouluyhdistys) understöds inte slopandet av den läroplansbaserade utbildningen och den stegvisa utbildningen för kategori B. I yttrandena uppmärksammas reformens inverkan på nya förares färdigheter och tra-

fiksäkerheten, om syftet med reformen enbart är att hitta sätt att få ner körkortskostnaderna. Reformen anses gå stick i stäv med utvecklingen i övriga Europa. Där går trenden mot stegvis och mer strukturerad utbildning med innehåll som redan tillämpats med framgång inom den finländska förarutbildningen.

Enligt Bilskoleförbundet har kravet på obligatorisk mopedexamen inte ensamt haft någon betydande inverkan på säkerheten, utan denna inverkan syntes först efter att mopedundervisningen infördes 2011. I yttrandet hänvisas till Trafiksäkerhetsverkets (Trafi) uppföljningsundersökning, enligt vilken de nya förarnas färdigheter, i synnerhet de sociala och interaktiva färdigheterna, förbättrades i samband med reformen av körkortet för kategori B 2013, likaså klarade fler som fått undervisning med undervisningstillstånd examen vid första försöket och skillnaden mellan bilskoleelever och sådana som fått undervisning med undervisningstillstånd utjämnades i fråga om den andel som klarade examen. Bilskoleförbundets yttrande innehåller bilagor ut Trafis uppföljningsundersökningar och en rapport om examenskraven då tyngdpunkten ligger på examen.

Enligt de yttranden som betonar utbildning måste man vid reformen se till att kvaliteten på körundervisningen säkerställs, vilket för närvarande har gjorts genom läroplansbaserad utbildning som bygger på reglering och forskning och genom kompetens- och tillståndskrav i anslutning till utbildningen. Det nuvarande förarutbildningssystemet har avsevärt lyckats förkorta den tid nya förare är riskbenägna. Man ifrågasätter om enbart examen kan garantera tillräckligt kunnande och utbildningens kvalitet eftersom den är så begränsad. Begränsningarna framträder till exempel när det gäller innehåll med anknytning till säkerhet och attityder.

Även om avreglering anses motiverad också inom förarutbildningen, borde förändringarna enligt yttrandena genomföras kontrollerat genom multiprofessionellt samarbete som bygger på forskning, kunskap och försök samt så att de nuvarande centrala och fungerande delarna bibehålls. Överlappningarna i den nuvarande lagstiftningen anses redan vara undanröjda och de lättnader som redan företagits i regleringen anses ha gett möjligheter att tillämpa olika undervisningsmetoder samt olika pedagogiska metoder och redskap i enlighet med målen för förarutbildningen. Trafikskyddets yttrande innehåller ett förslag till modell där mätbara tekniska färdigheter i anslutning till hantering och manövrering av fordon kan skaffas fritt. Förarutbildningen kunde emellertid enligt yttrandet slutföras med utbildning som genomgås efter examen och som fokuserar på säkerhetsfrågor. Enligt Trafikskyddet skulle förfarandet stödja föraren när han eller hon börjar köra på egen hand under den mest riskbenägna tiden. Enbart ett prov för att upptäcka risker i samband med examen anses inte tillräckligt.

Bland annat Trafi och Automobilförbundet understödjer avreglering och att det stegvisa avläggandet av körkort slopas. Enligt Trafi har den nuvarande förarutbildningen gjort det svårt att ta i bruk nya innovationer och lett till att den administrativa bördan och kostnaderna stigit samt att flexibiliteten och valmöjligheterna kringskurits. Målsättningarna och konsekvenserna när man får skaffa utbildning fritt och den stegvisa utbildningen slopas hänför sig enligt Trafi till sänkta körkortskostnader när de genomsnittliga konsumentpriserna sjunker och till avreglering av utbildningen och bilskoleverksamheten. Enligt Trafi upprätthålls säkerheten genom provet för att känna igen risker och med modellen som ersätter undervisningstillstånd och ökar övningskörningen, och när möjligheten till övningskörning på egen hand ses över kunde man också bedöma minimiåldern för körkort. Automobilförbundet ifrågasätter objektiviteten hos de undersökningar som ligger bakom utvecklandet av förarutbildningen på grund av finansierarna och anser att bland annat tvånget i anslutning till den stegvisa utbildningen att avlägga fortsättningsdelarna i bilskola snedvrider marknaden och priset på körkort.

Utökad övningskörning under uppsikt i samband med bilskoleutbildningen får understöd och i flera yttranden anser man att modellen med undervisningstillstånd lämpar sig för ändamålet.

Tidigareläggningen av tidpunkten då körundervisningen och övningskörningen får inledas får understöd, sänkt körkortsålder till 17 år understöds av bland annat Trafi, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK, Liikenteen ympäristöyhdistys och Suomen Moottori-kerho Smoto, medan bland annat inrikesministeriet, polisstyrelsen, Trafikskyddet, Trafikförsäkringscentralen, SF-Caravan, Oulun- ja Lapin Autokouluyhdistys och psykologförbundets trafikpsykologiska kommission motsätter sig en sänkning. I Automobilförbundets yttrande bedömer man att en sänkning kan inverka på benägenheten att avlägga körkort för mopedbil. I Utbildningsstyrelsens och Ammatillisen koulutuksen tuki LOT:s yttranden föreslås att åldersgränsen sänks till 17 år i samband med yrkesutbildning för att främja samordning av utbildningen och möjliggöra praktik tidigare än nu med paketbil i kategori B. Den kvantitativa regleringen och den stegvisa utbildningen för kategori B anses medföra överlappningar och extra kostnader inom yrkesutbildningen.

Finlands Transport och Logistik SKAL rf (SKAL), Autoliikenteen työnantajaliitto (ALT) och Linja-autoliitto (LAL) lyfte fram traktorkörkortet för ny granskning och föreslog bland annat ett krav på utbildning för att avlägga traktorkörkort för kategori LT och antingen en egen körkortsklass för fyrhjulingar i denna kategori eller att de jämföras med mopedbilar samt att man får rätt att köra dem med körkort för kategori B. Trafikskyddet föreslog att kraven för fyrhjulingstraktorer harmoniseras med kategori AM och att rätt att köra dem ingår i kategori B samt att traktorkörkortet för kategorierna T och LT ses över på nytt på grund av eventuellt överlappande krav. Tekniska Handelsförbundet påskyndade ändringar som gäller fyrhjulingar i sitt yttrande.

I bland annat social- och hälsovårdsministeriets och Läkarförbundets yttranden anses det möjligt att lätta upp övervakningen av förarens hälsotillstånd i samband med ansökan om körkort för de lägre kategorierna genom att läkarundersökningen slopas, eftersom det i huvudsak är fråga om i grunden friska ungdomar. Exempelvis genom att knyta hälso- och sjukvårdspersonalen till ansökningsförfarandet kunde man enligt yttrandena bekanta sig med sökandens tidigare hälsohistoria och vid behov hänvisa honom eller henne till läkarundersökning. Enligt Trafikskyddet kunde ålderskontrollerna för förare i grupp 1 framskjutas från 70 till 75 års ålder. I vissa yttranden lyfter man fram behovet av att dela upp körproven när de används för att bedöma körförmågan.

Inrikesministeriet och Polisstyrelsen förhåller sig reserverat till att införa begränsad körrätt på grund av riskerna för trafiksäkerheten. I inrikesministeriets yttrande förutsätter man att ett införande bedöms noggrant. Arbets- och näringsministeriet understöder att körkort utfärdade i även andra länder än konventionsstater godkänns för körning här. Enligt Trafi och Automobilförbundet borde möjligheten att direkt byta ut konventionsstaters körkort inte försvåras. Polisstyrelsen förutsätter i sitt yttrande att den körrätt som ett utländskt körkort medför är tydligt angiven.

I flera yttranden betonas att teoriutbildningen och trafikutbildning i allmänhet bör ingå i skolundervisningen. Finansministeriet förutsätter att man i samband med att reformen planeras beaktar att branschaktörernas och myndigheternas administrativa börda inte får öka till följd av reformen. SKAL, ALT och LAL tar i sitt yttrande ställning till körkortsfrågor även med tanke på förare av tunga fordon. Man konstaterar att det är viktigt för transportbranschen att det finns tillräckligt med personer som har körkort för bil och som utgör potentiella framtida chaufförer, samtidigt som förvärvandet av körrätt för bil fungerar som grund för förarutbildningen för tunga fordon. I andra europeiska länder har förarutbildningen utretts i fråga om kategori B, motsvarande utredning borde göras åtminstone i fråga om de vanligaste kategorierna i grupp 2 och körkortskraven för tunga fordon borde beredas i samarbete med bland annat alla som ger utbildning, så att saken inte drunknar bland de andra ändringarna som företas i samband med transportbalken. Om det blir möjligt att förvärva grundläggande yrkeskompetens

endast genom ett prov, måste formbunden utbildning för körkort i grupp 2 kvarstå i en omfattning som granskas separat. Utbildningen för kategori C1 kan bedömas i samband med förarutbildningsprojektet. Eftersom körkortsfrågor behandlas inom såväl projektet för att reformera förarutbildningen som transportbalken, borde enligt Trafi kontakten och informationsutbytet mellan projekten fungera så att ändringsbehoven bedöms som en helhet.

Yttrandena har utnyttjats vid beredningen av propositionen. Alla utvecklingsobjekt som påpekats i yttranden har inte beaktats i propositionen och inte sådana förslag som inte är möjliga på grund av EU:s lagstiftning. I dessa fall har strävnan varit att konstatera saken i motiveringen.

5.2.2 Yttranden om utkastet till proposition

Det kom 55 yttranden om utkastet till proposition. De som yttrade sig understödde att körkortsregleringen lättas upp bara det inte sker på bekostnad av trafiksäkerheten. I synnerhet i förarutbildningsbranschens och trafiksäkerhetsaktörernas förslag som gällde avläggandet av körkort ansågs att kraven på trafiksäkerhet och tidigare utlåtanden om saken inte hade beaktats. I synnerhet i Trafikförsäkringscentralens yttrande kritiserades ändringsförslaget och beredningen av reformen. I yttrandena motsatte man sig i stor utsträckning att de läroplansbaserade kraven på körundervisning och det stegvisa avläggandet av körkort för kategori B slopas samt att tyngdpunkten läggs på examen utan några bevis på faktiska åtgärder för att utveckla examina. I vissa yttranden ansåg man att fokus på examen inte lämpar sig för utbildningen för tvåhjulingar, det gäller i synnerhet om examen inte utvecklas. De föreslagna ändringarna bedömdes försämra trafiksäkerheten och skrota de säkerhetseffekter som har åstadkommit genom långsiktigt forskningsbaserat arbete för att utveckla förarutbildningen. I synnerhet i förarutbildningsbranschens yttranden betonades behovet av multiprofessionell och forskningsbaserad fortsatt behandling. Man har konstaterat att det är fråga om en omfattande reform av förarutbildningen som måste förenas med uppföljning och beredskap till ändringar, om trafiksäkerheten kräver det.

Automobilförbundet och Trafiksäkerhetsverket (Trafi) förhöll sig mest positivt till de föreslagna ändringarna beträffande avläggande av körkort. Automobilförbundet understödde remissförslagen som en helhet och ansåg att fokus på examen motsvarar dagens krav. Trafiksäkerhetsverket understödde bland annat förslagen om ökad valfrihet, lättare förfaranden och e-tjänster.

Sänkt ålder för att påbörja körundervisning för kategori B understöddes för att de som avlägger körkort ska förvärva längre körerfarenhet under uppsikt. En del förhöll sig kritiskt till sänkningen, eftersom tidigare ändringar inte har lett till att undervisningen påbörjats tidigare. Man ansåg att det inte heller i detta fall finns några garantier för att den extra tid som står till buds för körundervisning kommer att utnyttjas (Trafikskyddet, Polisstyrelsen). Man misstänkte också att det inte går att samordna bilskoleutbildningen och träningen med undervisningstillstånd under en så här lång tid. En realistisk och kostnadseffektiv tid för bilskolestudier ansågs vara att de påbörjas ungefär tre månader före körkortsåldern (Trafikskyddet).

När de av myndigheterna fastställda läroplanerna slopas utom för yrkesutbildningens del måste det finnas tillräckligt detaljerade beskrivningar av kunnandet för att styra utbildningen (Trafikskyddet, Hämeen Ammatti-instituutti). Den säkerhetsinriktade utbildningen vann delvis understöd men i synnerhet slopandet av den stegvisa utbildningen för kategori B och tiden för utbildningen i att upptäcka risker kritiserades. Fortsatt stegvis utbildning förordades av Hämeen Ammatti-instituutti, Jyväskylän Liikenneopettajaopisto, Liikenteen turvallisuuskeskustaja LIITU ry, Finlands Bilskoleförbund SAKL, Uudenmaan autokouluyhdistys ry, Kanta-Hämeen Autokouluyhdistys ry, övningsbanor (flera), Suomen psykologiliitos trafiksäkerhetskommission, Vuorio, Taksiliitto. Slopandet av den stegvisa utbildningen förordades av Auto-

mobilförbundet, Trafiksäkerhetsverket, SF-Caravan ry och i princip också av Polisstyrelsen på grund av de utmaningar som hänför sig till övervakningen när de fortsatta stegen fördröjs. Enligt dem som motsätter sig ändringen har utbildningen efter förarexamen i synnerhet bidragit till att den tid nya förare är riskbenägna har förkortats och när utbildningen placeras före examen anses nya förare bli helt utan stöd när de börjar köra på egen hand. De första tre månaderna är synnerligen riskbenägna och enligt flera yttranden vore det bättre att placera in utbildningen då. Eftersom det inte finns några garantier för att övningskörningen ökar, ansågs förarna inte nödvändigtvis ha sådan körerfarenhet som kan utnyttjas i utbildningen före examen.

Utbildningen i att känna igen risker för kategori B, som motsvarar fördjupningsdelen, understöddes såväl med simulator som på övningsbana. I flera yttranden ansågs att styrkan med banträning är att man får en genuin känsla av hur fordonet beter sig i exceptionella förhållanden och när det gäller simulatorer ansågs att deras egenskaper begränsar användningen. I Trafis och LIITU:s yttranden ansågs att utbildningen borde kunna ges helt och hållet med simulator. LIITU:s yttrande innehöll också preliminära resultat från pågående simulatorförsök. De sammanslutningar som upprätthåller övningsbanor oroade sig för att det nätverk av banor som i tiden krävdes kommer att monteras ned, om regleringen av banundervisningen slopas och bedömde att det är svårt att hitta ersättande verksamhetsmöjligheter till följd av banornas läge. Det har kostat att upprätthålla banorna och i yttrandena påpekade man bland annat att nedläggningen måste ske kontrollerat och kostnaderna ersättas.

Inrikesministeriet (IM), Trafikskyddet, Automobilförbundet och Utbildningsstyrelsen förhåll sig positivt till utbildningen i anslutning till körförbud för nya förare och återlämnande av körkortet. I Trafikförsäkringscentralens yttrande påverkades inställningen till utbildningen av att den utbildning som föregår erhållandet av körkort slopas. Enligt Trafikskyddet bör det finnas en riksomfattande eller enhetlig läroplan för utbildningen och utbildningen är av sådan karaktär att den bör ges i form av närundervisning, medan Automobilförbundet förutsatte att utbildningen inte alltid är den samma oberoende av de gärningar som legat till grund för körförbudet. Polisstyrelsen fäste uppmärksamhet vid hur erhållandet av intyg och uppvisandet av det eventuellt inverkar när ett temporärt körförbud upphör.

I flera yttranden kritiserade man i synnerhet slopandet av utbildningen för mopedkörkort samt avsaknaden av körprov i trafiken (Kanta-Hämeen autokouluyhdistys, Uudenmaan autokouluyhdistys, Trafiksskyddet, Företagarna i Finland, Hämeen Ammatti-instituutti, Jyväskylän Liikenneopettajaopisto, Bilskoleförbundet, Moto Survival Finland ry, Suomen moottoripyöräkouluttajat ry (SMOK), flera övningsbanor, LIITU). De goda effekterna av den förra reformen av mopedkörkortet och utbildningskraven ansågs gå förlorade när kraven på körundervisning slopas. I yttrandet från Tekniska Handelsförbundet rf:s motorcykel- och terrängfordonssektion föreslogs ett teoriprov för kategori AM och i Suomen motoristit ry:s yttranden föreslogs en lättare utbildning för det första körkortet för mopedförare, så att det inte blir mopedförarna som måste betala hela den här utbildningen.

Det föreslogs att omfattningen av motorcykelundervisningen inte skulle ändras och att det nuvarande utbildningsalternativet enligt EU-modell skulle bibehållas vid sidan av alternativet med körprov vid höjning av kategorin (LIITU, Moto Survival Finland, Moottoripyöräkouluttajat ry, Bilskoleförbundet). Kanta-Hämeen autokouluyhdistys föreslog att trafiklärarna skulle ta emot manöverprovet och att modellen med övningstillstånd slopas samt att utbildning en gång räcker vid höjningar av kategorin. Tekniska Handelsförbundet godkände utbildningen för det första kortet om den får skaffas fritt, ett manöverprov vid höjningar av kategorin samt föreslog att körrätt för motorcykel i kategori A1 ska ingå i kategori B, något som EU:s lagstiftning möjliggör. Trafik ifrågasatte handledningen i anslutning till övningstillstånd

RP 146/2017 rd

för motorcykel, vilken understöts i vissa yttranden, även om den enligt Trafikskyddet kan bli något som finns bara på papper i avsaknad av närmare innehåll.

I synnerhet i yttrandena från psykologiförbundets trafikpsykologiska arbetsgrupp och LIITU förhöll man sig kritiskt till att förslaget att lätta upp dispensförfarandet för körkort för kategori B för dem som är under 18 år. Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK och Metsäteollisuus understödde förslaget med tanke på jord- och skogsbruksutbildningen medan Trafikskyddet förutsatte att beviljandet av dispens avgränsas noggrant, så att det inte blir allmän praxis. I flera yttranden föreslog man i anslutning till förslaget att de som studerar inom yrkesinriktad förarutbildning ska få möjlighet att få körkort för kategori B som 17-åringar för att kunna samla erfarenhet genom arbetspraktik med paketbil innan de börjar köra tyngre fordon, eftersom arbetspraktiken för närvarande hopas i slutet av studierna på grund av ålderskraven. Ändringen skulle också göra det möjligt att ta sig till arbetsplatserna där de utför sin arbetspraktik, som ofta ligger långt från trafikförbindelser. För att undvika arbetskrävande behandling av dispenser föreslogs att bestämmelsen intas i lagen (Undervisnings- och kulturministeriet, Utbildningsstyrelsen, Yleinen teollisuusliitto och logistiikka-asiain neuvottelukunta, Autoliikenteen työnantajaliitto ALT ry, Koneyrittäjien liitto, Logistiikan opetuksen tuki ry, Finlands Inköps- och Logistikförening LOGY rf, Metsäliitto ry, Finlands Transport och Logistik SKAL rf).

De bibehållna tillstånden att driva bilskola och undervisningstillstånden vann understöd. I justitieministeriets yttrande ingrep man i ordnandet av tillsynen över bilskolor och andra än sådana som verkar med tillstånd att driva bilskola ur grundlagssynvinkel och i behovet av närmare reglering. I Trafis yttrande föreslogs att en årliga tillsynsavgift på 100 euro införs för att täcka kostnaderna för tillsynen över bilskolor i stället för avgiften på 400 euro när tillstånd att driva bilskola beviljas. Detta för att förslagen fortfarande innehåller uppgifter i anslutning till tillsyn över den lagstadgade utbildningen. Enligt Trafis tillämpas motsvarande förfarande i fråga om viss trafikformer.

Ändringarna i kraven för undervisningstillstånd i syfte att slopa lärarprovet och utredningen av brottslig bakgrund ansågs inte motiverade ur säkerhetssynvinkel (IM, Trafikskyddet, Autokatsastajat Ak ry, Jyväskylän liikenneopettajaopisto, LIITU, Polisstyrelsen, Psykologiliitto). I stället för att slopa lärarprovet föreslås i vissa yttranden att det ska utvecklas. Trafis understöder att utredningen av brottslig bakgrund slopas eftersom den orsakar onödiga arbetsmoment. I flera yttranden ansåg man att undervisningssituationen avviker väsentligt från annan körning av fordon, eftersom i undervisningssituationen överförs även attityder till eleven och det är inte självklart för alla att fästa uppmärksamhet vid säkerhetsfaktorer. I Polisstyrelsens yttrande ansågs inte förlängningen av körkortstiden ha kompenserande inverkan.

Framför allt i förarutbildningsbranschens yttranden ansågs det bra att utbildningen med undervisningstillstånd i huvudsak stannar inom familjen, men man krävde också att möjligheten att undervisa personer utanför familjen slopas, eftersom förslaget ansågs öka den grå ekonomin (Keski-Hämeen autokouluhydistys, Uudenmaan autokouluhydistys, Bilskoleförbundet, Jyväskylän liikenneopettajaopisto, övningsbanorna). I arbets- och näringsministeriets (ANM) yttrande understöds inte begränsningarna, eftersom den nuvarande lagen inte innehåller några begränsningar av kommersiell verksamhet, och därför handlar ändringen om näringsutövning och även förbud mot verksamhet som bedrivs av verksamma företag. Enligt yttrandet förebygger en öppen verksamhet grå ekonomi.

Man motsatte sig slopandet av extra pedaler i undervisningsfordon särskilt på grund av säkerhetsrisken för den övriga trafiken då det inte finns någon möjlighet att stoppa fordonet. (Keski-Hämeen autokouluhydistys, Uudenmaan autokouluhydistys, Laine, Vuorio, LIITU, övningsbanorna, Trafiksskyddet, Autokatsastajat AK ry, Ajovarma, Polisstyrelsen, Bilskole-

förbundet). Extra pedaler ansågs ha bidragit till undervisningskörningens säkerhet och deras pedagogiska betydelse framhövdes också. För förarprövarna sågs avsaknaden av pedaler också som en arbetarskyddsrisik (Autokatsastajat, Ajovarma, Trafikskyddet). Examenskörning ansågs skilja sig från undervisningskörning så till vida att förarprövaren inte känner till examinandens bakgrund och som exempel på examenssituationer nämndes mottagningen av en utländsk examinandens körprov via tolk. Enligt Autokatsastajats yttrande är man tvungen att använda de extra pedalerna dagligen.

Den kraftigaste kritiken i yttrandena riktades mot utvecklandet av examen. Utkastet till proposition ansågs inte ge någon bild av hur examen utvecklas, vilket i flera fall gjorde det svårt att yttra sig. Det ansågs motstridigt att sträva efter att utöka körningen i trafiken och återkopplingen utan att förlänga den totala provtiden, eftersom körningen i trafiken ansågs ta hälften av den nuvarande återkopplingstiden på tio minuter. Examen borde enligt Trafikskyddet utvecklas så att den identifierar kunnande mångsidigt samt så att läraren integreras i körprovet och återkopplingen. Enligt Ajovarma borde tidspresen under teoriprovet vara större och körprovet förlängas. Enligt Ajovarmas förslag kunde körprovet förlängas med 15 minuter, varav tio minuter för körning i trafiken och resten för återkoppling. I LIITU:s yttrande föreslås att teoriprovet utvecklas så att det utförs under större tidspres, så att den del som mäter förmågan att upptäcka risker kopplas till utbildningen före provet genom att trafikskadestatistiken utnyttjas i innehållet och så att körsimulator används som underlag för den del som mäter förmågan att upptäcka risker. Körprovet borde utvecklas i samtliga kategorier och i proven borde ingå bedömning av körning i trafiken, minimikraven på trafikmiljön på den ort där körprovet avläggs borde skärpas, de rutter och trafikmiljöer som används vid körprovet borde anges noggrannare, antalet tillåtna fel borde reduceras och större vikt borde läggas vid lindriga fel. LIITU ansåg vidare att körprovet borde förlängas i alla prov i grupp 1 så att man kör minst 45 minuter i trafiken och slutdiskussionen pågår 15 minuter. Dessutom föreslogs att läraren integreras i slutdiskussionen och att återkopplingen utökas.

Psykologiliitto och Trafi understödde att de åldersbaserade undersökningarna slopas och att man övergår till riskbaserad uppföljning av förarens hälsotillstånd. Läkarförbundet understödde förslagen och även slopanet av användningen av hälsointyget för unga vid ansökan om körkort. I social- och hälsovårdsministeriets yttrande konstaterades att förslagen minskar anlitandet av hälsotjänster, men när det gäller dem som ansöker som det första körkortet var man särskilt bekymrad för hur de som missbrukar berusningsmedel och narkotika ska identifieras i ett system som baserar sig på hälsodeklaration. I yttrandena föreslogs att sjukskötare och hälsovårdare, som i sin yrkesverksamhet ofta stöter på sådana som använder berusningsmedel, ges rätt att anmäla fall där de medicinska kraven inte skulle uppfyllas på grund av fortgående missbruk av berusningsmedel. Anmälningsskyldighet för sjukskötare och hälsovårdare ansågs orimlig i yttrandena, eftersom det kan vara svårt att bedöma när anmälningströskeln överskrids. En annan potentiell yrkesgrupp vid sidan av vårdare kunde enligt yttrandet vara apotekens farmaceuter och provisorer. Mest kritiskt till hälsodeklarationen förhöll sig IM, Polisstyrelsen, Finlands Trafikmedicinska Förening, Tervo (trafikmedicin) och Sainio (Arbetshälsoinstitutet), Suomen ajokkyarvioinnit och Jyväskylän liikenneopettajaopisto. I yttrandena förutsattes fortfarande undersökningar som utförs av experter inom hälso- och sjukvården med motiveringen att de kan identifiera bland annat missbruksproblem och mentala problem, medan en hälsodeklaration inte kan betraktas som tillförlitlig och personen vet inte nödvändigtvis vad som ska betraktas som tillräckligt bra hälsotillstånd. I yttrandet från Suomen ajokkyarvioinnit betraktades också hälsointyget för unga som ett missförhållande liksom att den som har rätt att köra moped utan körkort kan fortsätta att köra även om han eller hon mister sitt körkort till exempel på grund av rattfylleri. Enligt Polisstyrelsen borde kraven av trafiksäkerhetsskäl snarare skärpas än lindras, om övervakningen inte effektiviseras i övrigt. I yttrandena förutsattes också bland annat att läkarnas anmälningsskyldighet och undersökningar effektiviseras, att informationsutbytet mellan myndigheterna förbättras och att läkarutbildningen ut-

vecklas. Det ringa antalet avslagna ansökningar betraktades inte som en hållbar motivering, eftersom de nuvarande kraven ansågs ha bidragit till att ansökningar inte görs när förutsättningar saknas. Det fanns inget att anmärka på att läkarintyg krävs först när de som fyllt 70 år ansöker om förnyelse av körkort förutsatt att man vid läkarundersökningarna fäster behörig uppmärksamhet vid hälsotillståndet och förändringar som inträffar i det.

Förslagen som gällde traktorer föranledde oro i anslutning till de ringa kraven för kategori T med tanke på tunga traktorer och å andra sidan för att traktorfyrhjulingar som hör till traktorkategorierna blir vanligare i vägtrafiken. Jord- och skogsbruksministeriet och Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter understödde den förslagna sammanslagningen av traktorkategorierna. Även Naturresursinstitutet understödde ändringen, men ansåg inte förbehållslöst att enbart teoriprov är tillräckligt för traktorkombinationer som kan väga upp till 40 ton. Trafikskyddet och LIITU samt Logistiikkayritysten Liitto ry kräver körprov för kategori T i hastighetskategorin 40–60 km/h. I Koneyrittäjien liittos yttrande ansågs sammanslagningen av kategorierna T och LT inte problematisk därför att arbetarskyddslagstiftningen begränsar möjligheterna för dem som är under 18 år att köra traktorer, men i yttrandet ansågs kraven på bilkörkort för traktorer som går över 60 kilometer i timmen problematiska eftersom lastbilar och traktorer är så annorlunda och man föreslog en ny traktorklassificering. Polisstyrelsen, Finlands Transport och Logistik SKAL rf och Ammattiopäiväykskouluttajat ry motsatte sig slopandet av kategori LT. Enligt dem bör maxhastigheten i kategori T vara 40 kilometer i timmen och för högre hastigheter bör bilkörkort krävas. Polisstyrelsen och SKAL föreslog också lösningar för att medge rätt att köra traktorfyrhjulingar med körkort för kategori B. SKAL föreslog att det görs skillnad mellan traditionella traktorer och traktorfyrhjulingar vid 3500 kg eller att fordon i fordonskategori T3 betraktas som fyrehjulingar. Enligt Polisstyrelsens förslag kunde körkort för kategori B medföra rätt att köra fordon i fordonskategori T3b eller så kunde vikten begränsas till 500 kilogram.

Förslagen om att utländska körkort ska godkännas i större utsträckning understöddes. Förslagen ansågs främja anlitandet av turisttjänster (ANM) och naturturismen (Naturresursinstitutet) samt minska behoven av att byta ut körkort för utsänd personal vid utländska beskickningar (Utrikesministeriet).

I yttrandena föreslogs dessutom att det räcker med en vårdnadshavares samtycke i körkortsärenden (Koneyrittäjien liitto och Trafi) och i Trafis yttrande hänvisade man till passlagens och förvaltningslagens bestämmelser om att en vårdnadshavares samtycke godkänns. Polisstyrelsen lyfte i sitt yttrande fram olika omständigheter i anslutning till förfarandet med körförbud och i försvarsministeriets yttrande föreslogs längre giltighetstider för intyg som förvärvats inom försvarsmakten och läkarintyg som visats upp i samband med körkortsförfarandet där. I Polisstyrelsens yttrande ansågs regleringen av vanlig vistelseort orsaka problem vid övervakningen i synnerhet beträffade sådana som studerar här och man föreslog att en sådan reglering bör övervägas som inte kräver att syftet med vistelsen utreds i onödan i samband med polisövervakning. I Automobilförbundets och Trafis yttranden konstaterades att giltighetstiden för undervisningstillstånd och körkortstillstånd bör förlängas när den tid som får användas för undervisning förlängs och i Automobilförbundets yttrande konstaterades att det inte bör ställas sådana krav på tekniska anslutningar som används vid distansundervisning som hindrar att den tekniska utvecklingen beaktas. I Trafis yttrande föreslogs att samma förfarande ska tillämpas på utbyte av körkort som utfärdats i Schweiz som tillämpas på japanska körkort när de byts ut mot finländska. I Trafis yttrande föreslogs att lagen ska träda i kraft den 1 september 2018.

Stråvan har varit att beakta de saker och förslag som framförts i yttrandena i förslagen och motiveringen i utkastet till proposition. Exempelvis föreslås av trafiksäkerhetsskäl att kraven för mopedkörkort utökas med ett körprov i trafiken. Det föreslås att från kategori T särskiljs

traktorer i fordonskategori T3, vilkas konstruktiva hastighet är 40–60 kilometer i timmen och som i första hand anses motsvara sådana fyrhjulingar som används i vägtrafiken och beträffande vilka man i yttrandena uttryckt oro för förarkraven. Som krav föreslås ett teoriprov och ett körprov i trafiken. Det föreslås att körprovet för bil i kategori B förlängs samt att brottslig bakgrund hos den som ansöker om undervisningstillstånd fortfarande ska utredas och att kraven på pedaler i examens- och undervisningsfordon bibehålls. Sjukskötare och hälsovårdare föreslås få rätt att göra anmälan till polisen om fortgående missbruk av berusningsmedel hindrar att de medicinska kraven för körkort uppfylls. För dem som genomgår yrkesinriktad förarutbildning föreslås att ålderskravet för körkort för kategori B sänks till 17 år i fråga om körningar i anslutning till studierna. Dessutom föreslås att bestämmelserna om tillsyn över bilskolor preciseras och det föreslås att avgiften för beviljande av tillstånd att driva bilskola ersätts med en årlig tillsynsavgift, som tas ut även av andra aktörer som godkänts för att ge lagstadgad utbildning. Det föreslås också att giltighetstiderna för vissa tillstånd och intyg, bestämmelserna om vårdnadshavarens samtycke och den tidpunkt som inverkar på tidsfristen för godkännande av utländska körkort ses över. En del av de saker som förts fram i yttrandena kan inte lösas genom lagstiftning eller i körkortslagstiftningen, en del lämpar sig bättre att skötas i något annat sammanhang eller med andra metoder. Exempelvis de ändringsbehov som hänför sig till körförbud anses vara bättre lämpade att behandlas när man blir tvungen att bedöma behoven av att ändra dessa bestämmelser i samband med andra författningsprojekt som pågår inom statsrådet och som inverkar på dem. Bestämmelser om förfarandet för att byta ut schweiziska körkort är lämpliga att införa i samband med ändringar på förordningsnivå.

6 Samband med andra propositioner

Propositionens förslag om yrkeskompetens samt ändring av 5 § 2 mom., 10 § 2 punkten och 82 § 4 mom. i körkortslagen hänför sig till regeringens proposition om ändring av lagen om transportservice, som överlämnats till riksdagen (regeringens proposition till riksdagen med förslag till ändring av lagen om transportservice och vissa lagar som har samband med den, statsrådets allmänna sammanträde den 19 oktober 2017), och de föreslagna bestämmelserna om trafikregister och yrkeskompetens för förare av tunga fordon som ingår i den. Tillämpningen av lägre ålderskrav baserar sig på att de föreskrivna kraven på yrkeskompetens är uppfyllda.

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslag

2 §. Begränsning av tillämpningsområdet. Till paragrafen överförs den bestämmelse som för närvarande ingår i vägtrafiklagen (267/ 1981) om fordon för vilkas framförande det enligt körkortsdirektivet inte krävs körkort. Bestämmelsen gäller två- och trehjuliga motorfordon med en konstruktiv hastighet av högst 25 kilometer i timmen. Dessutom gäller bestämmelsen fordon som ska styras av gående, och som också framförs gående. Minimialdern för att köra två- eller trehjuliga fordon är 15 år. Paragrafens bestämmelser ändras inte i sak.

3 §. Definitioner. I paragrafen upphävs 3 punkten till följd av att det stegvisa avläggandet av körkort för kategori B slopas och i 10 punkten beaktas de ändringar som reformen av yrkesutbildningen förutsätter. Till 14 punkten fogas ett nytt krav som gäller sökandens hälsodeklaration. Hälsodeklarationen lämnas på ansökningsblanketten. Hälsodeklaration kan användas i stället för läkarutlåtande när man ansöker om det första körkortet i grupp 1.

4 §. Körkortskategorier. Det föreslås att underpunkt b i 1 mom. 1 punkten ändras eftersom traktorer i fordonskategori T3 fogas till den. Underpunkten omfattar både lätta fyrhjulingar och sådana traktorer i fordonskategori T3 vilkas konstruktiva hastighet överstiger 40 men inte 60 kilometer i timmen. Traktorer i fordonskategori T3 i körklart skick har en vikt på högst 600 kg. Förvärvandet av kör rätt för fordonen berörs av enhetliga krav. Rätten att köra fyrhjulingar med körkort för kategori AM erkänns även på andra ställen eftersom den överensstämmer med EU:s lagstiftning. Rätten att köra traktorer med körkort för kategori AM baserar sig på nationell praxis, och andra länder är inte förpliktade att erkänna körrätten.

Det föreslås att 1 mom. 8 punkten upphävs till följd av att kategori LT slopas och att 7 punkten ändras då den konstruktiva hastigheten i kategori T stiger till högst 60 kilometer i timmen. Från kategorin särskiljs dock i överensstämmelse med den ändring som föreslås i underpunkt b i 1 mom. 1 punkten sådana traktorer i fordonskategori T3 vilkas konstruktiva hastighet överstiger 40 kilometer i timmen. Det finns inga bestämmelser som förpliktar andra stater att godkänna körkort för kategori T.

5 §. Ålderskrav. I 1 mom. 7 och 9 punkten preciseras att det är fråga om yrkeskompetens som förvärvats genom en utbildning i snabbare tempo. I 10 punkten slopas omnämmandet av kategori LT på grund av att traktorkörkortet ändras. Paragrafens hänvisning till lagen om yrkeskompetens ändras till en hänvisning till lagen om transportservice.

Bestämmelsen i 2 mom. ändras till följd av att den stegvisa utbildningen för kategori B slopas. I övrigt hänför sig momentet till de förslag i lagen om transportservice som gäller yrkeskompetens för förare av tunga fordon och som handlar om studier inom yrkesutbildningen och det godkännandedokument som utfärdas med stöd av dem. Minimialdern för körkort kan sänkas endast på grund av yrkeskompetens som förvärvats genom 280 timmar kompetensgivande utbildning. Bestämmelsen ändras inte i sak.

Till paragrafen fogas ett nytt 6 mom. om rätt för dem som genomgår yrkesinriktad förarutbildning att avlägga körkort som 17-åringar. Inom utbildningen för yrkesinriktad grundexamen börjar man med lättare materiel innan man övergår till utbildning för tunga fordon. Körkort ger rätt att utföra körningar i anslutning till utbildningen och möjliggör inläring i arbetet som paketbilsförare och göra det lättare att ta sig till studieplatserna och platserna för inläring i arbetet. När man deltar i examen påvisas studierna med ett av läroanstalten utfärdat intyg som avses i 10 § 1 mom. 5 punkten.

7 §. Körrättens omfattning. Det föreslås att 2 mom. ändras på grund av att kategori LT slopas och vissa traktorer i fordonskategori T3 placeras i kategori AM. Traktorer i kategori T med högre konstruktiv hastighet, liksom traktorer i kategori AM, får köras med körkort för bil i kategori B och dessutom med motorcykelkörkort, vilket motsvarar nuvarande praxis vid körning av traktorer i kategori T och lätta fyrhjulingar i kategori AM. I 5 mom. stryks kategori LT och till det fogas ett omnämmande av körning av vissa traktorer i kategori T3. Kategori T är en nationell körkortskategori och framförande av traktor med körkort för kategori AM regleras inte på EU-nivå. Körrätten för traktorerna och körrätten för kategori AM är fortfarande separata trots att traktorer i fordonskategori T3 inkluderas i kategori AM.

9 §. Att ansöka om körkortstillstånd. Det föreslås att 2 mom. ändras, eftersom det föreslås att 10 § 1 mom. upphävs. Det föreslås att till momentet fogas en bestämmelse om att vårdnadshavarens samtycke alltid krävs, om minimiåldern för körkortet är under 18 år och sökanden inte har fyllt 18 år. Enligt bestämmelsen gäller samtycke även i 5 § 6 mom. avsedda personer som studerar inom yrkesinriktad förarutbildning och som kan få körkort för kategori B som 17-åringar. Till skillnad från tidigare räcker det med samtycke av en vårdnadshavare. Kravet på samtycke av bägge vårdnadshavarna har i praktiken ansetts kunna orsaka tvister mellan föräldrarna. I 11 § i passlagen (671/2006) sägs att om en vårdnadshavare vägrat ge sitt samtycke kan pass ändå utfärdas för en minderårig, om det klart skulle strida mot barnets bästa att inte utfärda pass och om det kan anses uppenbart att barnet inte i strid med någon vårdnadshavare samtycker annat än tillfälligt förs till en annan stat. Även enligt 14 § 3 mom. i förvaltningslagen (434/2003) har en minderårig som har fyllt femton år och hans eller hennes vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare rätt att var för sig föra talan i ett ärende som gäller den minderårigas person eller personliga fördel eller rätt. I sak motsvarar bestämmelsen i övrigt 10 § 1 mom. 6 punkten. Paragrafens 3 mom. om styrkande av identitet preciseras. Identiteten ska alltid styrkas då man kommer för att delta i examen och utträttar ärenden personligen då ansökan om körkort lämnas in eller körkortet hämtas ut. Kravet på att identiteten ska styrkas i samband med examen motsvarar och överensstämmer med bestämmelserna om att få delta i examen.

10 §. Bilagor till ansökan. Det föreslås att 1 mom. 2 punkten preciseras vad gäller sökandens fotografi. På körkortet får också användas passfotot, som då hämtas ur polisens register i stället för fordonstrafikregistret. Omnämmandet av ett fotografi som registrerats i fordonstrafikregistret ändras till ett fotografi som registrerats i myndigheternas register. Till 5 punkten fogas utbildningsanordnarens intyg om körkortsbehov enligt 5 § 4 mom. Samma behov av utbildarens intyg hänför sig till körkort enligt 5 § 6 mom. I punkten i fråga föreskrivs om uppgifter där det inte krävs yrkeskompetens och där man ändå tillämpar de lägre ålderskraven (5 § 4 mom.), vilket baserar sig på EU:s lagstiftning. I sådana fall antecknas på körkortet specialvillkor 131, som är företags- eller sammanslutningsspecifikt och begränsar körrätten till endast transporter som utförs i dylika uppgifter innan det föreskrivna ålderskravet uppfylls. Exempelvis en person som genomgår reparatörsutbildning för tunga fordon, och som kan avlägga nödvändigt körkort för kategori C utan yrkeskompetens, behöver det nämnda specialvillkoret i sitt körkort för sin arbetspraktik. Eftersom ansökan om specialvillkor ska åtföljas av en utredning om behovet av specialvillkoret så behövs det alltid en ny utredning när praktikplatsen byts ut. Förfarandet lättas upp så att i stället för arbetsgivaren kan också läroanstalten utfärda intyg om transporträtt som behövs för arbetspraktiken, varvid praktiken kan genomföras med ett intyg även om praktikplatsen byts ut. Med utbildningsanordnarens intyg påvisas också att det är fråga om yrkesinriktad förarutbildning som avses i 5 § 6 mom. I detta fall krävs intyg först när man deltar i examen medan intyg i andra fall krävs i samband med ansökan om körkortstillstånd. När körningarna begränsas till i paragrafen avsedda körningar med fordon i kategori B behöver inte begränsningen antecknas på körkortet. Det föreslås att 6 punkten upphävs för att främja det elektroniska ansökningsförfarandet. Samtycke krävs först i samband med deltagande i förarexamen. En bestämmelse om vårdnadshavarens samtycke som motsva-

rar den upphävda bestämmelsen föreslås ingå i 9 § 2 mom. Enligt 5 mom. ska den som ger upplysningar underrätta körkortsmyndigheten om grunderna för intyget ändras. Detta gäller till exempel om den utbildning avbryts över vilken intyget har utfärdats.

Det föreslås att 2 mom. 2 punkten ändras så att en kontroll av att kraven på förarens hälsotillstånd är uppfyllda som gjorts tre år tidigare i samband med förarexamen och beviljande av körkort inom försvarsmakten ska godkännas som bevis på att de medicinska kraven är uppfyllda när civilt körkort beviljas utan att nytt läkarutlåtande visas upp. Det föreslås att till momentet fogas en ny 4 punkt till följd av att hälsodeklaration tas i bruk. Momentet får en bestämmelse om undantag från kravet på att visa upp läkarutlåtande enligt 1 mom. 1 punkten. Läkarutlåtande ska inte krävas när det första körkortet i grupp 1 söks, om sökanden försäkrar att han eller hon inte känner till några hinder för beviljande av körkort vad hälsotillståndet beträffar. Om hälsodeklaration inte kan avges därför att någon av de punkter i ansökningsblanketten som påverkar förarens hälsotillstånd uppfylls för sökandens del, ska ansökan åtföljas av ett läkarutlåtande. Läkarutlåtande kan krävas till exempel i samband med vissa sjukdomar som påverkar förarens hälsotillstånd. Det inledande stycket i momentet ändras vad gäller informationen. Det föreslås att 3 mom. om hälsointyg för unga upphävs till följd av 2 mom. 4 punkten. Om sökanden har en sjukdom eller någon annan orsak som påverkar förarens hälsotillstånd, ska ett giltigt läkarutlåtande skaffas i stället för hälsointyg för unga. Intyg som ges med stöd av hälsogranskning för unga ges dem som är ungefär 15 år och det gäller i fem år.

13 §. Avgörande av ansökan om körkortstillstånd. Det föreslås att paragrafen upphävs och att 2 mom. flyttas till 14 §. I förvaltningslagen förutsätts det att ansökningsärenden behandlas utan onödigt dröjsmål, och därför upphävs 1 mom. som onödigt.

14 §. Beviljande av körkortstillstånd. Det föreslås att bestämmelsen om användning av körkorts nätverket när körkort beviljas i 13 § överförs till 4 mom. Kontroll ska vid behov också göras när körkortstillstånd beviljas när körkortstillstånd krävs. Körkortstillståndets giltighetstid i 4 mom. förlängs till tre år eftersom den tid som får användas för körundervisning för kategori B förlängs med ett år.

15 a §. Ändring av körkortskategori. I 1 och 2 mom. upphävs bestämmelsen om att förändringen ska vara permanent eller för högst två år. Körkortskategorin kan till exempel i samband med den föreslagna ändringen i 5 § 6 mom. ändras till dess körkorts innehavaren fyller 18 år, om studier som avses i momentet avbryts. När det gäller ändring av hälsoskäl kan körkortskategorin återställs genom att uppvisa läkarintyg då ändringen inte behöver vara permanent i fall orsaken till ändringen varar längre än två år.

16 §. Villkor och begränsningar i körkort. I 1 mom. ändras bestämmelserna som det hänvisas till i det inledande stycket på grund av de ändringar som föreslås i 5 § 2 mom. och 97 § 2 mom. Det föreslås att 4 punkten upphävs, eftersom det föreslås att det stegvisa avläggandet av körkort för kategori B slopas. Det föreslås att de bestämmelser som det hänvisas till i 3 mom. ändras eftersom 1 mom. 4 punkten upphävs.

17 §. Medicinska krav för körkort i grupp 1. Det föreslås att bestämmelsen i 2 mom. om undantag från kravet på synfält preciseras. Avvikelse kan göras enligt en specialistläkares prövning med iakttagande av Trafiksäkerhetsverkets anvisningar utan något särskilt dispensförfarande. I samband med synkrav avses med specialistläkare en specialist på ögonsjukdomar, men även andra läkare, i första hand neurologer, kan i vissa fall ha förutsättningar att göra nödvändig bedömning. Förfarandet motsvarar körkortsdirektivets krav och bestämmelsen ändras inte i sak. Bemyndigandet för Trafiksäkerhetsverket att meddela föreskrifter och närmare föreskrifter preciseras så att verket får utfärda föreskrifter. I praktiken har verket ofta använt anvisningar i stället för föreskrifter.

18 §. Medicinska krav för körkort i grupp 2. Bemyndigandena i 2 mom. preciseras på samma sätt som i 17 §. Trafiksäkerhetsverket får utfärda föreskrifter och närmare föreskrifter.

21 §. Anmälan om förarens hälsotillstånd. Det föreslås att paragrafen om förarens hälsotillstånd kompletteras med rätt för sjukskötare och hälsovårdare att anmäla brister i förarens hälsotillstånd, om orsaken är fortgående missbruk av berusningsmedel. Missbrukare anlitar ofta jourtjänster på grund av olika problem i anslutning till hälsan och användningen av berusningsmedel utan att läkarvård alltid behövs. En vårdare har endast rätt att göra anmälan när han eller hon upptäcker att en patient har missbruksproblem till exempel i samband med upprepade jourbesök. Det finns anvisningar och god praxis för yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården när det gäller att upptäcka missbruksproblem. Frågor om användning av berusningsmedel och tröskeln för anmälan kan ibland vara svåra att bedöma, och därför vore det orimligt med striktare anmälningskyldighet. I klara fall ger anmälningsrätten möjlighet att göra anmälan självständigt utan att ärendet överförs till en läkare. Vårdare har i sin mottagningsverksamhet i regel möjlighet att konsultera en läkare i mer svårbedömda patientsituationer. I övrigt ändras inte bestämmelserna i sak.

24 §. Villkor för att lämna ut körkort. Det föreslås att 4 mom. ändras så att försvarsmaktens examensintyg är i kraft tre år utan att det görs någon skillnad mellan kategorierna. I praktiken förlänger ändringen giltighetstiden för examensintyg för kategori C1E, vilket minskar körkortskostnaderna för civilt kort och gör det möjligt att sköta körkortsärenden på en gång när man ansöker om civilt kort för tunga fordon.

25 §. Hinder för att lämna ut körkort. Ordalydelsen i 2 mom. om körkort och orsakerna till att körkort inte återlämnas preciseras utan att momentet ändras i sak. Körkortet ska alltid återlämnas, men om det inte är möjligt av de orsaker som uppräknas i momentet ska det ges en utredning om varför det inte återlämnas.

26 §. Utlämnande av körkort. Det föreslås att bemyndigandet i 1 mom. ändras, eftersom körkort i första hand skickas med posten. Av denna orsak får närmare bestämmelser utfärdas om hinder för att skicka körkortet per post.

27 §. Förnyelse av körkort. I 1 mom. 3 punkten stryks omnämmandet av kravet på läkarintyg när körkort i grupp 1 förnyas, om man fyller 70 år medan det nya körkortet är i kraft. Läkarutlåtande ska krävas om sökanden har fyllt 70 år. Om ett körkort som är i kraft tills innehavaren fyller 70 år förnyas före giltighetstidens utgång, ska läkarutlåtande inte krävas förrän nästa gång körkortet förnyas. Enligt ändringen av 2 mom. krävs omfattande läkarutlåtande ifall läkarutlåtandet ska visas upp. I fråga om dem som förnyar körkort i grupp 1 ska verkningarna av stigande ålder beaktas om sökanden har fyllt 70 år och läkarutlåtande krävs av den orsaken.

31 §. Körkorts krav. Det föreslås att bestämmelsen i 2 mom. om användning av ett gammalt fotografi preciseras. Grunden för användning föreslås vara att fotografiet inte är föråldrat och att det finns i myndigheternas register så att det kan användas för det nya körkortet. På körkort kan förutom det fotografi som tidigare använts på körkortet även användas ett passfoto som finns i polisens system. Bestämmelsen om att fotot blir för gammalt efter 15 år baserar sig på körkortsdirektivet.

4 kap. Förarutbildning.

Det föreslås att paragraferna i kapitlet om förarutbildning ändras på grund av de ändringar som föreslås i utbildningskraven. De detaljerade utbildningskraven som utgör villkor för att få delta i förarexamen slopas. I kapitlet föreslås krav som gäller körundervisning liksom nya säkerhetsinriktade utbildningskrav, medan alternativen utökas när det gäller förvärvande av kör-

skicklighet och sätten att avlägga körkort. Till följd av de ändringar som föreslås i utbildningskraven slopas också regleringen av de övningsbanor som använts för utbildningen i körning i halt väglag. Övningsbanorna ska fortfarande kunna användas till exempel i den utbildning i att upptäcka risker som föreslås för kategori B. Eftersom ändringarna är så omfattande föreslås att hela kapitlet skrivs om.

34 §. Tillståndsplikt för körundervisning och övningskörning. I paragrafen föreskrivs om tillståndsplikt för körundervisning och övningskörning för körkort. Detta undantar teoriutbildningen från kravet på tillstånd, om inte annat föreskrivs särskilt. För att upprätthålla säkerheten i trafiken ska den som ger körundervisning och handleder övningskörning ha tillstånd till detta. Paragrafen gäller endast utbildning och övning för körkort, inte till exempel utbildning som bilaffärer ger i anslutning till köp av ett nytt fordon. Utbildning och övningskörning för körkort genomförs för att avlägga körkort eller hålla körkortet i kraft till exempel genom efterutbildning. Övningstillstånd möjliggör vidare enligt 3 mom. övningskörning på egen hand och tillståndet beviljas med avvikelse från förfarandet med undervisningstillstånd den som övningskör själv.

Enligt 1 mom. berörs undervisning i manövrering av samma bestämmelser som övningskörning, om inte annat föreskrivs.

I 2 mom. förutsätts tillstånd att driva bilskola för att få driva bilskola samt i allmänhet för att få ge körundervisning och handleda övningskörning yrkesmässigt eller kommersiellt. Även annat tillhandahållande av utbildningstjänster eller annan kommersiell verksamhet mot penningersättning eller annat vederlag eller i annat inkomstsyfte, även om den inte kan betraktas som yrkesmässig, ska förutsätta tillstånd att driva bilskola. Undervisningstillstånd medför rätt att ge annan körundervisning eller annars handleda övningskörning och verksamheten får inte vara yrkesmässig eller avgiftsbelagd.

35 §. Utbildningskrav för körkort i grupp 1. I 1 och 2 mom. föreslås säkerhetsinriktade utbildningskrav som gäller de lägre kategorierna och som inte innefattar egentlig utbildning för att uppnå körskicklighet.

I 1 mom. föreskrivs om utbildning vars syfte är att ge dem som kommer ut i trafiken som förare av motordrivna fordon grundläggande kunskaper. Innehåll som uppmärksammas i utbildningen är trafiksystemet och grunderna för hur det fungerar samt vilket ansvar och vilka skyldigheter förare av motordrivna fordon har för säkerheten i trafiken och andra trafikanters säkerhet samt miljön. Till det centrala innehållet hör också att beakta trafikrisker. Utbildningen genomfås endast en gång och den kan genomföras som teoriutbildning, och då kan den också ges i form av webbutbildning. Ett lagstadgat krav är ändå att utbildningen ska vara övervakad så att eleven kan identifieras och övriga villkor för en undervisningssituation är uppfyllda. Den som tillhandahåller utbildningen ska vara fackmän i trafiksäkerhetsbranschen, varför utbildningen i huvudsak ges med tillstånd att driva bilskola. För att andra aktörer i trafiksäkerhetsbranschen ska godkännas för dylik säkerhetsinriktad utbildning förutsätts kännedom och kunskaper om branschen. För utbildningen krävs inte en enhetlig läroplan, så man kan prioritera olika saker inom ramen för kraven på utbildningens innehåll. Endast fackmän har förutsättningar för detta. Bestämmelser om utbildningens omfattning utfärdas genom förordning. Det föreslås att utbildningen ska omfatta fyra lektioner.

På grund av förslaget att avstå från det stegvisa avläggandet av körkort för bil i kategori B föreslås i 2 mom. ett krav på utbildning som gäller farliga situationer i trafiken och faktorer som inverkar på sådana för dem som avlägger körkortet i fråga. Syftet med utbildningen är att i enlighet med målen för fördjupningsdelen ge den som avlägger körkort så omfattande färdigheter så som möjligt att beakta omständigheter som inverkar på säkerheten. Till skillnad från för-

djupningsdelen ska färdigheterna finnas tillgängliga genast när man börjar köra på egen hand. Utbildningen ska ges som avslutning på förarutbildningen innan man avlägger förarexamen, varvid den stödjer körningen på egen hand när den inleds. Innehållet i utbildningen motsvarar i stor utsträckning innehållet i den nuvarande fördjupningsdelen.

För att målen för utbildningen ska nås ska den delvis ges som praktisk utbildning eller övningar för att man ska få en genuin körkänsla. Även simulator kan användas, men endast delvis. Bestämmelser om det närmare genomförandet utfärdas genom förordning av statsrådet. Om den praktiska delen utgör hälften av utbildningen, kan en del av den genomföras med simulator. Elevernas erfarenheter och utvärderingar av simulatorernas kvalitet visar att apparaternas kvalitet varierar och de inte kan ersätta känslan i en genuin trafiksituation. För de praktiska delarna kan också användas till exempel de övningsbanor som för närvarande används för fördjupningsdelen. Några bestämmelser om dem ingår dock inte längre i lagen.

Enligt 5 mom. kan utbildningen ges med tillstånd att driva bilskola för att målet för utbildningen ska nås. När läroplanerna inte längre fastställs av myndigheterna ansvarar den utbildningsansvariga föreståndaren för de läroplaner som följs i bilskolan. Tyngdpunkterna i utbildningen fastställs inte exakt, så den kan ordnas med olika tyngdpunkter, dock så att den innehåller de föreskrivna punkterna. Som läroplan kan användas förutom skolans egna läroplaner också planer som utarbetats av experter. Närmare bestämmelser om utbildningens omfattning utfärdas genom förordning av statsrådet och omfattningen föreslås vara åtta lektioner, varav åtminstone hälften ska vara i form av körundervisning eller övningskörning. En del av körundervisningen kan ges med simulator. Bemyndigande att utfärda närmare bestämmelser genom förordning av statsrådet föreslås i 6 mom. Utbildningens omfattning motsvarar omfattningen av utbildningen för fördjupningsdelen.

I 3 mom. föreslås krav på körundervisningen i fråga om vissa kategorier. För körkort för motorcykel och bilar i kategori B ska man alltid få körundervisningen utan att innehållet definieras desto närmare. I fråga om motorcyklar gäller den obligatoriska körundervisningen den första motorcykelkategorin, för när de fortsatta kategorierna avläggs har motorcykelföraren redan praktisk körerfarenhet och körundervisning kan skaffas enligt behov. När man avlägger det första motorcykelkörkortet med övningstillstånd är körundervisning ett villkor för att övningstillstånd ska beviljas. Närmare bestämmelser om den undervisning som krävs utfärdas genom förordning av statsrådet. När det gäller motorcykel vore undervisningens minimimängd fem lektioner och i kategori B tio lektioner. Det föreslås inte att den minimimängd körundervisning som krävs för att övningstillstånd ska beviljas utökas jämfört med nuläget. Körundervisningens omfattning ska fortfarande vara fyra lektioner, eftersom man också måste avlägga ett manöverprov för att få tillståndet. Genom bestämmelsen fastställs inte någon omfattning av den körundervisning som krävs för körkort, utan man säkerställer endast det lektionsantal som är tillräckligt för att kunna bedöma färdigheterna hos den som avlägger körkort och vilken utbildning som fordras för att avlägga körkort. Läraren och den som handleder övningskörningen ansvarar för att den som avlägger körkort har tillräckliga färdigheter för att inleda körundervisning och övningskörning utan att äventyra och orimligt störa den övriga trafiken, något som den nämnda minimimängden stödjer. Enligt 4 mom. tillämpas på tillhandahållande av utbildningen 34 § 2 mom., enligt vilket körundervisning kan ges i bilskola eller med undervisningstillstånd. Ett intyg ska utfärdas över utbildningen och intyget är ett krav för att få delta i examen och för att övningstillstånd ska beviljas.

I 4 mom. föreslås en undantagsbestämmelse om höjande av motorcykelkörkort till följande kategori, om föraren har minst två års erfarenhet av den lägre kategorin. Utöver det nuvarande utbildningskravet ska man också enbart kunna avlägga ett körprov. Bägge alternativen och användningen av dem baserar sig på EU:s lagstiftning. Även kravet på utbildningens omfattning som är sju lektioner kommer från EU:s lagstiftning och är oförändrat i sak. Bestämmelser

om utbildningens omfattning utfärdas genom förordning av statsrådet. Till följd av EU:s lagstiftning ska körkortet för motorcykel i olika kategorier avläggas särskilt och i enlighet med förslaget kan motorcykelkategorin efter två års erfarenhet höjas till A2 om man har erfarenhet av kategori A1 och till kategori A om man har erfarenhet av kategori A2. En bestämmelse om alternativet med körprov föreslås i 53 § 1 mom. I annat fall krävs att teoriprovet och körprovet avläggs normalt. Enligt 5 mom. krävs att den utbildning som är alternativet till körprov ges av en fackman.

Enligt 5 mom. kräver den säkerhetsinriktade utbildningen tillstånd att driva bilskola och dessutom föreslås i momentet en bestämmelse enligt vilken även andra aktörer kan godkännas att ge utbildningen. En bestämmelse om godkännande av andra än bilskolor ansågs nödvändig för att säkerställa att utbildning finns att tillgå och att priserna kan hållas på skälig nivå. När andra aktörer godkänns måste målen för utbildningen beaktas och utbildning får ges endast sådana aktörer i uppdrag som har förutsättningar att verka i enlighet med målen för utbildningen. Av aktörerna ska krävas till exempel trafiklärartillstånd eller behörighet som av Trafikskyddet utbildad utbildare. Med tanke på innehållet i utbildningen för det första kortet och åldern hos dem som avlägger körkort vore det motiverat att utbildningen också kan ges inom ramen för skolundervisningen. Av denna orsak föreslås i momentet en bestämmelse om att utbildningen kan ges i grundskolan eller inom ramen för utbildning på det andra stadiet, vilket omfattar yrkesläroanstalter och gymnasiet. Då krävs inte särskilt godkännande eller tillstånd att driva bilskola för att ge utbildningen. Utbildningen ska genomföras enligt kraven på den, vilket innebär bland annat att innehållet ska följas och utbildarna ska uppfylla kravet på utbildare ovan. På tillsynen över utbildning som avses i momentet tillämpas bestämmelserna om tillsyn över bilskolor även i fråga om andra som särskilt godkänns att ge utbildning. Ett bemyndigande att utfärda närmare bestämmelser föreslås i 6 mom., eftersom det kan vara nödvändigt i fråga om annan verksamhet än sådan som bedrivs med tillstånd att driva bilskola.

I 6 mom. föreslås bemyndiganden att utfärda närmare bestämmelser och föreskrifter. Genom förordning får utfärdas närmare bestämmelser om undantag från tillsynen över andra tillhandahållare av utbildning, för i enlighet med det som konstateras i 4 mom. tillämpas bestämmelserna om tillsyn över bilskolor på utbildarna. Trafiksäkerhetsverket får utfärda närmare föreskrifter om innehållet i utbildningen, de praktiska utbildningsarrangemangen och tillgodoräkande av motsvarande utbildning utomlands, vilket kan gälla i synnerhet utbildning i att upptäcka risker för kategori B och körundervisning enligt 3 mom. Verkets föreskrifter kan användas som grund för läroprogram och läroplaner för utbildningen.

36 §. Förarutbildning för körkort i grupp 2. I paragrafen föreskrivs om förarutbildningen i grupp 2 och innehållet i den. 1 mom. motsvarar den nuvarande 36 § 1 mom. 5 punkten. Bestämmelsen om utbildning i första hjälpen som behövs för aktiva insatser på en olycksplats och undervisning i defensivt körsätt för att upptäcka farliga situationer motsvarar bestämmelser som för närvarande finns på förordningsnivå. Härigenom täcker innehållet som gäller insatser på olycksplatser också dem som avlägger körkort för tunga fordon och som inte förvärvat yrkeskompetens där motsvarande läroämne ingår. I övrigt blir frågor som gäller grunderna för trafiksystemet och andra krav på körning behandlade i samband med körkort för lägre kategorier. När det gäller tunga fordon fokuserar utbildningen på deras särdrag.

I 2 mom. föreskrivs om den teoriutbildning och körundervisning som ska ingå i utbildningen och om grunderna för tillgodoräkande, som kan påverka innehållet i utbildningen och dess omfattning. När det gäller tunga fordon bibehålls kravet på att en av myndigheterna fastställd läroplan ska ligga till grund för utbildningen. I 3 mom. föreslås ett bemyndigande att genom förordning av statsrådet utfärda bestämmelser om utbildningens omfattning och närmare bestämmelser om de praktiska utbildningsarrangemangen. I praktiken föreslås inga ändringar i körkortsutbildningen för tunga fordon och dess innehåll. Utbildningens omfattning har regle-

rats genom förordning av statsrådet och där har även kraven på yrkeskompetens beaktats. Genom körkortsutbildningen förvärvas det kunnande som krävs för att köra tunga fordon även i uppgifter där yrkeskompetens inte krävs. I de nuvarande utbildningskraven har tidigare förvärvade körrätter och utnyttjandet av dem när körrätten utvidgas beaktats.

37 §. *Utbildning i anslutning till körförbud för nya förare samt återlämnande av körkort efter körförbud.* Paragrafen gäller kravet på utbildning i anslutning till att en ny förare meddelas körförbud. Utbildning ska vara ett villkor för att körkortet ska återlämnas. Bestämmelsen hänför sig till den övervakningstid på två år som föreskrivs för nya förare i 65 § 2 mom. Kravet på utbildning gäller dock oberoende av de gärningar som avses i den nämnda paragrafen alla sådana gärningar under övervakningstiden som leder till körförbud.

Påföljden kan hänföra sig till körförbud som meddelats av såväl polisen som tingsrätten. Det kan också vara fråga om andra gärningar än återkommande gärningar som ska beaktas, till exempel rattfylleri eller allvarligt äventyrande av trafiksäkerheten. Av återkommande gärningar beaktas sådana som under övervakningstiden uppfyller kriterierna för meddelande av körförbud. Om kriterierna för körförbud uppfylls till exempel genom en gärning som begåtts efter att den strängare övervakningstiden gått ut, gäller utbildningskravet inte återlämnande av körkortet. Om de strängare övervakningstiden för en ny förare överlappar övervakning som ingår i motorcykelkörkortet eller de följer direkt på varandra utan avbrott, behandlas övervakningstiderna som en övervakningsperiod. Utbildning är ett villkor för att få tillbaka körkortet efter att körförbudet upphört. Utbildningen kan inte användas för att förkorta körförbudstiden. Eftersom utbildningen kan genomföras i form av teoriutbildning, finns det inget hinder för att genomföra den under körförbudstiden. Genom kravet på teoriutbildning säkerställs tillgången till utbildning, även om det med tanke på utbildningens ändamålsenligt vore önskvärt att temat behandlas i form av närundervisning i grupp.

För att man ska återfå körkortet krävs att man hämtar det hos polisen, och då ska man samtidigt visa upp ett intyg över erhållen utbildning, på samma sätt som man för närvarande ska visa upp ett intyg över fördjupningsdelen som avslutning på körförbud som meddelats tills vidare när körkortsinnehavaren har påträffats under körning i trafiken efter att tidsfristen för avläggande av fördjupningsdelen gått ut utan att något utbildningsintyg lämnats in. Den utbildning som avses i denna paragraf kan inriktas enligt det riskbeteende som ligger till grund för körförbudet, men kravet knyts inte mer exakt till de gärningar som legat till grund för körförbudet, och polisen, som återlämnar körkortet, har inga ytterligare förpliktelser att bestämma eller kontrollera innehållet i utbildningen. Polisen har ingen skyldighet att undersöka att till exempel den som gjort sig skyldig till överhastighet har fått utbildning som handlar om effekterna av uppträdande i berusat tillstånd eller annat riskbeteende. När polisen antecknar i registret att körkortet återlämnats efter att körförbudet upphört är det också ett bevis på att utbildningsintyget visats upp. Intyget kan utfärdas av en bilskola eller någon annan godkänd utbildningsaktör som polisen har information om.

I 2 momentet föreslås en bestämmelse om återlämnandet av körkort efter körförbud för en ny förare, vilket ska förutsätta att utbildningskravet enligt paragrafen uppfylls. I 3 momentet ingår en bestämmelse om den som ger utbildning. Förutom bilskolor är till exempel experter på trafiksäkerhetsarbete lämpade att ge utbildningen och av utbildarna krävs samma kompetens som vid utbildning som avses i 35 § 1 och 2 mom. Exempelvis i fråga om teman som handlar om effekterna av användningen av berusningsmedel kunde kompetenskravet uppfyllas genom sakkunskap om berusningsmedel och missbruk. Eftersom det är fråga om teoriutbildning kan den också ges som övervakad webbutbildning på samma sätt som annan lagstadgad utbildning. Utbildningen föreslås omfatta fyra lektioner. Bestämmelsen ska också tillämpas på motorcykelförare, vilkas körkort berörs av samma strängare övervakning av nya förare som körkort för bil. Även på denna utbildning tillämpas bestämmelserna om tillsyn över bilskolor.

I 4 mom. föreslås ett bemyndigande att utfärda närmare bestämmelser. Närmare bestämmelser om utbildningen och dess omfattning får utfärdas genom förordning av statsrådet. Dessutom får det utfärdas närmare bestämmelser om undantag från tillsynen över bilskolor när utbildarna verkar utan tillstånd att driva bilskola. Trafiksäkerhetsverkets föreskrifter kan åter gälla utbildningens innehåll och genomförandet av utbildningen.

38 §. *Minimiålder för körundervisning och övningskörning.* Paragrafen motsvarar i stor utsträckning den nuvarande 38 § om förutsättningarna för att börja få körundervisning i bilskola. Påbörjandet av praktisk utbildning och övningskörning ska vara bundet till minimiåldern för körkortet. Paragrafen gäller utbildning som ges både i bilskola och med undervisningstillstånd och i den beaktas även övningskörning. I kategori B kan man börja två år innan kravet på minimiålder är uppfyllt, och då kan man reservera mer än ett år för övningskörningen. I de andra kategorierna är praxisen oförändrad. Paragrafen gäller endast körundervisning och övningskörning, och då begränsar den inte utbildningen för det första kortet, som det föreskrivs om i 35 § 1 mom., och som kan genomföras oberoende av de ålderskrav som föreskrivs i denna paragraf eftersom det handlar om teoriutbildning. På körundervisning med moped och lätt fyrhjuling tillämpas däremot minimiåldern i momentet. I 2 mom. beaktas de ändringar som reformen av yrkesutbildningen förutsätter samt att åldern för att påbörja körundervisning för kategori B sänks till 16 år. I övrigt motsvarar momentet det nuvarande 4 mom. utan att det ändras i sak. Även 3 mom. motsvarar den nuvarande praxisen i sak. De som deltar i examen för fordonskombination i kategori E ska uppfylla kravet på minimiålder för dragbil genom att inneha körkortet i fråga. I 4 mom. ingår ett bemyndigande att utfärda föreskrifter om körundervisning och övningskörning.

39 §. *Vem som betraktas som förare vid körundervisning och övningskörning.* I paragrafen beaktas att den ska tillämpas på övningskörning och det föreskrivs om ansvarig förare vid körundervisning och övningskörning. Paragrafen motsvarar regleringen i den nuvarande 47 § med undantag för traktorerna i 5 och 6 punkten. För kategori T krävs inget körprov, men det vore motiverat med möjlighet till körundervisning och övningskörning i enlighet med 6 punkten. För vissa traktorer i fordonskategori T3 som föreslås ingå i kategori AM krävs körprov, och i fråga om dem tillämpas bestämmelserna i 5 punkten. Detta är särskilt motiverat i fråga om dessa traktorer i fordonskategori T3, eftersom man antar att det blir vanligare med olika fordon som hör till denna kategori. Det som föreskrivs om körundervisning för förare i paragrafen gäller i enlighet med vad som konstaterats i 34 § 1 mom. även förare som ges manöverutbildning.

40 §. *Fordon och andra undervisningsredskap som används i undervisningen och vid övningskörning.* Paragrafen motsvarar den reglering som ingår i den nuvarande 48 § kompletterad med övningskörning. Kraven gäller även fordon som används i bilskoleundervisning. Enligt 1 mom. ska fordonet uppfylla kraven på kategorin i fråga och i kategori AM kraven på fordonskategorin. I fordonet ska vid behov krävas särskilda manöverorgan i form av en pedal som påverkar färd bromsen för läraren eller vid övningskörning för den som handleder övningskörningen. I bilskolebilar ska det inte längre krävas kopplingspedal, men det finns inget som hindrar att sådan monteras. Monteringen av pedaler ska inte förutsätta särskilt godkännande eller ändringsbesiktning. Kraven är enhetliga inom både undervisning med undervisningstillstånd och bilskoleundervisning.

I 2 mom. ingår bestämmelser om andra undervisningsredskap än fordon som används vid körundervisning och övningskörning samt annan undervisning. De är simulatorer som också kan användas för den föreskrivna körundervisningen på det sätt som närmare föreskrivs genom förordning av statsrådet. Undervisningsredskapen och de program som används i dem ska motsvara kraven på respektive kategori. I 2 mom. kvarstår kravet på att utbildning för grupp 2 ska basera sig på en godkänd läroplan. Det ska inte längre krävas att simulatorerna är god-

kända av myndigheterna. I utbildning för kategori B som gäller att upptäcka risker ska det i enlighet med vad som konstaterats ovan vara endast delvis möjligt att använda simulator, och syftet med detta är att säkerställa att man får en fordonskänsla.

I 3 mom. föreslås en bestämmelse om virtuell undervisning. Momentet innehåller en bestämmelse om undervisning som ges med hjälp av en teknisk anslutning, vilken motsvarar den bestämmelse som för närvarande ingår i förordning. Förbindelsen ska göra det möjligt att identifiera eleven och växelverkan i realtid. En bestämmelse som motsvarar teknisk anslutning tillämpas också på simulatorundervisning. Kravet gäller undervisning enligt körkortslagen som det föreskrivs om i 35–37 § och som är en förutsättning för att man ska få delta i förarexamen. I 4 mom. ingår bemyndiganden att utfärda närmare bestämmelser. Bestämmelser om fordon och andra undervisningsredskap och användningen av dem i utbildningen får utfärdas genom förordning av statsrådet. Genom förordning utfärdas till exempel en bestämmelse om att i den praktiska utbildning som avses i 35 § 2 mom. får simulator användas endast delvis. Även i körundervisning för tunga fordon ska simulatoranvändningen fortfarande vara begränsad. Det föreslås att Trafiksäkerhetsverket bemyndigas att utfärda tekniska föreskrifter om simulatorer och andra undervisningsredskap. Den tekniska utvecklingen är snabb och därför är det motiverat med ett bemyndigande att utfärda föreskrifter för att förfarandet ska vara smidigt.

41 §. Genomförandet av körundervisningen och övningskörningen. Paragrafen motsvarar i grund och botten den nuvarande 49 § kompletterad med övningskörning. I 1 mom. föreslås en bestämmelse om det kunnande som krävs av den som avlägger körkort samt om det ansvar som läraren eller den som handleder övningskörningen har för att bedöma kunnandet innan man ger sig ut i trafiken. Den som avlägger körkort ska ha baskunskaper, till exempel kunna trafikreglerna, och ha tillräcklig förmåga att manövrera fordonet. Vid utbildning med undervisningstillstånd ingår i dessa baskunskaper också den säkerhetsinriktade utbildning som avses i 35 § 1 mom. och som är en förutsättning för att den som är ny i trafiken ska få undervisning och övningsköra. Kravet utgör inget hinder för att inleda förfarandet för undervisningstillstånd och påbörja annan utbildning. Att användningen av undervisningstillstånd utvidgas från traditionell undervisning till övningskörning tillsammans med att kraven för undervisningstillstånd lättas ut talar för kravet. Kravet på nämnda utbildning gäller endast det första körkortet. Till följd av de föreslagna ändringarna har handledaren, i synnerhet om de är flera, inte nödvändigtvis information om den utbildning som erhållits när man ger sig ut för att övningsköra. Den som handleder den som ger sig ut för att övningsköra ska försäkra sig om att det finns förutsättningar för körning i trafiken. I praktiken ska den som är med om körundervisningen eller handledningen bedöma kunskaperna hos den som avlägger körkort till exempel enligt trafikmiljön och trafiksituationerna längs den planerade övningsrutten. Genom förfarandet med undervisningstillstånd engagerar sig tillståndssökanden i undervisningen och handledningen av övningskörningen och åtar sig det ansvar för hänför sig till dessa uppgifter. Exempelvis när det första körkortet avläggs ska utbildningsintyget vid sidan av undervisningstillståndet medföras vid körning och på begäran uppvisas vid trafikövervakning. Utbildning innan man kör i trafiken stödjer utvecklandet av en ansvarsfull körstil. När det gäller yrkesutbildning kan utbildningen placeras in friare.

I anslutning till bestämmelserna om den ansvariga föraren föreskrivs det i 2 mom. om dennes plats i fordonet. Bestämmelserna ändras inte i sak. Bestämmelserna om körundervisning tillämpas också på manöverutbildningen. I 3 mom. ingår bestämmelser om fordon som kräver separata anordningar för körinstruktioner mellan den som avlägger körkort och läraren eller handledaren. Bestämmelsen ändras inte i sak. Till 2 och 3 mom. fogas bestämmelser om körundervisning och övningskörning med traktorer i kategorierna T och AM, även om körprov inte ingår i examenskraven för kategori T på samma sätt som för vissa traktorer i fordonskategori T3. Bestämmelsen är nödvändig eftersom man bedömer att även ibruktageandet av olika fordon som hör till kategori T kommer att öka, vilket framhäver behovet av att beakta körun-

dervisning och övningskörning i bestämmelserna. I momentet ingår också en bestämmelse om utrustning för körning för den som avlägger körkort. Det är i första fråga om kläder i anslutning till säkerheten som skyddar föraren, till exempel om motorcykeln välter.

I 4 mom. föreslås en bestämmelse om simulatorundervisning. Momentet gäller lagstadgad utbildning. De föregående momenten gällde traditionell undervisning och övningskörning med fordon. Annan än lagstadgad körundervisning och övningskörning regleras inte längre. Vid körundervisning och övning med simulator ska det vara möjligt att gå till väga på samma sätt som vad som för närvarande föreskrivs om teoriutbildning inom utbildningen vid bilskola. Om läraren inte befinner sig i samma lokal som den som han eller hon handleder, kan förbindelse upprättas med hjälp av en teknisk anslutning. Läraren kan finnas i ett kontrollrum eller i andra ändan av en distansförbindelse nära intill. Förbindelsen ska dock uppfylla kraven i 40 § på tillförlitlig identifiering av eleven och dubbelriktad växelverkan. Förfarandet gör det möjligt att till exempel handleda och övervaka flera elever samtidigt. I 5 mom. ingår ett bemyndigande för Trafiksäkerhetsverket att utfärda närmare föreskrifter om genomförande av körundervisningen och övningarna när olika redskap används, till exempel föreskrifter som gäller läraren när simulator används i undervisningen. Dessutom kan verket utfärda föreskrifter om anordningar som behövs för att ta emot körinstruktioner.

42 §. Förutsättningar för undervisningstillstånd för körkort i grupp 1. I 1 mom. föreskrivs om förutsättningarna för att bevilja undervisningstillstånd för körundervisning och handledning av övningskörning för körkort i grupp 1. Undervisningstillstånd kan också beviljas för körundervisning som är ett villkor för att övningstillstånd för motorcykel ska beviljas. Det finns inget hinder för att ansöka om tillstånd för enbart handledning av övningskörning, men i tillståndet begränsas det inte till enbart övning eftersom tillståndskriterierna är de samma. Kravet på minimiålder i 1 punkten är oförändrat. I fråga om mopedundervisning stiger åldersgränsen. Kravet i 2 punkten på körkortets giltighetstid förlängs på grund av de föreslagna lättnaderna i tillståndsvillkoren. Sökanden ska ha ett körkort som motsvarar undervisningskategorin. Som körkort godkänns körkort utfärdade i Finland och andra EU- och EES-stater. Andra körkort ska bytas ut till ett finländskt innan undervisningstillstånd beviljas. Körerfarenheten kan basera sig även på något annat körkort, men syftet med förfarandet är att bemöta alla tillståndshavare enhetligt. Genom kravet säkerställs att tillståndshavarna registreras och övervakas i enlighet med enhetliga krav. Kategorin bestäms enligt körkortskategorin och i kategori AM enligt fordonskategorin. Provet för lärare med undervisningstillstånd slopas. Kravet i 3 punkten, att sökanden inte får ha körförbud eller temporärt körförbud, är oförändrat. I 4 punkten ingår ett krav som motsvarar nuläget på att tillståndshavaren till sin personliga egenskaper ska vara lämplig, vilket bestäms på nuvarande sätt utifrån brottslig bakgrund och andra anteckningar i myndigheternas register.

I 2 mom. görs det möjligt att vid undervisning och handledning av övningskörning för kategori AM vid sidan av körkort som motsvarar fordonskategorin ha körkort för motorcykel när körkort för moped avläggs och körkort för bil när körkort för lätt fyrhjulig avläggs. Dessutom godkänns körkort för bil även vid undervisning med moped, vilket avviker från nuvarande praxis. Körkort krävs emellertid, så rätt att köra moped som förvärvats utan körkort godkänns inte. De som avlägger körkort för tvåhjuliga fordon bemöts likvärdigt vid förändringen i det avseendet att undervisningstillstånd för motorcykel kan beviljas på grund av körrätt för kategori A, som har förvärvats genom körkort för bil. Vid mopedundervisning ska kontakten med den som avlägger körkortet skötas med tekniska hjälpmedel, vilket också kan ske från bil.

43 §. Förutsättningar för undervisningstillstånd för körkort i grupp 2. När det gäller tunga fordon ska undervisningstillstånd i enlighet med 1 mom. kunna användas endast om undervisningen ges genom läroavtal för examensutbildning inom transportbranschen i samband med sådan av arbetsgivaren given utbildning som är jämförbar med yrkesutbildning för bilförare,

vilket motsvarar nuvarande praxis. I bestämmelsen beaktas behoven av att ändra benämningarna i anslutning till reformen av yrkesutbildningen. Kriterierna för att bevilja tillstånd i 2 mom. är oförändrade.

44 §. Beviljande av undervisningstillstånd och undervisningstillståndets giltighetstid. Paragrafen motsvarar regleringen i den nuvarande 42 §. Till följd av att tidpunkten då körundervisningen inleds tidigareläggs förlängs i 1 mom. giltighetstiden för undervisningstillstånd för kategori B med ett år jämfört med nuläget. Tillstånd kan beviljas tidigast då den som avlägger körkort är 16 år. I fråga om de andra kategorierna ger de nuvarande tidsfristerna tillräckligt med tid för undervisningsprocessen, och därför föreslås inga ändringar i dem. I momentet ingår en hänvisning till minimiåldern för körundervisning i trafiken, eftersom i kategori AM kan tillstånd beviljas före nämnda tidpunkt.

I 2 mom. föreslås begränsningar som gäller beviljandet av tillstånd och som förblir oförändrade. Erhållandet av tillstånd för undervisning som ges andra än nära släktingar eller personer som man är förmyndare för är begränsat till tre tillstånd på tre år. Enligt 34 § 2 mom. är det förbjudet att använda tillståndet för kommersiell undervisning. Även bestämmelsen om att ett tillstånd kan beviljas två personer för två elever när det gäller familjer och förmyndarskap förblir oförändrad. Bestämmelsen gör det möjligt att undervisa till exempel familjens tvillingar med samma tillstånd.

I 3 mom. föreslås bestämmelser om de uppgifter som ska antecknas i tillståndet. I tillståndet ska specificeras tillståndshavaren och den som avlägger körkort samt körkortskategorin och i kategori AM även om det är fråga om körrätt för moped eller lätt fyrhjuling. Om tillståndet i fall som avses i 2 mom. beviljas för två, ska i tillståndet antecknas den lärare som utfärdar utbildningsintyget. Utfärdandet av utbildningsintyg gäller i detta fall endast körundervisning som avses i 35 § 3 mom.

I 4 mom. fortsätter tillståndets giltighet att vara bunden till avläggandet av förarexamen och i momentet ingår också en bestämmelse om möjlighet att förlänga tillståndets giltighet vid behov. I momentet ingår också en bestämmelse om att tillståndsansökan förfaller om den som gjort ansökan till exempel låter bli att lämna in en tilläggsutredning som krävs för att ansökan ska kunna behandlas.

45 §. Återkallelse av undervisningstillstånd. Paragrafen motsvarar nuvarande 44 §.

46 §. Övningsstillstånd för motorcykel. Enligt 1 mom. beviljas tillstånd fortfarande den som avlägger körkort och det ger rätt till övningskörning på egen hand. Av denna orsak betraktas den som avlägger körkort som ansvarig förare vid övningskörning. Den motorcykel som används vid övningskörningen ska motsvara den körkortskategori som avläggs. I 2 mom. föreskrivs om det föreslagna kravet på handledare för övningskörning för de allra yngsta som avlägger körkort för motorcykel med övningsstillstånd. Syftet med att en handledare utses för övningskörningen är att höja standarden på övningskörningen för att avhjälpa de brister som iakttagits i färdigheterna hos dem som skaffat körkort med övningsstillstånd. Brister har iakttagits framför allt i hanteringen av trafiksituationer. Om körkortet är det första, ingår det åter i det utbildningskrav som föreslås för alla som avlägger det första körkortet att beakta säkerhetsfaktorer. Syftet med förfarandet är att den som handleder övningskörningen ska engagera sig i handledningsuppgiften och ta ansvar för att körskickligheten i trafiken utvecklas och följa hur körfärdigheterna utvecklas, även i trafiken.

Kravet på någon som handleder övningskörningen gäller i praktiken sådana som avlägger körkort för lätt motorcykel med övningsstillstånd och som inte har fyllt 18 år. För att få övningsstillstånd, liksom körkort, krävs vårdnadshavarens samtycke. På samma sätt som i 9 § 2 mom.

räcker det även i detta fall med samtycke av en vårdnadshavare. I vartdera fallet ska samtycket visas upp i samband med att man deltar i examen. Då i första hand föräldrar anses undervisa med undervisningstillstånd, kan föräldrarna även i stor utsträckning handleda övningskörning med motorcykel med övningstillstånd. I annat fall ska handledaren vara godkänd av vårdnadshavaren och kan nämnas till exempel i samtycket. I 3 mom. ingår ett bemyndigande att utfärda närmare bestämmelser och övningskörning och handledning av den genom förordning av statsrådet.

47 §. Beviljande av övningstillstånd för motorcykel. Det föreslås att villkoren för att bevilja övningstillstånd ändras till följd av kravet på en handledare vid övningskörning och de föreslagna ändringarna i utbildningskraven. Enligt 1 mom. beviljas tillstånd på ansökan av den som avlägger körkort, eftersom tillståndet ger rätt till övningskörning på egen hand oberoende av kravet på handledare. Den som avlägger körkort måste fortfarande uppfylla körkortskraven med undantag för avläggande av körprov. Han eller hon ska också uppfylla kraven på körkortstillstånd, körundervisning, teori- och manöverprov i den aktuella körkortskategorin och får inte ha eller ha haft körförbud under de fem föregående åren. Till denna del är kraven oförändrade. En ny sak som krävs är att den som handleder övningskörningen ska nämnas i vårdnadshavarnas samtycke, om sökanden är minderårig i enlighet med 46 § 2 mom. Även den utbildning som hänför sig till det första körkortet krävs, om det är fråga om det första körkortet. I 2 mom. föreslås en bestämmelse om undantag på grund av erfarenhet, vilken befriar den som ansöker om övningstillstånd från att avlägga teoriprov. Kategorin kan höjas genom körprov, om personen i fråga har två års erfarenhet av följande lägre motorcykelkategori, och i enlighet med detta ska teoriprov inte heller krävas på nytt när övningstillstånd beviljas på denna grund. Bestämmelser om krav på körprov i stället för det nuvarande utbildningskravet ingår i 53 § 2 mom. om examen.

I 3 mom. föreskrivs om de uppgifter som ska antecknas i tillståndet och om tillståndets giltighetstid. Trots att en handledare för övningskörningen ska utses behöver han eller hon inte antecknas i övningstillståndet, eftersom handledarens närvaro inte är en förutsättning för övningskörning utan för att övningstillstånd ska beviljas. Nytt tillstånd kan inte beviljas utan vägande skäl, som har utgjort hinder för att slutföra avläggandet av körkortet inom föreskriven tid. Den motorcykel som används vid övningskörningen ska motsvara den körkortskategori som är antecknad i tillståndet. I 4 mom. ingår ett bemyndigande för Trafikverket att utfärda närmare föreskrifter om det manöverprov som krävs för tillståndet.

48 §. Återkallelse av övningstillstånd för motorcykel. Paragrafen motsvarar bestämmelserna i den nuvarande 46 §.

49 §. Utbildningsintyg. Till paragrafen fogas en hänvisning till de paragrafer som innehåller utbildningskrav. Utbildningsintyget gäller utbildning enligt dessa paragrafer, som är en förutsättning för att få delta i examen, dvs. förarutbildning för grupp 2, körundervisning enligt 35 § 3 mom., utbildning för det första körkortet, utbildning om farliga situationer för kategori B och utbildning i anslutning till körförbud för nya förare. Inom utbildning för att höja motorcykelkategorin avläggs ingen examen utan uppvisat intyg är en förutsättning för att körkortet ska lämnas ut. Paragrafen tillämpas på alla som är behöriga att ge utbildning enligt lagen. I paragrafen ingår ett bemyndigande att utfärda närmare bestämmelser genom förordning av statsrådet.

50 §. Försökstillstånd. Paragrafen om försökstillstånd ändras så att den börjar gälla körkortsutbildning för grupp 2. Genom de föreslagna ändringarna utvidgas Trafiksäkerhetsverkets befogenhet att utfärda föreskrifter, och därför föreslås att verket får pröva huruvida försökstillstånd ska beviljas utan ministeriets samtycke. I lagen anges gränserna för försök. Vid försök får man avvika från de förskrivna kraven på utbildningens omfattning och genomförande för-

utsatt att den som deltar i försöket får de färdigheter som avses i lagen. Bestämmelser om utbildningens omfattning och genomförande får utfärdas genom förordning av statsrådet.

51 §. Märke för undervisningsfordon. I 1 mom. ingår en bestämmelse om märke för och annan märkning av fordon som används för körundervisning och övningskörning och i 2 mom. ett bemyndigande att utfärda närmare bestämmelser om hur märket ska användas och annan märkning av fordonet genom förordning av statsrådet. Regleringen av märket är etablerad och det finns inget behov av att ändra den. Regleringen på förordningsnivå överförs till lagen utan att den ändras i sak. Av fordon som används i verksamhet som bedrivs med tillstånd att driva bilskola ska fortfarande framgå även bilskolans namn, vilket skiljer de fordonen från fordon som används för undervisning och övningskörning med undervisningstillstånd. Märkning med bilskolans namn gäller endast körundervisning som avses i körkortslagen, och det föreslås att detta preciseras i bestämmelsen. Bestämmelsen gäller inte utbildning som ges för försvarsmaktens körkort.

5 kap. Förarexamen

52 §. Syftet med och innehållet i förarexamen. I 1 mom. föreskrivs om kraven på ett godkänt prov. Förutsättningen för ett godkänt prov ska vara att den som avlägger körkort har sådana kunskaper och färdigheter och en kör-stil som visar att han eller hon i olika trafiksituationer förmår framföra fordonet flexibelt och ansvarsfullt och utan att äventyra trafiksäkerheten. I förarens körbeteende betraktas även ekologiska och sociala aspekter, såsom att beakta trafikens miljöeffekter i samband med till exempel anskaffning och användning av bil och hur man väljer att röra sig, att förutse och ta hänsyn till andra trafikantgrupper och deras specialbehov, att förstå samspelet i trafiken och att förstå vilken inverkan det egna agerandet har som en del av trafiksystemet för att minska riskerna i trafiken. Man ska ge återkoppling på det kunnande och den körstil som visats i körprovet och då ska man behandla inte bara sådant som behöver påpekas för att utveckla körskickligheten utan också det kunnande som visats. Genom återkopplingen stöds körningen på egen hand och utvecklandet av den eller, om examensprestationen underkänns, utvecklandet av den körskicklighet som krävs för en ny examen. Till denna del hänför sig återkopplingen också till att den tilläggsutbildning som krävs för ny examen slopas i linje med de föreslagna ändringarna. I kategori B framhävs återkopplingens betydelse genom förslaget att slopa det stegvisa avläggandet av körkort.

I 2 mom. ingår vad som ska bedömas i förarexamen och som ligger till grund för prövningen av kunnandet hos den som avlägger körkort. Kunnandet ska bedömas så mångsidigt som möjligt. Innehållet i examen utvidgas till följd av de ändringar som sker i utbildningen, så att tillräcklig uppmärksamhet fästs vid de faktorer som inverkar på säkerheten. I examen ska bedömas körstilen och förmågan att framföra fordonet i enlighet med reglerna och med hänsyn till kraven på en ansvarsfull förare i olika miljöer och situationer. Beaktandet av olika faktorer som inverkar på säkerheten ska bedömas i såväl teoriprov som praktiska prov. Om trafikmiljön inte erbjuder förutsättningar att hantera tillräckligt mångsidiga trafiksituationer, ska examen utvecklas på andra sätt som kompenserar bristerna i miljön.

I 3 mom. ingår en bestämmelse om att examen som uppfylla kraven i körkortsdirektivet. I momentet ingår också ett bemyndigande att utfärda närmare bestämmelser om innehållet i examen genom föreskrifter av Trafiksäkerhetsverket.

53 §. Hur förarexamen är uppbyggd och hur den genomförs. Paragrafen innehåller krav på examensstrukturen som gäller teori- och körprovet och hur körprovet genomförs. För att få delta i körprovet förutsätts i regel att man avlagt teoriprovet. I 1 mom. föreskrivs om det teoriprovet och det körprov som ingår i examen och om undantag från dem. För kategori T avläggs fortfarande endast teoriprovet, men för traktorer i fordonskategori T3 som ingår i kategori AM

avläggs normalt teoriprov och körprov. När man höjer körkortskategorin för motorcykel på grund av två års erfarenhet räcker det med körprov. Även den nuvarande utbildningen på sju lektioner ska fortfarande kunna användas som alternativ i enlighet med 35 § 4 mom. Närmare bestämmelser som i sak motsvarande de nuvarande överförs från förordningsnivå till lagen.

I 2 mom. föreskrivs närmare om körprov och manöverprov samt om förutsättningarna för att få delta i körprov. Ett separat manöverprov kan ingå i körprovet. Så är fallet vid examina för fordonskombinationer och motorcykelexamina. Till skillnad från nuläget ska man avlägga teoriprov och körprov i trafiken för att få körkort för moped. I momentet ingår också en bestämmelse om teoriprov. I övrigt ändras inte bestämmelserna i sak.

I 3 mom. föreskrivs om kraven på de fordon som används i körprovet. Kravet stämmer överens med kravet på undervisningsfordon och förutsätter endast bromspedal oberoende av vem som ger undervisningen. Kravet behövs i synnerhet eftersom i enlighet med vad som konstaterats ovan i de viktigaste förslagen har den som tar emot körprovet inte tillgång till samma kunskap om examinandens körförmåga, och därför förutsätter samtliga parters säkerhet pedaler. Ett bemyndigande att utfärda närmare bestämmelser ingår i 4 mom. Det föreslås att närmare bestämmelser utfärdas genom förordning av statsrådet i stället för genom kommunikationsministeriets förordning, som för närvarande. Till följd av de ändringar som föreslås i lagen upphävs ministeriets förordning, eftersom det inte längre finns något bemyndigande att utfärda förordning. I övrigt ändras inte momentet i sak.

I 4 mom. ingår ett bemyndigande att utfärda bestämmelser om körprovets längd och mottagningen av dem samt om en särskild pedal för förarprovaren genom förordning av statsrådet. Pedal har inte krävts, om den som avlägger körkort anses ha förvärvat tillräckliga förarfärdigheter genom det kort som han eller hon redan har. Förfarandet har följt bestämmelserna om undervisning. I fortsättningen ska pedal krävas såsom för närvarande på fyrhjulingar, motorcyklar och bilar samt när traktorkort för kategori AM avläggs. Förarprovarens plats är i allmänheten bredvid den som avlägger provet, och den ska då utrustas med pedal liksom vid undervisningskörning. På motorcyklar och i andra motsvarande fordon, där sitsarna är efter varandra, krävs pedal endast om förarprovaren är med på fordonet. Ett alternativt sätt att ta emot provet är att köra efter med ett annat fordon, och då behövs inga separata pedaler. Körprov för motorcykel tas emot efter att man kör efter examinanden. När körkort för tunga fordon avläggs på grund av tidigare färdigheter har det inte krävts extra pedaler, om examinanden har körrätt för lastbil i kategori C. I kategori B föreslås att körprovet förlängs, vilket genomförs genom ändringar på förordningsnivå. Krav på körprovets längd ingår i förordning. Den nuvarande minimilängden är 45 minuter och det föreslås att tiden utökas med 15 minuter för att det ska vara möjligt att bedöma körskickligheten på ett mångsidigare sätt. I momentet ingår dessutom bemyndigande att utfärda närmare bestämmelser om examensfordon. Genom förordning av statsrådet får bestämmelser utfärdas om även andra krav på examen. I momentet ingår också bemyndigande för Trafiksäkerhetsverket att utfärda föreskrifter om de praktiska kraven på examina. Bemyndigandet att utfärda närmare föreskrifter om körprov stryks, eftersom ett motsvarande bemyndigande redan ingår i 19 §. I enlighet med vad som konstateras i 3 mom. intas närmare bestämmelser om examensfordon i förordning av statsrådet. I övrigt är bestämmelserna i momentet oförändrade i sak.

54 §. Förutsättningar för att delta i förarexamen. I 1 mom. samlas alla förutsättningar för att delta i examen, även de som för närvarande finns på förordningsnivå. Ändringarna är en följd av de ändringar som föreslås i utbildningskraven. Utbildning som avses i 4 punkten är den i paragraferna nämnda säkerhetsinriktade utbildningen och det i 35 § 3 mom. avsedda kravet på körundervisning som ska påvisas med utbildningsintyg i anslutning till körkort för motorcykel och körkort för i bil i kategori B. Till denna del är kraven oförändrade i sak. Till momentet fogas en ny 8 punkt om vårdnadshavarens samtycke, som krävs av den som är under 18 år och

som deltar i examen då minimiåldern för körkort understiger 18 år. I samtycket för övnings-tillstånd för motorcykel kan också finnas uppgift om den som handleder övningen eller så kan uppgiften lämnas separat. 2 mom. är oförändrat i sak. I 3 mom. ändras hänvisningen till 1 mom. på grund av den nya kategoriindelningen. Teoriprovet får avläggas innan minimiåldern uppnåtts endast i det fallet att det inte utgör grund för körrättens inträde. Om kravet är avlagt körprov eller om körprovet består av enbart manöverprov, inträder körrätten i enlighet med detta och man kan få delta i teoriprovet innan man uppnått minimiåldern för körkort. I momentet ingår också en hänvisning till 5 § 2 mom. Det gäller deltagande i examen när en person genomgår yrkesinriktad förarutbildning som uppfyller kraven i lagen om transportservice utan att ha förvärvat den grundläggande yrkeskompetens som krävs för att åldersgränsen ska kunna sänkas. Yrkeskompetens som förvärvats på något annat sätt än genom yrkeskompetensutbildning i snabbare tempo är ett villkor för att det lägre ålderskravet ska tillämpas.

Till paragrafen fogas ett nytt 4 mom. som innehåller ett undantag från den utbildning som avses i 1 mom. 4 punkten på grund av att den som deltar i examen tidigare har haft motsvarande körkort som utfärdats i Finland eller en annan EU- eller EES-stat eller motsvarande körkort som utfärdats i någon annan stat. På grund av tidigare körkort krävs till exempel inte utbildning för det första kortet och utbildning i att upptäcka risker för kategori B. När körkortet byts ut till ett finländskt krävs således inte utbildning i att upptäcka risker för kategori B, eftersom den hänför sig till avläggande av körkort för kategori B i Finland. I momentet ingår dessutom en bestämmelse som säger att om utbildning för grupp 2 som avses i 1 mom. 4 punkten har fåtts genom körkort eller yrkeskompetens för tunga fordon som den som deltar i examen har från tidigare ska detta körkort eller denna yrkeskompetens vara i kraft. Bestämmelserna motsvarar i sak nuvarande praxis.

5 mom. motsvarar det nuvarande 4 mom. Genom förordning av statsrådet får det utfärdas närmare bestämmelser till exempel om med vilket fordon och körprov innehavaren av ett utländskt körkort kan visa sin körskicklighet när körkortet byts ut utan att behöva göra det separat för alla kategorier som han eller hon har på samma sätt som när ny körrätt förvärvas. Eller med vilket fordon körrättsinnehavaren avlägger körprov, om det bestäms att han eller hon ska visa sin körförmåga i ett körprov.

55 §. Intyg över förarexamen. Över godkänd examen ska ett intyg utfärdas som utgör bevis på körrätt innan körkortet är färdigt. I 6 § 5 mom. bestäms om examensintygets giltighetstid som bevis på körrätt. 2 mom. upphävs eftersom utbildningskraven slopas. Det ska inte längre krävas tilläggsutbildning för att få delta i examen efter att en examensprestation underkänts. I examensresponsen kan man behandla behoven av att utveckla körskickligheten.

58 §. Att köra militärfordon. I 2 mom. stryks bestämmelsen om stegvis utbildning.

60 §. Körkort utfärdat i en konventionsstat. Till 1 mom. fogas en ny 5 punkt. En förutsättning är att körkortet är i kraft i den stat eller den region där det har beviljats. I 3 mom. preciseras det inledande stycket vad gäller körkortets giltighet. 3 punkten upphävs och man avstår från kravet på sex månaders körning innan körkortet byts ut. Erfarenheten ger vid handen att sloandet av kravet inte har någon praktisk inverkan. Syftet med tiden har varit att följa personens körbeteende. Även kravet på vanlig vistelseort här är onödigt, eftersom det föreskrivs om saken i villkoren för körkortstillstånd, som personen ska uppfylla. Som en stat som tillträtt konventionen anses en stat som genom ratificering eller anslutningsanmälan har meddelat att den är delaktig i och förbinder sig att iakttä de internationella vägtrafikkonventioner som nämns i paragrafen och de krav och förfaranden som anges i dem. På denna grund är staterna särskilt införda i FN:s förteckning över konventionsstater. I övrigt föreslås inga ändringar i körkortens giltighetstid eller förfarandet vid byte av körkort. Inga ändringar föreslås i godkännandet av utländskt körkort för viss tid, men tiden räknas från det att personen förs in i befolk-

ningsregistret. Ändringen underlättar övervakningen av körkort jämfört med vad det kräver att redan ut den vanliga vistelseorten. Efter detta medför kortet inte längre rätt att köra, trots att den giltighetstid som finns antecknad på det inte har gått ut. Till följd av Ålands rätt till egen lagstiftning preciseras den reglering som gäller körkortets giltighet och godkännande till denna del. Till 6 mom. fogas ett omnämnande av att genom denna lag föreskrivs fortfarande endast om rätt att köra i Fastlandsfinland. I momentet ingår också en bestämmelse om att det land som utfärdat det utländska körkortet ska antecknas, om bytet till ett finländskt kort har skett utifrån det utländska kortet.

61 §. *Annat utländskt körkort.* I 1 mom. föreskrivs om villkoren för godkännande av andra utländska körkort. Ett villkor för godkännande av alla utländska körkort är att de inte har beviljats en person som hade sin vanliga vistelseort i Finland när kortet utfärdades. Körkortet ska vara i kraft i det land som beviljat det. För att konstatera körkortsinnehavarens uppgifter och körrätt ska latinska bokstäver användas på körkortet eller så ska körkortet åtföljas av en officiell översättning till finska eller svenska. För att uppgifterna i körkortet ska vara tillförlitliga ska den körrätt som kortet medför kunna identifieras. Av kortet ska framgå vilka fordon det ger rätt att framföra. Om körkortet saknar fotografi ska körkortet åtföljas av en identitetshandling med fotografi. Körkortsinnehavarna ska uppfylla ålderskraven och de medicinska kraven för respektive kategori.

I 2 mom. föreskrivs om godkännande av körkortet för körning här och om den tid godkännandet gäller. Körkortet godkänns inom ramen för dess giltighetstid i högst ett år efter det att personen fördes in i befolkningsregistret. Under denna tid ska körkortsinnehavaren byta ut det mot ett finländskt körkort, vilket bättre garanterar att de körkortsinnehavare som är bosatta i landet bemöts enhetligt och kan följas med hjälp av registeruppgifterna. Bestämmelserna om övervakning av hälsotillståndet tillämpas även på dessa kortinnehavare. Bestämmelser om kontroll av hälsotillståndet hos förare som har sin vanliga vistelseort i landet och deras skyldighet att visa upp läkarutlåtanden ingår i 20 §. Det nuvarande 2 mom. intas i 3 mom. och ändras inte i sak. I 4 mom. intas det nuvarande 3 mom. samt en bestämmelse om att genom denna lag föreskrivs om körkortets giltighet och godkännande av körkort endast för Fastlandsfinlands del.

62 §. *Skyldighet att lämna in körkortet i samband med att det byts ut.* Hänvisningen i 1 mom. ändras på grund av de ändringar som föreslås i godkännandet av utländska körkort.

63 §. *Tillfälligt körkort.* Det inledande stycket i 1 mom. ändras till följd av den ändring som föreslås i 61 § och 2 punkten upphävs. Det finns inget behov av att utfärda tillfälligt körkort för innehavare av körkort som avses i 61 §, eftersom det föreslås att godkännandet av körkort ändras. Ett utbytesförfarande som avviker från konventionsstaternas kort förutsätter inte heller möjlighet att utfärda tillfälligt kort. I 2 mom. upphävs begränsningarna som gäller utfärdande av tillfälligt körkort. Paragrafens 3 mom. ändras eftersom 1 mom. 2 punkten upphävs. Förslaget till 4 mom. motsvarar det nuvarande 4 mom.

77 §. *Förutsättningar för tillstånd att driva bilskola.* I 34 § föreskrivs om behov av tillstånd att driva bilskola när man driver bilskola. I 1 och 2 mom. föreskrivs om förutsättningarna för att bevilja tillstånd, som i sak är oförändrade. Regleringen som gäller innehavare ersätts med reglering som gäller sökande, eftersom det är fråga om beviljande av tillstånd och tillståndsinnehavaren måste uppfylla kraven. Kraven handlar om förutsättningar att säkerställa behörig verksamhet. Tillståndssökanden förutsätts ha tillräckliga ekonomiska förutsättningar för verksamheten, men det föreskrivs inte längre uttryckligen om undervisningslokaler, undervisningsmaterial och undervisningsredskap. När övriga förutsättningar bedöms ska även sökandens tidigare verksamhet beaktas. När sökandens oklanderlighet bedöms ska man bedöma erfarenheten av trafikbranschen och tidigare verksamhet som till exempel tillståndshavare eller

utbildningsansvarig föreståndare. När ansökan behandlas ska förutsättningarna för att bedriva verksamhet bedömas särskilt noggrant, om det har konstaterats att sökanden gjort sig skyldig till eller varit deltagit i olovlig förarutbildningsverksamhet. Till paragrafen fogas ett nytt moment, där motsvarande bedömning av förutsättningarna utsträcks till dem som är verksamma i bolagsform och dem som utövar bestämmande inflytande i sådana. De yrkesmässiga kraven för att driva bilskola bestäms genom kraven på undervisningspersonalen.

78 §. Utbildningsansvarig föreståndare. Den utbildningsansvariga föreståndarens uppgifter är i huvudsak oförändrade i 1 mom. När myndigheterna inte längre godkänner läroplanerna ansvarar bilskolans utbildningsansvariga föreståndare för de läroplaner som följs i bilskolan. Villkoren för att bli godkänd för uppgiften i 2 mom. är oförändrade med undantag för mopedundervisningen. Till 1 punkten fogas en ny d-underpunkt, där det föreskrivs om kraven på den utbildningsansvariga föreståndaren i en skola som ger enbart mopedundervisning. Alternativt ska föreståndaren ha erfarenhet av körundervisning för motorcykel eller mopedundervisning. Personen ska ha antingen körkort för motorcykel eller uttryckligen ha mopedkörkort för kategori AM eller tidigare mopedkörkort. Kör rätt för moped som förvärvats genom körkort för kategori B räcker inte. Ändringen hänför sig till de förändrade kraven på körlärare som ger mopedundervisning. Av den som ger mopedundervisning krävs i 84 § examensdelen i fråga i samband med specialyrkesexamen för tra-fiklärare. De som har förvärvat behörighet då behörigheten för mopedlärare ingick i de examensdelar som gav behörighet för kategori B i samband med speciallärarexamen i fråga behåller sin behörighet med stöd av en övergångsbestämmelse. På samma sätt behåller de sin behörighet som i enlighet med tidigare bestämmelser har förvärvat behörighet att ge utbildning för alla kategorier. I anslutning till ändringarna i utbildningskraven slopas de lägre kraven för dem som ger mopedundervisning och 3 mom. upphävs. Det inledande stycket i 3 mom. ändras genom en hänvisning för att visa vad som avses med lämplighet för uppgiften. I övrigt är de bestämmelser som gäller utbildningsansvarig föreståndare oförändrade i sak.

79 §. Att ansöka om tillstånd att driva bilskola. Till 3 punkten fogas också krav på att uppge bifirma och 4 punkten preciseras vad gäller behörighetskraven för den utbildningsansvariga föreståndaren. Av den föreslagna 3 punkten följer att alla firmor under vilka verksamheten bedrivs bör framgå.

80 §. Beviljande av tillstånd att driva bilskola och tillsynsavgift för bilskolor. 1 mom. preciseras så att lagen gäller drivande av bilskola i Fastlandsfinland och att i tillståndet ska antecknas den grupp för vilken utbildning ges. I tillståndet antecknas de grupper för vilka det medför rätt att ge utbildning. Enligt 2 mom. kan tillståndet i grupp 1 begränsas till utbildning för motorcyklar eller mopeder. I 3 mom. upphävs tillståndsvillkoren och begränsningarna som gäller undervisningslokaler och undervisningsredskap samt gruppstorlek. Till paragrafen fogas ett nytt moment, som gäller den tillsynsavgift som tas ut av innehavare av tillstånd att driva bilskola. Tillsynsavgiften ersätter avgiften för beviljande av tillstånd och dessutom tas avgiften ut för varje kalenderår som tillståndet att driva bilskola är i kraft. Avgiften gäller alla innehavare av tillstånd att driva bilskola och täcker tillsynskostnaderna. I enlighet med momentet får avgiften drivas in utan särskilt beslut. Avgiften har uppskattats bli 100 euro och det föreskrivs särskilt om den i beslutet om Trafiksäkerhetsverkets prestationer. I 5 mom. föreskrivs om ansökan som förfaller av en orsak som beror på sökanden.

81 §. Tillsyn över bilskolor. Paragrafen och rubriken för den ändras. I 1 mom. ingår bestämmelser om tillsyn. Tillsynen kan skötas som en serviceuppgift genom att den kombineras med mottagandet av förarexamina så att förarexamensmottagaren ansvarar för de praktiska tillsynsåtgärderna. Ansvar och beslutanderätten i fråga om tillsynen vilar dock på Trafiksäkerhetsverket. I 2 mom. ingår ett bemyndigande för verket att anlita en utomstående expert, om det är nödvändigt för att övervaka förarutbildnings- och examenssystemets funktionsduglighet och

en bestämmelse om ansvar för verksamheten. I 3 mom. ingår bestämmelser om tillsynen och tillståndshavarens skyldigheter att genomföra tillsynen. Momentet innehåller också en bestämmelse om att verksamheten ska ordnas så att tillsynen kan genomföras i samtliga lokaler och fordon som används för verksamheten. Av denna orsak kan för verksamheten inte användas sådana lokaler som används för boende av permanent natur och som enligt 10 § i grundlagen om skydd för hemfriden är undantagna från tillsynsmöjligheter. Paragrafen gäller verksamhetsidkaren, grundlagens bestämmelse den som utför tillsyn. I 4 mom. föreskrivs om de anmälningar och skyldigheter som hänför sig till utbildning enligt körkortslagen.

82 §. Anmälningar som gäller bilskoleverksamhet. I paragrafen föreskrivs om anmälningar som gäller verksamheten. De anmälningar som föreskrivs i 1 mom. gäller tillståndspliktig utbildning. I 2 mom. ingår förfarandet vid oförutsett byte av den utbildningsansvariga föreståndaren och i 3 mom. förfarandet när tillståndshavaren försätts i konkurs. I 4 mom. ingår bestämmelse om uppgifter som ska införas i registret. De föreslagna bestämmelserna är oförändrade i sak.

84 §. Undervisningspersonal. Till 1 mom. fogas som krav för mopedundervisning att man har åtminstone körkort för moped. Körrätten kan inte ha förvärvats på grund av körkort för bil. Alternativt godkänns körkort för motorcykel. Till 2 mom. fogas en bestämmelse om tilläggskrav på den som ger mopedundervisning, vilken förtydligar behörighetsvillkoren för dem som ger den utbildningen. Av den som ger mopedundervisning krävs i överensstämmelse med behörighet som förvärvats genom andra examensdelar att man avlagt den examensdel som gäller mopedundervisning enligt grunderna för specialyrkesexamen för trafiklärare. Ändringen av momentet fråntar inte dem behörigheten som har förvärvat den i samband med behörighet för kategori B i enlighet med de tidigare examenskraven för specialyrkesexamen. En bestämmelse om detta intas bland övergångsbestämmelserna. Även de rättigheter som förvärvats genom tidigare trafiklärartillstånd kvarstår i enlighet med vad som konstateras i övergångsbestämmelserna. I momentet upphävs bestämmelsen om begränsning av effekten hos en motorcykel i kategori A, eftersom de sista körkortet för kategori A med begränsad effekt i två år kunde beviljas den 18 januari 2013. I 3 mom. upphävs den undantagsreglering som gäller mopedundervisning. I 4 mom. görs en ändring som beror på reformen av yrkesutbildningen. I 5 mom. stryks kravet på att den undervisningsansvariga föreståndaren och lärarna ska visa sin behörighet för förarexamensmottagaren. Behörigheterna framgår av bilskolans aktuella förteckning. I övrigt är paragrafen oförändrad i sak.

85 §. Undervisningslokaler, undervisningsmaterial och undervisningsredskap. Paragrafen upphävs när kraven på undervisningsrymten och godkännandet av dem slopas. Bestämmelser som motsvarar de nuvarande bestämmelser i paragrafen om det att undervisning för grupp 2 ska basera sig på en godkänd läroplan och att fordonen och andra undervisningsredskap för körundervisningen ska vara lämpliga för undervisningen ingår i 40 §.

86 §. Anmälan om elever vid bilskolan och elevbokföring. Paragrafen upphävs och motsvarande bestämmelser överförs till den föreslagna 81 §.

87 §. Konkurs för innehavare av tillstånd att driva bilskola. Paragrafen upphävs och motsvarande bestämmelser överförs till den föreslagna 81 §.

88 §. Trafiklärartillstånd. 1 mom. preciseras vad gäller den behörighet som ingår i trafiklärartillståndet. Tillståndet medför alltid rätt att ge körkortsutbildning för bil i kategori B och lätt fyrhjulning i kategori AM, vilket motsvarar den behörighet som de obligatoriska examensdelarna 3.1 och 3.2 i specialyrkesexamen för trafiklärare enligt 2 mom. 2 punkten ger. Eftersom traktorer i fordonskategori T3 vilkas konstruktiva hastighet överstiger 40 och är högst 60 kilometer i timmen föreslås ingå i samma 4 § 1 mom. 1 punkten underpunkt b som lätta fyr-

hjulingar, måste trafiklärtillståndet ge behörighet för utbildning även med sådana fordon. Enligt förslaget ska körkort för kategori AM (AM121), som ger rätt att köra dessa fordon, kunna avläggas med vardera fordonet. Bestämmelser om tilläggskrav för andra kategorier och mopedul utbildning i kategori AM ingår i 84 § 2 mom.

90 §. Återkallelse av trafiklärtillstånd och tilldelning av varning. Hänvisningarna i 1 mom. 1 och 2 punkten korrigeras till att avse 88 § 2 mom. i stället för 88 § 1 mom.

94 §. Olovligt bedrivande av förarutbildning. Det föreslås att straffbestämmelsen ändras på grund av den bestämmelse om yrkesmässig eller kommersiell utbildning som föreslås i 34 §. Det är även straffbart att ge körundervisning eller handleda övningskörning yrkesmässigt eller kommersiellt mot penningersättning eller något annat vederlag utan tillstånd att driva bilskola. Genom ändringen preciseras skillnaderna mellan verksamhet som bedrivs med tillstånd att driva bilskola och undervisningstillstånd och förebyggs den grå ekonomin.

97 §. Dispens. Dispensförfarandet lättas upp genom att kravet på vägande skäl för att bevilja dispens slopas. Dispens kan enligt 1 mom. fortfarande beviljas utifrån Trafiksäkerhetsverkets helhetsbedömning och även med beaktande av familjens hela situation. När den sökandes körkortsbehov bedöms kan som särskilda skäl beaktas långa avstånd, de tillgängliga kollektivtrafikförbindelserna och möjligheterna att utnyttja dem samt andra skäl i anslutning till förbindelserna som utgör hinder för resor i anslutning till arbete, arbetspraktik eller studier eller andra motsvarande nödvändiga resor, eller, till följd av oförutsedda förändringar i familjens situation, för att sköta familjens nödvändiga ärenden eller idka näring. När man bedömer om särskilda skäl föreligger ska hänsyn tas till andra transportmöjligheter och tillgängliga lösningar samt de resor som ska företas och hur nödvändiga de är för sökandens möjligheter att skaffa sig ett yrke och hitta sysselsättning eller av någon annan orsak, till exempel familjens näring. Behovet ska bedömas och när dispens beviljas kan den i enlighet med 3 mom. begränsas med villkor som fogas till dispensbeslutet.

Den maximala tiden för dispens ska enligt 2 mom. vara ett år. I bestämmelsen beaktas att hela tiden vid behov ska kunna utnyttjas. Den tidigaste tidpunkten för att få delta i förarexamen och förvärva körkort ska vara när man fyller 17 år. Även om det föreslås att minimiåldern för att få påbörja förarutbildningen sänks till 16 år, är det motiverat att dispensbehovet prövas och beslutet fattas sker först närmare förvärvandet av körkort. Ansökan ska göras gemensamt av sökanden och vårdnadshavaren. I 3 mom. förutom en eventuell begränsning av körningarna även skyldighet att medföra dispensbeslutet under körning och att visa upp det vid trafikövervakning. Personen ska således i praktiken ha körkortet och åldersdispensbeslutet med sig under körning, och på basis av dem kan körrätten och åldersdispensbeslutet också kontrolleras i registersystemet. Om dispensens giltighet inte har begränsats geografiskt, gäller den i hela landet.

I 4 mom. föreslås ett bemyndigande enligt vilket Trafiksäkerhetsverket får utfärda närmare föreskrifter om ansökan om åldersdispens, de blanketter som ska användas vid ansökan och de bilagor som behövs till ansökan. Trafiksäkerhetsverket kan också fastställa den blankett som ska användas för ansökan. Till exempel läroanstaltens eller arbetsgivarens intyg över behovet att färdas kan vara sådana bilagor till ansökan som kan ligga till grund när beviljandet av dispens övervägs.

108 §. Övergångsbestämmelser om kortvarigt körkort. Paragrafen upphävs på grund av de ändringar som gäller stegvis förarutbildning för kategori B.

Ikraftträdandebestämmelser

Lagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2018. Den föreslagna lagen har beröringspunkter med de bestämmelser om yrkeskompetens för förare av tunga fordon och förvärvande av kompetensen som föreslås bli överförda till lagen om transportservice. Genom förvärvandet av yrkeskompetens kan man påverka till exempel minimiåldern för förare av tunga fordon, och därför är det motiverat att lagändringarna träder i kraft samtidigt. Det föreslås dock att 61 § i lagen träder i kraft den 1 februari 2018. Det är motiverat att bestämmelserna som gäller godkännandet av de utländska körkort som avses i paragrafen ska träda i kraft så snart som möjligt efter det att lagen har antagits och blivit stadfäst.

Enligt 2 mom. i kraftträdandebestämmelsen ska utbildning för det första körkortet inte krävas, om avläggandet av körkort har påbörjats före lagens ikraftträdande till exempel genom att förarutbildningen inletts. Även körkort som avlagts i enlighet med de tidigare bestämmelserna undanröjer utbildningsskyldigheten. Även godkänd förarexamen innan körkortet lämnats ut uppfyller kravet på tidigare körkort. Körrätten börjar när körkortet eller intyget över godkänd förarexamen lämnas ut.

I 3 mom. ingår en bestämmelse som har att göra med att de nya kraven på säkerhetsutbildning tillämpas i examen för kategori B genast efter lagens ikraftträdande. Förfarandet gäller fall där den förarutbildning som förutsätts för att få delta i examen har erhållits före lagens ikraftträdande och den planerade examenstidpunkten infaller genast efter ikraftträdandet. Utbildningskravet för det första körkortet gäller inte i enlighet med 2 mom., men utbildning i att upptäcka risker ska krävas, eftersom det anses viktigt att alla förare får den oberoende av tidigare utbildning och dess omfattning. Syftet med bestämmelsen är att förhindra att deltagandet i examen fördröjs efter lagens ikraftträdande på grund av detta utbildningskrav. Eftersom det inte går att samordna systemen så att det efter lagens ikraftträdande skulle gå att ålägga dem som avlägger examen att genomgå utbildning, ska utbildningen krävas av alla som deltar i examen efter lagens ikraftträdande, även av dem som har börjat avlägga förarexamen till exempel genom att avlägga teoriprovet. Den föreslagna bestämmelsen gör det möjligt att förbereda sig på utbildningskravet innan lagen träder i kraft. Förutsättningen för att anta elever till utbildningen är att lagen efter riksdagsbehandlingen stadfästs att träda i kraft och publicerats i författningssamlingen på behörigt sätt, så att det är säkert att lagändring träder i kraft. Bestämmelsen gör det möjligt att undantagsvis delta i utbildningen före examen och övningsdelen. På detta sätt är det möjligt att använda utbildningsintyget över fördjupningsdelen inom två månader efter lagens ikraftträdande. Undantagsförfarandet är avsett att användas alldeles i slutet av förarutbildningen, då den som avlägger körkort har de förutsättningar som behövs för att delta i examen och även i utbildningen. Till denna del motsvarar förfarandet den föreslagna utbildningen i att upptäcka risker och tidpunkten för den. Eftersom den som avlägger körkort inte har körrätt, måste utbildningen till denna del anpassas till kraven på den grundläggande utbildningen. Vid utbildningen betraktas lärare som förare och fordonet ska uppfylla kraven på undervisningsfordon.

Enligt 4 mom. i kraftträdandebestämmelsen ska den skyldighet att genomgå fördjupningsdelen som hänför sig till körrätt för kategori B som förvärvats före lagens ikraftträdande fullgöras även efter ikraftträdandet. Om intyget inte lämnas in till Trafiksäkerhetsverket inom utsatt tid efter det att körrätten förvärvats, utgör det såsom nuförtiden enligt 54 § 4 mom. ett hinder för att avlägga en examen för att ha ett körkort för bil. samt uppfylls kriterierna för körförbud tills vidare om personen påträffas körande bil. Övningsdelen behöver inte genomgås. Skyldigheten kan också fullgöras genom att man genomgår utbildning i att upptäcka risker enligt denna lag. Intyget krävs för att den ovan avsedda examen kan avläggas och i fråga om körförbud ska intyget visas upp för polisen för att återfå körkortet. Till körrätt som förvärvas efter lagens ikraftträdande hänför sig inte längre utbildning som genomgås senare, eftersom motsvarande utbildning ska fås innan examen avläggs. Genom bestämmelsen säkerställs att alla som avlägger körkort för kategori B får utbildning i att upptäcka risker.

RP 146/2017 rd

Enligt 5 mom. i ikraftträdandebestämmelsen ska den som meddelats körförbud tills vidare före lagens ikraftträdande visa upp antingen intyg över undervisning inom fördjupningsdelen eller i denna lag avsedd utbildning i att upptäcka risker för att återfå körkortet. Inte heller i detta fall ska övningsdelen krävas.

Enligt 6 mom. i ikraftträdandebestämmelsen förfaller körrätten i enlighet med de normala bestämmelserna om när körrätten förfaller, om utbildningsintyget inte lämnas in inom fem år. För att återfå körrätten ska man både avlägga ny examen och genomgå den föreskriva utbildningen i att upptäcka risker.

I 7 mom. i ikraftträdandebestämmelsen ingår en bestämmelse om tillämpning av utbildningskravet i anslutning till körförbud för nya förare. Sådana gärningar som begåtts efter lagens ikraftträdande ska beaktas. När körkortet återlämnas ska utbildning inte krävas av dem som meddelats körförbud för tidigare gärningar.

I 8 mom. i ikraftträdandebestämmelsen ingår bestämmelser om den körrätt som ingår i körkort för kategori LT, som stryks i körkortsklassificeringen, och om kategorianteckningar som ska göras i körkortet när körkortet förnyas eller när man ansöker om duplett av körkort. Kategori LT täcker kategori T och de traktorer som hör till kategori AM. En synlig anteckning om kategori som gäller traktorer görs på körkortet endast i det fallet att körkortet upptar en anteckning om kategori LT och förvärvande av den. Denna antecknas på körkortet om kategorin har förvärvats separat och körrätten inte har förvärvats till exempel genom körkort för lastbil.

Enligt 9 mom. i ikraftträdandebestämmelsen behåller de som avlagt specialyrkesexamen för trafiklärare i enlighet med de tidigare grunderna för specialyrkesexamen för trafiklärare från 2010 sin rätt att ge utbildningen i fråga med det trafiklärartillstånd som beviljats på grund av nämnda examen, trots att det för mopedundervisning enligt denna lag krävs inte bara trafiklärartillstånd utan också en examensdel som avlagts enligt de nuvarande examensgrunderna. Enligt de tidigare examensgrunderna förvärvades behörighet för mopedundervisning genom specialyrkesexamen och det fanns ingen särskild examensdel för detta ändamål. Bestämmelser om andra trafiklärartillstånd som beviljats i enlighet med trafikministeriets föreskrifter på grund av avlagd trafiklärarexamen och den behörighet som de medför ingår i 103 § i körkortslagen.

I 10 mom. i ikraftträdandebestämmelsen ingår en bestämmelse om behandlingen av ansökningar som har lämnats in till körkortsmyndigheten före lagens ikraftträdande. Behandlingen av ansökningar kan räcka så länge att beslutet fattas efter lagens ikraftträdande. Exempelvis kravet på körerfarenhet för undervisningstillstånd skulle annars skärpas om ansökan inte hinna avgöras före ikraftträdandet. På motsvarande sätt måste provet för undervisningstillståndslärare vara avlagt.

2 Närmare bestämmelser och föreskrifter

Närmare bestämmelser utfärdas genom statsrådets förordning om körkort. I förordningen intas de bestämmelser om krav på fordon som används i förarexamen som för närvarande ingår i kommunikationsministeriets förordning samt bland annat bestämmelser om den föreslagna utbildningens omfattning och andra krav på den. I propositionen ingår också bemyndigande för Trafiksäkerhetsverket att utfärda närmare föreskrifter om förarexamen och innehållet i den föreslagna utbildningen.

3 Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2018. Det föreslås dock att 61 § träder i kraft den 1 februari 2018.

4 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Enligt 22 § i grundlagen ska det allmänna se till att de grundläggande fri- och rättigheterna, såsom tryggheten, tillgodoses. I enlighet med riksdagens grundlagsutskotts riktlinjer kan en grundläggande rättighet i vissa fall inskränkas i vanlig lagstiftningsordning. Inskränkningar ska basera sig på bestämmelser i lag, vara exakta och noggrant avgränsade och motiveringen ska vara godtagbar med tanke på grundrättsystemet och nödvändig för att uppnå det eftersträvade målet.

4.1 Trygghet

Enligt 7 § i grundlagen har alla rätt till liv och till personlig frihet, integritet och trygghet. Bakom kraven på körkort ligger upprätthållande av den allmänna trafiksäkerheten. Säkerhetsbaserade krav är förslagen till krav som gäller körundervisningen och handledningen av övningskörning samt utvecklande av förarexamen samt förslagen om säkerhetsinriktad utbildning och körundervisning för dem som avlägger körkort (35–37 §). Förslaget om utbildning i anslutning till körförbudspåföljder för nya förare (37 §) gäller endast dem vars körbeteende i så hög grad har varit förenat med riskbeteende att villkoren för att meddela körförbud uppfylls. Körförbud är en säkringsåtgärd vars syfte är att upprätthålla den allmänna trafiksäkerheten och hindra sådana förare från att delta i trafiken som genom ett körbeteende som strider mot trafikreglerna har visat sig sakna förutsättningar för det. Ett särskilt syfte med den föreslagna utbildningen i anslutning till körförbud för nya förare är att stoppa utvecklingen av en riskbenägen körstil genom att komplettera de bristande färdigheterna. Grunden för körförbud är att föraren gjort sig skyldig till de föreskrivna trafikbrotten eller trafikförseelserna, vilket undersöks i samband med behandlingen av brottmålet. Konstaterad skuld är en grund för administrativa påföljder, körförbud och utbildningskravet i anslutning därtill och skulden undersöks inte separat i samband med påföljderna. Även när det gäller påföljderna har man emellertid rätt att söka ändring. Kraven på yrkesskicklighet för dem som ger den säkerhetsinriktade utbildningen är nödvändiga för att säkerställa den säkerhetseffekt som eftersträvs med utbildningen. De föreslagna bestämmelserna står i rätt proportion och är noggrant avgränsade i förhållande till det uppställda målet.

I propositionen föreslås att uppfyllandet av de medicinska kraven för körkort följs i enlighet med trafiksäkerhetskraven och att den fara som framförandet av fordon utgör för den allmänna trafiksäkerheten beaktas. I fråga om körkort för grupp 1 tillämpas ett lättare förfarande, något som även Europaparlamentets och rådets direktiv om körkort tillåter. De föreslagna bestämmelserna måste anses stå i rätt proportion i förhållande till målet.

4.2 Skydd för privatlivet

Enligt 10 § 1 mom. i grundlagen, som gäller skydd för privatlivet, är vars och ens privatliv tryggt och närmare bestämmelser om skydd för personuppgifter utfärdas genom lag. För att upprätthålla trafiksäkerheten är det nödvändigt att föreskriva om krav på inte bara förarna utan också dem som ger förarutbildning. Uppgifter om hälsotillstånd och brott är sådana känsliga uppgifter som avses i 11 § i personuppgiftslagen (523/1999), så nödvändigheten av att behandla uppgifterna ska bedömas enligt strikta kriterier. Uppgifterna får användas endast för det ändamål för vilka de skaffas, uppgifterna får behandlas endast av de personer som sköter uppdraget i fråga och uppgifterna ska förvaras på behörigt sätt och utplånas när grunden för deras användning upphör.

Propositionen innehåller bestämmelser om medicinska krav och förseelsefrihet som motsvarar den nuvarande lagstiftningen. Den brottsliga bakgrunden hos lärare med undervisningstillstånd bedöms med avseende på lämplighet för utbildningsuppgifter. I körkortsutbildningen överförs även attityder, så trafikbrott och trafikförseelser som begåtts av den som ansöker om undervisningstillstånd ska fortfarande bedömas som gärningar som inverkar på lämpligheten. När lämpligheten utreds behandlar Trafiksäkerhetsverket i egenskap av körkorts- och tillståndsmyndighet sökandens straffuppgifter. Ärendena behandlas hos verket.

Propositionen innehåller också en bestämmelse om läkares anmälningsskyldighet som motsvarar den nuvarande lagstiftningen. Ett nytt förslag är att sjukskötare och hälsovårdare ska ges rätt att göra anmälan, om en person inte uppfyller kraven på förarens hälsotillstånd på grund av fortgående missbruk av berusningsmedel. Anmälningarna är nödvändiga med tanke på säkerheten för alla parter i trafiken. Den föreslagna rätten för sjukskötare och hälsovårdare att göra anmälan gäller endast nämnda fortgående missbruk av berusningsmedel, inte andra hälsouppgifter. Användning av berusningsmedel anses utgöra ett allvarligt hot mot trafiksäkerheten. De som missbrukar berusningsmedel anlitar ofta jourtjänster för olika hälsoproblem eller problem i anslutning till användningen av berusningsmedel och träffar i samband med detta en sjukskötare om sjukdomen inte kräver läkarvård. En sjukskötare som i samband med upprepade jourbesök upptäcker att en patient har missbruksproblem har förutsättningar att göra anmälan. Sjukskötare har dessutom i sin jourverksamhet oftast möjlighet att konsultera en läkare i svårbedömda patientsituationer. Det finns anvisningar och god praxis för yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården när det gäller att känna igen missbruksproblem.

Motivering till bestämmelsen om läkares anmälningar finns i regeringens proposition 29/2003 rd om ändring av vägtrafiklagen. Enligt bestämmelsen ska läkaren göra en anmälan till polisen, om en person av andra än tillfälliga orsaker inte längre uppfyller de medicinska kraven för körkort. Bestämmelsen har motsvarande säkerhetssyfte som de medicinska kraven för körkort. Körkortsinnehavaren ska uppfylla de föreskrivna kraven för att körkortet ska förbli i kraft. För att förfarandet ska få fortsätta talar också det faktum att antalet körkort som ska förnyas ökar och då kan tillsynen över förarnas hälsa samordnas med andra besök utan att besöken på grund av körkortsundersökningar ökar. Läkarens anmälan innehåller inte enskilda uppgifter om en individs hälsotillstånd. I propositionen ingår en bestämmelse om läkares förfarande när det gäller information till patienten innan anmälan görs. Motsvarande förfarande tillämpas i fråga om den föreslagna rätten att göra anmälan för sjukskötare och hälsovårdare.

Förslaget är relevant med hänsyn till det skydd för privatlivet och personuppgifter som 10 § 1 mom. i grundlagen ger. Regleringen i grundlagen möjliggör en viss inskränkning genom en vanlig lag i skyddet för privatlivet och för personuppgifter, om lagen tar tillbörlig hänsyn till de villkor som i normala fall gäller för inskränkningar i de grundläggande fri- och rättigheterna. När grundlagsutskottet har bedömt reglering av erhållande och utlämnande av uppgifter som finns hos myndigheterna med avseende på skyddet för privatlivet och personuppgifter enligt 10 § 1 mom. i grundlagen har utskottet fäst uppmärksamhet vid bland annat vad och vem de uppgifter gäller som myndigheten ska få tillgång till och att rätten att få uppgifter i lagen kopplas ihop med nödvändighetskriteriet (GrUU 23/2006 rd, s. 3/I; GrUU 19/2008 rd, s. 3/I). Myndigheternas rätt att få och möjlighet att lämna ut uppgifter har enligt utskottet kunnat ha att göra med "nödvändiga uppgifter" för något ändamål, om man har försökt räkna upp de avsedda uppgifter uttömmande i lagen. Med avseende på grundlagen äventyras inte skyddet för privatlivet onödigtvis genom anmälan.

Genom förfarandena ingriper man också i den personliga integriteten som skyddas i 7 § i grundlagen och inskränker man personens självbestämmanderätt. Förfarandet har dock samma samhällseliga grund som vad som konstateras i fråga om de medicinska kraven för körkort när det gäller upprätthållande av trafiksäkerheten. Grundlagsutskottet har i sina ställningstaganden

RP 146/2017 rd

betonat att regleringen ska vara exakt, noggrant avgränsad och proportionerlig (GrUU 10/2004 rd, s. 2/II; 28/2004 rd, s 3/II)). De föreslagna bestämmelserna kan anses uppfylla dessa krav.

Propositionen innehåller också bestämmelser om meddelandet av anvisningar som gäller krav på förarens hälsotillstånd. Trafiksäkerhetsverkets behörighet i ärenden som gäller förarens hälsotillstånd och sakens grundlagsenhetlig granskas i regeringens proposition 313/2014 rd.

4.3 Näringsfrihet

Förslaget att hålla kvar tillstånden att driva bilskola bör granskas med avseende på 18 § i grundlagen, som gäller näringsfrihet. Enligt den har var och en i enlighet med lag rätt att skaffa sig sin försörjning genom arbete, yrkes eller näring som han eller hon valt fritt. Grundlagsutskottet har ansett att näringsfrihet är huvudregeln enligt grundlagen, men att tillståndsplikt i undantagsfall kan tillåtas. De lagfästa begränsningarna i näringsfriheten måste vara exakta och noggrant avgränsade och begränsningarnas omfattning och villkoren för begränsningar måste framgå av lagen. Bestämmelserna om villkoren för tillstånd och tillståndets kontinuitet måste vara förutsebara för myndigheterna och myndigheternas befogenheter att besluta om tillståndsvillkor måste grunda sig på tillräckligt exakta bestämmelser i lag (GrUU 19/2002 rd, s. 2/I).

Kravet på tillstånd att driva bilskola bibehålls av orsaker som har att göra med trafiksäkerheten och konsumentskyddet. Erhållandet av körkort är fortfarande förenat med lagstadgade utbildningskrav, och därför anses tillståndskraven vara motiverade. Tillståndskraven utgör inte något hinder för tillträde till branschen och tillståndsförfarandet ska inte betraktas som tyngre eller mer arbetskrävande än ett anmälningsförfarande. Genom tillståndskraven säkerställs verksamhetsbetingelserna och utbildningens kvalitet samt möjlighet att vid behov ingripa i verksamheten om det finns behov av det. Bilskolorna anvisas vissa typer av utbildning i anslutning till upprätthållande av trafiksäkerheten och förebyggande trafiksäkerhetsarbete, som förutsätter kunnande och yrkesskicklighet i branschen. Bilskolorna ska fortfarande ha en utbildningsansvarig föreståndare, som ombesörjer standarden på utbildningen och de läroplaner som följs i utbildningen. Till exempel expertorganisationer i branschen kan godkännas att sköta vissa utbildningsuppgifter för att säkerställa tillgången till lagstadgad utbildning. När andra aktörer godkänns ska man bedöma kriterierna för godkännande med avseende på utbildningen och målen för den. Regleringen och övervakningen av bilskolornas verksamhet lättas upp. Det bibehållna tillståndssystemet och de uppgifter som föreslås för bilskolorna motiverar dem att ombesörja utbildningens kvalitet. Lagen innehåller bestämmelser om förutsättningarna för att bevilja (77 §) och återkalla (83 §) tillstånd att driva bilskola. Tillståndsprövningen är bunden prövning. Lagen innehåller också bestämmelser som gör det möjligt att avhjälpa brister i verksamheten innan man ingriper i tillståndet (83 §). Grundlagsutskottets etablerade åsikt när det gäller reglering av näringsverksamhet har varit att återkallande av tillstånd är en myndighetsåtgärd som ingriper i individens rättsliga ställning och har då kraftigare effekter än om en ansökan om tillstånd avslås. Utskottet har ansett att proportionaliteten kräver att möjligheten att återkalla tillstånd binds vid allvarliga eller väsentliga förseelser eller försummelser och vid eventuella anmärkningar och varningar till tillståndsinnehavaren inte har lett till korrigering av uppenbara brister i verksamheten (GrUU 16/2003 rd. s. 2/II; GrUU 44/2004 rd. s. 2-3 och GrUU 7/2005 rd. s. 9). Till dessa delar bör de föreslagna bestämmelserna anses överensstämma med grundlagen.

4.4 Offentlig förvaltningsuppgift

I utkastet till proposition föreskrivs om tillsynen över bilskolor. Trafiksäkerhetsverket är den myndighet som ansvarar för den. I propositionen föreslås att uppgiften också ska kunna skötas som en serviceuppgift och genom att vid behov anlita experter.

Lagstadgad tillsyn är en myndighetsuppgift och om någon annan en myndighet sköter den ska det bedömas i enlighet med 124 § i grundlagen. Enligt den paragrafen kan offentliga förvaltningsuppgifter anförtros andra än myndigheter endast genom lag eller med stöd av lag, om det behövs för en ändamålsenlig skötsel av uppgifterna och det inte äventyrar de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten eller andra krav på god förvaltning. Uppgifter som innebär betydande utövning av offentlig makt får dock ges endast myndigheter.

Grundlagsutskottet har i sin utlåtandep Praxis avgränsat förutsättningarna att anförtro andra än myndigheter offentliga förvaltningsuppgifter mer exakt. Grundlagsutskottet har betonat att kravet på rättssäkerhet och god förvaltning ska skrivas in i lag när förvaltningsuppgifter förs över på någon annan än en myndighet (GrUU 10/1998 rd och GrUU 26/2001 rd). Utskottets etablerade praxis har varit att förutsätta att bestämmelserna om skötseln av uppgifterna och det förfarande som ska iaktas är tillräckligt detaljerade, att de allmänna förvaltningslagarna iaktas i verksamheten och att de personer som sköter offentliga förvaltningsuppgifter omfattas av straffrättsligt tjänsteansvar (GrUU 46/2002 rd och GrUU 20/2006 rd).

Enligt 81§ ansvarar Trafiksäkerhetsverket för tillsynen över bilskolor. Enligt bestämmelsen kan verket ordna de uppgifter som hänför sig till tillsynen i samband med förarexamensverksamheten eller så att de sköts separat genom att skaffa nödvändiga tjänster från privata eller offentliga serviceproducenter med iakttagande av vad som i lagen om förarexamensverksamhet (535/1998) föreskrivs om ordnandet av förarexamensverksamhet som en serviceuppgift. Nämda lag innehåller bestämmelser om skötsel av verksamheten som en serviceuppgift och om kraven i anslutning därtill samt om tillämpning av allmänna förvaltningslagar, såsom förvaltningslagen.

I körkortslagen föreskrivs om lagstadgad utbildning och tillsyn över den. Lagstadgad utbildning kan ges i bilskolor och för att säkerställa tillgången till utbildning kan även andra utbildningsanordnare som har förutsättningar godkännas (35 och 37 §). Bestämmelser om tillsynen över bilskolor ingår i 81 § i förslaget. Motsvarande bestämmelser tillämpas enligt 35 och 37 § även på aktörer som godkänts att tillhandahålla lagstadgad utbildning. I nämnda paragrafer ingår ett bemyndigande att genom förordning av statsrådet föreskriva om undantag från tillsynen i fråga om dessa utbildare som verkar utan tillstånd att driva bilskola.

Enligt bestämmelserna om tillsyn ska Trafiksäkerhetsverket för att genomföra tillsynen ha rätt att få tillträde till bilskolans lokaler samt att trots sekretessbestämmelserna få se handlingar som är nödvändiga för tillsynsuppgiften. Som bilskolans lokaler betraktas också miljöer för virtuell undervisning och tillsynen gäller också den virtuella undervisningen. Bilskolan ska visa de handlingar som behövs för tillsynen, tillåta granskning av de uppgifter som hänför sig till förarutbildnings- och förarexamenssystemet och lämna övriga uppgifter som behövs för tillsynen. Bilskolan ska föra bok över sina elever och de utbildningsintyg som utfärdas över den lagstadgade utbildningen och som är en förutsättning för att få delta i förarexamen. Bilskolorna förutsätts också göra anmälningar om föreskrivna saker som gäller utbildningen och skolans verksamhet och ändringar som inträffar i dem (82 §). På den som tar emot examina som en serviceuppgift och i kombination med förarexamensverksamhet ankommer praktiska tillsynsuppgifter, som i regel går ut på att besöka bilskolan, följa undervisningen och kontrollera utbildnings- och elevbokföringen. Verket tillställs en rapport över tillsynsbesöken, där upptäckta brister och försummelser meddelas. Verkets uppgift är att utifrån rapporten pröva om det behövs fortsatta åtgärder och fatta beslut om dem liksom om andra saker i anslutning till tillsynen. De praktiska tillsynsuppgifterna inbegriper inte självständig prövning eller rätt att använda maktmedel, och därför ska uppgifterna inte anses innebära betydande utövning av offentlig makt.

Enligt förslaget till 81 § får verket anlita experter för tillsynen. Behovet av att anlita en expert kan ha i första hand systemtekniska orsaker och gälla förarutbildnings- och examenssystemet och kraven på dem. Det kan vara nödvändigt att anlita en expert, om myndigheten inte har den nödvändiga sakkunskapen till följd av tekniska särdrag hos systemen. I bestämmelsen föreskrivs om tillämpning av bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar och skadeståndsskyldighet på experter. En expert utför inte tillsyn på egen hand och utövar inte befogenheter som tillkommer myndigheten, utan bistår endast vid tillsyn som utförs av verket när verket saknar nödvändig sakkunskap. Grundlagsutskottet har ansett att kravet som gäller behov av att anlita en expert kan uppfyllas i fall där granskningen förutsätter kompetens eller resurser som saknas hos myndigheterna (GrUU 29/2013 rd.) När experter anlitas tillämpas enligt förslaget bestämmelserna om straffrättsligt ansvar och skadeståndsskyldighet på dem.

Enligt förslaget till 81 § ska bilskoleverksamheten ordnas så att övervakarna trots skyddet för hemfriden i 10 § i grundlagen har tillträde till de lokaler och fordon som används i verksamheten, vilket säkerställer att tillsynen kan genomföras. Eftersom utbildningen kan ordnas till exempel i en virtuell miljö, ska tillståndshavaren beakta tillsynen när verksamheten ordnas. Verksamhet får inte bedrivas i sådana lokaler som förhindrar tillsyn. I enlighet med nämnda paragraf i grundlagen får tillsynen inte gälla lokaler som åtnjuter skydd för hemfriden. Enligt förslagen till 35 och 37 § tillämpas tillsynen över bilskolor även på särskild godkända anordnare av lagstadgad utbildning och eftersom utbildningen kan ordnas även på annat sätt än som till exempel närundervisning i en viss affärslokal, förutsätts i bestämmelsen tillträde till de lokaler som används i verksamheten.

4.5 Tillsynsavgift för bilskolor

I propositionen föreslås bestämmelser om en tillsynsavgift för bilskolor (21 §), som ska täcka kostnaderna för tillsynen över bilskolor. Grundlagsutskottet har behandlat gränsdragningen mellan skatter och avgifter bland annat i sitt utlåtande om banlagen GrUU 66/2002 rd, i utlåtandet om finansinspektionen GrUU 67/2002 rd samt i utlåtandena GrUU 61/2002 rd och GrUU 3/2003 rd, som bägge gällde kommunikationsmarknadslagen. Saken har även behandlats i grundlagsutskottet utlåtande GrUU 9/2004 rd om lagen om dataskydd vid elektronisk kommunikation. Enligt grundlagsutskottets etablerade tolkningspraxis är det typiska för avgifter att de är ersättningar eller vederlag för tjänster från det allmännas sida. Övriga betalningar till staten är däremot skatter i konstitutionell mening.

Grundlagsutskottet har i sina utlåtanden behandlat kriterier som en avgift ska uppfylla för att den ska vara en avgift och inte en skatt i konstitutionell mening. De prestationer som det tas ut avgifter för bör gå att specificera på något vis. Om det däremot allmänt tas ut ett penningbelopp för finansiering av någon verksamhet är det snarare fråga om en konstitutionell skatt än en avgift. Full kostnadsmotsvarighet inte villkoret för att en penningprestation ska betraktas som avgift, men avgiftens storlek och grunderna för bestämning av avgiften ska i alla fall ha kvar något slag av samband med kostnaderna för prestationen. Ju större skillnaden mellan en avgift och kostnaderna för en prestation inte minst i samband med en offentligrättslig uppgift är, desto närmare ligger det till hands att betrakta penningprestationen som en konstitutionell skatt. Det spelar också en viss roll om det är frivilligt eller obligatoriskt att ta emot prestationen. Det talar för en skatt om det inte går att tacka nej till prestationer som någon är skyldig att tillhandahålla och skyldigheten direkt med stöd av lag gäller rättssubjekt som uppfyller vissa rekvisit. Att en penningprestation möjligen har ett begränsat syfte spelar enligt grundlagsutskottets utlåtandep Praxis ingen roll vid bedömningen av prestationens konstitutionella natur.

Tillsynsavgiften för bilskolor gäller innehavare av tillstånd att driva bilskola och den tas ut som ersättning för kostnaderna för den lagstadgade tillsynen över bilskolor. Även om de tillsynsåtgärder som riktas mot en enskild bilskola kan variera från år till år ska avgiften vara lika

stor. Avgiftsbeloppet bestäms genom kommunikationsministeriets förordning om Trafiksäkerhetsverkets prestationer. Utifrån kostnaderna för tillsynen har avgiften uppskattats till 100 euro per år och den tas ut för varje kalenderår då tillståndet att driva bilskola har varit i kraft. Genom att införa en avgift kan man också effektivare administrera tillstånd som är i kraft tills vidare.

Regleringen av tillsynen bör anses vara tillräckligt noggrant avgränsad och uppfylla grundlagens krav.

4.6 Bemyndiganden

Propositionen innehåller bemyndiganden att utfärda förordningar som avses i 80 § 1 mom. i grundlagen. Enligt 80 § 2 mom. i grundlagen kan även andra myndigheter genom lag bemyndigas att utfärda rättsnormer i bestämda frågor, om det med hänsyn till föremålet för regleringen finns särskilda skäl och regleringens betydelse i sak inte kräver att den sker genom lag eller förordning. I grundlagsutskottets utlåtandep Praxis har det förutsatts att bemyndiganden är noga avgränsade. När det gäller bestämmanderätt för myndigheter som avses i nämnda 80 § 2 mom. har man förutsatt ännu noggrannare avgränsning så att de frågor som bemyndigandet gäller måste preciseras exakt i lag (GrUU 16/2002 rd, s.2; GrUU 46/2001 rd s 3/I.). I samband med grundlagsreformen nämndes som exempel på normgivningsbemyndigande för myndigheter teknisk reglering som innehåller få detaljer och som inte är förenad med betydande prövningsrätt (RP 1/1998 rd s. 133/II).

Propositionens bemyndiganden att utfärda närmare bestämmelser om fristerna för visande av att förutsättningarna för utlämnande uppfylls och om andra förutsättningar för att körkort ska lämnas ut (24 § 4 mom.), hinder för att sända körkort per post, förfarandet vid postning och andra krav på postningen samt återlämnande av körkortsinnehavarens tidigare körkort till myndigheten (26 § 1 mom.), koder på körkortet och användningen av dem (31 § 2 mom.), utbildning som avses i paragrafen och genomförandet av den, körundervisningens och utbildningens omfattning samt undantag från tillsynen över bilskolor i fråga om andra än sådana som verkar med tillstånd att driva bilskola (35 § 5 mom.), minimimängden förarutbildning för tunga fordon och närmare bestämmelser om kraven på genomförandet av utbildningen (36 § 3 mom.), utbildning i anslutning till körförbud för nya förare och dess omfattning samt bestämmelser om undantag som gäller bilskoleverksamheten i fråga om andra som godkänts att ge utbildning (37 § 3 mom.), fordon och andra undervisningsredskap som avses i paragrafen och användningen av dem (40 § 4 mom.), övningskörning och handledning av den (46 § 3 mom.), utfärdande av utbildningsintyg (49 § 1 mom.), märke på fordon och hur det ska användas samt annan märkning av fordon (51 § 2 mom.) teoriprov, examensfordon och andra krav på förarexamen samt bestämmelser om körprovets längd och avvikelser från kraven på pedaler (53 § 4 mom.), kraven för att få delta i förarexamen för respektive kategori och anmälan till den, tillämpning av kraven när det är fråga om den förarexamen eller det körprov som ska avläggas för att körrätten ska förbli i kraft eller kunna förnyas eller för att ett utländskt körkort ska kunna bytas ut (54 § 5 mom.) samt om anmälningar som gäller bilskoleverksamhet (82 § 4 mom.).

I propositionen föreslås dessutom att Trafiksäkerhetsverket får utfärda föreskrifter eller närmare föreskrifter om kraven på synfält samt kontroller för att undersöka om de medicinska kraven är uppfyllda och för att bedöma förarens hälsotillstånd och innehållet i kontrollerna (17 och 18 § 2 mom.), anmälningar (21 §), innehållet i och genomförandet av utbildningen samt tillgodoräknande av utländsk utbildning som motsvarar den utbildning som avses i 2 eller 3 mom. (35 § 5 mom.), utbildningens innehåll och de praktiska utbildningsarrangemangen samt tillgodoräknande av motsvarande utländsk utbildning (36 § 3 mom.), utbildningens innehåll och de praktiska utbildningsarrangemangen (37 § 4 mom.), kraven på att få inleda körunder-

visning och övningskörning (38 § 4 mom.), de tekniska kraven på andra undervisningsredskap än fordon (40 § 4 mom.), genomförandet av körundervisning och övningskörning när fordon, simulatorer och andra undervisningsredskap används samt anordningar som behövs för att ta emot körinstruktioner och förarens utrustning för körning (41 § 5 mom.), manöverprov (47 § 4 mom.), förarexamens innehåll (52 § 3 mom.), innehållet i och det praktiska genomförandet av teoriprov, körprov och manöverprov (53 § 4 mom.), anmälningar om elever och elevbokföring (81 § 3 mom.), anmälningar om elever och elevbokföring (85 § 1 mom.). Propositionen innehåller också ett förslag om ändring av paragrafen om dispens som gäller körkort och som hör till verkets behörighet för att lätta upp tillståndspraxisen samt ett bemyndigande att utfärda föreskrifter om ansökan om åldersdispens, de blanketter som ska användas och de bilagor som krävs (97 §).

De föreslagna bemyndigandena bör anses förenliga med grundlagen.

4.7 Ålands ställning

Enligt 18 § 21 punkten i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) har landskapet lagstiftningsbehörighet i fråga om vägar och vägtrafik. De bestämmelser som ingår i propositionen hör till landskapets lagstiftningsbehörighet.

Med stöd av vad som anförts ovan bör propositionen inte betraktas som problematisk med avseende på grundlagen. Av denna orsak kan lagförslagen behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av körkortslagen

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i körkortslagen (386/2011) 3 § 3 punkten, 4 § 1 mom. 8 punkten, 10 § 1 mom. 6 punkten, 10 § 3 mom., 13 §, 16 § 1 mom. 4 punkten, 78 § 3 mom. samt 85–87 och 108 §, av dem 4 § 1 mom. 8 punkten sådan den lyder i lag 1614/2015, 10 § 1 mom. 6 punkten, 10 § 3 mom., 13 § och 16 § 1 mom. 4 punkten sådana de lyder i lag 70/2015, 85 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 70/2015 och 108 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 1081/2012,

ändras 2 §, 3 § 14 punkten, 4 § 1 mom. 1 punkten underpunkt b och 7 punkten, 5 § 1 mom. 7, 9 och 10 punkten, 5 § 2 mom., 7 § 2 och 5 mom., 9 § 2 och 3 mom., 10 § 1 mom. 2 och 5 punkten, det inledande stycket i 10 § 2 mom. och 10 § 2 mom. 2 punkten, 14 § 3 mom., 15 a § 1 och 2 mom., det inledande stycket i 16 § 1 mom., 16 § 3 mom., 17 § 2 mom., 18 § 2 mom., 21 §, 24 § 4 mom., 25 § 2 mom., 26 § 1 mom., 27 § 1 mom. 3 punkten, 27 § 2 mom., 31 § 2 mom., 4 kap., 52–55 §, 58 § 2 mom., 60 och 61 §, 62 § 1 mom., 63 och 77 §, 78 § 1 mom., 79 § 3 punkten, 80–82 och 84 §, 88 § 1 mom., 90 § 1 mom. 1 och 2 punkten samt 94 och 97 §, av dem 2, 55 och 60 § sådana de lyder delvis ändrade i lag 1081/2012, 3 § 14 punkten, 15 a § 1 och 2 mom. och det inledande stycket i 16 § 1 mom. sådana de lyder i lag 731/2016, 4 § 1 mom. 7 punkten samt 5 § 1 mom. 10 punkten sådana de lyder i lag 1614/2015, 5 § 1 mom. 7 punkten och 7 § 2 mom. sådana de lyder i lag 1081/2012, 5 § 2 mom., 9 § 2 och 3 mom., 10 § 1 mom. 2 och 5 punkten, det inledande stycket i 10 § 2 mom. och 10 § 2 mom. 2 punkten, 14 § 3 mom., 16 § 3 mom., 17 § 2 mom., 18 § 2 mom., 24 § 4 mom., 25 § 2 mom., 26 § 1 mom., 27 § 1 mom. 3 punkten, 27 § 2 mom., 54 §, 62 § 1 mom., 88 § 1 mom. sådana de lyder i lag 70/2015, 21 och 97 § sådana de lyder delvis ändrade i lag 70/2015, 61 och 63 § sådana de lyder delvis ändrade i lagarna 1081/2012 och 70/2015, samt 84 § sådan den lyder i lagarna 70/2015 och 553/2017, samt

fogas till 5 §, sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 1081/2012, 70/2015, 1614/2015 och 553/2017, ett nytt 6 mom., till 10 § 2 mom., sådant det lyder i lag 70/2015, en ny 4 punkt och till 78 § 2 mom. 1 punkten en ny underpunkt d, som följer:

2 §

Begränsning av tillämpningsområdet

Det som i denna lag föreskrivs om körrätt och om körkort och andra tillstånd eller intyg som ska medföras vid körning tillämpas på framförande av motordrivna fordon på sådana vägar som avses i vägtrafiklagen (267/1981).

Körkort krävs dock inte för att gående framföra ett motordrivet fordon som också är avsett att framföras gående, eller för att köra ett två- eller trehjuligt motordrivet fordon med en konstruktiv hastighet av högst 25 kilometer i timmen, som också fordonstillverkaren har fastställt som högsta konstruktiva hastighet för fordonet i samband med godkännandet av fordonet. Den som kör ett två- eller trehjuligt fordon ska ha fyllt 15 år.

Denna lag gäller inte körkorts eller andra motsvarande tillstånds giltighet på Åland eller körkort utfärdade på Åland och deras giltighet i övriga delar av Finland, om inte något annat föreskrivs.

RP 146/2017 rd

3 §

Definitioner

I denna lag avses med

14) *läkarintyg* och *läkarutlåtande* ett utlåtande om huruvida de medicinska kraven uppfylls vilket getts utifrån en bedömning av förarens hälsotillstånd som gjorts med stöd av denna lag, med *optikerutlåtande* ett utlåtande om huruvida kraven på synförmåga uppfylls vilket getts med stöd av denna lag och som är avsett att användas i stället för en kontroll i samband med trafikövervakningen och med *sökandens hälsodeklaration* en försäkran att sökanden inte känner till några hinder för uppfyllande av de medicinska kraven,

4 §

Körkortskategorier

I grupp 1 ingår följande körkortskategorier:

1) AM, till vilken hör

b) lätta fyrhjulingar och sådana traktorer i fordonskategori T3 vilkas konstruktiva hastighet överstiger 40 km/h och är högst 60 km/h inklusive släpfordon kopplade till dem,

7) T, till vilken med undantag av traktorer i 1 punkten underpunkt b hör traktorer med en konstruktiv hastighet av högst 60 km/h, motorredskap och snöskotrar inklusive släpfordon kopplade till dem.

5 §

Ålderskrav

Minimiåldern för körkort är

7) 21 år för kategorierna C och CE alternativt 18 år, om personen har annan grundläggande yrkeskompetens för lastbilsförare än sådan som förvärvats genom en utbildning i snabbare tempo,

9) för kategorierna D och DE

a) 24 år alternativt 23 år, om personen har grundläggande yrkeskompetens för bussförare som förvärvats genom en utbildning i snabbare tempo, eller 21 år, om personen har annan grundläggande yrkeskompetens för bussförare än sådan som förvärvats genom en utbildning i snabbare tempo, eller

b) 18 år för kategori D, om personen har avlagt yrkesinriktad grundexamen för bussförare och har annan grundläggande yrkeskompetens för bussförare än sådan som förvärvats genom en utbildning i snabbare tempo,

10) 15 år för kategori T.

Av den som genomgår en sådan yrkesinriktad förarutbildning som avses i X avd. 3 kap. 8 § 1 mom. i lagen om transportservice (320/2017) och som omfattar förvärvande av grundläggande yrkeskompetens på något annat sätt än genom en utbildning i snabbare tempo samt har

RP 146/2017 rd

ett godkännandedokument enligt den paragrafen krävs inte den grundläggande yrkeskompetens som avses i 1 mom. 7 och 9 punkten för avläggande av examen för kategorierna C, CE och D. Innan den grundläggande yrkeskompetens som avses ovan förvärfvas är kör rätt som avses i detta moment i kraft endast vid transporter som utförs med godkännandedokument eller när det föreskrivna ålderskravet uppfylls på någon annan grund.

Med avvikelse från 1 mom. 5 punkten är minimiåldern för körkort för kategori B och BE 17 år, om det är fråga om en person som studerar inom yrkesinriktad förarutbildning som omfattar erhållande av kör rätt för lastbil eller buss. När personen anländer till teoriprovet ska studierna påvisas med ett intyg som läroanstalten utfärdar. Innan den minimiålder som föreskrivs i 1 mom. 5 punkten har uppnåtts berättigar kör rätten endast till körningar i anslutning till sådan inläring i arbetet som ingår i studier som avses i detta moment.

7 §

Kör rättens omfattning

Kategori A innefattar dock kör rätt för kategorierna A1 och A2, kategori A2 kör rätt för kategori A1, kategori C kör rätt för kategori C1, kategori CE kör rätt för kategori C1E, kategori D kör rätt för kategori D1, kategori DE kör rätt för kategori D1E och kategorierna C1E, CE, D1E och DE kör rätt för kategori BE. Alla kategorier utom kategori T innefattar kör rätt för kategori AM och kategorierna A1, A2, A och B kör rätt för kategori T.

Kategori T och kör rätt för traktor i fordonskategori T3 med körkort för kategori AM gäller endast i Finland.

9 §

Att ansöka om körkortstillstånd

Körkortstillstånd får beviljas tidigast ett år innan sökanden uppfyller ålderskravet för körkortskategorin i fråga. Körkortstillstånd för kategori B kan dock beviljas tidigast två år innan ålderskravet är uppfyllt. För kör rätt för fordonskombination enligt 7 § 4 mom. ska den som ansöker om körkortstillstånd ha kör rätt för kategori B. Om minimiåldern för körkortskategorin är under 18 år och sökanden inte har fyllt 18 år, krävs vårdnadshavarens samtycke. Samtycke är ett villkor för avläggande av förarexamen och det gäller även i 5 § 6 mom. avsedda personer som avlägger körkort.

Ansökan får göras elektroniskt eller personligen eller genom ombud. Sökanden ska styrka sin identitet för förarprovaren vid förarexamen och när han eller hon sköter ärenden personligen i samband med ansökan om körkortstillstånd eller utlämnande av körkortet.

10 §

Bilagor till ansökan

Ansökan ska åtföljas av

2) ett fotografi av sökanden som uppfyller kraven på passfoto, med undantag av kravet att fotografiet får vara högst sex månader gammalt, om inte ett sådant fotografi används i körkor-

RP 146/2017 rd

tet som tidigare har registrerats i myndigheternas register eller om fotografiet enligt 31 § inte behöver bifogas ansökan,

5) sådana upplysningar från en myndighet, arbetsgivaren, utbildningsanordnaren eller någon annan motsvarande aktör som gäller grunderna för att bevilja körkort och hur behövt ett körkort är i arbetet, om ansökan gäller körkort för körning enligt 5 § 4 mom.

Läkarutlåtande eller utlåtande av en specialistläkare enligt 1 mom. 1 punkten krävs dock inte om det inte behövs till följd av ett läkarutlåtande eller annars av en orsak som kommit till Trafiksäkerhetsverkets kännedom, om

2) sökanden högst tre år tidigare vid beväringstjänst inom försvarsmakten har avlagt förar-examen i den kategori som ansökan avser,

4) ansökan gäller det första körkortet i grupp 1 och sökanden lämnar en hälsodeklaration.

14 §

Beviljande av körkortstillstånd

Vid behov ska det med hjälp av Europeiska unionens körkorts nätverk kontrolleras huruvida förutsättningarna för beviljande av körkort och körkortstillstånd är uppfyllda. Körkortstillstånd gäller i tre år.

15 a §

Ändring av körkortskategori

Polisen kan ändra körkortskategorin till den kategori som körörtsinnehavaren uppfyller förutsättningarna för, om innehavaren inte längre uppfyller de förutsättningar för körkortstillstånd som motsvarar körortskategorin eller motsvarande krav på ålder.

Ändrad körort enligt 1 mom. ska återställas, om körörtsinnehavaren visar för polisen att han eller hon åter uppfyller förutsättningarna för körort och polisen återlämnar det körort som motsvarar körortten och som är i polisens besittning.

16 §

Villkor och begränsningar i körort

Till ett körortstillstånd och ett körort kan utöver villkor och begränsningar enligt 5 § 2—4 mom., 68 a § 2 mom. och 97 § 3 mom. också fogas ett villkor om att

Med undantag för villkor som avses 1 mom. 3 punkten och 97 § 3 mom. ska villkoren och begränsningarna antecknas på körorttet i anslutning till den körortskategori som villkoret eller begränsningen gäller.

17 §

Medicinska krav för körort i grupp 1

RP 146/2017 rd

En specialistläkare får av särskilda skäl i sitt utlåtande avvika från körkortsdirektivets minimikrav på synfält enligt 1 mom. 2 punkten och anse att de medicinska kraven är uppfyllda, om kraven enligt bilaga III till körkortsdirektivet är uppfyllda i övrigt och ett körprov som avläggs vid behov talar för det. Trafiksäkerhetsverket får meddela närmare föreskrifter om hur kraven på synfält enligt 1 mom. 2 punkten uppfylls och om undantag från kraven på synfält samt om hur övriga medicinska krav enligt 1 mom. 3 punkten uppfylls. Trafiksäkerhetsverket får meddela närmare föreskrifter om de kontroller som ska göras för att undersöka om de medicinska kraven är uppfyllda och för att bedöma förarens hälsa och om innehållet i kontrollerna så att kraven i körkortsdirektivet och kraven på trafiksäkerhet uppfylls.

18 §

Medicinska krav för körkort i grupp 2

Trafiksäkerhetsverket får meddela närmare föreskrifter om hur kraven på synfält enligt 1 mom. 2 punkten och övriga medicinska krav enligt 4 punkten uppfylls samt om de kontroller som ska göras för att undersöka om de medicinska kraven är uppfyllda och för att bedöma förarens hälsa och om innehållet i kontrollerna så att kraven i körkortsdirektivet och kraven på trafiksäkerhet uppfylls.

21 §

Anmälan om förarens hälsotillstånd

Trots sekretessbestämmelserna ska en läkare göra en anmälan till polisen, om han eller hon konstaterar att den som ansöker om körkortstillstånd eller en körrättsinnehavare inte längre uppfyller de medicinska krav som anges i 17 eller 18 § på grund av att hälsotillståndet försämrats och försämringen inte är endast tillfällig eller på grund av att personen fortgående missbrukar berusningsmedel.

Trots sekretessbestämmelserna har en sjukskötare och hälsovårdare rätt att göra en anmälan till polisen om att den som ansöker om körkortstillstånd eller en körrättsinnehavare inte längre uppfyller de medicinska krav som anges i 17 eller 18 § på grund av att personen fortgående missbrukar berusningsmedel.

Innan en anmälan enligt 1 eller 2 mom. görs ska patienten informeras om skyldigheten eller rätten att göra en anmälan och upplysas om hur körförmågan påverkas av hälsotillståndet.

En anmälan enligt 1 eller 2 mom. får bara innehålla

- 1) uppgift om att personen inte uppfyller de medicinska kraven för körkortstillstånd,
- 2) uppgift om andra åtgärder som läkaren, sjukskötaren eller hälsovårdaren föreslår för att närmare utreda personens hälsotillstånd och hur det påverkar körförmågan.

Vad som i denna paragraf föreskrivs om läkares anmälningsplikt gäller också optiker vid kontroll enligt 20 § av synförmågan i samband med trafikövervakning.

Trafiksäkerhetsverket får meddela närmare föreskrifter om anmälan.

24 §

Förutsättningar för att lämna ut körkort

Med avvikelse från 3 mom. får förarexamen som har avlagts i försvarsmakten under beväringsstjänsten dock vara avlagd högst tre år tidigare.

25 §

Hinder för att lämna ut körkort

Om sökanden redan har ett i Finland, inbegripet Åland, eller i utlandet utfärdat körkort ska han eller hon återlämna det när ett nytt körkort lämnas ut, om inte något annat föreskrivs. Om körkortet inte kan återlämnas på grund av att det har stulits, förstörts eller försvunnit, ska det lämnas en redogörelse för detta. Om körkortet senare kommer till rätta, ska det återlämnas till Trafiksäkerhetsverket.

26 §

Utlämnande av körkort

Körkortet sänds till sökanden per post. Trafiksäkerhetsverket lämnar ut körkortet, om det inte kan skickas per post på grund av att myndigheten måste få sökandens gamla körkort eller av någon annan orsak som hänför sig till dokumentssäkerhet eller till utförande av någon uppgift enligt denna lag. Närmare bestämmelser om hinder för att sända körkort per post, förfarandet vid postning och andra krav på postningen samt återlämnande av sökandens gamla körkort till myndigheten får utfärdas genom förordning av statsrådet.

27 §

Förnyelse av körkort

Ansökan om förnyelse av körkort för den tid som anges i 22 § ska göras enligt vad som föreskrivs om ansökan om körkortstillstånd i 9 § 3 mom. Ansökan ska åtföljas av

3) ett läkarutlåtande, om den som ansöker om förnyelse av ett körkort i grupp 1 har fyllt 70 år eller om den som ansöker om förnyelse av ett körkort för kategorier i grupp 2 har fyllt 45 år eller fyller 45 år under körkortets giltighetstid eller om ett läkarutlåtande behövs för att behandla ansökan utifrån ett läkarutlåtande som visats upp eller av någon orsak som annars kommit till tillståndsmyndighetens kännedom.

I läkarutlåtanden enligt 1 mom. 3 punkten för dem som ansöker om förnyelse av ett körkort i grupp 1 ska det vid bedömningen av huruvida de medicinska kraven uppfylls särskilt beaktas hur stigande ålder inverkar på hälsan när det gäller körförmågan och möjligheterna att uppfylla de medicinska kraven. I ett läkarutlåtande som ska fogas till förnyelse av ett körkort i grupp 2 ska ovan avsedda verkningar av stigande ålder beaktas om sökanden har fyllt 68 år eller fyller 68 år under körkortets giltighetstid.

31 §

Körkorts krav

Kategorierna för körkortstillstånd antecknas på körkortet. Villkor, begränsningar och andra upplysningar som rör körkortet antecknas i kodad form. Närmare bestämmelser om koder och användningen av dem får utfärdas genom förordning av statsrådet. Vid ansökan om körkorts-

tillstånd eller förnyelse av körkort ska ett nytt fotografi bifogas, om det fotografi som finns i myndigheternas register är mer än 15 år gammalt.

4 kap.

Förarutbildning

34 §

Tillståndsplikt för körundervisning och övningskörning

För att ge körundervisning och handleda övningskörning i trafiken för körkort, krävs tillstånd av Trafiksäkerhetsverket (*undervisningstillstånd*). Bestämmelserna om körundervisning gäller också undervisning i manövrering, om inte annat föreskrivs.

För att få driva bilskola krävs tillstånd av Trafiksäkerhetsverket (*tillstånd att driva bilskola*). Tillstånd att driva bilskola krävs också för att ge yrkesmässig eller kommersiell körundervisning eller handledning av övningskörning för körkort. Undervisningstillstånd medför rätt att ge annan än kommersiell eller yrkesmässig körundervisning och handledning av övningskörning för körkort.

Övningskörning med motorcykel för motorcykelkörkort får ske med tillstånd av Trafiksäkerhetsverket (*övningstillstånd för motorcykel*).

35 §

Utbildningskrav för körkort i grupp 1

En person som avlägger körkort i grupp 1 och som inte redan har ett körkort i denna grupp ska oberoende av körkortskategori få utbildning som ger baskunskaper om trafiksystemet, samspelet och riskerna i trafiken, faktorer som hänför sig till säkerheten för olika kategorier av trafikant, ansvar och skyldigheter som hänför sig till framförandet av motordrivna fordon samt andra krav på en körstil som är säker och tar hänsyn till miljön. Utbildningen får ges i form av teoriutbildning.

En person som avlägger körkort för bil i kategori B ska före förarexamen få utbildning som förbättrar hans eller hennes färdigheter att köra under svåra förhållanden och även i övrigt stödjer en säker och ansvarsfull körstil som följer reglerna. Utbildningen ska särskilt stärka färdigheterna att upptäcka och undvika farliga situationer och faktorer som kan öka olycksrisken genom att de försämrar förarens körförmåga. Utbildningen ska innefatta teoriundervisning samt körundervisning, som delvis får ske med simulator.

Ett villkor för det första körkortet för motorcykel och för körkort för bil i kategori B är att den som avlägger körkortet har fått körundervisning.

Körkortskategorin för motorcykel kan höjas till följande kategori genom att den som ansöker om höjningen genomgår utbildning eller avlägger körprov, om han eller hon har fått körkort för kategorin som ska höjas minst två år tidigare.

För att få ge utbildning som avses i 1, 2 och 4 mom. krävs tillstånd att driva bilskola. Med avvikelse från kravet på tillstånd att driva bilskola får Trafiksäkerhetsverket godkänna att sådan utbildning också ges av andra aktörer i trafiksäkerhetsbranschen som har den branschkännedom och det kunnande samt den utbildningserfarenhet som krävs för utbildningen. Utan tillstånd att driva bilskola och särskilt godkännande får utbildning som avses i 1 mom. ges i grundskolan och inom utbildning på andra stadiet i enlighet med kraven på utbildningens innehåll och genomförande. På sådana tillhandahållare av utbildning som avses i detta moment tillämpas bestämmelserna om tillsyn över bilskolor.

RP 146/2017 rd

Närmare bestämmelser om den utbildning som avses i denna paragraf och kraven på genomförandet av den, utbildningens och körundervisningens omfattning samt undantag från tillsynen över bilskolor i fråga om i 4 mom. avsedda andra tillhandahållare av utbildning än sådana som har tillstånd att driva bilskola får utfärdas genom förordning av statsrådet. Trafiksäkerhetsverket får utfärda närmare föreskrifter om utbildningens innehåll och de praktiska utbildningsarrangemangen samt föreskrifter om tillgodoräknande av utländsk utbildning som motsvarar den utbildning som avses i 2 eller 3 mom.

36 §

Förarutbildning för körkort i grupp 2

I förarutbildning för körkort i grupp 2 ska ingå undervisning om hur fordonet, med hänsyn till dess särskilda egenskaper, används, manövreras och körs rätt och enligt trafikreglerna i varierande trafiksituationer och trafikmiljöer på ett säkert, ekonomiskt, ekologiskt och flexibelt sätt. Utbildningen ska också innefatta den utbildning i första hjälpen som behövs för aktiva insatser på en olycksplats samt undervisning i defensivt körsätt för upptäckande och undvikande av farliga trafiksituationer.

Förarutbildningen ska innefatta teoriutbildning och körundervisning för respektive kategori och utbildningen ska följa den läroplan som Trafiksäkerhetsverket fastställt. Utbildningen kan ges som utbildning som kompletterar det körkort i grupp 2 eller den yrkeskompetens för lastbils- eller bussförare som den som avlägger körkortet har.

Bestämmelser om undervisningens minimimängd och närmare bestämmelser om kraven på läroplanen, yrkeskompetensen och utbildningen får utfärdas genom förordning av statsrådet. Trafiksäkerhetsverket får utfärda närmare föreskrifter om utbildningens innehåll och de praktiska utbildningsarrangemangen samt om tillgodoräknande av motsvarande utländsk utbildning.

37 §

Utbildning i anslutning till körförbud för nya förare samt återlämnande av körkort efter körförbud

Om en förare meddelas körförbud för trafikbrott eller återkommande trafikförseelser under två år från det att den första körrätten för bil erhöles, är ett villkor för att körkortet ska återlämnas efter att körförbudet upphört att föraren har fått efterutbildning om riskbeteende och dess inverkan på trafiksäkerheten. Bestämmelsen tillämpas också på en sådan innehavare av körrätt för motorcykel som inte har körrätt för bil, under två år efter erhållandet av den första körrätten för motorcykel. Om de övervakningstider som avses i detta moment överlappar varandra eller följer på varandra utan avbrott, betraktas övervakningstiderna som en enda övervakningsperiod.

För att körkortet ska återlämnas efter ett sådant körförbud som avses i 1 mom. krävs det att den som meddelats körförbud visar upp ett intyg över att han eller hon fått den utbildning som avses i 1 mom.

För att få ge utbildning som avses i 1 mom. krävs tillstånd att driva bilskola. Trafiksäkerhetsverket får godkänna att utbildningen också ges av andra aktörer i trafiksäkerhetsbranschen som har den branschkännedom och det kunnande samt den utbildningserfarenhet som krävs för utbildningen. På tillsynen över utbildningen tillämpas bestämmelserna om tillsyn över bilskolor.

Närmare bestämmelser om utbildningen och dess omfattning samt bestämmelser om undantag från tillsynen över bilskolor i fråga om i 3 mom. avsedda andra tillhandahållare av utbildning än sådana som har tillstånd att driva bilskola får utfärdas genom förordning av statsrådet.

RP 146/2017 rd

Trafiksäkerhetsverket får utfärda närmare föreskrifter om utbildningens innehåll och de praktiska utbildningsarrangemangen.

38 §

Minimiålder för körundervisning och övningskörning

Körundervisning och övningskörning för körkort i kategori B får inledas tidigast två år och för andra kategorier tidigast sex månader innan den minimiålder som krävs uppnås. Körundervisning och övningskörning i trafiken får dock inledas först när den som avlägger körkort har fyllt 15 år.

En elev inom sådan utbildning för yrkesinriktad grundexamen som är avsedd för uppgifter som lastbils- och bussförare och som står under Utbildningsstyrelsens tillsyn får, utan krav på körkort för kategori B det år då han eller hon fyller 16 år delta i den förarutbildning för körkort i grupp 2 som ges i samband med denna utbildning. Körundervisning i trafiken för kategori B får ges när eleven har fyllt 16 år och med lastbil eller buss när eleven har fyllt 17 år. När körundervisning med buss ges i trafiken ska eleven ha kör rätt för kategori B och när körundervisning med en fordonskombination för kategori E ges i trafiken ska eleven ha kör rätt för dragbil.

För att få inleda körundervisning och övningskörning för kategori E krävs att den som avlägger körkort har kör rätt för dragbil.

Trafiksäkerhetsverket får utfärda närmare föreskrifter om kraven för att få inleda körundervisning och övningskörning.

39 §

Vem som betraktas som förare vid körundervisning och övningskörning

Vid körundervisning och övningskörning anses följande vara förare:

- 1) i kategori B läraren och vid övningskörning den som handleder övningen,
- 2) i kategorierna C1 och C läraren,
- 3) vid körundervisning för kategori D1 eller D läraren eller, om den som avlägger körkort har körkort för kategori C, den som avlägger körkort,
- 4) i kategori E den som avlägger körkort,
- 5) vid körundervisning eller övningskörning med moped, motorcykel, traktor eller lätt fyrhjulig med sitsarna placerade efter varandra den som avlägger körkort eller, om den som ger körundervisning eller handleder övningen är med på motorcykeln, traktorn eller den lätta fyrhjuligen, läraren eller handledaren,
- 6) i kategori T den som avlägger körkort.

40 §

Fordon och andra undervisningsredskap som används i undervisningen och vid övningskörning

Det fordon som används i körundervisningen och vid övningskörning ska uppfylla kraven på körkortskategorin och i kategori AM kraven på fordonskategorin, och det ska vid behov ha en separat pedal som inverkar på fordonets färd broms för läraren eller vid övningskörning för den som handleder övningskörningen.

I körundervisning och annan utbildning får det även användas simulatorer och andra undervisningsredskap som ska motsvara de krav som ställs på körkortskategorin. Undervisningsmaterial som används för undervisning för grupp 2 ska motsvara den läroplanen som följs i undervisningen.

RP 146/2017 rd

Om körundervisning och annan utbildning ges med hjälp av en teknisk anslutning, ska anslutningen möjliggöra en tillförlitlig identifiering av eleven och växelverkan i realtid mellan läraren och eleven under hela lektionen.

Närmare bestämmelser om fordon och andra undervisningsredskap som avses i denna paragraf och om användningen av dem i körundervisning och annan utbildning samt om undantag från pedalkravet får utfärdas genom förordning av statsrådet. Trafiksäkerhetsverket får utfärda föreskrifter om tekniska krav på andra undervisningsredskap än fordon.

41 §

Genomförandet av körundervisningen och övningskörningen

Vid körundervisning och övningskörning ansvarar läraren eller den som handleder övningskörningen, och som enligt 39 § betraktas som förare, för att den som avlägger körkort har den förmåga att manövrera fordonet och det övriga kunnande som behövs. När det första körkortet avläggs och körundervisningen och övningskörningen sker med undervisningstillstånd ska intrycket över genomgången utbildning enligt 35 § 1 mom. medföras vid körning och på begäran visas upp för den som avses i 32 § 1 mom.

Vid körundervisningen för kategorierna B, C1 och C ska läraren eller vid övningskörning den som handleder övningen sitta bredvid eleven. Detsamma gäller körundervisning och övningskörning med lätt fyrhjuling eller traktor, om sitsarna är placerade bredvid varandra.

Vid körundervisning och övningskörning med moped och motorcykel, traktor samt lätt fyrhjuling, där sitsarna är placerade efter varandra, ska den som avlägger körkort ha anordningar för att kunna ta emot körinstruktioner och körutrustning som skyddar föraren. Kravet på anordningar för att ta emot körinstruktioner gäller också körundervisning och övningskörning med fordon i kategori T, om det inte finns någon sits för läraren i fordonet eller om sitsarna är placerade efter varandra.

Om simulator används för körundervisning eller övningskörning och läraren inte finns i samma utrymme som den som avlägger körkort, ska undervisningen ges med hjälp av en teknisk anslutning som uppfyller de föreskrivna kraven.

Trafiksäkerhetsverket får utfärda närmare föreskrifter om körundervisning och övningskörning med fordon, simulatorer och andra undervisningsredskap samt om anordningar som behövs för att ta emot körinstruktioner och om körutrustning för förare.

42 §

Förutsättningar för undervisningstillstånd för körkort i grupp 1

För undervisningstillstånd för körundervisning och handledning av övningskörning för avläggande av körkort i grupp 1 krävs det att

- 1) sökanden har fyllt 25 år,
- 2) sökanden har i Finland eller en annan EU- eller EES-stat utfärdat körkort som motsvarar kategorin för det körkort som ska avläggas, eller i kategori AM körkort som motsvarar fordonskategorin och som sökanden har haft i minst fem år,
- 3) sökanden har inte körförbud eller temporärt körförbud,
- 4) sökanden till sina personliga egenskaper ska anses lämplig för utbildningsuppdrag.

Med avvikelse från 1 mom. 2 punkten godkänns också när det gäller undervisningstillstånd i kategori AM att sökanden har körkort för bil samt när körkort för moped avläggs även körkort för motorcykel.

Sökanden anses inte till sina personliga egenskaper vara lämplig för utbildningsuppdrag, om han eller hon

- 1) inom fem år före tillståndet beviljas har haft körförbud på grund av rattfylleri, grovt rattfylleri, grovt äventyrande av trafiken eller en gärning som är straffbar enligt 23 kap. 1 § i strafflagen och tyder på allvarlig likgiltighet för trafiksäkerheten, eller under samma tid har gjort sig skyldig till dessa gärningar på sådant sätt att förutsättningarna för körförbud uppfylls,
- 2) det senaste året har haft körförbud på grund av andra trafikbrott än de som nämns i 1 punkten eller under denna tid har gjort sig skyldig till sådana gärningar på sådant sätt att förutsättningarna för körförbud uppfylls, eller
- 3) utifrån uppgifterna i straffregistret eller något av polisens register i övrigt med sitt handlande har visat sig vara uppenbart olämplig för undervisningsuppdrag.

43 §

Förutsättningar för undervisningstillstånd för körkort i grupp 2

Undervisningstillstånd för förarundervisning för körkort i grupp 2 kan beviljas endast om undervisningen ges genom läroavtal för examensutbildning inom transportbranschen i samband med sådan av arbetsgivaren given utbildning som är jämförbar med yrkesutbildning för bilförare. Den som avlägger körkort ska ha körkort för kategori B och dessutom körkort för dragbil, om utbildning för körkort för fordonskombinationer ingår i undervisningen.

För undervisningstillstånd krävs det att

- 1) sökanden har fyllt 25 år,
- 2) sökanden har körrätt för undervisningsfordonet,
- 3) sökanden har inte körförbud eller temporärt körförbud,
- 4) sökanden har trafiklärtillstånd för utbildning för kategorierna C och D.

44 §

Beviljande av undervisningstillstånd och undervisningstillståndets giltighetstid

Undervisningstillstånd för kategori B beviljas för tre år och det beviljas tidigast två år innan den som avlägger körkort uppnår minimiåldern för körkortet. Andra undervisningstillstånd beviljas för nio månader och de beviljas tidigast sex månader innan den som avlägger körkort uppnår minimiåldern för körkort i den kategori som övningsfordonet representerar. Bestämmelser om minimiåldern för inledande av körundervisning och övningskörning finns i 38 § 1 mom.

En sökande får beviljas högst tre undervisningstillstånd under en treårsperiod. Om läraren är förälder, far- eller morförälder, vårdnadshavare, barn, barnbarn eller syskon till den som avlägger körkort finns dock ingen begränsning för hur många undervisningstillstånd som får beviljas. Ett undervisningstillstånd får beviljas två personer och det får gälla två elever, om läraren eller lärarna är föräldrar, far- eller morföräldrar, vårdnadshavare, barn, barnbarn eller syskon till eleven eller eleverna.

I ett undervisningstillstånd ska innehavaren av tillståndet, den som avlägger körkort och körkortskategorin anges och i kategori AM även fordonskategorin. Om ett undervisningstillstånd i enlighet med 2 mom. beviljas till två personer ska den ena anges som ansvarig lärare som utfärdar det intyg över i 35 § 3 mom. avsedd körundervisning som krävs för deltagande i förarexamen.

Undervisningstillståndet löper ut när förarexamen har avlagts. Undervisningstillståndets giltighetstid kan vid behov förlängas. Ansökan om undervisningstillstånd förfaller om den av en orsak som beror på sökanden inte har kunnat behandlas inom ett år från det att ansökan anlände. Om ansökan förfaller avförs uppgiften om ansökan ur trafikregistret.

45 §

Återkallelse av undervisningstillstånd

Polisen ska återkalla ett undervisningstillstånd, om

- 1) innehavaren inte längre uppfyller kraven för tillstånd,
- 2) innehavaren överträder bestämmelserna om eller villkoren för undervisningstillståndet, eller
- 3) innehavaren begär det.

Tillståndet kan återkallas temporärt, om det finns förutsättningar för att meddela temporärt körförbud. I fråga om temporär återkallelse av tillstånd gäller vad som föreskrivs om temporärt körförbud.

46 §

Övningstillstånd för motorcykel

Övningstillstånd för motorcykel ger den som avlägger körkort för motorcykel rätt att övningsköra med motorcykel på egen hand. Vid övningskörningen ska en motorcykel som motsvarar körkortskategorin i fråga användas. Vid övningskörning betraktas den som avlägger körkort som förare.

Om minimiåldern för körkortet är under 18 år och den som avlägger körkort inte har fyllt 18 år, krävs det för undervisningstillståndet vårdnadshavarens samtycke, som är ett villkor för avläggande av teoriprov. Vårdnadshavaren ska dessutom namnge den som handleder övningskörningen, och som ska följa hur övningarna och körskickligheten framskrider.

Närmare bestämmelser om övningskörning och handledning av den får utfärdas genom förordning av statsrådet.

47 §

Beviljande av övningstillstånd för motorcykel

För övningstillstånd för motorcykel krävs det att

- 1) sökanden har ett giltigt körkortstillstånd,
- 2) sökanden har fått i 35 § 1 mom. avsedd utbildning i anslutning till det första körkortet, och i 35 § 3 mom. avsedd körundervisning,
- 3) sökanden har avlagt teoriprovet i den berörda körkortskategorin med godkänt resultat,
- 4) sökanden har avlagt manöverprovet för motorcykel i den berörda körkortskategorin med godkänt resultat,
- 5) sökanden inte har körförbud eller temporärt körförbud och inte har haft körförbud under en tid av fem år före tillståndsbeslutet.

Bestämmelser om det samtycke av vårdnadshavaren som krävs för undervisningstillstånd för en person som inte fyllt 18 år finns i 46 § 2 mom.

Om sökanden i minst två år har haft körkort för motorcykel i kategorin under det körkort som ska avläggas, krävs inte det teoriprov som avses i 1 mom. 4 punkten för övningstillstånd.

I övningstillståndet ska det antecknas vem som övningskör och körkortskategorin. Övningsstillstånd beviljas för högst tre månader, och det kan förenas med villkor och begränsningar. Nytt tillstånd får inte beviljas utan vägande skäl.

Trafiksäkerhetsverket får utfärda närmare föreskrifter om det manöverprov som avses i 1 mom. 4 punkten.

RP 146/2017 rd

48 §

Återkallelse av övningstillstånd för motorcykel

Ett övningstillstånd för motorcykel ska återkallas, om

- 1) innehavaren inte längre uppfyller kraven för tillstånd,
- 2) innehavaren överträder bestämmelserna om eller villkoren för övningstillståndet, eller
- 3) innehavaren begär det.

Övningstillståndet ska återkallas temporärt, om innehavaren meddelas temporärt körförbud. I fråga om temporär återkallelse av tillstånd gäller vad som föreskrivs om temporärt körförbud.

49 §

Utbildningsintyg

Den som genomgått sådan utbildning som avses i 35–37 § och sådan körundervisning som avses i 35 § 3 mom. med godkänt resultat ska ges ett intyg över utbildningen. Närmare bestämmelser om utfärdande av utbildningsintyg får utfärdas genom förordning av statsrådet.

50 §

Försökstillstånd

Trafiksäkerhetsverket får bevilja tillstånd för att ordna försök som behövs för att utveckla förarutbildningen för grupp 2. Vid försöken kan man avvika från i denna lag angivna krav på förarutbildningens omfattning och genomförande. Den förarutbildning som ges inom ramen för försök ska ha sådana mål och sådant innehåll att de elever som deltar i ett försök får de förarfärdigheter som avses i denna lag och deras rättigheter inte äventyras genom försöket. Försöken genomförs under Trafiksäkerhetsverkets tillsyn, och de ska följa den försöksplan som verket godkänt och de villkor och begränsningar som verket bestämt.

51 §

Märke för undervisningsfordon

Ett fordon som används i körundervisning och övningskörning ska vara försett med ett vitt triangelformat märke. Om det är fråga om ett fordon som används i verksamhet som kräver tillstånd att driva bilskola, ska även bilskolans namn framgå av fordonet.

Närmare bestämmelser om märket och hur det ska användas samt annan märkning av fordonet får utfärdas genom förordning av statsrådet.

5 kap.

Förarexamen

52 §

Syftet med och innehållet i förarexamen

Syftet med förarexamen är att säkerställa att den som avlägger körkort har de kunskaper och den praktiska körskicklighet som behövs för att vara en ansvarsfull förare som agerar själv-

RP 146/2017 rd

ständigt och säkert i olika trafiksituationer med hänsyn till även sociala och ekologiska aspekter.

I förarexamen ska allsidigt bedömas förmågan att

1) framföra fordonet säkert, flexibelt och ekologiskt och utan att orsaka farliga situationer i olika trafikmiljöer och trafiksituationer i enlighet med trafikreglerna och med hänsyn till fordonets särskilda egenskaper,

2) visa ansvarighet gentemot andra trafikanter och miljön,

3) uppfatta farliga situationer i trafiken och hur hastigheten, väglaget och olika faktorer som inverkar på förarens körförmåga, såsom känslotillstånd, passagerare, användning av berusningsmedel och läkemedel, trötthet, synförmåga och hälsotillstånd, bidrar till ökad olycksrisk,

4) upptäcka fel och brister som väsentligt inverkar på fordonets funktionsduglighet och säkerhet och även i övrigt agera på det sätt som krävs för att undvika farliga situationer.

Förarexamina ska uppfylla minimikraven i bilaga II till körkortsdirektivet. Trafiksäkerhetsverket får utfärda närmare föreskrifter om innehållet i förarexamen.

53 §

Hur förarexamen är uppbyggd och hur den genomförs

I förarexamen ingår ett teoriprov och ett körprov. För kategori T avläggs dock endast teoriprov. I en examen som avläggs för att höja körkortskategorin för motorcykel i fall som avses i 35 § 4 mom. eller för att erhålla körrätt för sådana fordonskombinationer i kategori B som avses i 7 § 4 mom. avläggs endast körprov.

Körprovet kan innefatta ett särskilt manöverprov. För att få avlägga körprovet måste examinandena ha avlagt teoriprovet för motsvarande körkortskategori och i kategori AM för motsvarande fordonskategori. I teoriprovet ska Trafiksäkerhetsverkets material användas.

Det fordon som används för körprovet ska uppfylla de krav som gäller i examenskategorin och det ska vid behov vara utrustat med en sådan pedal för förarprövaren som påverkar fordonets färdbroms. Examinanden ska tillhandahålla ett sådant fordon som behövs för körprovet. Under provet betraktas examinandena som förare.

Bestämmelser om körprovets längd samt mottagandet av körprov och undantag från kravet på pedal utfärdas genom förordning av statsrådet. Närmare bestämmelser om teoriprov, examensfordon och andra krav på förarexamen får utfärdas genom förordning av statsrådet. Trafiksäkerhetsverket får utfärda närmare föreskrifter om innehållet i teoriprov, körprov och manöverprov samt hur de genomförs i praktiken.

54 §

Förutsättningar för att delta i förarexamen

Förutsättningar för att få delta i förarexamen är att

1) den som deltar i examen har körkortstillstånd för examenskategorin,

2) den som deltar i examen uppfyller ålderskravet för examenskategorin,

3) den som deltar i examen har inte körförbud eller temporärt körförbud,

4) den som deltar i examen har utbildning som avses i 35 eller 36 §, beroende på examenskategorin,

5) den som deltar i examen för grupp 2 har körrätt för kategori B,

6) den som deltar i examen för att få körrätt för fordonskombination har körrätt för dragbil som motsvarar examenskategorin,

7) den som deltar i körprov eller manöverprov har avlagt teoriprovet för examenskategorin, om ett sådant krävs,

RP 146/2017 rd

8) den som deltar i förarexamens teoriproov har vårdnadshavarens samtycke, om sådant krävs enligt 9 § 2 mom. eller 46 § 2 mom. och ett intyg utfärdat av läroanstalten, om ett sådant krävs enligt 5 § 6 mom.

Körkortstillstånd enligt 1 mom. 1 punkten krävs inte och körförbud som meddelats tills vidare utgör inte något hinder för att avlägga examen, om polisen har ålagt personen att avlägga nytt körprov. Om en person har meddelats körförbud tills vidare på den grunden att han eller hon inte längre uppfyller de medicinska kraven för körkortstillstånd, utgör körförbudet inte heller hinder för avläggande av examen för att återfå körrätten, om en läkare förutsätter eller rekommenderar det enligt ett läkarutlåtande som visas upp.

Med avvikelse från 1 mom. 2 punkten får en person delta i teoriproov en månad innan ålderskravet uppfylls, om det för att avlägga förarexamen och få intyg över förarexamen också krävs ett körprov enligt 53 § 1 mom. Bestämmelser om ålderskraven för att få delta i examen för kategorierna C, CE och D när grundläggande yrkeskompetens förvärvas i samband med yrkesutbildning för förare finns i 5 § 2 mom.

Om den som deltar i examen har eller tidigare har haft ett körkort för motsvarande kategori som erhållits i Finland eller någon annan EU- eller EES-stat eller har ett annat giltigt körkort för motsvarande kategori som utfärdats utomlands, krävs inte den utbildning som avses i 1 mom. 4 punkten. Om i 36 § avsedd förarutbildning för grupp 2 har getts för att komplettera körrätt för samma kategori eller yrkeskompetens som personen har, ska denna körrätt eller yrkeskompetens vara i kraft.

Genom förordning av statsrådet får det i fråga om respektive kategorier utfärdas närmare bestämmelser om kraven för att få delta i förarexamen och om anmälan till examen samt om tillämpning av kraven när det är fråga om den förarexamen och det körprov som ska avläggas för att körrätten ska förbli i kraft eller kunna förnyas eller för att ett utländskt körkort ska kunna bytas ut.

55 §

Intyg över förarexamen

Förarexamensmottagaren ska utfärda ett intyg över godkänd förarexamen. Intyg utfärdas dock inte, om villkoren för att lämna ut körkort inte uppfylls eller om körkort eller temporärt körkort utfärdas för examinandan.

Bestämmelser om rätten att köra ett fordon med stöd av ett intyg över förarexamen finns i 6 § 5 mom.

58 §

Att köra militärfordon

Vad som i denna lag föreskrivs om innehållet i förarexamen och om kraven på förarens hälsotillstånd ska också tillämpas på körkort från försvarsmakten. Närmare bestämmelser om körkort och körtillstånd från försvarsmakten och om deras utfärdande, omhändertagande, återkallande och återlämnande utfärdas genom förordning av försvarsministeriet. Genom förordning av försvarsministeriet föreskrivs det dessutom om innehållet i försvarsmaktens trafikläro- och förarutbildning, trafikläro- och förarexamina, utbildning för körtillstånd och behörighetskraven för fordonsinspektörer som är förarprovare.

60 §

Körkort utfärdat i en konventionsstat

Ett körkort som är utfärdat i en annan än en i 59 § avsedd stat som har tillträtt den i Genève år 1949 ingångna konventionen rörande vägtrafik (FördrS 11/1959) eller den i Wien år 1968 ingångna konventionen om vägtrafik (FördrS 30/1986) ger innehavaren rätt att i Finland köra ett fordon eller en fordonskombination när körkortet har konventionsenlig kategoribeteckning, förutsatt att

- 1) innehavaren inte hade sin vanliga vistelseort i Finland när körkortet utfärdades,
- 2) körkortet är ett nationellt körkort som motsvarar körkortsmodellen i konventionen eller har samma information skriven med latinska bokstäver som ett körkort som motsvarar körkortsmodellen i konventionen eller att det utöver körkortet uppvisas ett konventionsenligt internationellt körkort eller en officiell översättning av körkortet till finska eller svenska,
- 3) körkortet åtföljs av en identitetshandling med fotografi när körkortet saknar fotografi på innehavaren,
- 4) innehavaren uppfyller ålderskraven och de medicinska kraven för respektive kategori, och
- 5) körkortet är i kraft i den stat eller region där det har beviljats.

Bestämmelserna i 1 mom. gäller också körkort och internationella körkort utfärdade enligt de regionala bestämmelserna i Hongkong, Macao eller Taiwan.

Körkortet godkänns för körning i Finland i två år efter det att innehavaren fördes in i befolkningsregistret, förutsatt att körkortet är giltigt och det inte finns någon orsak i övrigt att giltigheten skulle upphöra tidigare. I fråga om kontroll av förarens hälsotillstånd tillämpas vad som föreskrivs i 20 och 21 §. När körkortet byts ut mot ett finländskt körkort kan ett körkort som motsvarar kategori B och kategorin för motorcykeln lämnas ut i enlighet med 24 § 2 mom. 3 punkten utan krav på ny förarexamen, om

- 1) sökanden ansöker om körkortstillstånd för att byta ut körkortet inom den ovan nämnda tvåårsfristen, men innan körkortets giltighetstid går ut, och
- 2) sökanden visar upp ett nationellt körkort som avses i 1 mom. 2 punkten eller körkortet och en översättning av det.

Om innehavaren av ett körkort som avses i denna paragraf hade sin vanliga vistelseort i Finland i Finland när körkortet beviljades, är körkortet, utöver att det inte med stöd av 1 mom. 1 punkten ger rätt att köra ett motordrivet fordon i Finland, inte heller annars giltigt i Finland.

På ett körkort som utfärdas utifrån ett körkort som utfärdats i en konventionsstat ska det antecknas vilken stat eller vilken region som har beviljat det körkort utifrån vilket det är utfärdat. Vad som föreskrivs i denna paragraf om giltighet för och godkännande av ett körkort som utfärdats i en konventionsstat gäller inte giltighet för och godkännande av körkort på Åland.

På ett körkort som utfärdas utifrån ett körkort som utfärdats i en konventionsstat ska det antecknas vilken stat eller vilken region som har beviljat det körkort utifrån vilket det är utfärdat. Vad som föreskrivs i denna paragraf om giltighet för och godkännande av ett körkort som utfärdats i en konventionsstat gäller inte giltighet för och godkännande av körkort på Åland.

61 §

Annat utländskt körkort

Andra än i 59 eller 60 § avsedda nationella körkort som beviljats i en stat som Finland erkänt ger rätt att i Finland köra ett fordon eller en fordonskombination i den kategori som framgår av körkortet om

- 1) innehavaren inte hade sin vanliga vistelseort i Finland när körkortet utfärdades,
- 2) uppgifterna i körkortet är skrivna med latinska bokstäver eller utöver körkortet uppvisas en officiell översättning av det till finska eller svenska,
- 3) körrätten framgår av den klassificering som använts i körkortet,

4) körkortet åtföljs av en identitetshandling med fotografi när körkortet saknar fotografi på innehavaren,

5) innehavaren uppfyller ålderskraven och de medicinska kraven för körkortskategorin,

6) körkortet är i kraft i den stat där det har beviljats.

Körkortet godkänns för körning i Finland utom på Åland i ett år efter det att innehavaren fördes in i befolkningsregistret, förutsatt att körkortet är giltigt och det inte finns någon orsak i övrigt att giltigheten skulle upphöra tidigare. I fråga om kontroll av förarens hälsotillstånd tillämpas vad som föreskrivs i 20 och 21 §.

Trafiksäkerhetsverket kan i enlighet med intyg från utrikesministeriet på ansökan bevilja körkortstillstånd för erhållande av ett körkort i Finland som motsvarar ett utländskt körkort och utan att kräva ny förarexamen lämna ut det nya körkortet enligt 24 § 2 mom. 3 punkten till en utlänning som hör till personalen vid en utländsk stats diplomatiska representation i Finland, vid ett konsulat under ledning av en utsänd konsul eller vid en internationell organisations verksamhetsställe i Finland, om denne har kommit till Finland för det uppdraget, samt till en sådan persons familjemedlem.

På ett körkort som utfärdas utifrån ett utländskt körkort ska det antecknas vilken stat som har beviljat det körkort utifrån vilket det är utfärdat. Vad som föreskrivs i denna paragraf om giltighet för och godkännande av andra utländska körkort gäller inte giltighet för och godkännande av körkort på Åland.

62 §

Skyldighet att lämna in körkortet i samband med att det byts ut

Om ett utländskt körkort enligt 59–61 § byts ut till ett finländskt körkort, ska det utländska körkortet lämnas in till Trafiksäkerhetsverket. Detta gäller också körkort enligt 59 § som förnyas i enlighet med denna lag.

63 §

Tillfälligt körkort

Trafiksäkerhetsverket kan bevilja innehavaren av ett i 60 § avsett nationellt körkort tillfälligt körkort med rätt att köra i Finland om det är fråga om

1) en asylsökande vars ansökan om uppehållstillstånd inte har avgjorts när fristen enligt 60 § 3 mom. går ut, eller

2) utredning av körkortets äkthet, giltighet eller annan behörighet eller någon annan motsvarande omständighet som hindrar innehavaren att använda körkortet.

Körkortstillstånd för tillfälligt körkort får beviljas oberoende av kravet på vanlig vistelseort enligt 12 § 1 mom. 2 punkten och körkortet får lämnas ut utan krav på ny förarexamen.

Tillfälligt körkort utfärdas för viss tid, högst ett år, men dock högst för så lång tid som det ursprungliga körkortet är i kraft. Giltighetstiden för ett tillfälligt körkort får förlängas, om det ursprungliga körkortet är i kraft. Trafiksäkerhetsverket ska omhänderta det ursprungliga körkortet när det tillfälliga körkortet lämnas ut bara om det behövs av de skäl som anges i 1 mom. 2 punkten.

Det tillfälliga körkortet ska medföras vid körning tillsammans med det ursprungliga körkortet, om det inte på det tillfälliga körkortet har antecknats att Trafiksäkerhetsverket har omhändertagit det ursprungliga körkortet.

77 §

Förutsättningar för tillstånd att driva bilskola

För tillstånd att driva bilskola krävs det att sökanden har tillräckliga ekonomiska och andra förutsättningar att driva verksamheten. Om sökanden är en fysisk person, ska han eller hon som har uppnått myndighetsåldern.

Kravet på tillräckliga ekonomiska förutsättningar uppfylls åtminstone inte, om sökanden är försatt i konkurs, om sökanden har skulder som drivs in genom utsökning och som med avseende på sökandens betalningsförmåga är mer än ringa eller om sökanden är en fysisk person och hans eller hennes handlingsbehörighet är begränsad. När de i 1 mom. avsedda andra förutsättningarna att driva verksamheten bedöms ska hänsyn åtminstone tas till sökandens tidigare verksamhet i trafikbranschen och i utbildningsuppgifter samt verksamhetens oförvitlighet.

Vad som i denna paragraf föreskrivs om sökanden gäller i fråga om sökande i bolagsform medlemmarna och eller ersättarna i styrelsen och förvaltningsrådet, verkställande direktören, ansvariga bolagsmän och i öppna bolag bolagsmän samt andra personer som utövar bestämmande inflytande.

78 §

Utbildningsansvarig föreståndare

En bilskola ska ha en utbildningsansvarig föreståndare som ansvarar för att utbildningsverksamheten bedrivs enligt gällande bestämmelser och tillståndsvillkor. Föreståndaren styr undervisningen i bilskolan, ansvarar för dess innehåll och utvecklandet av den samt för de läroplaner som utbildningen ska följa.

Trafiksäkerhetsverket godkänner en person som utbildningsansvarig föreståndare enligt följande kriterier:

1) personen har trafiklärtillstånd och

d) körkort för motorcykel eller moped och minst ett års erfarenhet av körundervisning för motorcykel eller moped, om bilskolan bara ger utbildning för mopedkörkort,

79 §

Att ansöka om tillstånd att driva bilskola

Ansökan om tillstånd att driva bilskola ska göras hos Trafiksäkerhetsverket. Sökanden ska

3) uppge under vilken firma verksamheten bedrivs och vilka bifirmor som eventuellt används,

80 §

Beviljande av tillstånd att driva bilskola och tillsynsavgift för bilskolor

Tillstånd att driva bilskola beviljas att gälla tills vidare och i hela landet med undantag för Åland. I tillståndet antecknas den grupp eller de grupper till vilken eller vilka de körkortskategorier hör för vilka tillståndet ger rätt till undervisning.

RP 146/2017 rd

Tillstånd att driva bilskola kan beviljas för utbildning för körkortskategorier som hör till grupp 1 eller grupp 2 eller bägge grupperna. Tillstånd att driva bilskola för grupp 1 kan begränsas till endast utbildning för körning med två- eller trehjulig moped eller med motorcykel.

Med hänsyn till verksamhetens karaktär och omfattning kan tillståndet förenas med sådana kompletterande villkor och begränsningar med avseende på undervisningsarrangemangen som behövs med tanke på verksamheten och tillsynen över den.

För att täcka kostnaderna för de tillståndsuppgifter och den registerföring som hänför sig till tillståndet att driva bilskola, tillsynen över bilskolan och andra myndighetsuppgifter tas det varje kalenderår ut en tillsavgift för bilskolor av tillståndshavaren från och med det år då tillståndet beviljas. Bestämmelser om avgiftens storlek utfärdas genom en sådan förordning av kommunikationsministeriet som gäller Trafiksäkerhetsverkets prestationer. Tillsynsavgiften är direkt utsökbar, och på indrivningen av den tillämpas lagen om verkställighet av skatter och avgifter (706/2007).

En ansökan om tillstånd att driva bilskola förfaller, om den av en orsak som beror på sökanden inte har kunnat behandlas inom ett år efter det att ansökan anlände.

81 §

Tillsyn över bilskolor

Trafiksäkerhetsverket svarar för tillsynen över bilskolor. Verket kan ordna de uppgifter som hänför sig till tillsynen i samband med förarexamensverksamheten eller så att de sköts separat från genom att skaffa behövliga tjänster av privata eller offentliga serviceproducenter med iakttagande av vad som i lagen om förarexamensverksamhet föreskrivs om ordnandet av förarexamensverksamhet som en serviceuppgift.

Vid tillsynen kan verket anlita en expert som är insatt i förarutbildningssystemet och examenssystemet och kraven på dem. I denna uppgift omfattas experten av bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar. Bestämmelser om skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen (412/1974).

Innehavaren av tillstånd att driva bilskola ska trots sekretessbestämmelserna visa upp de handlingar som behövs för tillsynen, tillåta granskning av de uppgifter som hänför sig till förarutbildnings- och förarexamenssystemet och lämna övriga uppgifter som behövs för tillsynen. Bilskolans verksamhet ska ordnas så att övervakarna har tillträde till alla lokaler och fordon som används i verksamheten för att kunna genomföra tillsynen.

Bilskolan ska föra bok över sina elever och över utbildningsintyg som utfärdats över utbildningen. Trafiksäkerhetsverket får utfärda närmare föreskrifter om de anmälningar som ska göras om elever och om elevbokföringen.

82 §

Anmälningar som gäller bilskoleverksamheten

Innehavaren av tillstånd att driva bilskola ska underrätta Trafiksäkerhetsverket

1) om byte av utbildningsansvarig föreståndare och samtidigt ange en ny person som kan godkännas för uppdraget, inom en månad efter det att den utbildningsansvariga föreståndaren har upphört att sköta sitt uppdrag,

2) om att verksamheten vid bilskolan upphört, inom en månad efter det att verksamheten upphört.

Om den utbildningsansvariga föreståndaren har avlidit eller inte kan sköta uppdraget på grund av akut allvarlig sjukdom, olycksfall, uppsägning eller någon annan oförutsedd händelse och det inte genast finns att tillgå en person som uppfyller det studiekraV i 78 § 2 mom.

RP 146/2017 rd

2 punkten som gäller föreståndaren, kan tillståndshavaren för uppgiften föreslå en tillfällig föreståndare som inte uppfyller detta krav. Godkännande kan meddelas för högst två år.

Om en innehavare av tillstånd att driva bilskola försätts i konkurs, har konkursboet rätt att med stöd av det tidigare tillståndet fortsätta att driva bilskolan i högst ett år från det att innehavaren försattes i konkurs. Konkursboet ska omedelbart informera om konkursen och om det kommer att utnyttja rätten eller inte. De som förvaltar konkursboet ska svara för den utbildningsansvariga föreståndarens uppgifter. Den som sköter uppgifterna ska uppfylla behörighetskraven för föreståndare, med undantag av kravet i 78 § 2 mom. 2 punkten.

Uppgifter om godkända ändringar ska registreras i trafikregistret. Närmare bestämmelser om anmälan får utfärdas genom förordning av statsrådet.

84 §

Undervisningspersonal

En bilskollärare ska ha trafikläraartillstånd och kör rätt för det fordon som används i körundervisningen. Den som ger mopedundervisning ska ha körkort för moped eller motorcykel.

Utöver vad som föreskrivs i 1 mom. krävs det av läraren

1) vid undervisning för körkort för motorcykel att läraren i samband med specialyrkesexamen för trafiklärare har avlagt examensdelen för motorcykelundervisning och under minst tre år har haft den kör rätt för motorcykel som motsvarar undervisningskategorin eller en högre kategori,

2) vid undervisning för körkort för moped att läraren i samband med specialyrkesexamen för trafiklärare har avlagt examensdelen för arbete som lärare i trafikfostran för ungdomar och inom kategori AM120 och under minst tre år har haft körkort för moped eller motorcykel,

3) vid undervisning för körkort för en kategori i grupp 2 att läraren i samband med specialyrkesexamen för trafiklärare har avlagt examensdelen för utbildare av lastbils- eller bussförare och i minst tre år har haft den kör rätt för lastbil eller buss som motsvarar undervisningskategorin eller en högre kategori.

Trafikläraartillståndet kan i fråga om annan undervisning än körundervisning av särskilda skäl ersättas med pedagogisk utbildning och praktisk erfarenhet. Den föreexamensmottagare som utövar tillsyn över bilskolan godkänner behörigheten innan undervisningen inleds.

Den som genomgår en med undervisnings- och kulturministeriets tillstånd ordnad utbildning för specialyrkesexamen för trafiklärare får med avvikelse från kravet på trafikläraartillstånd arbeta som lärare vid en bilskola om han eller hon har tillstånd för undervisningspraktik och, när det gäller undervisning enligt 2 mom., om studeranden har inlett studier för att avlägga den berörda examensdelen.

Bilskolan ska föra en uppdaterad förteckning där det framgår vem som är utbildningsansvarig föreståndare och vilka andra lärare det finns och deras behörighet för undervisning.

På bilskollärare tillämpas lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn (504/2002).

88 §

Trafikläraartillstånd

Ett trafikläraartillstånd medför rätt att ge förarutbildning för körkort för kategori B. Tillståndshavaren får också ge utbildning för körkort för sådana fordon i kategori AM som avses i 4 § 1 punkten underpunkt b.

90 §

Återkallelse av trafiklärartillstånd och tilldelning av varning

Ett trafiklärartillstånd ska återkallas

1) för viss tid, om innehavaren inte längre uppfyller förutsättningen enligt 88 § 2 mom. 5 punkten,

2) tills vidare, om innehavaren inte längre uppfyller de medicinska kraven enligt 88 § 2 mom. 4 punkten eller om han eller hon meddelas körförbud tills vidare,

94 §

Olovligt bedrivande av förarutbildning

Den som driver bilskola eller yrkesmässigt eller kommersiellt ger körundervisning eller handleder övningskörning utan tillstånd att driva bilskola ska för *olovligt bedrivande av förarutbildning* dömas till böter.

97 §

Dispens

Trafiksäkerhetsverket får av särskilda skäl utifrån en helhetsbedömning bevilja dispens från det minimiålderskrav som gäller körkortstillstånd och körkort för kategori B. Som särskilda skäl när sökandens körkortsbehov bedöms kan beaktas långa avstånd, de tillgängliga kollektivtrafikförbindelserna och möjligheterna att utnyttja dem samt andra skäl i anslutning till förbindelserna som utgör hinder för resor i anslutning till arbete, arbetspraktik eller studier eller andra motsvarande nödvändiga resor. Vid bedömningen av särskilda skäl i anslutning till förbindelserna kan beaktas också oförutsedda förändringar i familjens situation samt behov att trygga familjens försörjning och sköta familjens nödvändiga ärenden.

Dispens ska sökas med en gemensam ansökan av sökanden och hans eller hennes vårdnadshavare. Dispensen får beviljas tidigast tre månader innan den som ansöker om körkort fyller 17 år. Minimialdern för att få delta i förarexamen är 17 år.

Dispensbeslutet kan förenas med ett villkor som gäller de transporter som dispensen berättigar till innan det föreskrivna minimiålderskravet uppfylls. Dispensbeslutet ska medföras vid körning och på begäran visas upp för polisen eller någon annan trafikövervakare.

Trafiksäkerhetsverket får utfärda närmare föreskrifter om ansökan om åldersdispens, de blanketter som ska användas vid ansökan och de bilagor som behövs till ansökan.

Denna lag träder i kraft den 20 . Bestämmelserna i 61 § träder dock i kraft den 20 .

Om den som deltar i förarexamen har fått körrätt före ikraftträdandet av denna lag, eller före ikraftträdandet av denna lag har börjat avlägga körkort för examenskategorin, krävs inte den utbildning som avses i 35 § 1 mom. för att få delta i examen.

Om grundläggande utbildning för förarutbildning för körkort för kategori B har erhållits, får den som avlägger körkort före ikraftträdandet av denna lag men efter det att den har stadfästs, med avvikelse från 38 § 2 mom., antas till undervisning för fördjupningsdelen utan att avlägga förarexamen och genomgå utbildning för övningsdelen, och med intyg över denna undervisning kan han eller hon inom två månader från ikraftträdandet i samband med deltagande i förarexamen för kategori B påvisa den i 35 § 2 mom. avsedda utbildning i att upptäcka risker som enligt 54 § 1 mom. 4 punkten är ett krav för att få delta i examen. Vad som föreskrivs ovan i detta moment gäller också den som har börjat avlägga förarexamen före ikraftträdandet

av denna lag utan att ha erhållit körkort för kategori B. Ett undervisningsfordon som används i undervisning för fördjupningsdelen enligt detta moment ska uppfylla kraven på ett undervisningsfordon som används inom den grundläggande utbildningen och vid körundervisningen betraktas läraren som förare.

Om förarexamen för kategori B har avlagts före ikraftträdandet av denna lag utan att utbildningsintyg över övningsdelen och fördjupningsdelen har lämnats in till körkortsmyndigheten, ska körortsinnehavaren senast två år från erhållandet av körortsen lämna Trafiksäkerhetsverket ett intyg över den utbildning som avses i 35 § 2 mom. eller i stället för det ett intyg över undervisning inom fördjupningsdelen enligt de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet. Om intyget inte lämnas in inom föreskriven tid kan en examen som gäller körkort för bil inte avläggas och om personen påträffas körande bil i trafiken, uppfylls villkoren enligt 64 § 2 mom. 2 punkten för meddelande av körförbud tills vidare, sådan den gällde vid ikraftträdandet. Intyget krävs för att delta i förarexamen som avses ovan samt förutsättningen för att återlämna körkortet till den som meddelats körförbud tills vidare är att det intyg som avses i detta moment visas upp för polisen.

Om en person före ikraftträdandet av denna lag har meddelats körförbud tills vidare för brott mot det villkor som föreskrivs i den bestämmelse i 16 § 1 mom. 4 punkten som gällde vid ikraftträdandet, är en förutsättning för att körkortet ska återlämnas att personen för polisen uppvisar ett intyg över utbildning som avses i 35 § 2 punkten eller över undervisning inom fördjupningsdelen enligt de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

Om körortsen för den som meddelats körförbud tills vidare har förfallit av en orsak som avses i 4 eller 5 mom., eftersom det föreskrivna intyget för att körkortet ska kunna återlämnas inte har visats upp inom fem år från det att körförbudet meddelades, är en förutsättning för att körortsen ska börja gälla att ny förarexamen avläggs och att ett intyg över utbildning som avses i 35 § 2 mom. visas upp. Intyget över utbildningen ska lämnas in till Trafiksäkerhetsverket för att körkortstillstånd som är en förutsättning för att delta i förarexamen ska beviljas.

Bestämmelsen i 37 § tillämpas på de i den paragrafen avsedda nya förare vilkas körkort har börjat efter ikraftträdandet av denna lag.

När körkortstillstånd, körkort och duplett av körkort beviljas samt körkort förnyas efter ikraftträdandet av denna lag ersätts en körkortsanteckning om kategori LT med en anteckning om kategori AM enligt 4 § 1 mom. 1 punkten underpunkt b i enlighet med bestämmelserna om anteckningar om körkortskategori.

Om specialyrkesexamen för trafiklärare har avlagts med stöd av lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning (631/1998) i enlighet med de grunder för specialyrkesexamen för trafiklärare som meddelades 2010, medför det trafiklärartillstånd som erhållits med stöd av nämnda examen fortfarande trots 84 § 2 mom. 2 punkten rätt att ge förarutbildning för moped i kategori AM. Bestämmelser om giltigheten för andra trafiklärartillstånd finns i 103 § i körkortslagen.

En i denna lag avsedd ansökan som har gjorts före ikraftträdandet av denna lag behandlas i enlighet med de bestämmelser som gällde när ansökan lämnades in.

Helsingfors den 19 oktober 2017

Statsminister

Juha Sipilä

Kommunikationsminister Anne Berner

Lag

om ändring av körkortslagen

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i körkortslagen (386/2011) 3 § 3 punkten, 4 § 1 mom. 8 punkten, 10 § 1 mom. 6 punkten, 10 § 3 mom., 13 §, 16 § 1 mom. 4 punkten, 78 § 3 mom. samt 85–87 och 108 §, av dem 4 § 1 mom. 8 punkten sådan den lyder i lag 1614/2015, 10 § 1 mom. 6 punkten, 10 § 3 mom., 13 § och 16 § 1 mom. 4 punkten sådana de lyder i lag 70/2015, 85 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 70/2015 och 108 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 1081/2012,

ändras 2 §, 3 § 14 punkten, 4 § 1 mom. 1 punkten underpunkt b och 7 punkten, 5 § 1 mom. 7, 9 och 10 punkten, 5 § 2 mom., 7 § 2 och 5 mom., 9 § 2 och 3 mom., 10 § 1 mom. 2 och 5 punkten, det inledande stycket i 10 § 2 mom. och 10 § 2 mom. 2 punkten, 14 § 3 mom., 15 a § 1 och 2 mom., det inledande stycket i 16 § 1 mom., 16 § 3 mom., 17 § 2 mom., 18 § 2 mom., 21 §, 24 § 4 mom., 25 § 2 mom., 26 § 1 mom., 27 § 1 mom. 3 punkten, 27 § 2 mom., 31 § 2 mom., 4 kap., 52–55 §, 58 § 2 mom., 60 och 61 §, 62 § 1 mom., 63 och 77 §, 78 § 1 mom., 79 § 3 punkten, 80–82 och 84 §, 88 § 1 mom., 90 § 1 mom. 1 och 2 punkten samt 94 och 97 §, av dem 2, 55 och 60 § sådana de lyder delvis ändrade i lag 1081/2012, 3 § 14 punkten, 15 a § 1 och 2 mom. och det inledande stycket i 16 § 1 mom. sådana de lyder i lag 731/2016, 4 § 1 mom. 7 punkten samt 5 § 1 mom. 10 punkten sådana de lyder i lag 1614/2015, 5 § 1 mom. 7 punkten och 7 § 2 mom. sådana de lyder i lag 1081/2012, 5 § 2 mom., 9 § 2 och 3 mom., 10 § 1 mom. 2 och 5 punkten, det inledande stycket i 10 § 2 mom. och 10 § 2 mom. 2 punkten, 14 § 3 mom., 16 § 3 mom., 17 § 2 mom., 18 § 2 mom., 24 § 4 mom., 25 § 2 mom., 26 § 1 mom., 27 § 1 mom. 3 punkten, 27 § 2 mom., 54 §, 62 § 1 mom., 88 § 1 mom. sådana de lyder i lag 70/2015, 21 och 97 § sådana de lyder delvis ändrade i lag 70/2015, 61 och 63 § sådana de lyder delvis ändrade i lagarna 1081/2012 och 70/2015, samt 84 § sådan den lyder i lagarna 70/2015 och 553/2017, samt

fogas till 5 §, sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 1081/2012, 70/2015, 1614/2015 och 553/2017, ett nytt 6 mom., till 10 § 2 mom., sådant det lyder i lag 70/2015, en ny 4 punkt och till 78 § 2 mom. 1 punkten en ny underpunkt d, som följer:

Gällande lag

Proposition

2 §

2 §

Begränsning av tillämpningsområdet

Begränsning av tillämpningsområdet

Det som i denna lag föreskrivs om körrätt och om körkort och andra tillstånd eller intyg som ska medhas vid körning tillämpas på framförande av andra än i 63 § 2 mom. i vägtrafiklagen (267/1981) avsedda motordrivna fordon på i den lagen avsedd väg.

Det som i denna lag föreskrivs om körrätt och om körkort och andra tillstånd eller intyg som ska medföras vid körning tillämpas på framförande av motordrivna fordon *på sådana vägar som avses i vägtrafiklagen (267/1981).*

Körkort krävs dock inte för att gående framföra ett motordrivet fordon som också är avsett att framföras gående, eller för att köra ett två- eller trehjuligt motordrivet fordon

Gällande lag

Denna lag gäller inte körkorts eller andra motsvarande tillstånds giltighet på Åland eller körkort utfärdade på Åland och deras giltighet i övriga delar av Finland, om inte annat föreskrivs.

3 §

Definitioner

I denna lag avses med

3) *grundläggande utbildning för förarutbildning för kategori B sådan utbildning som krävs för att avlägga förarexamen och med övningsdel och fördjupningsdel utbildning efter det att körrätt för kategori B erhållits,*

14) läkarintyg och läkarutlåtande ett utlåtande om huruvida de medicinska kraven uppfylls vilket getts utifrån en bedömning av förarens hälsotillstånd som gjorts med stöd av denna lag och med optikerutlåtande ett utlåtande om huruvida kraven på synförmåga uppfylls vilket getts med stöd av denna lag och som är avsett att användas i stället för en kontroll i samband med trafikövervakningen,

4 §

Körkortskategorier

I grupp 1 ingår följande körkortskategorier:

- 1) AM, till vilken hör
- b) lätta fyrhjulingar,

Proposition

med en konstruktiv hastighet av högst 25 kilometer i timmen, som också fordonstillverkaren har fastställt som högsta konstruktiva hastighet för fordonet i samband med godkännandet av fordonet. Den som kör ett två- eller trehjuligt fordon ska ha fyllt 15 år.

Denna lag gäller inte körkorts eller andra motsvarande tillstånds giltighet på Åland eller körkort utfärdade på Åland och deras giltighet i övriga delar av Finland, om inte något annat föreskrivs.

3 §

Definitioner

I denna lag avses med

14) *läkarintyg och läkarutlåtande ett utlåtande om huruvida de medicinska kraven uppfylls vilket getts utifrån en bedömning av förarens hälsotillstånd som gjorts med stöd av denna lag, med optikerutlåtande ett utlåtande om huruvida kraven på synförmåga uppfylls vilket getts med stöd av denna lag och som är avsett att användas i stället för en kontroll i samband med trafikövervakningen och med sökandens hälsodeklaration en försäkran att sökanden inte känner till några hinder för uppfyllande av de medicinska kraven,*

4 §

Körkortskategorier

I grupp 1 ingår följande körkortskategorier:

- 1) AM, till vilken hör
- b) lätta fyrhjulingar och sådana traktorer i fordonskategori T3 vilkas konstruktiva has-

Gällande lag

7) T, till vilken hör traktorer med en konstruktiv hastighet av högst 40 km/h, motorredskap och snöskotrar inklusive släpfordon kopplade till dem,

8) *LT*, traktorer med en konstruktiv hastighet som överstiger 40 km/h och är högst 60 km/h inklusive släpfordon kopplade till dem.

5 §

Ålderskrav

Minimiåldern för körkort är:

7) 21 år för kategorierna C och CE alternativt 18 år, om personen har annan kompetens än snabbförvärvad grundläggande yrkeskompetens för lastbilsförare,

9) för kategorierna D och DE
a) 24 år alternativt 23 år, om personen har snabbförvärvad grundläggande yrkeskompetens för bussförare, eller 21 år, om personen har annan än snabbförvärvad grundläggande yrkeskompetens för bussförare, eller

b) 18 år för kategori D, om personen har avlagt yrkesinriktad grundexamen för bussförare och har annan än snabbförvärvad grundläggande yrkeskompetens för bussförare,

10) 15 år för kategori T och *LT*.
Av den som genomgår en sådan yrkesutbildning för förare som avses i 6 § i lagen om yrkeskompetens och som ger grundläggande yrkeskompetens samt har ett godkännandedokument enligt 2 mom. i den paragrafen krävs inte den yrkeskompetens för kategorierna C, CE och D som avses ovan i 1 mom. 7 och 9 punkten. För kategorierna *C1E*, *CE*, *D1* och *D* krävs det utöver minimiåldern också undervisning inom övningsdelen och

Proposition

tighet överstiger 40 km/h och är högst 60 km/h inklusive släpfordon kopplade till dem,

7) T, till vilken *med undantag av traktorerna i 1 punkten underpunkt b* hör traktorer med en konstruktiv hastighet av högst 60 km/h, motorredskap och snöskotrar inklusive släpfordon kopplade till dem.

5 §

Ålderskrav

Minimiåldern för körkort är

7) 21 år för kategorierna C och CE alternativt 18 år, om personen har annan *grundläggande yrkeskompetens för lastbilsförare än sådan som förvärvats genom en utbildning i snabbare tempo*,

9) för kategorierna D och DE
a) 24 år alternativt 23 år, om personen har *grundläggande yrkeskompetens* för bussförare som förvärvats genom en utbildning i snabbare tempo, eller 21 år, om personen har annan *grundläggande yrkeskompetens* för bussförare *än sådan som förvärvats genom en utbildning i snabbare tempo*, eller
b) 18 år för kategori D, om personen har avlagt yrkesinriktad grundexamen för bussförare och har annan *grundläggande yrkeskompetens* för bussförare *än sådan som förvärvats genom en utbildning i snabbare tempo*,

10) 15 år för kategori T.
Av den som genomgår en sådan yrkesinriktad förarutbildning som avses i *II avd. 3 kap. 8 § 1 mom. i lagen om transportservice (320/2017)* och som omfattar förvärvande av grundläggande yrkeskompetens på något annat sätt än genom en utbildning i snabbare tempo samt har ett godkännandedokument enligt den paragrafen krävs inte den grundläggande yrkeskompetens som avses i 1 mom. 7 och 9 punkten för avläggande av ex-

Gällande lag

fördjupningsdelen enligt 37 § 2 mom. i denna lag.

Proposition

amen för kategorierna C, CE och D. *Innan den grundläggande yrkeskompetens som avses ovan förvärvas är körrätt som avses i detta moment i kraft endast vid transporter som utförs med godkännandedokument eller när det föreskrivna ålderskravet uppfylls på någon annan grund.*

Med avvikelse från 1 mom. 5 punkten är minimiåldern för körkort för kategori B och BE 17 år, om det är fråga om en person som studerar inom yrkesinriktad förarutbildning som omfattar erhållande av körrätt för lastbil eller buss. När personen anländer till teori-provet ska studierna påvisas med ett intyg som läroanstalten utfärdat. Innan den minimiålder som föreskrivs i 1 mom. 5 punkten har uppnåtts berättigar körrätten endast till körningar i anslutning till sådan inläring i arbetet som ingår i studier som avses i detta moment.

7 §

Körrättens omfattning

Kategori A innefattar dock körrätt för kategorierna A1 och A2, kategori A2 körrätt för kategori A1, kategori C körrätt för kategori C1, kategori CE körrätt för kategori C1E, kategori D körrätt för kategori D1, kategori DE körrätt för kategori D1E och kategorierna C1E, CE, D1E och DE körrätt för kategori BE. Alla kategorier utom kategorierna T och LT innefattar körrätt för kategori AM, kategorierna A1, A2, A, B och LT körrätt för kategori T och kategorierna C1 och C körrätt för kategori LT.

Kategorierna T och LT gäller endast i Finland.

9 §

Att ansöka om körkortstillstånd

7 §

Körrättens omfattning

Kategori A innefattar dock körrätt för kategorierna A1 och A2, kategori A2 körrätt för kategori A1, kategori C körrätt för kategori C1, kategori CE körrätt för kategori C1E, kategori D körrätt för kategori D1, kategori DE körrätt för kategori D1E och kategorierna C1E, CE, D1E och DE körrätt för kategori BE. Alla kategorier utom kategori T innefattar körrätt för kategori AM och kategorierna A1, A2, A och B körrätt för kategori T.

Kategori T och körrätt för traktor i fordonskategori T3 med körkort för kategori AM gäller endast i Finland.

9 §

Att ansöka om körkortstillstånd

Körkortstillstånd får beviljas tidigast ett år

Gällande lag

Körkortstillstånd får beviljas tidigast ett år innan sökanden uppfyller ålderskravet för körkortskategorin i fråga. Körkortstillstånd för kategori B kan dock beviljas tidigast två år innan ålderskravet är uppfyllt. För körrätt för fordonskombination enligt 7 § 4 mom. ska den som ansöker om körkortstillstånd ha körrätt för kategori B.

Ansökan får göras elektroniskt eller personligen eller genom ombud. Sökanden ska dock styrka sin identitet när han eller hon ansöker om körkortstillstånd eller när körkortet lämnas ut eller för förarexamensmottagaren vid förarexamen.

10 §

Bilagor till ansökan

Ansökan ska åtföljas av:

2) ett fotografi som uppfyller kraven på passfoto, med undantag av kravet att fotografiet får vara högst sex månader gammalt, om inte ett sådant fotografi används i körkortet som tidigare har registrerats i fordonstrafikregistret eller om fotografiet enligt 31 § inte behöver bifogas ansökan,

Proposition

innan sökanden uppfyller ålderskravet för körkortskategorin i fråga. Körkortstillstånd för kategori B kan dock beviljas tidigast två år innan ålderskravet är uppfyllt. För körrätt för fordonskombination enligt 7 § 4 mom. ska den som ansöker om körkortstillstånd ha körrätt för kategori B. *Om minimiåldern för körkortskategorin är under 18 år och sökanden inte har fyllt 18 år, krävs vårdnadshavarens samtycke. Samtycke är ett villkor för avläggande av förarexamen och det gäller även i 5 § 6 mom. avsedda personer som avlägger körkort.*

Ansökan får göras elektroniskt eller personligen eller genom ombud. Sökanden ska styrka sin identitet *för förarprövaren vid förarexamen och när han eller hon sköter ärenden personligen i samband med ansökan om körkortstillstånd eller utlämnande av körkortet.*

10 §

Bilagor till ansökan

Ansökan ska åtföljas av

2) ett fotografi av sökanden som uppfyller kraven på passfoto, med undantag av kravet att fotografiet får vara högst sex månader gammalt, om inte ett sådant fotografi används i körkortet som tidigare har registrerats i *myndigheternas register* eller om fotografiet enligt 31 § inte behöver bifogas ansökan,

Gällande lag

Proposition

5) sådana upplysningar från en myndighet, arbetsgivaren eller någon annan motsvarande aktör som gäller grunderna för att bevilja körkort och hur behövt ett körkort är i arbetet, om ansökan gäller körkort för körning enligt 5 § 4 mom.,

6) samtycke från vårdnadshavarna, om minimiåldern för körkortskategorin är 15 eller 16 år och sökanden inte har fyllt 18 år.

Information enligt 1 mom. 1 punkten krävs dock inte om information inte behövs till följd av ett läkarutlåtande eller annars av en orsak som kommit till Trafiksäkerhetsverkets kännedom, om

2) sökanden högst två år tidigare vid beväringstjänst inom försvarsmakten har avlagt förarexamen i den kategori som ansökan avser,

För körkort i grupp 1 godkänns i stället för läkarutlåtande enligt 1 mom. 1 punkten även en kopia av ett giltigt hälsointyg för unga.

5) sådana upplysningar från en myndighet, arbetsgivaren, utbildningsanordnaren eller någon annan motsvarande aktör som gäller grunderna för att bevilja körkort och hur behövt ett körkort är i arbetet, om ansökan gäller körkort för körning enligt 5 § 4 mom.

Läkarutlåtande eller utlåtande av en specialistläkare enligt 1 mom. 1 punkten krävs dock inte om det inte behövs till följd av ett läkarutlåtande eller annars av en orsak som kommit till Trafiksäkerhetsverkets kännedom, om

2) sökanden högst *tre* år tidigare vid beväringstjänst inom försvarsmakten har avlagt förarexamen i den kategori som ansökan avser,

4) ansökan gäller det första körkortet i grupp 1 och sökanden lämnar en hälsodeklaration.

13 §

Avgörande av ansökan om körkortstillstånd

En ansökan om körkortstillstånd ska avgöras utan onödigt dröjsmål.

Vid behov ska det med hjälp av Europeiska unionens körkortsverk kontrolleras huruvida förutsättningarna för körkort är uppfyllda.

14 §

Beviljande av körkortstillstånd

Körkortstillstånd gäller i två år.

15 a §

14 §

Beviljande av körkortstillstånd

Vid behov ska det med hjälp av Europeiska unionens körkorts nätverk kontrolleras huruvida förutsättningarna för beviljande av körkort och körkortstillstånd är uppfyllda. Körkortstillstånd gäller i tre år

15 a §.

Gällande lag

Proposition

Ändring av körkortskategori

Ändring av körkortskategori.

Polisen kan ändra körkortskategorin *permanent eller för högst två år* till den kategori som körättsinnehavaren uppfyller förutsättningarna för, om innehavaren inte längre uppfyller de förutsättningar för körkortstillstånd som motsvarar körättskategorin eller motsvarande krav på ålder.

Polisen kan ändra körkortskategorin till den kategori som körättsinnehavaren uppfyller förutsättningarna för, om innehavaren inte längre uppfyller de förutsättningar för körkortstillstånd som motsvarar körättskategorin eller motsvarande krav på ålder.

För viss tid ändrad körrett enligt 1 mom. ska återställas, om körättsinnehavaren visar för polisen att han eller hon åter uppfyller förutsättningarna för körrett och polisen återlämnar det körkort som motsvarar körretten och som är i polisens besittning.

Ändrad körrett enligt 1 mom. ska återställas, om körättsinnehavaren visar för polisen att han eller hon åter uppfyller förutsättningarna för körrett och polisen återlämnar det körkort som motsvarar körretten och som är i polisens besittning.

16 §

16 §

Villkor och begränsningar i körkort

Villkor och begränsningar i körkort

Till ett körkortstillstånd och ett körkort kan utöver villkor och begränsningar enligt 5 § 3 och 4 mom. samt 68 a § 2 mom. också fogas ett villkor om att

Till ett körkortstillstånd och ett körkort kan utöver villkor och begränsningar enligt 5 § 2—4 mom., 68 a § 2 mom. och 97 § 3 mom. också fogas ett villkor om att

4) körättsinnehavaren när han eller hon avlägger det första körkortet för bil senast inom två år efter det att han eller hon har fått körrett för kategori B till Trafiksäkerhetsverket ska ge in ett intyg över erhållen undervisning för övningsdelen och fördjupningsdelen, om han eller hon kör bil efter att tiden gått ut.

Med undantag för 1 mom. 3 och 4 punkten ska villkoren och begränsningarna antecknas på körkortet i anslutning till den körkortskategori som villkoret eller begränsningen gäller.

Med undantag för villkor som avses 1 mom. 3 punkten och 97 § 3 mom. ska villkoren och begränsningarna antecknas på körkortet i anslutning till den körkortskategori som villkoret eller begränsningen gäller.

17 §

17 §

Medicinska krav för körkort i grupp 1

Medicinska krav för körkort i grupp 1

Avvikelse kan av särskilda skäl göras från minimikraven i körkortsdirektivet enligt 1 mom. 2 punkten, om kraven i punkten i övrigt uppfylls enligt intyg av en specialistlä-

En specialitläkare får av särskilda skäl i sitt utlåtande avvika från körkortsdirektivets minimikrav på synfält enligt 1 mom. 2 punkten och anse att de medicinska kraven är

Gällande lag

kare och ett körprov som avläggs vid behov. Trafiksäkerhetsverket meddelar närmare föreskrifter om hur kraven på synfält enligt 1 mom. 2 punkten uppfylls och om undantag från kraven på synfält med stöd av detta moment samt om hur övriga medicinska krav enligt 3 punkten uppfylls. Trafiksäkerhetsverket meddelar närmare föreskrifter om de kontroller som ska göras för att undersöka om de föreskrivna medicinska kraven är uppfyllda och för att bedöma förarens hälsa och om innehållet i kontrollerna så att kraven i körkortsdirektivet och kraven på trafiksäkerhet uppfylls.

18 §

Medicinska krav för körkort i grupp 2

Trafiksäkerhetsverket meddelar närmare föreskrifter om hur kraven på synfält enligt 1 mom. 2 punkten och övriga medicinska krav enligt 4 punkten uppfylls. Trafiksäkerhetsverket meddelar närmare föreskrifter om de kontroller som ska göras för att undersöka om de föreskrivna medicinska kraven är uppfyllda och för att bedöma förarens hälsa och om innehållet i kontrollerna så att kraven i körkortsdirektivet och kraven på trafiksäkerhet uppfylls.

21 §

Anmälan om förarens hälsotillstånd

Trots sekretessbestämmelserna är en läkare skyldig att göra en anmälan till polisen, om han eller hon konstaterar att den som ansöker om körkortstillstånd eller en körrättsinnehavare inte längre uppfyller de medicinska kraven i 17 eller 18 § på grund av att hälsotillståndet försämrats och försämringen inte är endast tillfällig eller på grund av att personen fortgående missbrukar berusningsmedel.

Innan läkaren gör anmälan enligt 1 mom. ska han eller hon informera patienten om sin skyldighet att göra en anmälan och upplysa patienten om hur körförmågan påverkas av

Proposition

uppfyllda, om kraven enligt bilaga III till körkortsdirektivet är uppfyllda i övrigt och ett körprov som avläggs vid behov talar för det. Trafiksäkerhetsverket får meddela närmare föreskrifter om hur kraven på synfält enligt 1 mom. 2 punkten uppfylls och om undantag från kraven på synfält samt om hur övriga medicinska krav enligt 1 mom. 3 punkten uppfylls. Trafiksäkerhetsverket får meddela närmare föreskrifter om de kontroller som ska göras för att undersöka om de medicinska kraven är uppfyllda och för att bedöma förarens hälsa och om innehållet i kontrollerna så att kraven i körkortsdirektivet och kraven på trafiksäkerhet uppfylls.

18 §

Medicinska krav för körkort i grupp 2

Trafiksäkerhetsverket får meddela närmare föreskrifter om hur kraven på synfält enligt 1 mom. 2 punkten och övriga medicinska krav enligt 4 punkten uppfylls samt om de kontroller som ska göras för att undersöka om de medicinska kraven är uppfyllda och för att bedöma förarens hälsa och om innehållet i kontrollerna så att kraven i körkortsdirektivet och kraven på trafiksäkerhet uppfylls.

21 §

Anmälan om förarens hälsotillstånd

Trots sekretessbestämmelserna ska en läkare göra en anmälan till polisen, om han eller hon konstaterar att den som ansöker om körkortstillstånd eller en körrättsinnehavare inte längre uppfyller de medicinska krav som anges i 17 eller 18 § på grund av att hälsotillståndet försämrats och försämringen inte är endast tillfällig eller på grund av att personen fortgående missbrukar berusningsmedel.

Trots sekretessbestämmelserna har en sjukskötare och hälsovårdare rätt att göra en anmälan till polisen om att den som ansöker om körkortstillstånd eller en körrättsinnehavare

Gällande lag

hälsotillståndet.

En anmälan enligt 1 mom. får bara innehålla följande uppgifter:

- 1) att personen inte uppfyller de medicinska kraven för körkortstillstånd,
- 2) vilka andra åtgärder läkaren föreslår för att närmare utreda personens hälsotillstånd och hur det påverkar körförmågan.

Bestämmelserna i denna paragraf om läkares anmälningsplikt gäller också optiker vid kontroll enligt 20 § av synförmågan i samband med trafikövervakning.

Trafiksäkerhetsverket får meddela närmare föreskrifter om anmälan.

24 §

Förutsättningar för att lämna ut körkort

Med avvikelse från 3 mom. får examen för kategorierna C, CE och D som har avlagts i försvarsmakten under beväringstjänsten dock vara avlagd högst tre år tidigare.

25 §

Hinder för att lämna ut körkort

Om sökanden redan har körkort ska han eller hon återlämna det när det nya lämnas ut, om inte något annat föreskrivs. Om sökanden inte återlämnar sitt tidigare i Finland, på Åland eller i utlandet utfärdade körkort, är han eller hon skyldig att uppge hur körkortet har förkommit, förstörts eller försvunnit. Körkortet ska återlämnas till Trafiksäkerhetsverket, om det senare kommer till rätta.

Proposition

vare inte längre uppfyller de medicinska krav som anges i 17 eller 18 § på grund av att personen fortgående missbrukar berusningsmedel.

Innan en anmälan enligt 1 eller 2 mom. görs ska patienten informeras om skyldigheten eller rätten att göra en anmälan och upplysas om hur körförmågan påverkas av hälsotillståndet.

En anmälan enligt 1 eller 2 mom. får bara innehålla

- 1) uppgift om att personen inte uppfyller de medicinska kraven för körkortstillstånd,
- 2) uppgift om andra åtgärder som läkaren, sjukskötaren eller hälsovårdaren föreslår för att närmare utreda personens hälsotillstånd och hur det påverkar körförmågan.

Vad som i denna paragraf föreskrivs om läkares anmälningsplikt gäller också optiker vid kontroll enligt 20 § av synförmågan i samband med trafikövervakning.

Trafiksäkerhetsverket får meddela närmare föreskrifter om anmälan.

24 §

Förutsättningar för att lämna ut körkort

Med avvikelse från 3 mom. får *förarexamen som har avlagts i försvarsmakten* under beväringstjänsten dock vara avlagd högst tre år tidigare.

25 §

Hinder för att lämna ut körkort

Om sökanden redan har ett i Finland, inbegripet Åland, eller i utlandet utfärdat körkort ska han eller hon återlämna det när ett nytt körkort lämnas ut, om inte något annat föreskrivs. *Om körkortet inte kan återlämnas på grund av att det har stulits, förstörts eller försvunnit, ska det lämnas en redogörelse för detta.* Om körkortet senare kommer till rätta, ska det återlämnas till Trafiksäkerhetsverket.

Gällande lag

26 §

Utlämnande av körkort

Körkortet sänds till sökanden per post. Trafiksäkerhetsverket lämnar ut körkortet, om det inte kan skickas per post på grund av att myndigheten måste få sökandens gamla körkort eller av någon annan orsak som hänför sig till dokumentssäkerhet eller till utförande av någon uppgift enligt denna lag. Närmare bestämmelser om vilka körkort som ska sändas per post, förfarandet vid postning och andra krav på postningen samt återlämnande av sökandens gamla körkort till myndigheten får utfärdas genom förordning av statsrådet.

27 §

Förnyelse av körkort

Ansökan om förnyelse av körkort för den tid som anges i 22 § ska göras enligt vad som föreskrivs om ansökan om körkortstillstånd i 9 § 3 mom. Ansökan ska åtföljas av

3) ett läkarutlåtande, om den som ansöker om förnyelse av ett körkort i grupp 1 har fyllt 70 år eller fyller 70 år under körkortets giltighetstid eller om den som ansöker om förnyelse av ett körkort för kategorier i grupp 2 har fyllt 45 år eller fyller 45 år under körkortets giltighetstid eller om ett sådant behövs för att behandla ansökan utifrån ett läkarutlåtande som visats upp eller av någon orsak som annars kommit till tillståndsmyndighetens kännedom.

I läkarutlåtanden enligt 1 mom. 3 punkten för dem som ansöker om förnyelse av ett körkort i grupp 1 ska det vid bedömningen av huruvida de medicinska kraven uppfylls särskilt beaktas hur stigande ålder inverkar på hälsan när det gäller körförmågan och möjligheterna att uppfylla de medicinska kraven. *Detta krävs dock inte när ett sådant körkort i grupp 1 förnyas som gäller tills innehavaren fyller 70 år, om ansökan om förnyelse görs före giltighetstidens utgång.* I ett läkarutlåtande som ska fogas till förnyelse av ett körkort i grupp 2 ska ovan avsedda verkningar

Proposition

26 §

Utlämnande av körkort

Körkortet sänds till sökanden per post. Trafiksäkerhetsverket lämnar ut körkortet, om det inte kan skickas per post på grund av att myndigheten måste få sökandens gamla körkort eller av någon annan orsak som hänför sig till dokumentssäkerhet eller till utförande av någon uppgift enligt denna lag. Närmare bestämmelser om *hinder för att sända* körkort per post, förfarandet vid postning och andra krav på postningen samt återlämnande av sökandens gamla körkort till myndigheten får utfärdas genom förordning av statsrådet.

27 §

Förnyelse av körkort

Ansökan om förnyelse av körkort för den tid som anges i 22 § ska göras enligt vad som föreskrivs om ansökan om körkortstillstånd i 9 § 3 mom. Ansökan ska åtföljas av

3) ett läkarutlåtande, om den som ansöker om förnyelse av ett körkort i grupp 1 har fyllt 70 år eller om den som ansöker om förnyelse av ett körkort för kategorier i grupp 2 har fyllt 45 år eller fyller 45 år under körkortets giltighetstid eller om ett läkarutlåtande behövs för att behandla ansökan utifrån ett läkarutlåtande som visats upp eller av någon orsak som annars kommit till tillståndsmyndighetens kännedom.

I läkarutlåtanden enligt 1 mom. 3 punkten för dem som ansöker om förnyelse av ett körkort i grupp 1 ska det vid bedömningen av huruvida de medicinska kraven uppfylls särskilt beaktas hur stigande ålder inverkar på hälsan när det gäller körförmågan och möjligheterna att uppfylla de medicinska kraven. I ett läkarutlåtande som ska fogas till förnyelse av ett körkort i grupp 2 ska ovan avsedda verkningar av stigande ålder beaktas om sökanden har fyllt 68 år eller fyller 68 år under körkortets giltighetstid.

Gällande lag

av stigande ålder beaktas om sökanden har fyllt 68 år eller fyller 68 år under körkortets giltighetstid.

31 §

Körkortskrav

Kategorierna för körkortstillstånd registreras på körkortet. Villkor, begränsningar och andra upplysningar som rör körkortet registreras i kodad form. Närmare bestämmelser om koder och användningen av dem får utfärdas genom förordning av statsrådet. Vid ansökan om körkortstillstånd eller förnyelse av körkort ska ett nytt fotografi bifogas, om fotografiet på det körkort som ska förnyas är mer än 15 år gammalt.

4 kap

Förarutbildning

34 §

Förarutbildning för körkort

För att få ge förarutbildning för körkort krävs tillstånd att driva bilskola eller undervisningstillstånd. För övningskörning för motorcykelkörkort kan ett övningstillstånd beviljas.

Proposition

31 §

Körkortskrav

Kategorierna för körkortstillstånd antecknas på körkortet. Villkor, begränsningar och andra upplysningar som rör körkortet antecknas i kodad form. Närmare bestämmelser om koder och användningen av dem får utfärdas genom förordning av statsrådet. Vid ansökan om körkortstillstånd eller förnyelse av körkort ska ett nytt fotografi bifogas, om det fotografi som finns i myndigheternas register är mer än 15 år gammalt.

4 kap.

Förarutbildning

34 §

Tillståndsplikt för körundervisning och övningskörning

*För att ge körundervisning och handleda övningskörning i trafiken för körkort, krävs tillstånd av Trafiksäkerhetsverket (**undervisningstillstånd**). Bestämmelserna om körundervisning gäller också undervisning i manövrering, om inte annat föreskrivs.*

*För att få driva bilskola krävs tillstånd av Trafiksäkerhetsverket (**tillstånd att driva bilskola**). Tillstånd att driva bilskola krävs också för att ge yrkesmässig eller kommersiell körundervisning eller handledning av övningskörning för körkort. Undervisningstillstånd medför rätt att ge annan än kommersiell eller yrkesmässig körundervisning och handledning av övningskörning för körkort.*

*Övningskörning med motorcykel för motorcykelkörkort får ske med tillstånd av Trafiksäkerhetsverket (**övningstillstånd för motorcykel**).*

Gällande lag

Proposition

35 §

Målet för förarutbildning

Målet för förarutbildningen är att eleverna ska utvecklas till ansvarsfulla förare och att i detta syfte ge dem grundläggande färdigheter i att köra fordon säkert i trafiken. Syftet är att de som förare ska känna sitt ansvar även för andra trafikanters säkerhet och för miljökraven och att de anpassar sin körstil därefter.

35 §

Utbildningskrav för körkort i grupp 1

En person som avlägger körkort i grupp 1 och som inte redan har ett körkort i denna grupp ska oberoende av körkortskategori få utbildning som ger baskunskaper om trafiksystemet, samspelet och riskerna i trafiken, faktorer som hänför sig till säkerheten för olika kategorier av trafikanter, ansvar och skyldigheter som hänför sig till framförandet av motordrivna fordon samt andra krav på en körstil som är säker och tar hänsyn till miljön. Utbildningen får ges i form av teoriutbildning.

En person som avlägger körkort för bil i kategori B ska före förarexamen få utbildning som förbättrar hans eller hennes färdigheter att köra under svåra förhållanden och även i övrigt stödjer en säker och ansvarsfull körstil som följer reglerna. Utbildningen ska särskilt stärka färdigheterna att upptäcka och undvika farliga situationer och faktorer som kan öka olycksrisken genom att de försämrar förarens körförmåga. Utbildningen ska innefatta teoriundervisning samt körundervisning, som delvis får ske med simulator.

Ett villkor för det första körkortet för motorcykel och för körkort för bil i kategori B är att den som avlägger körkortet har fått körundervisning.

Körkortskategorin för motorcykel kan höjas till följande kategori genom att den som ansöker om höjningen genomgår utbildning eller avlägger körprov, om han eller hon har fått körrätt för kategorin som ska höjas minst två år tidigare.

För att få ge utbildning som avses i 1, 2 och 4 mom. krävs tillstånd att driva bilskola. Med avvikelse från kravet på tillstånd att driva bilskola får Trafiksäkerhetsverket godkänna att sådan utbildning också ges av andra aktörer i trafiksäkerhetsbranschen som har den branschkännedom och det kunnande samt den utbildningserfarenhet som krävs för utbildningen. Utan tillstånd att

Gällande lag

36 §

Innehållet i förarutbildningen

I förarutbildningen ska undervisning ges om åtminstone följande:

- 1) trafiksystemet,
- 2) sociala aspekter på och samspelet i trafiken,
- 3) hur miljön påverkas av trafiken,
- 4) faktorer som påverkar förarens körförståelse och säkerheten för olika kategorier av trafikant,
- 5) hur fordon används, manövreras och körs rätt, säkert, ekonomiskt, ekologiskt och flexibelt med hänsyn till deras särskilda egenskaper och trafikreglerna i varierande trafiksituationer och trafikmiljöer,
- 6) hur farliga trafiksituationer kan upptäckas och undvikas och hur man ska köra under svåra förhållanden.

Närmare bestämmelser om innehållet i förarutbildningen får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Proposition

driva bilskola och särskilt godkännande för utbildning som avses i 1 mom. ges i grundskolan och inom utbildning på andra stadiet i enlighet med kraven på utbildningens innehåll och genomförande. På sådana tillhandahållare av utbildning som avses i detta moment tillämpas bestämmelserna om tillsyn över bilskolor.

Närmare bestämmelser om den utbildning som avses i denna paragraf och kraven på genomförandet av den, utbildningens och körundervisningens omfattning samt undantag från tillsynen över bilskolor i fråga om i 4 mom. avsedda andra tillhandahållare av utbildning än sådana som har tillstånd att driva bilskola får utfärdas genom förordning av statsrådet. Trafiksäkerhetsverket får utfärda närmare föreskrifter om utbildningens innehåll och de praktiska utbildningsarrangemangen samt föreskrifter om tillgodoräknande av utländsk utbildning som motsvarar den utbildning som avses i 2 eller 3 mom.

36 §

Förarutbildning för körkort i grupp 2

I förarutbildning för körkort i grupp 2 ska ingå undervisning om hur fordonet, med hänsyn till dess särskilda egenskaper, används, manövreras och körs rätt och enligt trafikreglerna i varierande trafiksituationer och trafikmiljöer på ett säkert, ekonomiskt, ekologiskt och flexibelt sätt. Utbildningen ska också innefatta den utbildning i första hjälpen som behövs för aktiva insatser på en olycksplats samt undervisning i defensivt körsätt för upptäckande och undvikande av farliga trafiksituationer.

Förarutbildningen ska innefatta teoriutbildning och körundervisning för respektive kategori och utbildningen ska följa den läroplan som Trafiksäkerhetsverket fastställt. Utbildningen kan ges som utbildning som kompletterar det körkort i grupp 2 eller den yrkeskompetens för lastbils- eller bussförare som den som avlägger körkortet har.

Bestämmelser om undervisningens minimimängd och närmare bestämmelser om kraven på läroplanen, yrkeskompetensen och utbildningen får utfärdas genom förordning

Gällande lag

37 §

Genomförande av förarutbildningen

Förarutbildningen består av teoriutbildning och körundervisning. Utbildningen ska följa den läroplan som Trafiksäkerhetsverket fastställt.

I förarutbildningen för kategori B ingår dels grundläggande utbildning, dels en övningsdel och fördjupningsdel. I övningsdelen ingår studier på egen hand och övningskörningar samt återkoppling i bilskolan. I fördjupningsdelen ska eleverna få bygga vidare på de kunskaper och färdigheter som de har förvärvat i den grundläggande utbildningen och övningsdelen. Dessutom ska de bli bättre på att upptäcka och undvika farliga trafiksituationer, köra under svåra förhållanden och ta hänsyn till miljöeffekterna.

Närmare bestämmelser om minsta obligatoriska undervisning och kraven på utbildningen får utfärdas genom förordning av statsrådet. Närmare föreskrifter om tillgodoräknande av tidigare kompetens i den minsta obligatoriska undervisningen enligt läroplanen inom ramen för vad som föreskrivs om denna undervisning samt om lämplig tidpunkt för praktisk undervisning i att köra under krävande förhållanden får meddelas av Trafiksäkerhetsverket.

Proposition

37 §

Utbildning i anslutning till körförbud för nya förare samt återlämnande av körkort efter körförbud

av statsrådet. Trafiksäkerhetsverket får utfärda närmare föreskrifter om utbildningens innehåll och de praktiska utbildningsarrangemangen samt om tillgodoräknande av motsvarande utländsk utbildning.

Om en förare meddelas körförbud för trafikbrott eller återkommande trafikförseelser under två år från det att den första körrätten för bil erhöles, är ett villkor för att körkortet ska återlämnas efter att körförbudet upphört att föraren har fått efterutbildning om riskbeteende och dess inverkan på trafiksäkerheten. Bestämmelsen tillämpas också på en sådan innehavare av körrätt för motorcykel som inte har körrätt för bil, under två år efter erhållandet av den första körrätten för motorcykel. Om de övervakningstider som avses i detta moment överlappar varandra eller följer på varandra utan avbrott, betraktas övervakningstiderna som en enda övervakningsperiod.

För att körkortet ska återlämnas efter ett sådant körförbud som avses i 1 mom. krävs det att den som meddelats körförbud visar upp ett intyg över att han eller hon fått den utbildning som avses i 1 mom.

För att få ge utbildning som avses i 1 mom. krävs tillstånd att driva bilskola. Trafiksäkerhetsverket får godkänna att utbildningen också ges av andra aktörer i trafiksäkerhetsbranschen som har den branschkännedom och det kunnande samt den utbildningserfarenhet som krävs för utbildningen. På tillsynen över utbildningen tillämpas bestämmelserna om tillsyn över bilskolor.

Närmare bestämmelser om utbildningen och dess omfattning samt bestämmelser om undantag från tillsynen över bilskolor i fråga om i 3 mom. avsedda andra tillhandahållare av utbildning än sådana som har tillstånd att driva bilskola får utfärdas genom förordning av statsrådet. Trafiksäkerhetsverket får utfärda närmare föreskrifter om utbildningens innehåll och de praktiska utbildningsarrangemangen.

Gällande lag

38 §

Förutsättningar för att få börja i bilskola

Förarutbildningen i bilskola får inledas tidigast sex månader innan eleven uppnår minimiåldern för körkortet. Utbildningen för körkort för kategori B får dock inledas tidigast ett år innan minimiåldern för körkortet uppnås. Körundervisning i trafiken får dock ges först när eleven har fyllt 15 år.

Utbildningen för fördjupningsdelen för körkort för kategori B får inledas tidigast tre månader efter det att eleven har avlagt körprovet för kategori B med godkänt resultat, förutsatt att han eller hon har genomgått undervisningen för övningsdelen.

Den som börjar i förarutbildning för kategori E ska ha körkort för dragbil.

En elev inom sådan utbildning för yrkesinriktad grundexamen som är avsedd för uppgifter som lastbils- och bussförare och som står under övervakning av Utbildningsstyrelsen får utan krav på körkort för kategori B det år då han eller hon fyller 16 år delta i den förarutbildning för körkort i grupp 2 som ges i samband med denna utbildning. Körundervisning i trafiken får ges först när eleven har fyllt 17 år. Med buss får körundervisning i trafiken ges först när eleven har körkort för kategori B och med en fordonskombination för kategori E när eleven har körkort för dragbil.

Närmare bestämmelser om kraven för att få inleda utbildning får utfärdas genom förordning av statsrådet.

39 §

Undervisningstillstånd för körkort för kategori B

För undervisningstillstånd för förarutbildning för körkort för kategori B krävs det att

- 1) sökanden har fyllt 25 år,
- 2) sökanden har haft körkort för kategori B i minst tre år,

Proposition

rangemangen.

38 §

Minimiålder för körundervisning och övningskörning

Körundervisning och övningskörning för körkort i kategori B får inledas tidigast två år och för andra kategorier tidigast sex månader innan den minimiålder som krävs uppnås. Körundervisning och övningskörning i trafiken får dock inledas först när den som avlägger körkort har fyllt 15 år.

En elev inom sådan utbildning för yrkesinriktad grundexamen som är avsedd för uppgifter som lastbils- och bussförare och som står under Utbildningsstyrelsens tillsyn får, utan krav på körkort för kategori B det år då han eller hon fyller 16 år delta i den förarutbildning för körkort i grupp 2 som ges i samband med denna utbildning. Körundervisning i trafiken för kategori B får ges när eleven har fyllt 16 år och med lastbil eller buss när eleven har fyllt 17 år. När körundervisning med buss ges i trafiken ska eleven ha körrätt för kategori B och när körundervisning med en fordonskombination för kategori E ges i trafiken ska eleven ha körrätt för dragbil.

För att få inleda körundervisning och övningskörning för kategori E krävs att den som avlägger körkort har körrätt för dragbil.

Trafiksäkerhetsverket får utfärda närmare föreskrifter om kraven för att få inleda körundervisning och övningskörning.

39 §

Vem som betraktas som förare vid körundervisning och övningskörning

Vid körundervisning och övningskörning anses följande vara förare:

- 1) i kategori B läraren och vid övningskörning den som handleder övningen,
- 2) i kategorierna C1 och C läraren,

Gällande lag

3) sökanden har avlagt provet för undervisningstillståndslärare i de ämnen som förarexamensmottagare undervisas i eller har trafiklärtillstånd,

4) sökanden till sina personliga egenskaper ska anses lämplig för utbildningsuppdrag.

Sökanden anses inte vara lämplig för utbildningsuppdrag enligt vad som föreskrivs i 1 mom. 4 punkten, om

1) han eller hon inom fem år före tillståndet beviljas har haft körförbud på grund av rattfylleri, grovt rattfylleri, grovt äventyrande av trafiken eller en gärning som är straffbar enligt 23 kap. 1 § i strafflagen och tyder på allvarlig likgiltighet för trafiksäkerheten eller om han eller hon under samma tid har gjort sig skyldig till dessa gärningar på sådant sätt att förutsättningarna för körförbud uppfylls,

2) han eller hon det senaste året har haft körförbud på grund av andra trafikbrott än de som nämns i 1 punkten eller under denna tid gjort sig skyldig till sådana gärningar på sådant sätt att förutsättningarna för körförbud uppfylls, eller

3) han eller hon utifrån uppgifterna i straffregistret eller något av polisens register i övrigt med sitt handlande har visat sig vara uppenbart olämplig för undervisningsuppdrag.

För att undervisningstillstånd för övningsdelen och fördjupningsdelen ska kunna beviljas ska sökanden ha trafiklärtillstånd.

Sökanden behöver inte avlägga provet enligt 1 mom. 3 punkten, om han eller hon har avlagt provet med godkänt resultat högst tre år tidigare. Närmare föreskrifter om vad provet ska innehålla och hur det ska genomföras får meddelas av Trafiksäkerhetsverket.

40 §

Undervisningstillstånd för annan utbildning än för körkort för kategori B

På beviljande av undervisningstillstånd för annan utbildning än för körkort för kategori B tillämpas bestämmelserna i 39 § med följande undantag:

1) den som ansöker om undervisningstill-

Proposition

3) vid körundervisning för kategori D1 eller D läraren eller, om den som avlägger körkort har körkort för kategori C, den som avlägger körkort,

4) i kategori E den som avlägger körkort,

5) vid körundervisning eller övningskörning med moped, motorcykel, traktor eller lätt fyrhjuling med sitsarna placerade efter varandra den som avlägger körkort eller, om den som ger körundervisning eller handleder övningen är med på motorcykeln, traktorn eller den lätta fyrhjulingen, läraren eller handledaren,

6) i kategori T den som avlägger körkort.

40 §

Fordon och andra undervisningsredskap som används i undervisningen och vid övningskörning

Det fordon som används i körundervisningen och vid övningskörning ska uppfylla kraven på körkortskategorin och i kategori AM kraven på fordonskategorin, och det ska vid behov ha en separat pedal som inverkar

Gällande lag

stånd för körkort för moped i kategori AM ska vara minst 21 år, ha mopedkörkort eller motorcykelkörkort och ha haft det i minst tre år,

2) den som ansöker om undervisningstillstånd för körkort för lätt fyrhjuling i kategori AM ska ha körkort för lätt fyrhjuling eller för kategori B och ha haft det i minst tre år,

3) den som ansöker om undervisningstillstånd för annat körkort än körkort för kategori B eller för moped eller lätt fyrhjuling i kategori AM enligt 1 eller 2 punkten ska ha körkort för ett fordon som motsvarar undervisningskategorin och ha haft det i minst tre år,

4) när det gäller undervisningstillstånd för körkort i kategorierna i grupp 2 krävs det, utöver vad som föreskrivs i 39 §, att undervisningen ges genom läroavtal för examensutbildning inom transportbranschen i samband med sådan av arbetsgivaren given utbildning som är jämförbar med yrkesutbildning för bilförare, att eleven har körkort för kategori B och dessutom körkort för dragbil, om utbildning för körkort för fordonskombinationer ingår i undervisningen, och att den som ansöker om undervisningstillstånd har trafiklärlärtillstånd för utbildning för kategorierna C och D,

5) den som ansöker om undervisningstillstånd för kategori A1, A2 eller A för att ge undervisning enligt 24 § 2 mom. 1 punkten ska ha trafiklärlärtillstånd och behörighet som lärare som ger körundervisning med motorcykel eller någon annan sådan behörighet för att ge körundervisning med motorcykel som är godkänd av Trafiksäkerhetsverket och som har förvärvats genom utbildarutbildning eller likvärdig erfarenhet.

Den som ansöker om undervisningstillstånd för kategori AM enligt 1 mom. 1 eller 2 punkten ska för tillståndsmyndigheten visa att han eller hon har haft körrätt för moped eller lätt fyrhjuling i tre år, om han eller hon ansöker om tillstånd på grundval av det och begynnelsestidpunkten för körrätten inte finns antecknad på körkortet.

Proposition

på fordonets färdbröms för läraren eller vid övningskörning för den som handleder övningskörningen.

I körundervisning och annan utbildning får det även användas simulatorer och andra undervisningsredskap som ska motsvara de krav som ställs på körkortskategorin. Undervisningsmaterial som används för undervisning för grupp 2 ska motsvara den läroplanen som följs i undervisningen.

Om körundervisning och annan utbildning ges med hjälp av en teknisk anslutning, ska anslutningen möjliggöra en tillförlitlig identifiering av eleven och växelverkan i realtid mellan läraren och eleven under hela lektionen.

Närmare bestämmelser om fordon och andra undervisningsredskap som avses i denna paragraf och om användningen av dem i körundervisning och annan utbildning samt om undantag från pedalkravet får utfärdas genom förordning av statsrådet. Trafiksäkerhetsverket får utfärda föreskrifter om tekniska krav på andra undervisningsredskap än fordon.

Gällande lag

41 §

41 § har upphävts

Proposition

41 §

Genomförandet av körundervisningen och övningskörningen

Vid körundervisning och övningskörning ansvarar läraren eller den som handleder övningskörningen, och som enligt 39 § betraktas som förare, för att den som avlägger körkort har den förmåga att manövrera fordonet och det övriga kunnande som behövs. När det första körkortet avläggs och körundervisningen och övningskörningen sker med undervisningstillstånd ska intyget över genomgången utbildning enligt 35 § 1 mom. medföras vid körning och på begäran visas upp för den som avses i 32 § 1 mom.

Vid körundervisningen för kategorierna B, C1 och C ska läraren eller vid övningskörning den som handleder övningen sitta bredvid eleven. Detsamma gäller körundervisning och övningskörning med lätt fyrhjuling eller traktor, om sitsarna är placerade bredvid varandra.

Vid körundervisning och övningskörning med moped och motorcykel, traktor samt lätt fyrhjuling, där sitsarna är placerade efter varandra, ska den som avlägger körkort ha anordningar för att kunna ta emot körinstruktioner och körutrustning som skyddar föraren. Kravet på anordningar för att ta emot körinstruktioner gäller också körundervisning och övningskörning med fordon i kategori T, om det inte finns någon sits för läraren i fordonet eller om sitsarna är placerade efter varandra.

Om simulator används för körundervisning eller övningskörning och läraren inte finns i samma utrymme som den som avlägger körkort, ska undervisningen ges med hjälp av en teknisk anslutning som uppfyller de föreskrivna kraven.

Trafiksäkerhetsverket får utfärda närmare föreskrifter om körundervisning och övningskörning med fordon, simulatorer och andra undervisningsredskap samt om anordningar som behövs för att ta emot körinstruktioner och om körutrustning för förare.

Gällande lag

42 §

Beviljande av undervisningstillstånd

I ett undervisningstillstånd ska tillståndsinnehavaren, eleven och körrättskategorin anges. I ett undervisningstillstånd för kategori AM ska dessutom anges den fordonstyp som tillståndet ger innehavaren rätt att ge förutbildning för. (6.2.2015/70)

En sökande får beviljas högst tre undervisningstillstånd under en treårsperiod. Om läraren är förälder, far- eller morförälder, vårdnadshavare, barn, barnbarn eller syskon till eleven finns dock ingen begränsning för hur många undervisningstillstånd som får beviljas.

Ett undervisningstillstånd får beviljas två personer och det får gälla två elever, om läraren eller lärarna är föräldrar, far- eller morföräldrar, vårdnadshavare, barn, barnbarn eller syskon till eleven eller eleverna.

Ett undervisningstillstånd får beviljas två personer om de är lärare i läroavtalsförhållande enligt 40 § 1 mom. 4 punkten.

Om ett undervisningstillstånd beviljas två personer ska den ena anges som ansvarig lärare och den som utfärdar utbildningsintyget.

42 a §

Undervisningstillståndets giltighetstid

Proposition

42 §

Förutsättningar för undervisningstillstånd för körkort i grupp 1

För undervisningstillstånd för körundervisning och handledning av övningskörning för avläggande av körkort i grupp 1 krävs det att

1) sökanden har fyllt 25 år,

2) sökanden har i Finland eller en annan EU- eller EES-stat utfärdat körkort som motsvarar kategorin för det körkort som ska avläggas, eller i kategori AM körkort som motsvarar fordonskategorin och som sökanden har haft i minst fem år,

3) sökanden har inte körförbud eller temporärt körförbud,

4) sökanden till sina personliga egenskaper ska anses lämplig för utbildningsuppdrag.

Med avvikelse från 1 mom. 2 punkten godkänns också när det gäller undervisningstillstånd i kategori AM att sökanden har körkort för bil samt när körkort för moped avläggs även körkort för motorcykel.

Sökanden anses inte till sina personliga egenskaper vara lämplig för utbildningsuppdrag, om han eller hon

1) inom fem år före tillståndet beviljas har haft körförbud på grund av rattfylleri, grovt rattfylleri, grovt äventyrande av trafiken eller en gärning som är straffbar enligt 23 kap. 1 § i strafflagen och tyder på allvarlig likgiltighet för trafiksäkerheten, eller under samma tid har gjort sig skyldig till dessa gärningar på sådant sätt att förutsättningarna för körförbud uppfylls,

2) det senaste året har haft körförbud på grund av andra trafikbrott än de som nämns i 1 punkten eller under denna tid har gjort sig skyldig till sådana gärningar på sådant sätt att förutsättningarna för körförbud uppfylls, eller

3) utifrån uppgifterna i straffregistret eller något av polisens register i övrigt med sitt handlande har visat sig vara uppenbart olämplig för undervisningsuppdrag.

Gällande lag

Undervisningstillstånd för kategori B beviljas för två år och det beviljas tidigast ett år innan eleven uppnår minimiåldern för körkortet. Tillståndet löper ut när den elev som anges i tillståndet har avlagt förarexamen för kategori B med godkänt resultat.

Undervisningstillstånd för undervisning inom övningsdelen och fördjupningsdelen beviljas för ett år. Tillståndet löper ut när undervisningen har getts.

Andra undervisningstillstånd beviljas för högst nio månader och det beviljas tidigast sex månader innan eleven uppnår minimiåldern för körkort i den kategori som övningsfordonet representerar. Tillståndet löper ut när förarexamen har avlagts eller, om förarexamen inte krävs, när undervisningen har getts.

Nytt tillstånd för att förlänga giltighetstiden för ett redan beviljat undervisningstillstånd får inte beviljas utan giltigt skäl. På beviljandet av tillstånd tillämpas inte begränsningen i 42 § 2 mom.

43 §

Undervisning med undervisningstillstånd

Vid undervisning med undervisningstillstånd ska bestämmelserna om utbildning vid bilskola tillämpas på innehållet i undervisningen och på föraren. På inledande av undervisningen tillämpas 38 §.

Körundervisningen ska ges med ett fordon i den kategori eller, i kategori AM, med ett fordon av den typ körrätten ska gälla för. Ett fordon som används för körundervisning under den grundläggande utbildningen för kategori B ska ha föreskrivna manöverorgan för läraren och det ska ha godkänts som undervisningsfordon i en ändringsbesiktning. Godkännande som undervisningsfordon för körundervisning för andra kategorier krävs endast om det ska ha manöverorgan för läraren. Närmare bestämmelser om de krav som ställs på fordon som används vid undervisning med undervisningstillstånd och andra krav som gäller undervisningstillstånd utfärdas genom förordning av statsrådet.

Proposition

43 §

Förutsättningar för undervisningstillstånd för körkort i grupp 2

Undervisningstillstånd för förarundervisning för körkort i grupp 2 kan beviljas endast om undervisningen ges genom läroavtal för examensutbildning inom transportbranschen i samband med sådan av arbetsgivaren given utbildning som är jämförbar med yrkesutbildning för bilförare. Den som avlägger körkort ska ha körkort för kategori B och dessutom körkort för dragbil, om utbildning för körkort för fordonskombinationer ingår i undervisningen.

För undervisningstillstånd krävs det att

- 1) sökanden har fyllt 25 år,*
- 2) sökanden har körrätt för undervisningsfordonet,*
- 3) sökanden har inte körförbud eller temporärt körförbud,*
- 4) sökanden har trafiklärartillstånd för utbildning för kategorierna C och D.*

Gällande lag

44 §

Återkallelse av undervisningstillstånd

Polisen ska återkalla ett undervisningstillstånd, om

1) innehavaren inte längre uppfyller kraven för tillstånd,

2) innehavaren överträder bestämmelserna om eller villkoren för undervisningstillstånd,

3) innehavaren begär det.

Tillståndet kan återkallas temporärt, om det finns förutsättningar för att meddela temporärt körförbud. I fråga om temporär återkallelse av tillstånd gäller vad som föreskrivs om temporärt körförbud.

Om undervisningstillstånd enligt 43 § har beviljats två personer, kan det återkallas för den ena och anteckningen enligt 43 § 1 mom. om ansvarig lärare samtidigt ändras när detta är nödvändigt.

Proposition

44 §

Beviljande av undervisningstillstånd och undervisningstillståndets giltighetstid

Undervisningstillstånd för kategori B beviljas för tre år och det beviljas tidigast två år innan den som avlägger körkort uppnår minimiåldern för körkortet. Andra undervisningstillstånd beviljas för nio månader och de beviljas tidigast sex månader innan den som avlägger körkort uppnår minimiåldern för körkort i den kategori som övningsfordonet representerar. Bestämmelser om minimiåldern för inledande av körundervisning och övningskörning finns i 38 § 1 mom.

En sökande får beviljas högst tre undervisningstillstånd under en treårsperiod. Om läraren är förälder, far- eller morförälder, vårdnadshavare, barn, barnbarn eller syskon till den som avlägger körkort finns dock ingen begränsning för hur många undervisningstillstånd som får beviljas. Ett undervisningstillstånd får beviljas två personer och det får gälla två elever, om läraren eller lärarna är föräldrar, far- eller morföräldrar, vårdnadshavare, barn, barnbarn eller syskon till eleven eller eleverna.

I ett undervisningstillstånd ska innehavaren av tillståndet, den som avlägger körkort och körkortskategorin anges och i kategori AM även fordonskategorin. Om ett undervisningstillstånd i enlighet med 2 mom. beviljas till två personer ska den ena anges som ansvarig lärare som utfärdar det intyg över i 35 § 3 mom. avsedd körundervisning som krävs för deltagande i förarexamen.

Undervisningstillståndet löper ut när förarexamen har avlagts. Undervisningstillståndets giltighetstid kan vid behov förlängas. Ansökan om undervisningstillstånd förfaller om den av en orsak som beror på sökanden inte har kunnat behandlas inom ett år från det att ansökan anlände. Om ansökan förfaller avförs uppgiften om ansökan ur trafikregistret.

Gällande lag

45 §

Övningstillstånd för motorcykel

Trafiksäkerhetsverket beviljar övningstillstånd för övningskörning utan lärare med en bestämd motorcykel för motorcykelkörkort, om

- 1) sökanden har giltigt körkortstillstånd,
- 2) sökanden har fått föreskriven utbildning för övningstillstånd,
- 3) sökanden har avlagt teoriprovet för förarexamen med godkänt resultat i den berörda kategorin,
- 4) sökanden har med motorcykel avlagt manöverprovet för förarexamen med godkänt resultat i den berörda kategorin, och
- 5) sökanden inte har körförbud eller temporärt körförbud och inte har haft körförbud under en tid av fem år före tillståndsbeslutet.

Ansökan ska åtföljas av samtycke från vårdnadshavarna, om sökanden inte har fyllt 18 år. Övningstillstånd beviljas för högst tre månader, och det kan villkoras och inskränkas. Nytt tillstånd får inte beviljas utan vägande skäl.

Motorcykeln i övningstillståndet ska uppfylla kraven i den körkortskategori som motsvarar körrätten för vars erhållande tillståndet beviljas. Närmare bestämmelser om hur mycket teoriutbildning och körundervisning som krävs för övningstillstånd får utfärdas genom förordning av statsrådet. Närmare föreskrifter om manöverprov enligt 1 mom. 4 punkten får meddelas av Trafiksäkerhetsverket.

46 §

Återkallelse av övningstillstånd

Övningstillstånd för motorcykel ska återkallas, om

- 1) innehavaren inte längre uppfyller kraven,
- 2) innehavaren överträder bestämmelserna om eller villkoren för övningstillstånd,
- 3) innehavaren begär det eller vårdnadshavaren återkallar sitt samtycke.

Övningstillståndet ska återkallas temporärt,

Proposition

45 §

Återkallelse av undervisningstillstånd

Polisen ska återkalla ett undervisningstillstånd, om

- 1) innehavaren inte längre uppfyller kraven för tillstånd,
- 2) innehavaren överträder bestämmelserna om eller villkoren för undervisningstillståndet, eller
- 3) innehavaren begär det.

Tillståndet kan återkallas temporärt, om det finns förutsättningar för att meddela temporärt körförbud. I fråga om temporär återkallelse av tillstånd gäller vad som föreskrivs om temporärt körförbud.

46 §

Övningstillstånd för motorcykel

Övningstillstånd för motorcykel ger den som avlägger körkort för motorcykel rätt att övningsköra med motorcykel på egen hand. Vid övningskörningen ska en motorcykel som motsvarar körkortskategorin i fråga användas. Vid övningskörning betraktas den som avlägger körkort som förare.

Om minimiåldern för körkortet är under 18 år och den som avlägger körkort inte har

Gällande lag

om innehavaren meddelas temporärt körförbud. I fråga om temporär återkallelse av tillstånd gäller vad som föreskrivs om temporärt körförbud.

47 §

Vem som betraktas som förare vid körundervisning

Vid undervisning i körning eller manövrering av fordon anses följande vara förare:

1) vid undervisning i körning eller manövrering för kategorierna B, C1 och C läraren,

2) vid körundervisning för kategorierna D1 eller D läraren eller eleven, om han eller hon har körkort för kategori C,

3) vid körundervisning för kategori E eleven,

4) vid körundervisning med moped, motorcykel eller lätt fyrhjuling eleven eller läraren, om han eller hon sitter med på motorcykeln eller den lätta fyrhjulingen,

5) vid förarutbildningen i övningsdelen och fördjupningsdelen eleven.

Överskridning av tidsfristen enligt 16 § 1 mom. 4 punkten eller körförbud som meddelats på grund av överträdelse av villkoret i den punkten utgör inte hinder för undervisning enligt 1 mom. 5 punkten i denna paragraf.

Proposition

fyllt 18 år, krävs det för undervisningstillståndet vårdnadshavarens samtycke, som är ett villkor för avläggande av teoriprov. Vårdnadshavaren ska dessutom namnge den som handleder övningskörningen, och som ska följa hur övningarna och körskickligheten framskrider.

Närmare bestämmelser om övningskörning och handledning av den får utfärdas genom förordning av statsrådet.

47 §

Beviljande av övningstillstånd för motorcykel

För övningstillstånd för motorcykel krävs det att

1) sökanden har ett giltigt körkortstillstånd,

2) sökanden har fått i 35 § 1 mom. avsedd utbildning i anslutning till det första körkortet, och i 35 § 3 mom. avsedd körundervisning,

3) sökanden har avlagt teoriprovet i den berörda körkortskategorin med godkänt resultat,

4) sökanden har avlagt manöverprovet för motorcykel i den berörda körkortskategorin med godkänt resultat,

5) sökanden inte har körförbud eller temporärt körförbud och inte har haft körförbud under en tid av fem år före tillståndsbeslutet.

Bestämmelser om det samtycke av vårdnadshavaren som krävs för undervisningstillstånd för en person som inte fyllt 18 år finns i 46 § 2 mom.

Om sökanden i minst två år har haft körkort för motorcykel i kategorin under det körkort som ska avläggas, krävs inte det teoriprov som avses i 1 mom. 4 punkten för övningstillstånd.

I övningstillståndet ska det antecknas vem som övningskör och körkortskategorin. Övningstillstånd beviljas för högst tre månader, och det kan förenas med villkor och begränsningar. Nytt tillstånd får inte beviljas utan vägande skäl.

Trafiksäkerhetsverket får utfärda närmare föreskrifter om det manöverprov som avses i 1 mom. 4 punkten.

Gällande lag

48 §

Övningsfordon och utrustning för eleven

Ett fordon som används i körundervisningen ska vid annan undervisning än inom övningsdelen och fördjupningsdelen uppfylla kraven på övningsfordon i den kategori som undervisningen gäller. Vid behov ska fordonet ha särskilda manöverorgan och annan utrustning för läraren. Övningsfordon för kategori AM ska dessutom uppfylla kraven för den kör rätt som utbildningen gäller. Närmare bestämmelser om kraven på övningsfordon utfärdas genom förordning av statsrådet.

Vid körundervisning med moped, lätt fyrhjuling och motorcykel ska eleven ha anordningar för att kunna ta emot körinstruktioner och nödvändig utrustning för körning.

Vid körundervisning och vid övningskörning med övningstillstånd för motorcykel ska fordonet vara försett med märke för övningsfordon. Närmare bestämmelser om märkning av övningsfordon utfärdas genom förordning av kommunikationsministeriet. Även bestämmelser om kraven på utrustning för eleven vid övningskörning får utfärdas genom förordning av kommunikationsministeriet.

49 §

Körundervisningen

Innan eleven får körundervisning i trafiken ska han eller hon ges baskunskaper i att köra fordon och tillräcklig förmåga att manövrera fordonet. Detta moment tillämpas inte på undervisningen för övningsdelen och fördjupningsdelen för kategori B.

Vid undervisningen i körning och manövrering för kategorierna B, C1 och C ska läraren sitta bredvid eleven. Detsamma gäller undervisning med lätt fyrhjuling, om sitsarna är placerade bredvid varandra.

Eleven ska få lära sig köra i varierande trafikmiljöer och trafiksituationer. Bestämmelser om andra undervisningsredskap än fordon som kan användas i körundervisningen och om övriga krav på körundervisningen utfär-

Proposition

48 §

Återkallelse av övningstillstånd för motorcykel

Ett övningstillstånd för motorcykel ska återkallas, om

1) innehavaren inte längre uppfyller kraven för tillstånd,

2) innehavaren överträder bestämmelserna om eller villkoren för övningstillståndet, eller

3) innehavaren begär det.

Övningstillståndet ska återkallas temporärt, om innehavaren meddelas temporärt körförbud. I fråga om temporär återkallelse av tillstånd gäller vad som föreskrivs om temporärt körförbud.

49 §

Utbildningsintyg

Den som genomgått sådan utbildning som avses i 35–37 § och sådan körundervisning som avses i 35 § 3 mom. med godkänt resultat ska ges ett intyg över utbildningen. Närmare bestämmelser om utfärdande av utbildningsintyg får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Gällande lag

das genom förordning av statsrådet. Närmare föreskrifter om innehållet i undervisningen i körning och manövrering av fordon får meddelas av Trafiksäkerhetsverket.

50 §

Utbildningsintyg

Efter förarutbildningen ska eleven få ett intyg. Närmare bestämmelser om utbildningsintyg och dess utfärdande får utfärdas genom förordning av statsrådet.

51 §

Övningsbanor

Övningsbanor ska med avseende på konstruktion, dimensioner, utrustning och skick vara lämpade för övningskörning i halt väglag året om. Banorna ska ha den utrustning, de trafikanordningar och de redskap för kontakt mellan lärare och elev som körövningen och säkerheten förutsätter och behövliga undervisnings- och underhållslokaler. Tillträde för obehörig trafik till banområdet medan körövning pågår ska förhindras med hjälp av stängsel, bom, terränghinder eller på något annat sätt som tydligt märks.

Övningsbanor som används för förarutbildning ska godkännas av Trafiksäkerhetsverket, som också utövar tillsyn över verksamheten på dem tillsammans med examensmottagarna. Till ansökan om godkännande av en övningsbana ska fogas uppgifter om banan, dess anordningar och utrustning och banans ordningsregler.

Godkännandet av en övningsbana gäller tills vidare. Det kan återkallas om banan inte

Proposition

50 §

Försökstillstånd

Trafiksäkerhetsverket får bevilja tillstånd för att ordna försök som behövs för att utveckla förarutbildningen för grupp 2. Vid försöken kan man avvika från i denna lag angivna krav på förarutbildningens omfattning och genomförande. Den förarutbildning som ges inom ramen för försök ska ha sådana mål och sådant innehåll att de elever som deltar i ett försök får de förarfärdigheter som avses i denna lag och deras rättigheter inte äventyras genom försöket. Försöken genomförs under Trafiksäkerhetsverkets tillsyn, och de ska följa den försöksplan som verket godkänt och de villkor och begränsningar som verket bestämt.

51 §

Märke för undervisningsfordon

Ett fordon som används i körundervisning och övningskörning ska vara försett med ett vitt triangelformat märke. Om det är fråga om ett fordon som används i verksamhet som kräver tillstånd att driva bilskola, ska även bilskolans namn framgå av fordonet.

Närmare bestämmelser om märket och hur det ska användas samt annan märkning av fordonet får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Gällande lag

längre uppfyller kriterierna för godkännande, bristerna och försummelserna är allvarliga eller väsentliga och den som driver banan inte har åtgärdat bristerna trots anmärkningar eller varningar.

Närmare bestämmelser om dimensioner, konstruktion, utrustning och godkännande av övningsbanor får utfärdas genom förordning av kommunikationsministeriet.

51 a §

Försökstillstånd

Trafiksäkerhetsverket får med samtycke av kommunikationsministeriet bevilja tillstånd för att ordna försök som behövs för att utveckla förarutbildningen. Vid försöken kan man avvika från i denna lag angivna krav på förarutbildningens omfattning och genomförande. Den förarutbildning som ges inom ramen för försök ska ha sådana mål och sådant innehåll att de elever som deltar i ett försök får de förarfärdigheter som avses i denna lag och deras rättigheter inte äventyras genom försöket. Försöken genomförs under Trafiksäkerhetsverkets tillsyn, och de ska följa den läroplan som verket fastställt.

5 kap

Förarexamen

52 §

Syftet med förarexamen

I förarexamen ska examinandan visa att han eller hon behärskar de kunskaper som avses i 36 §, kan tillämpa dem och kan uppträda ansvarsfullt i trafiken.

Proposition

5 kap.

Förarexamen

52 §

Syftet med och innehållet i förarexamen

Syftet med förarexamen är att säkerställa att den som avlägger körkort har de kunskaper och den praktiska körskicklighet som behövs för att vara en ansvarsfull förare som agerar självständigt och säkert i olika trafiksituationer med hänsyn till även sociala och ekologiska aspekter.

I förarexamen ska allsidigt bedömas förmågan att

1) framföra fordonet säkert, flexibelt och ekologiskt och utan att orsaka farliga situationer i olika trafikmiljöer och trafiksituationer

Gällande lag

53 §

Förarexamens innehåll och genomförandet av examen

I förarexamen ingår ett teoriprov och ett körprov, om inte annat föreskrivs. Körprovet kan innefatta ett särskilt manöverprov eller bara ett manöverprov. För att få delta i körprovet måste examinandan ha avlagt teoriprovet i samma kategori.

Det fordon som används för förarexamen ska uppfylla kraven på övningsfordon och de krav som gäller i examenskategori. Närmare bestämmelser om kraven på fordon som används vid examen utfärdas genom förordning av kommunikationsministeriet.

Examinanden ska tillhandahålla ett sådant fordon som behövs för körprovet. Under provet betraktas examinandan som förare.

Närmare bestämmelser om kraven på förarexamen och undantag från kraven på teoriprov och körprov får utfärdas genom förordning av statsrådet. I teoriprovet ska Trafiksäkerhetsverkets frågematerial användas. Närmare föreskrifter om teoriprov, körprov, manöverprov och prov på körförmåga får meddelas av Trafiksäkerhetsverket.

Proposition

er i enlighet med trafikreglerna och med hänsyn till fordonets särskilda egenskaper,

2) visa ansvarighet gentemot andra trafikanter och miljön,

3) uppfatta farliga situationer i trafiken och hur hastigheten, väglaget och olika faktorer som inverkar på förarens körmåga, såsom känslotillstånd, passagerare, användning av berusningsmedel och läkemedel, trötthet, synförmåga och hälsotillstånd, bidrar till ökad olycksrisk,

4) upptäcka fel och brister som väsentligt inverkar på fordonets funktionsduglighet och säkerhet och även i övrigt agera på det sätt som krävs för att undvika farliga situationer.

Förarexamina ska uppfylla minimikraven i bilaga II till körkortsdirektivet. Trafiksäkerhetsverket får utfärda närmare föreskrifter om innehållet i förarexamen.

53 §

Hur förarexamen är uppbyggd och hur den genomförs

I förarexamen ingår ett teoriprov och ett körprov. För kategori T avläggs dock endast teoriprov. I en examen som avläggs för att höja körkortskategori för motorcykel i fall som avses i 35 § 4 mom. eller för att erhålla körkort för sådana fordonskombinationer i kategori B som avses i 7 § 4 mom. avläggs endast körprov.

Körprovet kan innefatta ett särskilt manöverprov. För att få avlägga körprovet måste examinandan ha avlagt teoriprovet för motsvarande körkortskategori och i kategori AM för motsvarande fordonskategori. I teoriprovet ska Trafiksäkerhetsverkets material användas.

Det fordon som används för körprovet ska uppfylla de krav som gäller i examenskategori och det ska vid behov vara utrustat med en sådan pedal för förarprovaren som påverkar fordonets färdbroms. Examinanden ska tillhandahålla ett sådant fordon som behövs för körprovet. Under provet betraktas examinandan som förare.

Bestämmelser om körprovets längd samt mottagandet av körprov och undantag från kravet på pedal utfärdas genom förordning

Gällande lag

54 §

Förutsättningar för att delta i förarexamen

Förutsättningar för att delta i förarexamen är att

1) den som deltar i körprov eller, om endast manöverprov avläggs i stället för körprov, deltar i manöverprov, ska ha körkortstillstånd för examenskategori och inte har körförbud eller temporärt körförbud,

2) den som deltar i examen uppfyller det föreskrivna ålderskravet,

3) den som deltar i examen för grupp 2 har körrätt för kategori B.

Dessutom förutsätts det att den som deltar i examen

1) har fått förarutbildning för examenskategori eller, när det är fråga om examen för kategori B, den grundläggande utbildningen,

2) har gällande yrkeskompetens för lastbils- eller bussförare med kompletterande förarutbildning,

3) uppfyller kravet på gällande körrätt eller övningskörning, eller

4) har eller tidigare har haft körkort i samma kategori.

Körkortstillstånd enligt 1 mom. 1 punkten krävs inte och körförbud som meddelats tills vidare utgör inte hinder för att avlägga examen, om polisen har ålagt deltagaren att avlägga nytt körprov. Om en person har meddelats körförbud tills vidare på den grunden att han eller hon inte längre uppfyller hälsokraven för körkortstillstånd, utgör körförbudet inte heller hinder för avläggande av examen för att återfå körrätten, om en läkare förutsätter eller rekommenderar det enligt det läkarutlåtande som företes. Med avvikelse från 1 mom. 2 punkten är det tillåtet att delta i teoriprovet en månad innan ålderskravet uppfylls, om det för att avlägga förarexamen och få intyg över förarexamen också krävs ett körprov

Proposition

54 §

Förutsättningar för att delta i förarexamen

Förutsättningar för att få delta i förarexamen är att

1) den som deltar i examen har körkortstillstånd för examenskategori,

2) den som deltar i examen uppfyller ålderskravet för examenskategori,

3) den som deltar i examen har inte körförbud eller temporärt körförbud,

4) den som deltar i examen har utbildning som avses i 35 eller 36 §, beroende på examenskategori,

5) den som deltar i examen för grupp 2 har körrätt för kategori B,

6) den som deltar i examen för att få körrätt för fordonskombination har körrätt för dragbil som motsvarar examenskategori,

7) den som deltar i körprov eller manöverprov har avlagt teoriprovet för examenskategori, om ett sådant krävs,

8) den som deltar i förarexamens teoriprovet har vårdnadshavarens samtycke, om sådant krävs enligt 9 § 2 mom. eller 46 § 2 mom. och ett intyg utfärdat av läroanstalten, om ett sådant krävs enligt 5 § 6 mom.

Körkortstillstånd enligt 1 mom. 1 punkten krävs inte och körförbud som meddelats tills vidare utgör inte något hinder för att avlägga examen, om polisen har ålagt personen att avlägga nytt körprov. Om en person har meddelats körförbud tills vidare på den grunden att han eller hon inte längre uppfyller de medicinska kraven för körkortstillstånd, utgör körförbudet inte heller hinder för avläggande av examen för att återfå körrätten, om en läkare förutsätter eller rekommenderar det enligt ett läkarutlåtande som visas upp.

Med avvikelse från 1 mom. 2 punkten får en person delta i teoriprovet en månad innan ålderskravet uppfylls, om det för att avlägga

Gällande lag

enligt 53 § 1 mom.

Om tidsfristen enligt 16 § 1 mom. 4 punkten har gått ut utan att ett intyg över erhållen undervisning för övningsdelen och fördjupningsdelen har getts, krävs ett intyg för att en examen som gäller körrätt för bil ska kunna avläggas. Körförbud som meddelats på grund av överträdelse av villkoret i den nämnda punkten utgör ett hinder för att avlägga en examen som gäller körrätt för bil.

Genom förordning av statsrådet utfärdas i fråga om respektive kategorier närmare bestämmelser om kraven för att få delta i förarexamen och om anmälan till examen samt om kraven på den förarexamen och det körprov som ska avläggas för att körrätten ska förbli i kraft, kunna förnyas och för att ett utländskt körkort ska kunna bytas ut.

55 §

Intyg över förarexamen samt underkännande i examen

Vid godkänd förarexamen enligt denna lag ska ett intyg utfärdas. Intyget över förarexamen berättigar till att i Finland under en månad därefter köra fordon i den kategori som framgår av intyget. Intyg utfärdas dock inte, om villkoren för att lämna ut körkort inte uppfylls eller om körkort eller temporärt körkort utfärdas för examinanden.

Om examinanden underkänns, ska förarexamensmottagaren informera denne om orsaken till underkännandet och återlämna utbildningsintyget med en anteckning om omfattningen av eventuellt behövlig kompletterande undervisning. För att få delta i körprovet på nytt ska examinanden först ha deltagit i den kompletterande undervisningen. Närmare bestämmelser om villkoren för att få

Proposition

förarexamen och få intyg över förarexamen också krävs ett körprov enligt 53 § 1 mom. *Bestämmelser om ålderskraven för att få delta i examen för kategorierna C, CE och D när grundläggande yrkeskompetens förvärvas i samband med yrkesutbildning för förare finns i 5 § 2 mom.*

Om den som deltar i examen har eller tidigare har haft ett körkort för motsvarande kategori som erhållits i Finland eller någon annan EU- eller EES-stat eller har ett annat giltigt körkort för motsvarande kategori som utfärdats utomlands, krävs inte den utbildning som avses i 1 mom. 4 punkten. Om i 36 § avsedd förarutbildning för grupp 2 har getts för att komplettera körrätt för samma kategori eller yrkeskompetens som personen har, ska denna körrätt eller yrkeskompetens vara i kraft.

Genom förordning av statsrådet får det i fråga om respektive kategorier utfärdas närmare bestämmelser om kraven för att få delta i förarexamen och om anmälan till examen samt om tillämpning av kraven när det är fråga om den förarexamen och det körprov som ska avläggas för att körrätten ska förbli i kraft eller kunna förnyas eller för att ett utländskt körkort ska kunna bytas ut.

55 §

Intyg över förarexamen

Förarexamensmottagaren ska utfärda ett intyg över godkänd förarexamen. Intyg utfärdas dock inte, om villkoren för att lämna ut körkort inte uppfylls eller om körkort eller temporärt körkort utfärdas för examinanden.

Bestämmelser om rätten att köra ett fordon med stöd av ett intyg över förarexamen finns i 6 § 5 mom.

Gällande lag

delta i examen på nytt får utfärdas genom förordning av kommunikationsministeriet.

58 §

Att köra militärfordon

Bestämmelserna i denna lag om innehållet i förarexamen och i förarutbildningens övningsdel och fördjupningsdel och om kraven på förarens hälsotillstånd tillämpas också på körkort från försvarsmakten. Närmare bestämmelser om körkort och körtillstånd från försvarsmakten och om deras utfärdande, omhändertagande, återkallande och återlämnande utfärdas genom förordning av försvarsministeriet. Genom förordning av försvarsministeriet föreskrivs dessutom om innehållet i försvarsmaktens trafikläro- och förarutbildning, trafikläro- och förarexamina, utbildning för körtillstånd och behörighetskraven för fordonsinspektörer som är förarprövare.

60 §

Körkort utfärdat i en konventionsstat

Ett körkort som är utfärdat i en annan än en i 59 § avsedd stat som har tillträtt den i Genève år 1949 ingångna konventionen rörande vägtrafik (FördrS 11/1959) eller den i Wien år 1968 ingångna konventionen om vägtrafik (FördrS 30/1986) ger innehavaren rätt att i Finland köra ett fordon eller en fordonskombination när körkortet har konventionsenlig kategoribeteckning, förutsatt att

- 1) innehavaren inte hade sin vanliga vistelseort i Finland när körkortet utfärdades,
- 2) körkortet är ett nationellt körkort som motsvarar körkortsmodellen i konventionen eller har samma information skriven med latinska bokstäver som ett körkort som motsvarar körkortsmodellen i konventionen eller att det utöver körkortet uppvisas ett konventionsenligt internationellt körkort eller en officiell översättning av körkortet till finska eller svenska,
- 3) körkortet åtföljs av en identitetshandling med fotografi när körkortet saknar fotografi

Proposition

58 §

Att köra militärfordon

Vad som i denna lag föreskrivs om innehållet i förarexamen och om kraven på förarens hälsotillstånd ska också tillämpas på körkort från försvarsmakten. Närmare bestämmelser om körkort och körtillstånd från försvarsmakten och om deras utfärdande, omhändertagande, återkallande och återlämnande utfärdas genom förordning av försvarsministeriet. Genom förordning av försvarsministeriet föreskrivs det dessutom om innehållet i försvarsmaktens trafikläro- och förarutbildning, trafikläro- och förarexamina, utbildning för körtillstånd och behörighetskraven för fordonsinspektörer som är förarprövare.

60 §

Körkort utfärdat i en konventionsstat

Ett körkort som är utfärdat i en annan än en i 59 § avsedd stat som har tillträtt den i Genève år 1949 ingångna konventionen rörande vägtrafik (FördrS 11/1959) eller den i Wien år 1968 ingångna konventionen om vägtrafik (FördrS 30/1986) ger innehavaren rätt att i Finland köra ett fordon eller en fordonskombination när körkortet har konventionsenlig kategoribeteckning, förutsatt att

- 1) innehavaren inte hade sin vanliga vistelseort i Finland när körkortet utfärdades,
- 2) körkortet är ett nationellt körkort som motsvarar körkortsmodellen i konventionen eller har samma information skriven med latinska bokstäver som ett körkort som motsvarar körkortsmodellen i konventionen eller att det utöver körkortet uppvisas ett konventionsenligt internationellt körkort eller en officiell översättning av körkortet till finska eller svenska,
- 3) körkortet åtföljs av en identitetshandling med fotografi när körkortet saknar fotografi

Gällande lag

på innehavaren,

4) innehavaren uppfyller ålderskraven i 5 § och kraven på hälsotillstånd i 20 §.

Bestämmelserna i 1 mom. gäller också körkort och internationella körkort utfärdade enligt de regionala bestämmelserna i Hongkong, Macao eller Taiwan.

Ett körkort enligt denna paragraf gäller i Finland i två år från det att innehavaren bosätter sig varaktigt här, om körkortet är giltigt och det inte finns någon orsak i övrigt att upphäva giltigheten tidigare. I fråga om kontroll av förarens hälsotillstånd gäller vad som föreskrivs i 20 och 21 §. När körkortet byts ut mot ett finländskt körkort kan ett körkort som motsvarar kategori B och kategorin för motorcykeln lämnas ut enligt 24 § 2 mom. 6 punkten utan krav på ny förarexamen, om

1) sökanden ansöker om körkortstillstånd för att byta ut körkort inom tvåårsfristen, men innan körkortets giltighetstid går ut,

2) sökanden visar upp ett nationellt körkort som motsvarar den i 1 mom. 2 punkten avsedda körkortsmodellen i konventionen, ett nationellt körkort som är skrivet med latinska bokstäver eller körkortet och en översättning av det,

3) sökanden visar att han eller hon har kört bil eller motorcykel i minst sex månader i Finland och uppfyller kravet på vanlig vistelseort enligt denna lag.

Det ska framgå av det ersättande körkortet i vilken stat eller vilken region det utbytta körkortet, som avses i 3 mom., var beviljat.

Om innehavaren av ett körkort som avses i denna paragraf var varaktigt bosatt i Finland när körkortet beviljades, är körkortet, utöver att det inte med stöd av 1 mom. 1 punkten ger rätt att köra ett motordrivet fordon i Finland, inte heller annars giltigt i Finland.

61 §

Annat utländskt körkort

Andra utländska körkort än de som avses i

Proposition

på innehavaren,

4) innehavaren uppfyller ålderskraven och de medicinska kraven för respektive kategori, och

5) körkortet är i kraft i den stat eller region där det har beviljats.

Bestämmelserna i 1 mom. gäller också körkort och internationella körkort utfärdade enligt de regionala bestämmelserna i Hongkong, Macao eller Taiwan.

Körkortet godkänns för körning i Finland i två år efter det att innehavaren fördes in i befolkningsregistret, förutsatt att körkortet är giltigt och det inte finns någon orsak i övrigt att giltigheten skulle upphöra tidigare. I fråga om kontroll av förarens hälsotillstånd tillämpas vad som föreskrivs i 20 och 21 §. När körkortet byts ut mot ett finländskt körkort kan ett körkort som motsvarar kategori B och kategorin för motorcykeln lämnas ut i enlighet med 24 § 2 mom. 3 punkten utan krav på ny förarexamen, om

1) sökanden ansöker om körkortstillstånd för att byta ut körkortet inom den ovan nämnda tvåårsfristen, men innan körkortets giltighetstid går ut, och

2) sökanden visar upp ett nationellt körkort som avses i 1 mom. 2 punkten eller körkortet och en översättning av det.

Om innehavaren av ett körkort som avses i denna paragraf hade sin vanliga vistelseort i Finland i Finland när körkortet beviljades, är körkortet, utöver att det inte med stöd av 1 mom. 1 punkten ger rätt att köra ett motordrivet fordon i Finland, inte heller annars giltigt i Finland.

På ett körkort som utfärdas utifrån ett körkort som utfärdats i en konventionsstat ska det antecknas vilken stat eller vilken region som har beviljat det körkort utifrån vilket det är utfärdat. Vad som föreskrivs i denna paragraf om giltighet för och godkännande av ett körkort som utfärdats i en konventionsstat gäller inte giltighet för och godkännande av körkort på Åland.

61 §

Annat utländskt körkort

Andra än i 59 eller 60 § avsedda nationella

Gällande lag

59 och 60 § ger inte rätt att köra motordrivna fordon i Finland, om inte något annat föreskrivs i internationella avtal. Ett körkort gäller inte heller annars i Finland, om det har beviljats i någon annan stat än en som Finland har erkänt eller om innehavaren av ett sådant körkort var varaktigt bosatt i Finland när körkortet beviljades. (28.12.2012/1081)

Trafiksäkerhetsverket kan i enlighet med intyg från utrikesministeriet på ansökan bevilja körkortstillstånd för erhållande av ett körkort i Finland som motsvarar ett utländskt körkort och utan att kräva ny förarexamen lämna ut det nya körkortet enligt 24 § 2 mom. 3 punkten till en utlänning som hör till personalen vid en utländsk stats diplomatiska representation i Finland, vid ett konsulat under ledning av en utsänd konsul och vid en internationell organisations verksamhetsställe i Finland, om denne har kommit till Finland för det uppdraget samt till en sådan persons familjemedlem.

På körkort som utfärdas enligt 2 mom. ovan ska det antecknas vilken stat eller vilken region som har beviljat det körkort utifrån vilket det finländska körkortet är utfärdat.

Proposition

körkort som beviljats i en stat som Finland erkänt ger rätt att i Finland köra ett fordon eller en fordonskombination i den kategori som framgår av körkortet om

1) innehavaren inte hade sin vanliga vistelseort i Finland när körkortet utfärdades,

2) uppgifterna i körkortet är skrivna med latinska bokstäver eller utöver körkortet uppvisas en officiell översättning av det till finska eller svenska,

3) körrätten framgår av den klassificering som använts i körkortet,

4) körkortet åtföljs av en identitetshandling med fotografi när körkortet saknar fotografi på innehavaren,

5) innehavaren uppfyller ålderskraven och de medicinska kraven för körkortskategorin,

6) körkortet är i kraft i den stat där det har beviljats.

Körkortet godkänns för körning i Finland utom på Åland i ett år efter det att innehavaren fördes in i befolkningsregistret, förutsatt att körkortet är giltigt och det inte finns någon orsak i övrigt att giltigheten skulle upphöra tidigare. I fråga om kontroll av förarens hälsotillstånd tillämpas vad som föreskrivs i 20 och 21 §.

Trafiksäkerhetsverket kan i enlighet med intyg från utrikesministeriet på ansökan bevilja körkortstillstånd för erhållande av ett körkort i Finland som motsvarar ett utländskt körkort och utan att kräva ny förarexamen lämna ut det nya körkortet enligt 24 § 2 mom. 3 punkten till en utlänning som hör till personalen vid en utländsk stats diplomatiska representation i Finland, vid ett konsulat under ledning av en utsänd konsul eller vid en internationell organisations verksamhetsställe i Finland, om denne har kommit till Finland för det uppdraget, samt till en sådan persons familjemedlem.

På ett körkort som utfärdas utifrån ett utländskt körkort ska det antecknas vilken stat som har beviljat det körkort utifrån vilket det är utfärdat. Vad som föreskrivs i denna paragraf om giltighet för och godkännande av andra utländska körkort gäller inte giltighet för och godkännande av körkort på Åland.

Gällande lag

62 §

Skyldighet att lämna in körkortet i samband med att det byts ut

Om ett utländskt körkort enligt 59 eller 60 § byts ut till ett finländskt körkort, ska det utländska körkortet lämnas in till Trafiksäkerhetsverket. Detta gäller också körkort enligt 59 § som förnyas i enlighet med denna lag.

63 §

Tillfälligt körkort

Trafiksäkerhetsverket kan bevilja tillfälligt körkort med rätt att köra i Finland enligt följande:

1) till den som innehar ett nationellt körkort utfärdat i en konventionsstat enligt 60 §, om det är fråga om

a) en asylsökande vars ansökan om uppehållstillstånd inte har avgjorts när fristen enligt 3 mom. i den paragrafen går ut,

b) utredning av körkortets äkthet, giltighet eller annan behörighet eller någon annan motsvarande omständighet som hindrar innehavaren att använda körkortet,

2) till en innehavare av ett körkort enligt 61 §, om han eller hon inte var varaktigt bosatt i Finland när körkortet beviljades.

Körkortstillstånd för tillfälligt körkort får beviljas trots kravet på vanlig vistelseort enligt 12 § 1 mom. 3 punkten och körkortet lämnas ut utan krav på ny förarexamen. *En körkortsinnehavare enligt 1 mom. 2 punkten ovan får beviljas körkortstillstånd bara för tillfälligt körkort för kategorierna A1, A2, A och B, om han eller hon har körkort i motsvarande kategori.*

Tillfälligt körkort utfärdas för viss tid, högst ett år, men dock högst för så lång tid som det ursprungliga körkortet är i kraft. Ett tillfälligt körkort enligt 1 mom. 1 punkten får dock utfärdas för längre tid eller dess giltighetstid förlängas, om det ursprungliga körkortet är i kraft. Trafiksäkerhetsverket ska omhänderta det ursprungliga körkortet när det tillfälliga körkortet lämnas ut bara om det behövs av de skäl som anges i 1 mom. 1 b-

Proposition

62 §

Skyldighet att lämna in körkortet i samband med att det byts ut

Om ett utländskt körkort enligt 59–61 § byts ut till ett finländskt körkort, ska det utländska körkortet lämnas in till Trafiksäkerhetsverket. Detta gäller också körkort enligt 59 § som förnyas i enlighet med denna lag.

63 §

Tillfälligt körkort

Trafiksäkerhetsverket kan bevilja innehavaren av ett i 60 § avsett nationellt körkort tillfälligt körkort med rätt att köra i Finland om det är fråga om

1) en asylsökande vars ansökan om uppehållstillstånd inte har avgjorts när fristen enligt 60 § 3 mom. går ut, eller

2) utredning av körkortets äkthet, giltighet eller annan behörighet eller någon annan motsvarande omständighet som hindrar innehavaren att använda körkortet.

Körkortstillstånd för tillfälligt körkort får beviljas oberoende av kravet på vanlig vistelseort enligt 12 § 1 mom. 2 punkten och körkortet får lämnas ut utan krav på ny förarexamen.

Tillfälligt körkort utfärdas för viss tid, högst ett år, men dock högst för så lång tid som det ursprungliga körkortet är i kraft. *Giltighetstiden för ett tillfälligt körkort får förlängas, om det ursprungliga körkortet är i kraft.* Trafiksäkerhetsverket ska omhänderta det ursprungliga körkortet när det tillfälliga körkortet lämnas ut bara om det behövs av de skäl som anges i 1 mom. 2 punkten.

Det tillfälliga körkortet ska medföras vid körning tillsammans med det ursprungliga körkortet, om det inte på det tillfälliga körkortet har antecknats att Trafiksäkerhetsverket har omhändertagit det ursprungliga körkortet.

Gällande lag

Proposition

punkten.

Det tillfälliga körkortet ska medföras i fordonet tillsammans med det ursprungliga körkortet, om det inte har antecknats på kortet att Trafiksäkerhetsverket har omhändertagit det ursprungliga körkortet.

77 §

Tillstånd att driva bilskola

För att driva bilskola krävs det tillstånd. Tillstånd att driva bilskola ska beviljas en sökande

1) som har tillräckliga ekonomiska och andra förutsättningar att driva verksamheten,

2) som inte är försatt i konkurs och, om sökanden är en fysisk person, som har uppnått myndighetsålder och vars handlingsbehörighet inte har begränsats,

3) som har en utbildningsansvarig föreståndare och undervisningspersonal som uppfyller föreskrivna krav och tillgång till de undervisningslokaler, det undervisningsmaterial och de undervisningsredskap som behövs.

Sökanden ska inte anses ha tillräckliga ekonomiska förutsättningar att driva verksamhet åtminstone om sökanden har skulder som drivs in genom utsökning och de med hänsyn till sökandens betalningsförmåga är mer än obetydliga.

Tillstånd att driva bilskola beviljas för utbildning för kategorierna i grupp 1 eller grupp 2 eller för bådadera. Tillstånd att bedriva bilskola inom grupp 1 kan begränsas till att bara gälla utbildning med två- eller trehjulig moped.

78 §

Utbildningsansvarig föreståndare

En bilskola ska ha en utbildningsansvarig föreståndare som styr och utvecklar utbildningen och svarar för innehållet i undervisningen och för att utbildningen ges enligt gällande bestämmelser och tillståndsvillkor.

Om tillstånd att driva bilskola beviljas

77 §

Förutsättningar för tillstånd att driva bilskola

För tillstånd att driva bilskola krävs det att sökanden har tillräckliga ekonomiska och andra förutsättningar att driva verksamheten. Om sökanden är en fysisk person, ska han eller hon som har uppnått myndighetsåldern.

Kravet på tillräckliga ekonomiska förutsättningar uppfylls åtminstone inte, om sökanden är försatt i konkurs, om sökanden har skulder som drivs in genom utsökning och som med avseende på sökandens betalningsförmåga är mer än ringa eller om sökanden är en fysisk person och hans eller hennes handlingsbehörighet är begränsad. När de i 1 mom. avsedda andra förutsättningarna att driva verksamheten bedöms ska hänsyn åtminstone tas till sökandens tidigare verksamhet i trafikbranschen och i utbildningsuppgifter samt verksamhetens oförvilighet.

Vad som i denna paragraf föreskrivs om sökanden gäller i fråga om sökande i bolagsform medlemmarna och eller ersättarna i styrelsen och förvaltningsrådet, verkställande direktören, ansvariga bolagsmän och i öppna bolag bolagsmän samt andra personer som utövar bestämmande inflytande.

78 §

Utbildningsansvarig föreståndare

En bilskola ska ha en utbildningsansvarig föreståndare som ansvarar för att utbildningsverksamheten bedrivs enligt gällande bestämmelser och tillståndsvillkor. Föreståndaren styr undervisningen i bilskolan, ansvarar för dess innehåll och utvecklandet av den samt för de läroplaner som utbildningen ska

Gällande lag

bara för utbildning för körkort för två- eller trehjulig moped, godkänns som utbildningsansvarig föreståndare med avvikelse från 1 mom. 1 och 2 punkten även den som har trafiklärartillstånd och minst ett års erfarenhet av körundervisning för motorcykelkörkort.

79 §

Att ansöka om tillstånd att driva bilskola

Ansökan om tillstånd att driva bilskola ska göras hos Trafiksäkerhetsverket. Sökanden ska

3) uppge under vilken firma verksamheten bedrivs,

80 §

Beviljande av tillstånd att driva bilskola

Tillstånd att driva bilskola beviljas att gälla tills vidare och i hela landet.

Med hänsyn till verksamhetens karaktär och omfattning kan tillståndet förenas med kompletterande villkor och begränsningar som gäller undervisningsarrangemang, undervisningslokaler, undervisningsutrustning, undervisningsredskap och gruppstorlek, om villkoren och begränsningarna behövs för tillsynen.

Proposition

följa.

Trafiksäkerhetsverket godkänner en person som utbildningsansvarig föreståndare enligt följande kriterier:

1) personen har trafiklärartillstånd och

d) körkort för motorcykel eller moped och minst ett års erfarenhet av körundervisning för motorcykel eller moped, om bilskolan bara ger utbildning för mopedkörkort,

79 §

Att ansöka om tillstånd att driva bilskola

Ansökan om tillstånd att driva bilskola ska göras hos Trafiksäkerhetsverket. Sökanden ska

3) uppge under vilken firma verksamheten bedrivs och vilka bifirmor som eventuellt används,

80 §

Beviljande av tillstånd att driva bilskola och tillsynsavgift för bilskolor

Tillstånd att driva bilskola beviljas att gälla tills vidare och i hela landet *med undantag för Åland. I tillståndet antecknas den grupp eller de grupper till vilken eller vilka de körkortskategorier hör för vilka tillståndet ger rätt till undervisning.*

Tillstånd att driva bilskola kan beviljas för utbildning för körkortskategorier som hör till grupp 1 eller grupp 2 eller bägge grupperna. Tillstånd att driva bilskola för grupp 1 kan begränsas till endast utbildning för körning med två- eller trehjulig moped eller med motorcykel.

Med hänsyn till verksamhetens karaktär och omfattning kan tillståndet förenas med sådana kompletterande villkor och begränsningar *med avseende på undervisningsarrangemangen som behövs med tanke på verksamheten och tillsynen över den.*

För att täcka kostnaderna för de tillståndsuppgifter och den registerföring som hänför

Gällande lag

81 §

Anmälan om verksamheten

Om den utbildningsansvariga föreståndaren byts ut, ska den som innehar tillstånd att driva bilskola utan dröjsmål anmäla den nya utbildningsansvariga föreståndaren till tillståndsmyndigheten för godkännande.

Om den utbildningsansvariga föreståndaren har avlidit eller inte kan sköta uppdraget på grund av akut allvarlig sjukdom, olycksfall, uppsägning eller någon annan oförutsedd händelse och det inte genast går att få en person som uppfyller kravet i 78 § 2 mom. 2 punkten på studier för ansvarig föreståndare, kan som föreståndare för en tid av högst två år godkännas en person som inte uppfyller det kravet. Om det blir ett avbrott i fullgörandet av den utbildningsansvariga föreståndarens uppdrag, ska tillståndsmyndigheten underrättas utan dröjsmål och en tillfällig föreståndare samtidigt anmälas för godkännande.

Om verksamheten vid bilskolan upphör, ska tillståndsinnehavaren genast underrätta tillståndsmyndigheten om det.

De anmälningar som avses i denna paragraf ska göras till Trafiksäkerhetsverket. Uppgifter om godkända ändringar ska registreras i fordonstrafikregistret. Närmare bestämmelser om anmälan får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Proposition

sig till tillståndet att driva bilskola, tillsynen över bilskolan och andra myndighetsuppgifter tas det varje kalenderår ut en tillsavgift för bilskolor av tillståndshavaren från och med det år då tillståndet beviljas. Bestämmelser om avgiftens storlek utfärdas genom en sådan förordning av kommunikationsministeriet som gäller Trafiksäkerhetsverkets prestationer. Tillsynsavgiften är direkt utsökbar, och på indrivningen av den tillämpas lagen om verkställighet av skatter och avgifter (706/2007).

En ansökan om tillstånd att driva bilskola förfaller, om den av en orsak som beror på sökanden inte har kunnat behandlas inom ett år efter det att ansökan anlände.

81 §

Tillsyn över bilskolor

Trafiksäkerhetsverket svarar för tillsynen över bilskolor. Verket kan ordna de uppgifter som hänför sig till tillsynen i samband med förarexamensverksamheten eller så att de sköts separat från genom att skaffa behövliga tjänster av privata eller offentliga serviceproducenter med iakttagande av vad som i lagen om förarexamensverksamhet föreskrivs om ordnandet av förarexamensverksamhet som en serviceuppgift.

Vid tillsynen kan verket anlita en expert som är insatt i förarutbildningssystemet och examenssystemet och kraven på dem. I denna uppgift omfattas experten av bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar. Bestämmelser om skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen (412/1974).

Innehavaren av tillstånd att driva bilskola ska trots sekretessbestämmelserna visa upp de handlingar som behövs för tillsynen, tillåta granskning av de uppgifter som hänför sig till förarutbildnings- och förarexamenssystemet och lämna övriga uppgifter som behövs för tillsynen. Bilskolans verksamhet ska ordnas så att övervakarna har tillträde till alla lokaler och fordon som används i verksamheten för att kunna genomföra tillsynen.

Bilskolan ska föra bok över sina elever och över utbildningsintyg som utfärdats över utbildningen. Trafiksäkerhetsverket får utfärda

Gällande lag

82 §

Tillsyn över bilskolor

Trafiksäkerhetsverket svarar för tillsynen över bilskolor och undervisningen med undervisningstillstånd.

Förutom Trafiksäkerhetsverket ska också förarexamensmottagarna utöva tillsyn. De ska omedelbart anmäla uppdagade brister och försummelse till Trafiksäkerhetsverket.

Proposition

närmare föreskrifter om de anmälningar som ska göras om elever och om elevbokföringen.

82 §

Anmälningar som gäller bilskoleverksamheten

Innehavaren av tillstånd att driva bilskola ska underrätta Trafiksäkerhetsverket

1) om byte av utbildningsansvarig föreståndare och samtidigt ange en ny person som kan godkännas för uppdraget, inom en månad efter det att den utbildningsansvariga föreståndaren har upphört att sköta sitt uppdrag,

2) om att verksamheten vid bilskolan upphör, inom en månad efter det att verksamheten upphört.

*Om den utbildningsansvariga föreståndaren har avlidit eller inte kan sköta uppdraget på grund av akut allvarlig sjukdom, olycksfall, uppsägning eller någon annan oförutsedd händelse och det inte genast finns att tillgå en person som uppfyller det studiekra-
v i 78 § 2 mom. 2 punkten som gäller föreståndaren, kan tillståndshavaren för uppgiften föreslå en tillfällig föreståndare som inte uppfyller detta krav. Godkännande kan meddelas för högst två år.*

Om en innehavare av tillstånd att driva bilskola försätts i konkurs, har konkursboet rätt att med stöd av det tidigare tillståndet fortsätta att driva bilskolan i högst ett år från det att innehavaren försattes i konkurs. Konkursboet ska omedelbart informera om konkursen och om det kommer att utnyttja rätten eller inte. De som förvaltar konkursboet ska svara för den utbildningsansvariga föreståndarens uppgifter. Den som sköter uppgifterna ska uppfylla behörighetskraven för föreståndare, med undantag av kravet i 78 § 2 mom. 2 punkten.

Uppgifter om godkända ändringar ska registreras i trafikregistret. Närmare bestämmelser om anmälan får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Gällande lag

84 §

Undervisningspersonal

En bilskollärare ska ha trafiklärartillstånd och kör rätt för det fordon som används i körundervisningen.

Undervisning för körkort för motorcykel får ges av innehavare av trafiklärartillstånd som i samband med specialyrkesexamen för trafiklärare har avlagt examensdelen för motorcykelundervisning och som under minst tre år har haft den kör rätt för motorcykel som motsvarar undervisningskategorin eller en högre kategori. I kategori A gäller den föreskrivna tiden kör rätt utan begränsning av den körda motorcykelns effekt. Undervisning för körkort för en kategori i grupp 2 får ges av innehavare av trafiklärartillstånd som i samband med specialyrkesexamen har avlagt examensdelen för utbildare av lastbils- eller bussförare och som i minst tre år har haft den kör rätt för lastbil eller buss som motsvarar undervisningskategorin eller en högre kategori.

Trafiklärartillståndet kan i fråga om annan undervisning än körundervisning ersättas med pedagogisk utbildning och praktisk erfarenhet om det finns särskilda skäl för det. Den föreexamensmottagare som utövar tillsyn över bilskolan godkänner behörigheten innan undervisningen inleds. Dessutom får även den som uppfyller förutsättningarna för beviljande av undervisningstillstånd för undervisning för mopedkörkort i kategori AM ge teoriutbildning och körundervisning för mopedkörkort i kategori AM.

Den som genomgår en med undervisnings- och kulturministeriets tillstånd ordnad utbildning för specialyrkesexamen för trafiklärare får med avvikelse från kravet på trafiklärartillstånd arbeta som lärare vid en bilskola om han eller hon har tillstånd för undervisningspraktik och, när det gäller undervisning enligt 2 mom., om studeranden har inlett studier för att avlägga den berörda examensdelen.

Bilskolan ska ha en uppdaterad förteckning där det framgår vem som är utbildningsansvarig föreståndare och vilka andra lärare det finns och deras behörighet för undervisning.

Proposition

84 §

Undervisningspersonal

En bilskollärare ska ha trafiklärartillstånd och kör rätt för det fordon som används i körundervisningen. *Den som ger mopedundervisning ska ha körkort för moped eller motorcykel.*

Utöver vad som föreskrivs i 1 mom. krävs det av läraren

1) vid undervisning för körkort för motorcykel att läraren i samband med specialyrkesexamen för trafiklärare har avlagt examensdelen för motorcykelundervisning och under minst tre år har haft den kör rätt för motorcykel som motsvarar undervisningskategorin eller en högre kategori,

2) vid undervisning för körkort för moped att läraren i samband med specialyrkesexamen för trafiklärare har avlagt examensdelen för arbete som lärare i trafikfostran för ungdomar och inom kategori AM120 och under minst tre år har haft körkort för moped eller motorcykel,

3) vid undervisning för körkort för en kategori i grupp 2 att läraren i samband med specialyrkesexamen för trafiklärare har avlagt examensdelen för utbildare av lastbils- eller bussförare och i minst tre år har haft den kör rätt för lastbil eller buss som motsvarar undervisningskategorin eller en högre kategori.

Trafiklärartillståndet kan i fråga om annan undervisning än körundervisning av särskilda skäl ersättas med pedagogisk utbildning och praktisk erfarenhet. Den föreexamensmottagare som utövar tillsyn över bilskolan godkänner behörigheten innan undervisningen inleds.

Den som genomgår en med undervisnings- och kulturministeriets tillstånd ordnad utbildning för specialyrkesexamen för trafiklärare får med avvikelse från kravet på trafiklärartillstånd arbeta som lärare vid en bilskola om han eller hon har tillstånd för undervisningspraktik och, när det gäller undervisning enligt 2 mom., om studeranden har inlett studier för att avlägga den berörda examensdelen.

Bilskolan ska föra en uppdaterad förteck-

Gällande lag

Innan en lärare börjar undervisa ska han eller hon visa sin undervisningsbehörighet för den förarexamensmottagare som utövar tillsyn över bilskolan. Behörigheten behöver inte visas om förarexamensmottagaren redan har godkänt behörigheten i enlighet med 3 mom.

På bilskollärare tillämpas lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn.

Proposition

ning där det framgår vem som är utbildningsansvarig föreståndare och vilka andra lärare det finns och deras behörighet för undervisning.

På bilskollärare tillämpas lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn (504/2002).

85 §

Undervisningslokaler, undervisningsmaterial och undervisningsredskap

Teoriundervisning ska ges i bilskolans undervisningslokaler som ska godkännas av förarexamensmottagaren innan de börjar användas. Kravet gäller inte den undervisning inom övningsdelen och fördjupningsdelen som ges för kategori B. Vid undervisning för kategorier i grupp 2 gäller kravet på godkännande bara undervisningslokaler på det huvudsakliga driftstället. Undervisningen kan också ordnas gemensamt av bilskolor. Bilskolans undervisningslokal och andra undervisningslokaler ska vara lämpliga för undervisningen. Genom förordning av statsrådet får närmare bestämmelser utfärdas om kraven på undervisningslokaler och undervisning som bilskolorna ordnar gemensamt samt om ordnandet av undervisningen i övrigt.

Undervisningsmaterialet ska uppfylla kraven i den godkända läroplanen. Skolfordonen och andra undervisningsredskap för körundervisningen ska motsvara den kategori för vilken undervisningen sker och ha godkänts på behörigt sätt. Närmare bestämmelser om kraven på skolfordon och andra undervisningsredskap för körundervisning utfärdas genom förordning av statsrådet.

86 §

Anmälan om elever vid bilskolan och elevbokföring

Bilskolan ska föra bok över sina elever och

Gällande lag

sin undervisning och anmäla eleverna till den förarexamensmottagare som utövar tillsyn över bilskolan. Närmare föreskrifter om anmälan om eleverna och elevbokföring får meddelas av Trafiksäkerhetsverket.

87 §

Konkurs för innehavare av tillstånd att driva bilskola

Vid konkurs för en innehavare av tillstånd att driva bilskola har konkursboet rätt att med stöd av det tidigare tillståndet fortsätta att driva bilskolan i högst ett år efter det att den försattes i konkurs. Konkursboet ska utan dröjsmål underrätta tillståndsmyndigheten om det kommer att utnyttja rätten eller inte. De som förvaltar konkursboet ska svara för den utbildningsansvariga föreståndarens uppgifter, och den som sköter uppgifterna ska uppfylla behörighetskraven för föreståndare, med undantag av kravet i 78 § 1 mom. 2 punkten.

88 §

Trafiklärartillstånd

Ett trafiklärartillstånd ger rätt att ge förarutbildning för körkort för kategori B. Tillståndshavaren får också ge undervisning för körkort för lätt fyrhjuling i kategori AM. Vid undervisning enligt 84 § 2 mom. ska tillståndshavaren dessutom uppfylla kraven enligt det momentet.

90 §

Återkallelse av trafiklärartillstånd och tilldelning av varning

Ett trafiklärartillstånd ska återkallas

- 1) för viss tid, om innehavaren inte längre uppfyller villkoren enligt 88 § 1 mom. 5 punkten,
- 2) tills vidare, om innehavaren inte längre uppfyller villkoren enligt 88 § 1 mom. 4

Proposition

88 §

Trafiklärartillstånd

Ett trafiklärartillstånd *medför* rätt att ge förarutbildning för körkort för kategori B. Tillståndshavaren får också ge utbildning för körkort för sådana *fordon i kategori AM som avses i 4 § 1 punkten underpunkt b.*

90 §

Återkallelse av trafiklärartillstånd och tilldelning av varning

Ett trafiklärartillstånd ska återkallas

- 1) för viss tid, om innehavaren inte längre uppfyller förutsättningen enligt 88 § 2 mom. 5 punkten,
- 2) tills vidare, om innehavaren inte längre uppfyller de medicinska kraven enligt 88 § 2

Gällande lag

punkten eller om han eller hon meddelas körförbud tills vidare,

94 §

Olovligt bedrivande av förarutbildning

Den som driver bilskola enligt denna lag utan tillstånd enligt 77 § ska för olovligt bedrivande av förarutbildning dömas till böter.

97 §

Tillstånd till undantag

Trafiksäkerhetsverket kan medge undantag från det ålderskrav som gäller körkortstillstånd och körkort för kategori B, om det finns särskilt vägande skäl för det. Minimialdern får sänkas med högst ett år.

Proposition

mom. 4 punkten eller om han eller hon meddelas körförbud tills vidare,

94 §

Olovligt bedrivande av förarutbildning

Den som driver bilskola *eller yrkesmässigt eller kommersiellt ger körundervisning eller handleder övningskörning* utan tillstånd att driva bilskola ska för olovligt bedrivande av förarutbildning dömas till böter.

97 §

Dispens

Trafiksäkerhetsverket får av särskilda skäl utifrån en helhetsbedömning bevilja dispens från det minimiålderskrav som gäller körkortstillstånd och körkort för kategori B. Som särskilda skäl när sökandens körkortsbehov bedöms kan beaktas långa avstånd, de tillgängliga kollektivtrafikförbindelserna och möjligheterna att utnyttja dem samt andra skäl i anslutning till förbindelserna som utgör hinder för resor i anslutning till arbete, arbetspraktik eller studier eller andra motsvarande nödvändiga resor. Vid bedömningen av särskilda skäl i anslutning till förbindelserna kan beaktas också oförutsedda förändringar i familjens situation samt behov att trygga familjens försörjning och sköta familjens nödvändiga ärenden.

Dispens ska sökas med en gemensam ansökan av sökanden och hans eller hennes vårdnadshavare. Dispensen får beviljas tidigast tre månader innan den som ansöker om körkort fyller 17 år. Minimialdern för att få delta i förarexamen är 17 år.

Dispensbeslutet kan förenas med ett villkor som gäller de transporter som dispensen berättigar till innan det föreskrivna minimiålderskravet uppfylls. Dispensbeslutet ska medföras vid körning och på begäran visas upp för polisen eller någon annan trafikövervakare.

Gällande lag

Proposition

Trafiksäkerhetsverket får utfärda närmare föreskrifter om ansökan om åldersdispens, de blanketter som ska användas vid ansökan och de bilagor som behövs till ansökan.

108 §

Övergångsbestämmelser om kortvarigt körkort

De bestämmelser som gällde vid denna lags ikraftträdande ska tillämpas på förarutbildning för kortvarigt körkort för kategori B som har inletts före den ikraftträdandedag som avses i 102 § 1 mom.

Om förarexamen för kortvarigt körkort avläggs efter den ikraftträdandedag som nämns i 102 § 1 mom., ska denna lag tillämpas på körrätten och körkortet. Om den kortvariga körrätten har börjat före den ikraftträdandedag som nämns i 102 § 1 mom., ska det körkort som lämnas ut efter det kortvariga körkortet, om inte det också är kortvarigt, lämnas ut med iakttagande av fristen i 25 § 2 mom. Den som ska få körkortet omfattas av uppföljning av förseelser enligt 65 § 2 mom. för innehavare av kortvarig körrätt.

När undervisning i den andra fasen av förarutbildningen har påbörjats enligt de bestämmelser som gällde före den ikraftträdandedag som nämns i 102 § 1 mom. får den genomföras i enlighet med de bestämmelserna. Intyg i enlighet med de bestämmelserna om att den andra fasen av förarutbildning som har getts i enlighet med de bestämmelser som gällde före ikraftträdandet får ges in till polisen med iakttagande av de frister som anges i denna lag. Intyget ger rätt att få ett i 22 § avsett körkort, om övriga villkor är uppfyllda. Om den kortvariga körrätten har börjat före den i 102 § 1 mom. nämnda ikraftträdandedagen, tillämpas på inledande av fördjupningsdelen efter ikraftträdandedagen den frist på tre månader som föreskrivs i 38 § 2 mom. Övningsdelen behöver inte avläggas om den kortvariga körrätten har börjat före nämnda ikraftträdandedag.

Denna lag träder i kraft den 20 . Bestämmelserna i 61 § träder dock i kraft den 20 .

Om den som deltar i förarexamen har fått kör rätt före ikraftträdandet av denna lag, eller före ikraftträdandet av denna lag har börjat avlägga körkort för examenskategori, krävs inte den utbildning som avses i 35 § 1 mom. för att få delta i examen.

Om grundläggande utbildning för förarutbildning för körkort för kategori B har erhållits, får den som avlägger körkort före ikraftträdandet av denna lag men efter det att den har stadfäst, med avvikelse från 38 § 2 mom., antas till undervisning för fördjupningsdelen utan att avlägga förarexamen och genomgå utbildning för övningsdelen, och med intyg över denna undervisning kan han eller hon inom två månader från ikraftträdandet i samband med deltagande i förarexamen för kategori B påvisa den i 35 § 2 mom. avsedda utbildning i att upptäcka risker som enligt 54 § 1 mom. 4 punkten är ett krav för att få delta i examen. Vad som föreskrivs ovan i detta moment gäller också den som har börjat avlägga förarexamen före ikraftträdandet av denna lag utan att ha erhållit kör rätt för kategori B. Ett undervisningsfordon som används i undervisning för fördjupningsdelen enligt detta moment ska uppfylla kraven på ett undervisningsfordon som används inom den grundläggande utbildningen och vid körundervisningen betraktas läraren som förare.

Om förarexamen för kategori B har avlagts före ikraftträdandet av denna lag utan att utbildningsintyg över övningsdelen och fördjupningsdelen har lämnats in till körkortsmyndigheten, ska körrättsinnehavaren senast två år från erhållandet av körrätten lämna Trafiksäkerhetsverket ett intyg över den utbildning som avses i 35 § 2 mom. eller i stället för det ett intyg över undervisning inom fördjupningsdelen enligt de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet. Om intyget inte lämnas in inom föreskriven tid kan en examen som gäller kör rätt för bil inte avläggas och om personen påträffas körande bil i

Gällande lag

Proposition

trafiken, uppfylls villkoren enligt 64 § 2 mom. 2 punkten för meddelande av körförbud tills vidare, sådan den gällde vid ikraftträdandet. Intyget krävs för att delta i förarexamen som avses ovan samt förutsättningen för att återlämna körkortet till den som meddelats körförbud tills vidare är att det intyg som avses i detta moment visas upp för polisen.

Om en person före ikraftträdandet av denna lag har meddelats körförbud tills vidare för brott mot det villkor som föreskrivs i den bestämmelse i 16 § 1 mom. 4 punkten som gällde vid ikraftträdandet, är en förutsättning för att körkortet ska återlämnas att personen för polisen uppvisar ett intyg över utbildning som avses i 35 § 2 punkten eller över undervisning inom fördjupningsdelen enligt de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

Om körrätten för den som meddelats körförbud tills vidare har förfallit av en orsak som avses i 4 eller 5 mom., eftersom det föreskrivna intyget för att körkortet ska kunna återlämnas inte har visats upp inom fem år från det att körförbudet meddelades, är en förutsättning för att körrätten ska börja gälla att ny förarexamen avläggs och att ett intyg över utbildning som avses i 35 § 2 mom. visas upp. Intyget över utbildningen ska lämnas in till Trafiksäkerhetsverket för att körkortstillstånd som är en förutsättning för att delta i förarexamen ska beviljas.

Bestämmelsen i 37 § tillämpas på de i den paragrafen avsedda nya förare vilkas körrätt har börjat efter ikraftträdandet av denna lag.

När körkortstillstånd, körkort och duplett av körkort beviljas samt körkort förnyas efter ikraftträdandet av denna lag ersätts en körkortsanteckning om kategori LT med en anteckning om kategori AM enligt 4 § 1 mom. 1 punkten underpunkt b i enlighet med bestämmelserna om anteckningar om körkortskategori.

Om specialyrkesexamen för trafiklärare har avlagts med stöd av lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning (631/1998) i enlighet med de grunder för specialyrkesexamen för trafiklärare som meddelades 2010, medför det trafiklärartillstånd som erhållits med stöd av nämnda examen fortfarande trots 84 § 2 mom. 2 punkten rätt att ge förarutbildning

Gällande lag

Proposition

för moped i kategori AM. Bestämmelser om giltigheten för andra trafiklärartillstånd finns i 103 § i körkortslagen.

En i denna lag avsedd ansökan som har gjorts före ikraftträdandet av denna lag behandlas i enlighet med de bestämmelser som gällde när ansökan lämnades in.
